

*Frode Brunvoll, Svein Homstvedt og
Henning Høie*

Mulighetenes marked?

SSB-statistikk til regjeringens
resultatoppfølging på
miljøvernområdet.
Potensial og foreløpige
prioriteringer

Forord

Resultatoppfølgingsystemet og Resultatdokumentasjonssystemet (RDS) som miljøvernmyndighetene har etablert, er et viktig grunnlag for regjeringens arbeid og rapportering til Stortinget på miljøområdet. Begge systemene er fortsatt under utvikling. RDS skal på et faglig grunnlag gi et bilde av viktige utviklingstrekk på miljøområdet gjennom oppfølging av nøkkeltall, både nasjonalt og innenfor de relevante samfunnssektorene.

I stortingsmeldingen "*Regjeringens miljøvernpolitikk og Rikets miljøtilstand*", som fra og med 2001 skal utgis hvert annet år, er utviklingen innen 8 fastsatte miljøpolitiske resultatområder beskrevet ved hjelp av et sett med nøkkeltall. Disse nøkkeltallene er helt sentrale for beskrivelse av miljøtilstanden og måloppnåelse i forhold til definerte resultatmål. Resultatdokumentasjonssystemet er verktøyet som skal sikre en strukturert og regelmessig oppdatert datatilgang og sammenstille informasjonen.

Formålet med dette prosjektet har vært å foreta en bred gjennomgang av statistikk produsert i SSB og vurdere hvordan ulike statistikker, enten direkte eller ved tilpassing og videreutvikling, kan utnyttes i RDS. Dette skal danne underlaget for beslutninger om hvordan samarbeidet mellom miljøvernmyndighetene og SSB skal drives videre i åra framover, og innen hvilke hovedsatsingsområder. Prosjektet ble ved nyttår 2000 initiert av Statens forurensningstilsyn (SFT), på vegne av miljøverndirektoratene, som en oppfølging av samarbeidsavtalen mellom Statistisk sentralbyrå (SSB) og direktoratene v/SFT fra 1999. Prosjektet er utført som et fellesfinansiert prosjekt mellom disse to institusjonene.

Potensialet for samarbeid mellom miljøvernforvaltningen og SSB om nøkkeltall og bakgrunnsinformasjon er meget stort, noe som for så vidt illustreres av omfanget av dette dokumentet. Heller enn et dokument som nødvendigvis må leses fra perm til perm, er det blitt et oppslagsverk hvor man kan finne bakgrunnsinformasjon og vurderinger knyttet til spesifikke problemstillinger. Informasjonen gis med litt forskjellig detaljrikdom avhengig av hvorvidt relasjoner mellom miljøvernforvaltningen og SSB allerede er etablerte eller ei, emneområdets potensiale for videre utbygging av samarbeidet eller kompleksiteten i datagrunnlaget, samt hvor nært statistikken ligger opp til nøkkeltallet.

Mer utfyllende dokumentasjon der dette måtte være interessant – og spesielt for dem som har rapporten i elektronisk versjon – er gitt ved hyperlinker til SSBs Web-sider. Notatet er lagt ut på SSBs Web-sider.

Notatet vil kunne bli et "levende" dokument i den forstand at det alltid vil være behov for revidering og justering av innholdet etter hvert som statistikken utvikles og samarbeidet mellom SSB og miljøvernforvaltningen skrider fram. Det må diskuteres om og i så fall på hvilken måte dokumentet skal oppdateres.

Notatet er utarbeidet av Frode Brunvoll, Svein Homstvedt og Henning Høie ved Seksjon for miljøstatistikk. Flere medarbeidere ved seksjonen og ved samarbeidende seksjoner har bidratt med verdifulle innspill og i kvalitetssikringen av dokumentet. Forfatterne vil gjerne takke disse for innsatsen.

Det er opprettet en prosjektgruppe for RDS-prosjektet. Denne består av representanter for alle miljøverndirektoratene, og er blitt holdt orientert under prosessen. Utkastet til notat har også blitt drøftet i Samordningsgruppa for miljøovervåkning. I tillegg har det vært avholdt egne møter om rapporten med nøkkelpersonell i de enkelte miljøverndirektoratene. Det vil bli nye runder med kontakt og diskusjoner om prosjektportefølje i etterkant av utgivelsen. Framleggingen av notatet er således ikke det endelige resultatet i samarbeidsprosessen mellom SSB og miljødirektoratene, men en viktig milepæl for det videre arbeidet.

Innhold

1	SAMMENDRAG OG KONKLUSJONER	9
2	INNLEDNING	11
2.1	Formål med rapporten	11
2.1.1	Miljøvernforvaltningens behov	11
2.1.2	Statistisk sentralbyrås rolle og behov	12
2.2	Kort historikk.....	13
3	RESULTATOPPFØLGING, RESULTATDOKUMENTASJONSSYSTEM OG RAPPORTERING	15
3.1	Hovedprinsippene i resultatoppfølgingssystemet.....	15
3.2	ResultatDokumentasjonsSystemet (RDS) og Rikets Miljøtilstand (RM).....	16
3.3	Sektorvise MiljøHandlingsplaner (SMH).....	16
3.4	Sammenhengen mellom økonomiske sektorer og departementssektorer	17
4	INTERNASJONALE RAPPORTERINGER/RAMMER	18
4.1	Innledning.....	18
4.2	Internasjonal rapportering utført eller koordinert av SSB	18
4.2.1	OECD	18
4.2.1.1	OECD/Eurostat – felles datainnsamling	18
4.2.2	Eurostat/EØS	23
4.2.2.1	CORINAIR.....	23
4.2.2.2	Avfallsdirektivet.....	24
4.2.2.3	Industriens miljøvernutgifter (EU Council Regulation 58/97 of 20 December 1996; Structural Business Statistics)	24
4.2.3	FN	25
4.2.3.1	Globalt (UNFCCC)	25
4.2.3.2	Regionalt (UN-ECE).....	26
4.3	Internasjonal rapportering koordinert/utført av miljøvernforvaltningen.....	26
4.4	TERM	28
4.5	DPSIR-kjeden.....	31
5	RESULTATOMRÅDER, RESULTATMÅL OG NØKKELTALL	33
5.1	Resultatområdene for miljøvernpolitikken. Noen refleksjoner	33
5.1.1	Dimensjoner og sammenheng i nøkkeltallene	33
5.1.1.1	Er årsak-virkning-kjeden tilstrekkelig godt behandlet?	33
5.1.1.2	Påvirknings- kontra tilstands-nøkkeltall	34
5.1.1.3	Nøkkeltall for miljøtiltak?	34
5.2	Resultatområdene sammenliknet med internasjonale politikkområder.....	35

6	AKTUELLE STATISTIKKILDER I SSB	37
6.1	Inndeling og organisering av statistikk.....	37
6.1.1	Organisering av statistikken i SSB og i forhold til sektorene i RDS.....	37
6.1.2	Næringsstatistikk – Standard for næringsgruppering (SN94)	38
6.1.3	Husholdningssektoren.....	40
6.2	Miljøstatistikk	41
6.2.1	Generelt.....	41
6.2.2	Areal	41
6.2.2.1	Arealbruk i tettsteder	41
6.2.3	Klima	41
6.2.4	Naturressurser	42
6.2.4.1	Energiregnskap og energivarebalanse	42
6.2.4.2	Skogressurser	43
6.2.4.3	Fiskeressurser	43
6.2.4.4	Vann	43
6.2.5	Forurensninger	44
6.2.5.1	Utslipp til luft	44
6.2.5.2	Utslipp til vann	45
6.2.5.2.1	Kommunalt avløp	45
6.2.5.2.2	Jordbruk.....	45
6.2.6	Avfall	46
6.2.6.1	Avfallsregnskapet	46
6.2.6.2	Kommunalt avfall	46
6.2.6.3	Bygg- og anleggsavfall.....	47
6.2.6.4	Industriavfall	47
6.2.6.5	Avfall fra tjenesteytende næringer og offentlig virksomhet	47
6.2.6.6	Spesialavfall	47
6.2.6.7	Emballasje.....	48
6.2.7	Miljø og økonomi	48
6.2.8	Indikatorer.....	49
6.2.9	Annen miljøstatistikk	49
6.2.9.1	Støy	49
6.3	Befolknings- og leveårsstatistikk	49
6.3.1	Befolkningsstatistikk.....	49
6.3.2	Folke- og boligtellinger.....	50
6.3.3	Helsestatistikk (Helse og sosiale forhold).....	50
6.3.3.1	Helsetilstanden	51
6.3.3.2	Helsetjenester	52
6.3.3.3	Pleie og omsorg, sosiale tjenester, trygd og sosialhjelp	52
6.3.3.4	Kriminalitet og rettsvesen.....	52
6.3.4	Utdanningsstatistikk.....	53
6.3.5	Levekårs-, tidsbruks- og forbruksundersøkelser	53
6.3.5.1	Levekårsundersøkelsene.....	53
6.3.5.2	Tidsbruksundersøkelser.....	54
6.3.5.3	Omnibusundersøkelser	54
6.3.5.4	Forbruksundersøkelsene.....	54
6.3.6	Sosiale og demografiske indikatorer	54
6.4	Statistikk over økonomi og næringer	54
6.4.1	Arbeidsmarkedsstatistikk	54
6.4.1.1	Yrkesdeltaking	55
6.4.1.2	Arbeidsmiljø, etc.	56
6.4.2	Statistikk over inntekt og lønn	56
6.4.3	Prisindekser, verdi- og volumindekser, produksjonsindekser – en oversikt.....	56
6.4.3.1	Prisindekser.....	56
6.4.3.2	Verdi- og volumindekser.....	58

6.4.3.3	Produksjonsindekser.....	58
6.4.3.4	Konjunkturoversikter, konjunkturbarometer	59
6.4.4	Nasjonalregnskapet.....	59
6.4.4.1	Generelt om nasjonalregnskapet.....	59
6.4.4.2	Nasjonalregnskap, fylkesfordelt	60
6.4.4.3	Nasjonalregnskap, institusjonelt.....	60
6.4.4.4	Nasjonalregnskap og miljø.....	60
6.4.4.5	Turisme, satellitregnskap.....	60
6.4.5	Kommuneregnskaper	61
6.4.6	Utenrikshandelsstatistikk	61
6.4.7	Primærnæringsstatistikk	62
6.4.7.1	Jordbruks- og skogbruksstatistikk	62
6.4.7.1.1	Jordbruks- og skogbrukstallinger	62
6.4.7.1.2	Jordbruk	63
6.4.7.1.3	Skogbruk.....	63
6.4.7.1.4	Jakt.....	64
6.4.7.2	Fiskeristatistikk	64
6.4.7.2.1	Generelt	64
6.4.7.2.2	Elvefiske etter laks og sjøaure	65
6.4.7.2.3	Fiskeoppdrett	65
6.4.7.2.4	Fiskerier.....	66
6.4.7.2.5	Sjøfiske etter laks og sjøaure	67
6.4.8	Energistatistikk	68
6.4.8.1	Oljevirkosomheten	68
6.4.8.2	Vannmagasinenes fyllingsgrad	69
6.4.8.3	Elektrisitetsstatistikken.....	69
6.4.8.4	Fjernvarme	69
6.4.8.5	Salg av petroleumsprodukter.....	70
6.4.9	Industristatistikk.....	70
6.4.9.1	Generelt.....	70
6.4.9.2	Industri, energibruk	71
6.4.9.3	Industri, strukturtall.....	71
6.4.9.4	Bergverk, industri og kraftforsyning – investeringsstatistikk	71
6.4.9.5	Annen industristatistikk	72
6.4.10	Bygge- og anleggsvirkosomhet	72
6.4.10.1	Innledning.....	72
6.4.10.2	Bygg og anlegg, omsetningsstatistikk.....	73
6.4.10.3	Byggeareal.....	73
6.4.10.4	Eksisterende bygningsmasse	74
6.4.10.5	Strukturstatistikk, bygg og anlegg	74
6.4.10.6	Bygg og anlegg, produksjonsindeks	75
6.4.11	Varehandel og reparasjonsvirkosomhet	75
6.4.12	Samferdsels- og reiselivsstatistikk	76
6.4.12.1	Generelt	76
6.4.12.2	Jernbanetransport	76
6.4.12.3	Veitransport.....	76
6.4.12.4	Drosjetransport.....	77
6.4.12.5	Veitrafikkulykker	77
6.4.12.6	Rørtransport.....	77
6.4.12.7	Sjøtransport	77
6.4.12.8	Lufttransport.....	78
6.4.12.9	Post og telekommunikasjon.....	78
6.4.12.10	Reiselivsstatistikken	79
6.4.12.11	Ferieundersøkelser.....	79
6.4.13	Svalbardstatistikk.....	79
6.5	Basisinformasjon.....	81
6.5.1	Bedrifts- og foretaksregisteret.....	81
6.5.2	Boligadresseprosjektet	82

6.5.3	Annen basis-info i SSB	82
6.6	Spesielle rapporteringsrutiner	82
6.6.1	KOSTRA (Kommune-stat-rapportering).....	82
6.6.1.1	Status til nå	82
6.6.1.2	KOSTRAs potensial som datakilde	83
6.6.2	IDUN (Informasjons- og datautveksling med næringslivet). Generell omtale og vurdering av muligheter for miljøstatistikken	84
6.7	Forsknings- og analysevirksomhet	86
6.7.1	Ressurs- og miljøanalyser	86
6.7.2	Befolkningsforskning (demografi og levekår)	87
6.7.3	Offentlig økonomi og personmodeller	87
6.7.4	Makroøkonomisk analyse	88
6.7.5	Mikroøkonometri	89
7	SSB-STATISTIKK TIL RDS.....	90
7.1	Introduksjon.....	90
7.2	Bakgrunnsstatistikk for flere resultatområder	91
7.3	Resultatområde 1 Biologisk mangfold.....	99
7.3.1	Bakgrunnsstatistikk for biologisk mangfold.....	99
7.3.2	Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene	100
7.4	Resultatområde 2 Friluftsliv	101
7.4.1	Bakgrunnsstatistikk for friluftsliv.....	101
7.4.2	Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene	102
7.5	Resultatområde 3 Kulturminner og kulturmiljøer	107
7.5.1	Bakgrunnsstatistikk for kulturminner og kulturmiljøer	107
7.5.2	Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene	108
7.6	Resultatområde 4 Overgjødning og oljeforurensning.....	109
7.6.1	Bakgrunnsstatistikk for overgjødning og oljeforurensning.....	109
7.6.2	Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene	110
7.7	Resultatområde 5 Helse- og miljøfarlige kjemikalier	110
7.7.1	Bakgrunnsstatistikk for helse- og miljøfarlige kjemikalier	110
7.7.2	Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene	111
7.8	Resultatområde 6 Avfall og gjenvinning.....	111
7.8.1	Bakgrunnsstatistikk for avfall og gjenvinning.....	111
7.8.2	Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene	112
7.9	Resultatområde 7 Klimaendringer, luftforurensning og støy	113
7.9.1	Bakgrunnsstatistikk for klimaendringer, luftforurensning og støy	113
7.9.2	Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene	113
7.10	Resultatområde 8 Internasjonalt miljøvernssamarbeid og miljøvern i polarområdene	117
7.10.1	Bakgrunnsstatistikk for miljøvern i polarområdene	117
7.10.2	Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene	117
8	SAMMENSTILLING OG PRIORITERING.....	118
8.1	Data til nøkkeltall direkte.....	118
8.1.1	Statistikkrutiner og prosjekter som allerede er i gang	118

8.1.2	Utviklingsprosjekter.....	119
8.2	Statistikk mer generelt til resultatområdene	121
8.2.1	Statistikkrutiner og prosjekter som er i drift	121
8.2.2	Utviklingsprosjekter.....	122
8.3	Bakteppe for flere resultatområder.....	122
8.3.1	Statistikk og prosjekter som allerede er i gang.....	123
8.3.2	Utviklingsprosjekter.....	124
8.4	Oppsummering.....	124
8.4.1	Generelle forbehold	124
8.4.2	Fordeling på resultatområder og prioritet	124
9	PRINSIPPER FOR SAMARBEID SSB - MILJØVERNFORVALTNINGEN	128
9.1	Statistikkinnsamling, -bearbeiding og analysearbeid	128
9.2	Miljørapportering.....	129
9.2.1	Prinsippskisse.....	129
9.2.2	Organisering av myndighetsutøvelse. Case avfall.....	130
9.3	Publisering.....	131
9.3.1	Analog publisering.....	131
9.3.2	Elektronisk publisering	132
	REFERANSER	133
	VEDLEGG 1. RESULTATOMRÅDER, STRATEGISKE MÅL, RESULTATMÅL OG NØKKELTALL.....	137
1.	Vern og bruk av biologisk mangfold.....	137
2.	Friluftsliv	138
3.	Kulturminner og kulturmiljøer	139
4.	Overgjødning og oljeforurensning	139
5.	Helse- og miljøfarlige kjemikalier	140
6.	Avfall og gjenvinning	141
7.	Klima, ozonlaget, langtransporterte luftforurensninger og støy	141
	Klima 141	
	Nedbryting av ozonlaget.....	142
	Langtransporterte luftforurensninger.....	142
	Lokal luftkvalitet	143
	Lokal luftkvalitet - støy	143
8.	Radioaktiv forurensning, miljøvern i polarområdene.....	144
	Miljøvernssamarbeidet i polarområdene	144
	Radioaktiv forurensning	145
	VEDLEGG 2. SAMARBEIDSAVTALEN MELLOM SFT OG SSB.....	146
	VEDLEGG 3. STATISTISK SENTRALBYRÅS ORGANISASJON.....	150
	VEDLEGG 4. LISTE OVER FORKORTELSER OG AKRONYMER.....	151
	DE SIST UTGITTE PUBLIKASJONENE I SERIEN NOTATER	153

Figurregister

Figur 3.1. Resultatoppfølging av miljøvernpolitikken	15
Figur 4.1. Internasjonal rapportering innen miljøvernsektoren – framstilling av rapporteringslinjer	27
Figur 4.2. Årsak-virkningskjede for menneskelig påvirkning og miljøtilstand (DPSIR-kjeden)	31
Figur 9.1. Skisse til et rapporteringssystem	129

Boksregister

Boks 6.1. Grunnlaget for SN 94	39
Boks 6.2. Næringshovedområder i SN94	39
Boks 6.3. Eksempel på struktur innen et næringshovedområde	39
Boks 6.4. Energiregnskap og energibalanse	42
Boks 6.5. MSG-modellen	88

Tabellregister

Tabell 4.1. Næringsfordeling av utslipp til luft i OECD/Eurostats felles datainnsamling	22
Tabell 4.2. Næringsfordeling av avfall i OECD/Eurostats felles datainnsamling	23
Tabell 4.3. Foreløpig liste over TERM-indikatorer. Vurdering av datatilgjengelighet og etablert internasjonal rapportering	29
Tabell 5.1. Resultatområder, strategiske og nasjonale mål og nøkkeltall for miljøvernpolitikken	33
Tabell 5.2. EUs 10 miljøpolitikk-områder ("policy fields")	35
Tabell 5.3. Temaer (" <i>issues</i> ") i OECDs kjernesett av miljøindikatorer	36
Tabell 6.1. Statistisk sentralbyrås emneinndeling	37
Tabell 6.2. SSB-statistikk med relevans til de ulike departementenes ansvarsområder	38
Tabell 6.3. Innhold i Svalbardstatistikken	80
Tabell 8.1. Oppsummering av prosjekter/statistikker med prioritet 1. 1 000 kr	125
Tabell 8.2. Oppsummering av prosjekter/statistikker med prioritet 2. 1 000 kr	125
Tabell 8.3. Oppsummering av prosjekter/statistikker med prioritet 3. 1 000 kr	125

1 Sammendrag og konklusjoner

Hovedhensikten med dette notatet er å skissere på hvilke områder og hvordan statistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB) kan integreres i den resultatrapporteringen som regjeringen med jevne mellomrom skal legge fram for Stortinget gjennom meldingen "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand". Også i den sektorvise miljørapporteringen fra departementene til regjeringen vil statistikk fra SSB gi betydelige bidrag til oversikten over miljøtilstanden.

Internt i SSB har Seksjon for miljøstatistikk har ledet dette arbeidet, og samarbeidet med store deler av SSBs øvrige organisasjon i en prosess med å vurdere:

- miljøpotensialet i eksisterende statistikkportefølje,
- mulighetene for å vri eksisterende aktiviteter over i en retning som bedre ivaretar miljøproblematikk,
- muligheten for å revitalisere statistikkprosjekter som har vært utført tidligere,
- muligheten for å sette i gang nye prosjekter.

Nøkkeltallene som nå senest ble presentert ved lanseringen av St.meld. nr. 24 (2000–2001), har vært sterkt styrende i denne prosessen, i den forstand at regjeringen vil gi statistikk til nøkkeltallene vil ha prioritet foran annen miljørelatert statistikk. Men arbeidet har også vist at SSB bør kunne bidra med viktig, supplerende statistikk for å vise miljøutviklingen, selv om denne ikke er direkte reflektert i det vedtatte nøkkeltallsettet.

De enkelte nøkkeltallene der SSB potensielt kan bidra med statistikk, er i denne rapporten forsøkt prioritert etter avveining av nøkkeltallets viktighet, ressurskrav og kostnader i forbindelse med utarbeiding av nøkkeltallet, mulighet for å dekke nøkkeltallet med statistikk fra SSB og mulighet for at andre institusjoner kan gjøre jobben bedre. Prioriteringen er gitt i 3 klasser.

Det er gitt et kostnadsanslag for alle prosjekter. Anslagene er stort sett gitt som intervaller i stedet for presis tallfesting. Intervallene reflekterer usikkerheten, som bl.a. skyldes at ambisjonsnivået for nøkkeltallets presisjon ikke er tilstrekkelig klarlagt, og prosjektene ikke definert. Bedre sikkerhet for kostnadene kan bare gis i dialog mellom miljøvernforvaltningen og SSB som en oppfølging av dette dokumentet.

Potensialet for faglig samarbeid er betydelig. Prosjektene er anslått til å ha en potensiell kostnadsramme på 13,3–18,7 mill. kr *eksklusiv merverdiavgift*, som oppdragskostnader samlet for drift og utvikling, ut over det SSB selv kan bidra med i egeninnsats. Det er imidlertid ikke nødvendigvis slik at alle prosjekter må realiseres hvert år eller ett år. Prosjekter med høyest prioritet dominerer i kostnadsbildet, og har et potensial på 10,0–12,6 mill. kr. I tillegg til dette kommer et forsknings-/analyseprogram på ca. 2,5 mill. kr. Anslaget må påregnes høynet dersom man iverksetter prosjekter innen miljørettet helsevern, videreutvikler miljødimensjonen i KOSTRA og eventuelt får på plass IDUN-løsninger.

Porteføljen er atskillig høyere enn dagens portefølje fra miljøvernforvaltningen. Det eksisterer i dag en samarbeidsavtale om miljøstatistikk mellom Statens forurensningstilsyn (SFT) og SSB ved Seksjon for miljøstatistikk med en finansieringsramme på 4,2 mill. kr (se avtaletext i vedlegg 2). I tillegg forhandler Direktoratet for naturforvaltning (DN) og SSB også for tiden en samarbeidsavtale med SSB ved Seksjon for primærnæringsstatistikk med tanke på finansiering av en årlig jaktstatistikk. Denne statistikken er kostnadsberegnet til 1,6 mill. kr, slik at dagens samlede *avtalte* portefølje blir på 5,8 mill. kr årlig. Forsknings-/analyseprogrammet, som er delfinansiert direkte fra Miljøverndepartementet (MD) kommer i tillegg til dette, forskningsporteføljen overlapper heller ikke med de foreslåtte prosjektene og vil utgjøre et supplement til disse.

Samarbeidsavtalen mellom SSB og SFT er nedfelt i forkant av og uavhengig av lanseringen av nøkkeltall til RM og Resultatdokumentasjonssystemet. Det var derfor ikke urimelig å vente at en nøye gjennomgang av statistikkbehovet i lys av disse nye behovene ville føre til en oppgradering av prosjektporteføljen.

Finansieringsbehovet som er skissert, skal ikke nødvendigvis dekkes av miljøvernforvaltningen alene. Bl.a. er Sosial- og helsedepartementet (SHD), Kommunal- og regionaldepartementet (KRD), Samferdselsdepartementet (SD) og Nærings- og handelsdepartementet (NHD) aktuelle for finansiering av prosjekter. Det må klargjøres om det er hensiktsmessig at miljøvernforvaltningen deltar i diskusjonene med tredjepart i forbindelse særlig med spissing av statistikken mot RDS og RM.

De eksisterende, tradisjonelle samarbeidsprosjektene mellom SSB og miljøvernforvaltningen skal fortsatt prioriteres høyt. Av nye, større statistikkprosjekter vurderes særskilt de følgende å ha sterk aktualitet for RDS:

- Statistikk over kulturlandskapet, med utgangspunkt i Jordbrukstellinga 1999 og seinere utvalgstillinger.
- GIS-basert statistikk bør kunne brukes til å overvåke tilgang til grøntområder, lekeplasser m.m.
- Flere nøkkeltall til friluftsliv bør vurderes dekket over leveårsundersøkelsen.
- Det må vurderes inngående om man skal etablere en rehabiliteringsundersøkelse for eldre bygningsmasse for å overvåke vedlikehold og forfall av denne.
- NOREEA-prosjektet og statistikk over miljøvernkostnader, i første omgang for industrien, bør styrkes.
- Statistikk over miljørettet helsevern i kommunene bør kunne gi viktig bakgrunnsinformasjon og må utredes. Dette er foreløpig ikke kostnadssatt.
- Forbruksundersøkelsene og mikroøkonometriske analyser kan bidra til å utheve sammenhengen mellom forbruk og miljøkonsekvenser.

Den eksisterende samarbeidsavtalen mellom miljøverndirektoratene (representert ved SFT) og SSB (Seksjon for miljøstatistikk) skal evalueres med tanke på fornyelse neste år. Denne og avtalen mellom SSB og DN om jaktstatistikk som fremdeles er under behandling, bør også integreres i en overordnet avtale som både må være konkret med hensyn på omfang, og samtidig såpass fleksibel at den gir styringsrom. Innen nest år må også den foreslåtte samarbeidsporteføljen ha blitt vurdert nøye. SSB vil i utgangspunktet mene at statistikkbehovet til nøkkeltallene tilsier at rammen for samarbeidet kan utvides vesentlig ut over dagens nivå.

SSB vil også anbefale at Miljøverndepartementet (MD), parallelt med drifting av det eksisterende nøkkeltallsettet, også setter i gang et mer omfattende nasjonalt indikatorarbeid som dekker flere sider av årsak-virkning-tiltaks-kjeden. I første omgang er det viktig at man får på plass påvirkningsdimensjonen der nøkkeltallene er gitt bare for tilstand. Videre er det nødvendig at man satser på å utvikle tiltaksdimensjonen, spesielt at man utvikler standardisert statistikk som dekker kostnader og investeringer til miljøvern fra sektorer i samfunnet. En bredere statistikkpakke med bakgrunnstall ut over de etablerte nøkkeltallene bør også identifiseres.

SSB og miljøverndirektoratene bør foreta en konkret gjennomgang av alle rapporteringsordninger til miljøvernforvaltningen. Denne gjennomgangen må ha til formål å forenkle og forbedre rapporteringen fra alle aktuelle aktører. Videre må man foreta en avveining av til hvilken aktør og på hvilken måte det er prinsipielt riktig og praktisk hensiktsmessig at aktørene rapporterer.

Det bør også nedsettes en gruppe som får i oppgave å gjennomgå retningslinjene for publikasjonssamarbeid mellom SSB og miljøvernforvaltningen, og foreslå forbedringer. Spesiell fokus må legges på elektronisk publisering, og muligheten for sømløst grensesnitt bør utredes.

2 Innledning

2.1 Formål med rapporten

2.1.1 Miljøvernforvaltningens behov

Hovedhensikten med dette notatet er å skissere på hvilke områder og hvordan statistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB) kan integreres i den resultatrapporteringen som regjeringen hvert år skal legge fram for Stortinget i form av meldingen *"Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand"*. Denne meldingen ble varslet av regjeringen Jagland i 1996 (St.meld. nr. 58 (1996–97)), fremmet for første gang høsten 1999 av regjeringen Bondevik (St.meld. nr. 8 (1999–2000)) og for annen gang vinteren 2001 av regjeringen Stoltenberg (St.meld. nr. 24 (2000–2001)). Det er bred politisk enighet om at en slik melding er regjeringens viktigste rapportering om virksomheten på miljøområdet til Stortinget.

For at styringen av miljøvernpolitikken inklusive politikken overfor samfunnssektorene skal bli best mulig målrettet og effektiv, er det nødvendig med et bredt datagrunnlag som kaster lys over miljøutviklingen og hva som gjøres med den. Samtidig må også informasjonsgrunnlaget spisses slik at man kan konsentrere oppmerksomheten om de viktigste parametrene. Miljøvernpolitikken griper inn i alle forskjellige samfunnssektorer, noe som krever at man har informasjon knyttet til de forskjellige samfunnssektorenes påvirkning på miljøet, og også hvordan sektorene agerer for å bedre miljøtilstanden.

I sin siste melding (St.meld. nr. 24 (2000–2001)) har regjeringen lansert et sett med i alt 85 nøkkeltall for å overvåke miljøsituasjonen. Nøkkeltallene skal vise utviklingen for prioriterte resultatområder for miljøet, og vil være de viktigste indikatorene for å vise om miljøsituasjonen går i ønsket retning. Flest mulig av dem må foreligge fordelt på samfunnssektor. Nøkkeltallene skal også danne kjernen i Resultatdokumentasjonssystemet (RDS) som utarbeides av miljøvernforvaltningen under prosjektledelse fra Statens forurensningstilsyn (SFT).

For mange av nøkkeltallene har det i flere år vært utarbeidet statistikk som viser nivå og utvikling på miljøområdet, mens det for andre ikke finnes informasjon verken i SSB eller i miljøvernforvaltningen, og det er nødvendig med utviklingsarbeid. Vinteren 2000 ble miljøvernforvaltningen ved SFT som resultatansvarlig direktorat og SSB enige om at SSB skulle utarbeide et fyldig notat som beskriver hvilke statistikkrutiner fra SSB som kan bidra til utarbeiding av nøkkeltallene. Miljøvernforvaltningens behov for en slik beskrivelse ligger i å få et vurderingsgrunnlag for hvordan man best mulig skal kunne koordinere datafangst til Resultatdokumentasjonssystemet.

Oppgaven er konkret:

- Beskriv innholdet i statistikken i forhold til RDS og nøkkeltallene, og
- beskriv hvordan den utarbeides og hvilke aktører som er med i rapporteringskjeden.
- Gi forslag til hvilke statistikker som nå kan inngå som integrert del av RDS, og
- gi forslag til hvor det er potensiale for at SSB-statistikker og analyser kan inngå med eventuelle modifiserings- eller utviklingstiltak.

Endelig skulle det beskrives hvilke nøkkeltall der SSB neppe ville kunne bidra med statistikk. Denne delen av oppgaven er ikke lagt fokus på, men det framgår implisitt ved den vekten som er gitt på hvert enkelt nøkkeltall i beskrivelsen.

Det nasjonale nøkkeltallsettet legger sterke føringer på hva som skal prioriteres av informasjonstilfanget på miljøområdet. Nøkkeltallene er til nå mest konsentrert om miljøpåvirknings- og spesielt miljøtilstandsområdet, dvs. resultatene av miljøvernpolitikken og sektorenes og allmennhetens fokus på miljø. Det er imidlertid viktig å vurdere dette i lys av drivkreftene som skaper miljøutviklingen i samfunnet, og

også å se på tiltakssida, over hvilke satsninger som skjer for å bøte på eller opprettholde miljøtilstanden. Notatet retter også blikket mot disse aspektene.

2.1.2 Statistisk sentralbyrås rolle og behov

SSB ser dette notatet som viktig input i prioriteringen av hvilke områder som særlig er viktige med hensyn på statistikk, og hvordan statistikken skal innrettes for å støtte regjeringens miljørapportering overfor Stortinget. SSB startet også for kort tid siden et omfattende arbeid med en ny strategisk plan, som skal avløse den gjeldende fra 1997. Planen skal ferdigstilles tidlig i 2002. I forbindelse med planarbeidet vil både miljøstatistikkens og andre statistikkområders mål, rolle og posisjon i SSB bli behandlet. Notatet vil derfor også være et viktig innspill i det videre arbeidet med strategi for SSB.

SSB skal sørge for at det norske samfunnets behov for offisiell statistikk dekkes. Statistikken skal tjene som underlag for økonomisk, sosial og bærekraftig utvikling, i samspill med forskning og analyse. Statistikk og analyseresultater skal være lett tilgjengelig felleseie og skal kunne brukes av flest mulig.

SSBs virksomhet er regulert av en egen lov; Statistikkloven, som gir SSB et ansvar for å:

- kartlegge og prioritere behov for offisiell statistikk
- samordne omfattende statistikk som blir utarbeidet av forvaltningsorganer
- utvikle statistiske metoder og utnytte statistikken til analyse og forskning
- gi opplysninger til statistisk bruk for forskningsformål og for offentlig planlegging
- ha hovedansvaret (fra norsk side) for internasjonalt statistisk samarbeid

En forutsetning for virksomheten er at det ligger aksepterte standarder for enheter, terminologi, definisjoner, metoder mv. i bunnen. Statistikk er langsiktig arbeid, i den forstand at man skal følge bestemte enheter over flere år, og det er derfor viktig at disse enhetene er definert på en måte som er både stabil og tilstrekkelig framtidsrettet.

Statistikkloven fastslår videre at SSB er en faglig uavhengig institusjon. Innenfor sine økonomiske rammer bestemmer SSB på selvstendig grunnlag hva som skal publiseres av offisiell statistikk og når og hvordan dette skal gjøres, og SSB har det hele og fulle ansvaret for det faglige innholdet i statistikkene og analysene. Uavhengigheten av myndigheter og politiske føringer, objektiv framstilling og bruk av anerkjente statistiske metoder er helt avgjørende for den tillit og autoritet offisiell statistikk må ha. "SSB-stemplet" skal borge for kvalitet og uavhengighet.

Disse overordnede prinsippene er viktige for å ivareta den faglige integriteten, men samtidig skal de også understøtte et prinsipp om brukerorientering. SSB skal lytte aktivt til samfunnets behov, både når det gjelder problemstillinger som skal prioriteres for statistikk, tidspunkt for når statistikken skal utarbeides, omfang, oppgavebyrde som pålegges samfunnets aktører i forbindelse med datainnsamling m.m. Gjennom markedsoppdrag gis brukerne ytterligere mulighet til å påvirke innhold og vinkling og i noen grad metode – men ikke resultatene. Og markedsoppdrag gir ikke oppdragsgiverne noen eksklusiv rett til statistikken. Statistikken er et fellesgode for samfunnet, og når statistikken først er finansiert, så er den fritt tilgjengelig for alle, og gratis etter at uttakskostnader er dekket.

Statistikkloven gir videre SSB tilgang til administrative registre for statistikkformål, og den gir SSB utstrakt anledning – på grensen til en forpliktelse – til å gi råd om innholdet i administrative registre og til statistiske undersøkelser som utføres av andre. Denne retten er viktig for å kunne *koordinere* statistisk virksomhet i samfunnet, og som del av dette også sørge for at datainnsamling drives mest mulig rasjonelt og til minst mulig byrde. Dette er også et viktig element i samarbeidet mellom SSB og miljøvernforvaltningen for å få til en samfunnsmessig smidigst mulig måte å rapportere på.

Hovedprinsippet for SSBs virksomhet – enten data samles inn i egen regi eller man bruker administrative eller andre kilder – er å se til at data om et fenomen skal samles inn bare én gang, men de skal kunne brukes flere ganger og til flere forskjellige formål innenfor et samlet informasjonstilfang i samfunnet. Et helhetlig statistikk-system skal heve verdien av de enkelte dataelementer.

Miljøstatistikken har i flere år dratt nytte av en slik samlet tilnærming, ved å nytte de forskjelligste statistikker og basis-informasjoner som input til miljøpolitiske problemstillinger. Miljøstatistikken skal gi grunnlag for å overvåke hvordan internasjonale avtaler følges opp, og også i hvilken retning samfunnsutviklingen går i forhold til nasjonal miljøvernpolitikk og nasjonale mål. Sammen med økonomisk statistikk og statistikk over sosiale forhold skal miljøstatistikken gi mening og innhold i forhold til begrepet "bærekraftig utvikling".

Miljøstatistikken har alltid vært sterkt brukerorientert og også brukerfinansiert. De viktigste brukerne har vært Miljøverndepartementet og etter hvert SFT. SFT har også nå et koordineringsansvar på vegne av de øvrige miljøverndirektoratene, som MDs resultatansvarlige organ for miljøinformasjon. Omfanget av samarbeidet med miljøvernmyndighetene er regulert i en samarbeidsavtale fra år 2000. Avtalen skal etter planen evalueres i år 2002.

2.2 Kort historikk

Regjeringen Bratteli var av de første i verden som opprettet et eget Miljøverndepartement (MD). Dette skjedde i 1972 og var sterkt påvirket av Stockholmskonferansen om miljø samme året som også markerte startskuddet for systematisk miljøarbeid i flere land.

Da departementet ble etablert, var kunnskapsgrunnlaget om miljø, og særlig miljøpåvirkninger, fragmentarisk. Dette var en av årsakene til at det relativt tidlig i departementets historie ble etablert et samarbeid med SSB. Miljøstatistikken i SSB ble etablert allerede i 1974 ved opprettelsen av kontor for arbeidsmarkedsstatistikk, miljø- og regionalstatistikk. Det første store miljøstatistikk-kompendiet ble utgitt allerede i 1976.

SSB opprettet også "Gruppe for ressursregnskap" i 1978, hovedsakelig finansiert fra MD. Som det framgår av navnet, var antakelsen om ressursknapphet og ønsket om å utvikle og etablere et regnskapssystem for naturressurser viktige begrunnelser for å starte arbeid knyttet til miljø og ressurser.

Ut over i 1980-årene sank etterspørselen etter ressursregnskaper, med unntak for energiresurser, og virksomheten på dette området i SSB gikk ned. Fokus på miljøområdet dreide etter hvert i flere land mer i retning av forurensningssituasjonen. Ved inngangen til -90-årene ble det inngått en rekke internasjonale avtaler som skulle regulere utslipp og tilstand. Disse avtalene krevde et solid datagrunnlag for å kunne overvåke om landene faktisk etterlevde avtalenes intensjoner, og behovet for miljøstatistikk, miljøregnskaper og analysemodeller økte. I 1990-årene har det derfor vært en vekst i statistikkporteføljen for miljø i SSB, og mye av dette har vært delfinansiert av MD og Statens forurensningstilsyn (SFT).

I mange år har det også foregått et omfattende miljø-overvåkingsprogram hovedsakelig direkte eller indirekte finansiert over MDs budsjetter.

Innenfor miljøområdet har forskjellige institusjoner også tatt mål av seg til å sammenstille en mer fullstendig miljøstatusoversikt, noe som utover -90-tallet ledet til flere publikasjoner med forskjellig vinkling og omfang. De mest kjente i denne sammenhengen var SSBs årlige publikasjon "*Naturressurser og miljø*", SFTs årlige "*Forurensning i Norge*" som i 1996 ble erstattet av SFT/DN-rapporten "*Miljøtilstanden i Norge*" og samarbeidspublikasjonen mellom SSB, SFT og DN (med flere andre institusjoner som bidragsyttere) "*Naturmiljøet i tall 1994*". I tillegg begynte GRID-Arendal med elektronisk publisering på Internett, i det alt vesentlige med samme faktainnhold som i SSBs, DNs og SFTs publikasjoner. Også

andre institusjoner begynte planlegging av informasjon på Internett, og i november 1998 ble miljøverndirektoratenes felles Web-sider MISTIN lansert med redaktøransvaret i SFT.

Den brokete situasjonen med hensyn på publikasjonsutgivelser var bakgrunnen til at MD i 1995 nedsatte "Schreiner-utvalget", som skulle komme med forslag til hvordan man kunne strømlinjeforme og etablere én rapporterings- og publiseringskanal for miljøinformasjon. Schreiner-utvalget var sammensatt av MDs direktorater og i tillegg GRID-Arendal og SSB. Utvalget leverte MD sin innstilling samme året, der den enstemmige konklusjonen var at SSB måtte få en redaktør-rolle og en rolle som kvalitetssikrer av informasjon fra forskjellige organer innen "miljøvern-familien". Dette ble bifalt i en høring i miljøvernforvaltningen.

MD valgte allikevel en annen løsning og fremmet i juni 1997 en stortingsmelding "Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling" (nr. 58 (1996–97)). I meldingen ble et opplegg med en årlig stortingsmelding om "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand" lansert. Meldingen knesatte også prinsippet om egenrapportering fra sektordepartementene med innspill fra sine underliggende etater, og med tydeliggjøring av sektorenes ansvar og rapporteringsplikt.

3 Resultatoppfølging, resultatdokumentasjonssystem og rapportering

3.1 Hovedprinsippene i resultatoppfølgingssystemet

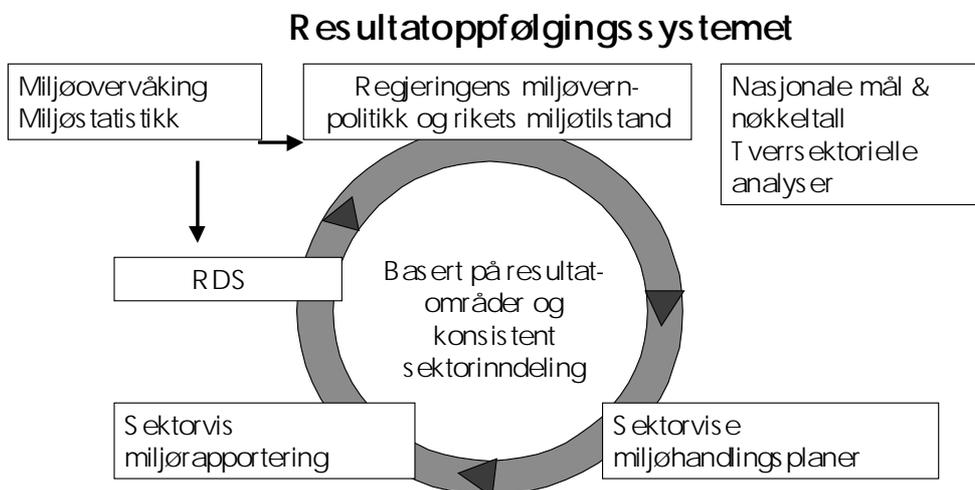
Organisering av et nasjonalt miljøinformasjonsopplegg er en omfattende utfordring. Dette skyldes flere forhold, blant annet:

- at avgrensningen av miljøområdet er problematisk,
- at mange institusjoner arbeider med miljøproblematikk selv om ikke dette er hovedformålet med virksomheten,
- at erkjennelsen av hvilket ansvar forskjellige institusjoner har for miljøutvikling, miljøinformasjon og tiltak er vekslende,
- at ressursene er begrenset,
- at avveiningen av hvor mye av ressursene som skal gå til statistikk og informasjon kontra forvaltning og tiltak er vanskelig,
- og at fokus for hva som er viktige de viktigste miljøområdene skifter.

I tillegg vil også åpenbare og skjulte behov for revirheving kunne forstyrre avveiningene. Gjennom -90-tallet har det bl.a. gjennom MISAM-programmet vært tatt ambisiøse skritt for å samordne miljøinformasjon i Norge, men gjennombruddet har latt vente på seg.

Regjeringens opplegg går ut på å etablere et *resultatoppfølgingssystem* basert på resultatområdene. Hovedprinsippet for dette er vist i figur 3.1.

Figur 3.1. Resultatoppfølging av miljøvernpolitikken

Kilde: SFT, Samfunnsavdelingen.

Prinsippet for resultatoppfølgingssystemet er en kontinuerlig strøm av styringssignaler og rapportering. Regjeringen fastlegger miljøvernpolitikken og dokumenterer rikets miljøtilstand (RM) i en årlig stortingsmelding. De nasjonale målene og nøkkeltallene (se oversikt i vedlegg 1) legges til grunn for dokumentasjonen, sammen med analyser av situasjonen. De sektorvise miljøhandlingsplanene skal være forankret i RM. Sektorene har også ansvaret for den sektorvise miljørapporteringen. Prinsippet er at miljø-

overvåking og miljøstatistikk skal supplere rapporteringen med data til RM. Faktaunderlaget til RM skal samles i RDS – Resultat-Dokumentasjons-Systemet.

Framstillingen er forenklet i forhold til hvordan deler av rapporteringen foregår i dag. Miljøovervåking foregår delvis som en uavhengig aktivitet som kan innpasses i systemet slik skissen viser. Miljøstatistikk derimot bygger på rapportering, i en eller flere former:

- som *direkte* miljørapportering fra oppgavegiver, som kan være bedrifter, enkeltpersoner eller offentlige organer til SSB eller andre,
- som *indirekte* miljørapportering, ved at bedrifter, enkeltpersoner eller offentlige organer rapporterer data for andre formål, f.eks. økonomiske data, produksjonsvolum, varehandel, levekår m.m. til SSB eller andre,
- og som *administrative registre*, som igjen bygger på en eller annen form for rapportering, og som kan nyttes av registreier eller SSB til å utarbeide statistikk.

Poenget med å trekke fram dette, er at det finnes et omfattende system av en mangeårig sektorvis rapportering til SSB, og at SSB allerede har statistikkrutiner fra forskjellige sektorer og i tillegg er storbrucker av administrative registre for statistikk, og at SSB gjennom miljøstatistikken har utviklet metoder for å utnytte slik basisstatistikk til statistikk om miljøet. Videre er dette skjedd gjennom standardiserte og i stor grad sektorovergripende og sektoruavhengige metoder, noe som betyr at man får fram sammenlignbare tall for alle aktuelle sektorer.

Figur 3.1 mangler med andre ord en "yttersving" fra sektorvis (miljø)rapportering til sektorstatistikk og miljøstatistikk. Den praktiske betydningen av dette er at man ved å analysere potensialet for hva en slik sektorrappotering består av eller kan utvikles til, kan spare oppgavegivere for dobbeltrapportering og staten for doble kostnader og et dårligere samarbeidsklima med oppgavegiverne.

3.2 ResultatDokumentasjonsSystemet (RDS) og Rikets Miljøtilstand (RM)

Resultatdokumentasjon av miljøinformasjon er et mangefasettert område. Det dreier seg om:

1. Oppfølging av enkeltaktører (f.eks. bedriftenes utslipp, kommunenes tilrettelegging eller enkeltpersonenes handlinger)
2. Oppfølging av sektorer
3. Vurdering av nivå på miljøbelastninger
4. Vurdering av trender og historisk utvikling
5. Vurdering av geografiske forskjeller

Med unntak av den første faktoren, vil dokumentasjon av alle punktene på lista kunne nedfelles i statistikk i en eller annen form. Statistikk vil være sentral som bakgrunnsinformasjon når miljøpolitiske tiltak skal vurderes, statistikken vil kunne brukes til å sammenholde sektorenes bidrag i forhold til helheten, og statistikken vil også spille en helt vesentlig rolle ved analyser i form av scenarier om hvordan utviklingen videre vil bli gitt visse forutsetninger. Innenfor RDS-prosjektet er tallmessige uttrykk i form av statistikk sluttproduktet. Oppgaven overfor politiske beslutningstakere er å legge fram de statistiske sammenhenger på en oversiktlig og forståelig måte og kunne tolke dette inn i den politiske sammenhengen. RDS er i gradvis utvikling, med en første elektronisk versjon (e-RDS versjon 1) innen utgangen av 2001, som skal kunne demonstrere funksjon og virkemåte.

3.3 Sektorvise MiljøHandlingsplaner (SMH)

Utøvelsen av den nasjonale miljøvernpolitikken skjer fra regjeringen via sektormyndigheter – dvs. departementene med underliggende etater – til målgrupper i samfunnet. Hvert departement har ansvar for gjennomføringen av miljøvernpolitikken innenfor sitt ansvarsområde og i forhold til sin "samfunnssektor". Dette synliggjøres ved at det enkelte departement skal utarbeide egne sektorvise miljøhandlingsplaner.

ner og opplegg for rapportering om miljøutviklingen innenfor "sin" samfunnssektor, om iverksatte miljøtiltak og om oppnådde resultater i forhold til nasjonale miljømål.

I forbindelse med statsbudsjettet for 1999 presenterte Samferdselsdepartementet og Forsvarsdepartementet sine miljøhandlingsplaner. Olje- og energidepartementet og Fiskeridepartementet la fram sine planer i forbindelse med statsbudsjettet for 2000. Landbruksdepartementet, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet la fram sine planer i forbindelse med statsbudsjettet for 2001. De resterende departementer vil utarbeide sine miljøhandlingsplaner til fremleggelsen av statsbudsjettene for 2002 og 2003.

3.4 Sammenhengen mellom økonomiske sektorer og departementssektorer

Dersom politikkkutformingene overfor de økonomiske sektorene skal bli tydelig og konsistent, må resultatoppfølgingen av miljøvernpolitikken bruke en fast inndeling av de økonomiske sektorene i samfunnet. Inndelingen bør korrespondere så langt som mulig med departementenes ansvarsområder, fordi departementene er regjeringens utøvende hånd i miljøvernpolitikken.

I notatet *Dokumentasjon av arbeidet med resultatoppfølging av miljøvernpolitikken* (Miljøverndepartementet, upublisert notat 3. desember 1998) sies det: "*Som grunnlag for en slik sektorinndeling kan en benytte SSBs Standard for næringsgruppering* (Statistisk sentralbyrå 1994). Her refereres også hovedpunktene fra det arbeidet som en arbeidsgruppe tidligere i 1998 hadde gjort i forbindelse med sektorrapportering, og et forsøk på "kopling" mellom Standard for næringsgruppering og departementenes ansvarsområder. Prinsippet for denne koplingen er at man "plukker" næringer i SN94 og plasserer i departementssektor. Utplukket kan skje på vidt forskjellige nivå i SN94, men alle næringer skal plasseres under et departement, unntaksvis 2. Se nærmere om næringsgrupperingen under avsnitt 6.1.2.

Noen viktige dimensjoner vil ikke kunne entydig ivaretas av en næringsgruppering. Det gjelder i særlig grad transportvirksomhet, som foregår i alle næringer, og som flere aktører enn Samferdselsdepartementet har et ansvar for. I miljøstatistikken er utslipp fra transport en *aktivitet* på linje med SN-94 og beregnet ut fra flere forskjellige typer grunndata.

4 Internasjonale rapporteringer/rammer

4.1 Innledning

Internasjonale rapporteringsforpliktelser følger av internasjonale avtaler og protokoller på miljøområdet. Slike avtaler, EU-forordninger, etc., må implementeres i den nasjonale miljøvernpolitikken og dermed også tas hensyn til i et nasjonalt resultatdokumentasjonssystem. Internasjonale krav vil kunne være detaljerte med hensyn på hvilke data som skal rapporteres og med hvilken detaljeringsgrad (f.eks. utslippkilder, sektorer, geografiske regioner), og dette vil ha innflytelse på nasjonal data-/statistikkproduksjon. En god oversikt over internasjonalt arbeid vil hjelpe til å gjøre det nasjonale arbeidet bedre koordinert, bedre rutiner kan etableres, dobbeltarbeid kan unngås, etc.

Den internasjonale rapporteringen bygger også på internasjonalt standardiseringsarbeid både med hensyn på ulike klassifiseringer og metodikk. Tall som rapporteres internasjonalt må være sammenlignbare så langt det er mulig, hvis ikke mister rapporteringen sin hensikt. Det internasjonale standardiseringsarbeidet bidrar også til å legge et grunnlag for smidigere nasjonal rapportering.

Flere av rapporteringene krever meget detaljerte kilde- og/eller næringsfordelinger (f.eks. SNAP (kilder; se avsnittet om Corinair), NACE – en EU-standard – Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes og ISIC – en FN-standard – International Standard Industrial Classification of all Economic Activities).

Statistikkloven fastslår at SSB har "hovedansvaret for internasjonalt statistisk samarbeid" (§ 3-1). Likevel er miljøvernforvaltningen ansvarlig for svært mye av det internasjonale samarbeidet med statistisk formål eller tilsnitt. I avsnittene nedenfor gjennomgås internasjonale rapporteringsforpliktelser der SSB enten selv er ansvarlig for rapporteringen eller er utførende for SFT. Det gis en relativt detaljert oversikt over den direkte miljørapporteringen som utføres eller koordineres av SSB.

En skjematisk oversikt over miljøvernforvaltningens internasjonale rapportering er også tatt med.

4.2 Internasjonal rapportering utført eller koordinert av SSB

SSB har en omfattende internasjonal rapporteringsportefølje som griper inn i arbeidet på de fleste emneområder. Det vil føre for langt å beskrive alt dette her. Dette kapitlet dokumenterer derfor de rapporteringer som finnes på *miljøområdet* og som SSB enten har rapporteringsansvaret for, eller har leveringsforpliktelse til SFT på oppdragsbasis, men hvor rapporteringsansvaret er lagt til SFT eller MD.

4.2.1 OECD

4.2.1.1 OECD/Eurostat – felles datainnsamling

Bakgrunn

SSB har siden denne rapporteringen tok til tidlig på 1980-tallet (som en ren OECD-rutine, Eurostat kom først med tidlig på 1990-tallet) koordinert den norske datainnsamlingen. Andre norske institusjoner som er involvert: SFT, DN, NILU, NIVA, Oslo kommune Helsevernetaten, NISK, Norsas, NIJOS (se liste over akronymer i vedlegg 4).

Formål

Hovedhensikten med datainnsamlingen – slik den blir beskrevet i introduksjonsskrivet fra OECD og Eurostat – er å samle inn de best tilgjengelige miljødataene i medlemslandene og å fremme internasjonal harmonisering av disse dataene. OECD fremholder at denne datainnsamlingen også er en respons på ønsket fra miljøvernministermøtet i OECD i 1991 om å sørge for – gjennom nødvendig samarbeid og koordinering – objektiv, pålitelig og sammenlignbar miljøstatistikk og -informasjon på internasjonalt nivå.

Datainnsamlingen er et viktig grunnlag i OECDs arbeid med miljødata, indikatorer, landeksaminasjoner (environmental performance reviews) og "miljøutsikter" (environmental outlook).

Viktige produkter er OECDs miljødatakompendium (siste utgave er OECD (1999); arbeid med den niende utgaven er nå i gang og vil etter planen bli publisert senere i 2001) og indikator-publikasjoner.

Datainnsamlingen er også en viktig del av EUs statistikkprogram på miljøområdet, og gir betydelig bidrag til Eurostat- og EEA-publikasjoner og pågående arbeid med miljøindikatorer.

De innsamlede dataene inngår i databaser både i OECD (SIREN – OECDs database for ressurser og miljø) og i Eurostat (New Cronos).

Innhold

Områdene som dekkes, er:

⇒ **Luft**

- Utslipp av: SO₂, NO_x, partikler, CO, NMVOC, CO₂, CH₄, Pb, KFK, haloner. Totalutslipp og med ulike fordelinger på kilder og næringer (se tabell 4.1)
- Konsentrasjoner av: SO₂, NO₂, partikler, oksidanter (ozon), Pb (utvalgte målestasjoner, bakgrunnsverdier, nasjonale trender)
- Sur nedbør: trender for årsgjennomsnitt av pH, SO₄²⁻ og NO₃⁻ i nedbør
- Diverse tekniske opplysninger, mm. i et eget tabellvedlegg i OECD/Eurostats datainnsamling

⇒ **Ferskvann**

- Ferskvannsressurser
- Vannuttak
- Vannforbruk (ulike fordelinger)
- Tilknytning til avløpsrensaneanlegg
- Slamproduksjon og behandling/disponering
- Avløpsvann (produksjon og utslipp), BOF (biologisk oksygenforbruk)
- Vannkvalitet i utvalgte elver
- Vannkvalitet i utvalgte innsjøer.

Tilleggstabeller i vedleggskjema:

- Vannkvalitet i offentlig vannforsyning
- Behandlingskapasitet i avløpsrensaneanlegg (BOF - biologisk oksygenforbruk)
- Behandlingskapasitet i avløpsrensaneanlegg (personenheter)
- Avløpsvann (generell forurensning: volum, BOF, KOF - kjemisk oksygenforbruk, suspendert stoff, N-tot, P-tot, As)
- Avløpsvann (tungmetaller: Cd, Hg, Cu, Cr, Ni, Pb, Zn)

⇒ **Marint miljø**

Utslipp:

- Forurensning fra kysten
- Forurensning fra kystbasert industri
- Elvetilførsler

Vannkvalitet:

- Beskrivelse av kystsoner
- Bakteriologisk kvalitet i marine områder
- Konsentrasjoner av forurensningskomponenter i sjøvann og sedimenter
- Konsentrasjoner av forurensningskomponenter i organismer

⇒ **Areal**

- Arealbruk (ulike arealbrukskategorier; jordbruksareal, skogarealer, bebygd areal, etc.)
- Endringer i arealbruk (dvs. endringer fra én arealbruksklasse til en annen; fra jordbruksareal til bebygd areal, fra våtmark til jordbruksareal, osv. Rapportering for perioder)
- Jorderosjon

⇒ **Skog**

- Skogarealer (fordelt på type skog)
- Skogarealer (etter bruk, forvaltning og vernestatus)
- Skogareal-balanse: netto arealendringer
- Skogareal-balanse: interne endringer (uttak, skogskader, planting, mm)
- Skogvolum
- Skogvolum fordelt på type skog
- Uttak og vekst (volum)
- Skogeierskap

⇒ **Biologisk mangfold (Wildlife)**

Populasjonsstatistikk:

- Pattedyr
- Fugler
- Reptiler
- Amfibier
- Fisk
- Virvelløse dyr
- Karplanter
- Andre planter

⇒ **Avfall**

- Avfallsgenerering etter sektor (NACE-sektorer; se også tabell 4.2)
 - Jordbruk og skogbruk
 - Bergverk
 - Industri
 - Næringsmiddelindustri
 - Tekstilindustri
 - Tre og treprodukter
 - Papir og papirprodukter
 - Forlagsvirksomhet, grafisk produksjon, etc.
 - Raffinerier, etc.
 - Kjemisk industri
 - Gummi- og plastprodukter
 - Ikke-metallholdige mineralprodukter
 - Produksjon av metaller
 - Metallprodukter, maskiner og utstyr, kontor- og datamaskiner, radio, TV, motorkjøretøyer, etc.
 - Annen industri
 - Energiproduksjon
 - Vannbehandling og -distribusjon
 - Bygg og anlegg
 - Kloakk- og renovasjonsvirksomhet
 - Andre sektorer
 - Ellers skal også *kommunalt avfall og husholdningsavfall* oppgis

- Utvalgte avfallsstrømmer (generering, behandling og disponering)
 - papir og papp
 - glass
 - aluminium, bly, jernholdige metaller, ikke-jernholdige metaller
 - plast
 - emballasje
 - avløpslam
 - bygge- og rivingsavfall
- Generering, behandling og disponering av ikke-farlig industriavfall
- Generering, behandling og disponering av spesialavfall
- Generering av spesialavfall etter kategori (Kategori Y1-Y18 som refererer til avfallskategorier/-strømmer som skal kontrolleres i henhold til Basel-konvensjonen)
- Generering og innsamling av kommunalt avfall
- Sammensetning av kommunalt avfall
- Behandling og disponering av kommunalt avfall
- Avfallsbehandlingsanlegg

⇒ **Støy**

- Befolkning utsatt for støy i boligen
- Befolkning utsatt for ulike nivåer av veitrafikkstøy
- Befolkning utsatt for ulike nivåer av flystøy

⇒ **Miljøvernkostnader (PAC)**

- Miljøvernkostnader i offentlig sektor
- Miljøvernkostnader i næringsliv
- Miljøvernkostnader i husholdninger

Sektorfordelinger i denne rapporteringen

Det rapporteres på relativt detaljert nivå med hensyn til kilde- og næringsfordeling, men dette varierer en del mellom de ulike områdene. Skjemadelene om utslipp til luft har størst detaljeringsgrad, men det er noe "grovere" inndeling for avfall (her vil nye rapporteringsforpliktelser i forhold til avfallsdirektivet trolig få innvirkning), ferskvann (vannforbruk, utslipp), marint miljø (tilførsler).

Tabell 4.1 og 4.2 (som er kopier av de elektroniske skjemaene/regnearkene som brukes i datainnsamlingen) viser detaljeringsgraden for næringsfordeling (NACE) for henholdsvis utslipp til luft og avfall. De skraverte feltene angir prioriterte data.

Tabell 4.1. Næringsfordeling av utslipp til luft i OECD/Eurostats felles datainnsamling.

ANNUAL EMISSION ESTIMATES OF AIR POLLUTANTS, by source and by pollutant (a)			
Table 1: Sulphur Oxides (a, b)			
AIR			
SO2			
Country:	NO	Norge	
	Emission sources		UNITS
	Total mobile sources (c, d)		1000 t.
	Road Transport		All
	Other Mobile Sources (c, d)		1000 t.
	<i>of which: Railways</i>		601
	<i>Water transport, domestic</i>		61
	<i>Aviation, domestic</i>		62
	<i>Fishing</i>		05
	<i>Other</i>		All
	Total stationary sources (c)		1000 t.
	Hard coal mining		10
	Oil and natural gas extraction		11
	Public electricity and heat production		40
	Combustion total (c, e)		1000 t.
	Industrial Fuel Combustion (c)		CD
	<i>of which: Food processing and beverages</i>		15-16
	<i>Pulp, paper and printing</i>		21-22
	<i>Chemical industry</i>		24
	<i>Iron and steel industry</i>		27
	<i>Non-ferrous metal industry</i>		27-28
	<i>Other</i>		CD
	Other, Non-industrial Fuel Combustion (c, f)		1000 t.
	<i>of which: Agriculture and forestry</i>		01-02
	<i>Commercial and institutional sector</i>		G-P
	<i>Domestic sector</i>		100
	Industrial Processes (c)		1000 t.
	<i>of which: Food processing and beverages</i>		15-16
	<i>Pulp and paper industry</i>		21
	<i>Petroleum refining</i>		23
	<i>Chemical industry</i>		24
	<i>Mineral products industry</i>		26
	<i>Metal industry</i>		27-35
	<i>Other</i>		CD
	Use of solvents		All
	Other Stationary Sources (c)		1000 t.
	<i>of which: Agriculture (c)</i>		01
	<i>- Livestock</i>		01
	<i>- Rice cultivation</i>		01
	<i>Waste management (c)</i>		90
	<i>- Solid waste disposal on land</i>		90
	<i>- Waste water treatment</i>		90
	<i>- Waste incineration</i>		90
	<i>- Other waste management</i>		90
	<i>Other</i>		C-P
	TOTAL MAN-MADE EMISSIONS (c, d)		1000 t.
	Water transport, international		61
	Aviation, international		62

Kilde: OECD/Eurostat JQ2000, Section Air

Tabell 4.2. Næringsfordeling av avfall i OECD/Eurostats felles datainnsamling.

WASTE			
Country:	NO	Norge	
	Sector (a)		ISIC/NACE (a)
	➤ Agriculture and Forestry (b)		01-02
12.1.2	➤ Mining and Quarrying		10-14
12.1.3	➤ Manufacturing industries : TOTAL		15-37
	<i>of which from:</i>		15-16
	- Food, Beverages, Tobacco ind.		
	- Textile & leather industries		17-19
	- Wood and Wood Products		20
	- Paper and Paper Products		21
	- Printing and Publishing		22
	- Refineries, etc.		23
	- Chemical industries		24
	- Rubber and Plastics		25
	- Non-metallic Mineral Products		26
	- Basic Metal Industries		27
	- Fabricated Metal Products, Machinery		28-35
	- Other Manufacturing Industries (e)		36-37
	➤ Energy Production (c)		40
	➤ Water Purification & Distribution (d)		41
	➤ Construction		45
	➤ Sewage and refuse disposal (d,e)		90
	➤ Other Sectors n.e.s. please specify (e, f)		
	➤ Municipal waste (g)		
	-of which from households (g)		
TOTAL AMOUNTS OF PRIMARY WASTE GENERATED			

Kilde: OECD/Eurostat JQ2000, Section Waste

Frekvens

Datainnsamlingen skjer hvert annet år.

4.2.2 Eurostat/EØS

4.2.2.1 CORINAIR

Denne rapporteringsrutinen er nå avviklet og erstattes av UN-ECE/EMEP-rapporteringen, se avsnitt 4.2.3.2.

Bakgrunn

SFT var ansvarlig for rapporteringen, men arbeidet ble gjort av SSB på oppdrag fra SFT.

Formål

CORINAIR har vært det "europiske utslippsregnskapet" og ble vedlikeholdt av Det europeiske miljøbyrået (EEA) ved det såkalte "Topic centre on Air Emissions" (ETC/AE). Hensikten har i hovedsak vært å etablere og vedlikeholde en detaljert, fullstendig, sammenlignbar oversikt over utslipp til luft i de europeiske land (databasen inneholder data for EU/EØS-landene og også data for en rekke østeuropeiske og sentraleuropeiske land).

Innhold

Rapporteringen har vært mer detaljert på kilder enn arvtakeren, som er UN-ECE rapporteringen (se avsnitt 4.2.3.2). Rapporteringene for årene 1990, 1994 og 1995 omfattet følgende forbindelser:

- SO₂, NO_x, NH₃, NMVOC, CO₂, CH₄, N₂O, CO og partikler.
- I tillegg ni tungmetaller (As, Cd, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb, Se, Zn)
- og ti POPs (persistent organic pollutants – HCH, PCP, HCB, TCM, TRI, PER, TCB, TCE, Dioxins, PAH).

Rapporteringen for disse årene var på SNAP3-nivå når det gjelder kilder (SNAP-3 nivå omfatter ca. 150 kilder. SNAP = Selected Nomenclature for Sources of Air Pollution). Regionalt ble det rapportert på fylkesnivå. Det ble også rapportert på 94 punktkilder.

Rapporteringen for årene 1996 og 1997 var noe "grovere" (SNAP2-nivå; ca. 50 kilder) og omfattet kun utslippsregnskapets 11 komponenter. Ingen regionfordeling og ingen rapportering av punktkilder.

Frekvens

Siste rapportering gjort i 1999 (data for årene 1996 og 1997).

4.2.2.2 Avfallsdirektivet

Bakgrunn

Det har lenge vært behov for internasjonalt sammenlignbar avfallsstatistikk. På hele 1990-tallet har EU arbeidet med en forordning for avfallsstatistikk. Forordningen forventes vedtatt i løpet av 2001 og vil bli gjeldende for Norge gjennom EØS-avtalen.

Innhold

Rapporteringen omfatter avfallstyper klassifisert etter den europeiske avfallskatalogen (EAK), avfallsprodusenter klassifisert etter NACE, og avfallsbehandling. Datakravet er spesifisert i vedlegg 1 og 2 i forordningen. Vedlegg 1 beskriver typer avfall i henhold til EAK og hvem som produserer avfallet i henhold til næringsklassifiseringen NACE. Primærnæringene og utvinning av uran- og thorium-malm er unntatt fra rapporteringsplikten, men husholdninger kommer i tillegg. Vedlegg 2 beskriver hvilke typer avfallsbehandling det skal rapporteres for og hvor ofte.

Det skal også ved hver rapportering gis en kvalitetsrapport der metoder, dekning og usikkerheter i tallene beskrives.

Frekvens

Første referanseår blir det andre året etter at forordningen er offentliggjort i den offisielle journalen i EU. Deretter skal det rapporteres hvert tredje år, senest 18 måneder etter utløpet av referanseåret. Unntaket er forbrenning (både med og uten energiutnyttelse) og deponering (og eventuell annen sluttbehandling) av avfall, som skal rapporteres hvert år fra og med første referanseår.

4.2.2.3 Industriens miljøvernutgifter (EU Council Regulation 58/97 of 20 December 1996; Structural Business Statistics)

Bakgrunn

Norge er gjennom EØS-avtalen forpliktet til å rapportere årlig til Eurostat hva som investeres i anlegg og utstyr knyttet til rensing og utslippsreduksjoner ("end-of-pipe"-investeringer) (EU Council Regulation 58/97).

Innhold

Rapporteringen er begrenset til "end-of-pipe"-investeringer, dvs. investeringer i utstyr for rensing av utslipp mv. Det ligger flere begrensninger i rapporteringsplikten. Investeringer i "integrert teknologi", dvs.

teknologi som effektiviserer driften samtidig som den renser utslippene bedre enn tidligere teknologiske løsninger skal ikke være med i rapporteringen. Årskostnader for tidligere investeringer er ikke med i direktivet, heller ikke driftskostnader knyttet til renseprosessene. Investeringene er per i dag fordelt på 10 industrigrupper (NACE D), bergverksdrift og utvinning (NACE C), elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyning (NACE 40) og oppsamling, rensing og distribusjon av vann (NACE 41).

Direktivet er for tiden under utvidelse og vil sannsynligvis utvides i løpet av året til å inkludere rapportering på miljøvernkostnader og investeringer i integrert teknologi i tillegg til "end-of-pipe"-investeringer. Disse miljøvariablene skal rapporteres for de fire miljøområdene utslipp til luft, avløp, avfall og andre miljøvernaktiviteter. Det nye direktivet skal ha regnskapsåret 2001 som referanseår, men med en overgangsperiode på 4 år.

Endringer i EUs Council Regulation 58/97 er til behandling, og vil sannsynligvis føre til at Norge fra ca. 2002 blir forpliktet til å rapportere to nye miljøvariabler, investeringer i integrerte teknologi og driftskostnader knyttet til miljøvern.

Frekvens

Nåværende rapportering er årlig. Den planlagte nye rapporteringen av "integrert teknologi" blir også årlig, mens rapportering av driftskostnader knyttet til miljøvern blir annet hvert år. Alle miljøvariablene skal rapporteres med detaljer på næringsnivå (2-siffer NACE) og fordeles på fire miljøområder (luft, grunnvann/avløp, avfall, annet).

4.2.3 FN

4.2.3.1 Globalt (UNFCCC)

Bakgrunn

MD er ansvarlig for rapporteringen, men arbeidet gjøres av SSB på oppdrag fra SFT.

Formål

Dataene brukes i første rekke som datagrunnlag for oppfølging av FNs arbeid relatert til utslipp av klimagasser (Klimakonvensjonen, Kyotoprotokollen).

Innhold

Omfatter klimagassene CO₂, CH₄, N₂O, HFK'er, PFK'er og SF₆. I tillegg CO, SO₂, NO_x og NMVOC. Rapporteringen gjøres på en omfattende Excel-arbeidsbok, der utslipp registreres etter en sektorinndeling som ligger nær den som benyttes i rapporteringen til OECD/Eurostat samt en mer disaggregert utgave av denne.

I tillegg registreres og bearbeides en stor mengde data:

- Utslippsfaktorer for klimagasser for hovedgrupper av energivarer i de forskjellige sektorene beregnes på grunnlag av registrerte tall for utslipp og energibruk;
- alternativ beregning av CO₂-utslipp fra forbrenning etter IPCCs *Reference Approach* foretas og sammenlignes med resultater fra nasjonal rapportering;
- bakgrunnsdata for bruk av forskjellige energivarer og utslipps- og bakgrunnsdata for forskjellige fordampningsprosesser rapporteres;
- utslippsfaktorer for klimagasser for forskjellige industriprosesser beregnes på grunnlag av utslippstall og aktivitetsdata;
- faktiske og potensielle utslipp av halokarboner og SF₆ registreres og sammenlignes;
- detaljerte utslipps- og bakgrunnsdata for husdyrhold, jordbruk, avfallsbehandling og avløp rapporteres.

Frekvens

Rapporteringen er årlig. Siste rapportering var i 2001 (med data for året 1999).

4.2.3.2 Regionalt (UN-ECE)

Bakgrunn

Opprinnelig dekket denne UN-ECE/EMEP-rapporteringen de "sure" forbindelsene, men omfanget har blitt utvidet etter hvert. SFT er ansvarlig for rapporteringen, men arbeidet gjøres av SSB på oppdrag fra SFT.

Formål

Dataene brukes i første rekke til overvåking av langtransporterte forurensninger – EMEP Co-operative programme for monitoring and evaluation of the long range transmission of air pollutants in Europe (LRTAP). UN-ECE gir regelmessig informasjon til ECE-medlemsland og LRTAP-konvensjonen.

Innhold

Rapporteringen omfatter SO₂, NO_x, NH₃ samt CO₂, CH₄, N₂O, CO, NMVOC, Partikler, Pb, Cd, Hg og PAH.

Rapporteringen er på SNAP1-nivå (ca. 11 utslippskilder) for tidsseriedata, og noe mer detaljert (SNAP2-nivå; ca.. 50 utslippskilder) ved rapportering av nye data. Rapporteringen er i utvalgte år geografisk fordelt etter EMEPs 50*50 km-ruter.

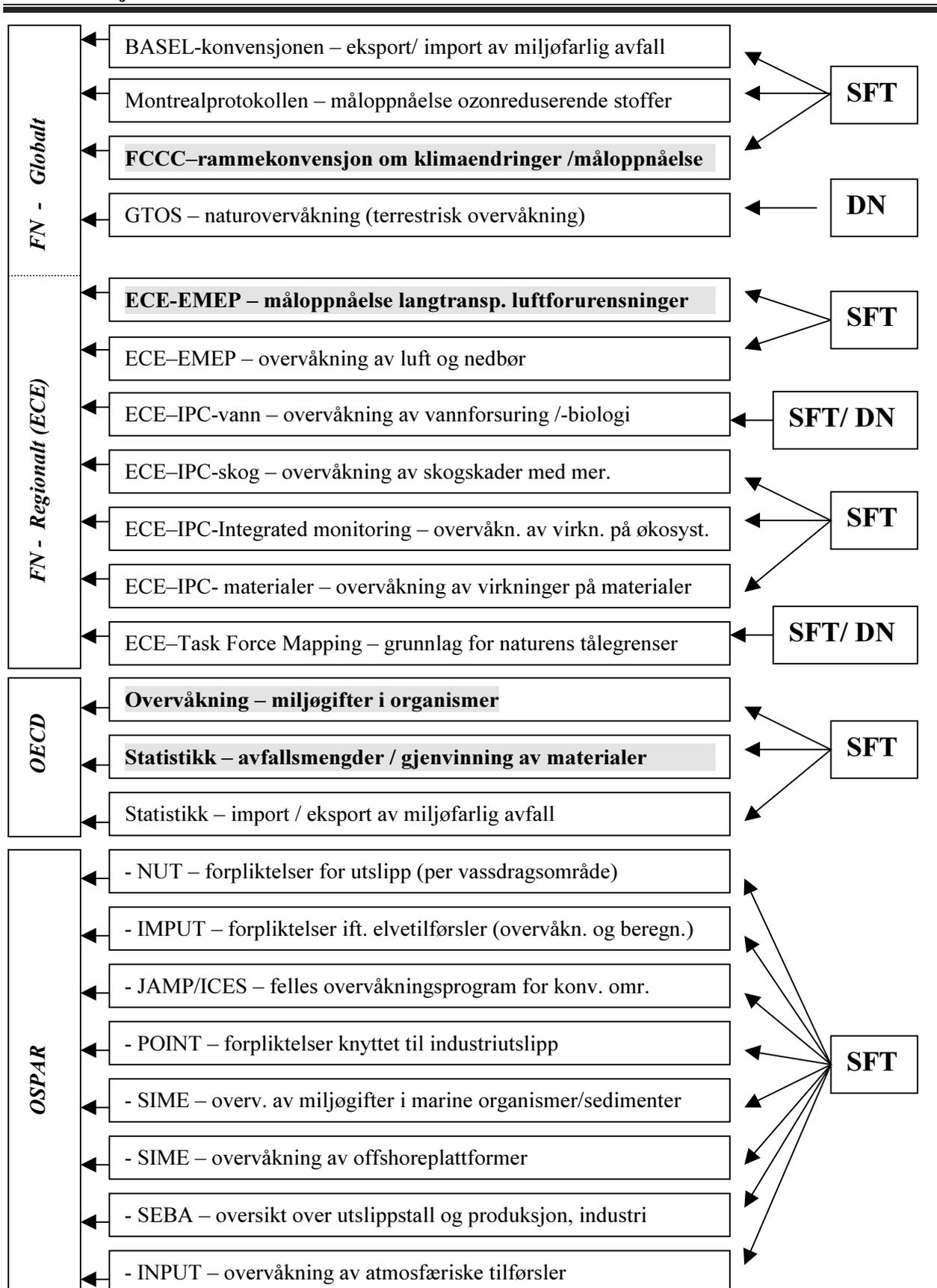
Frekvens

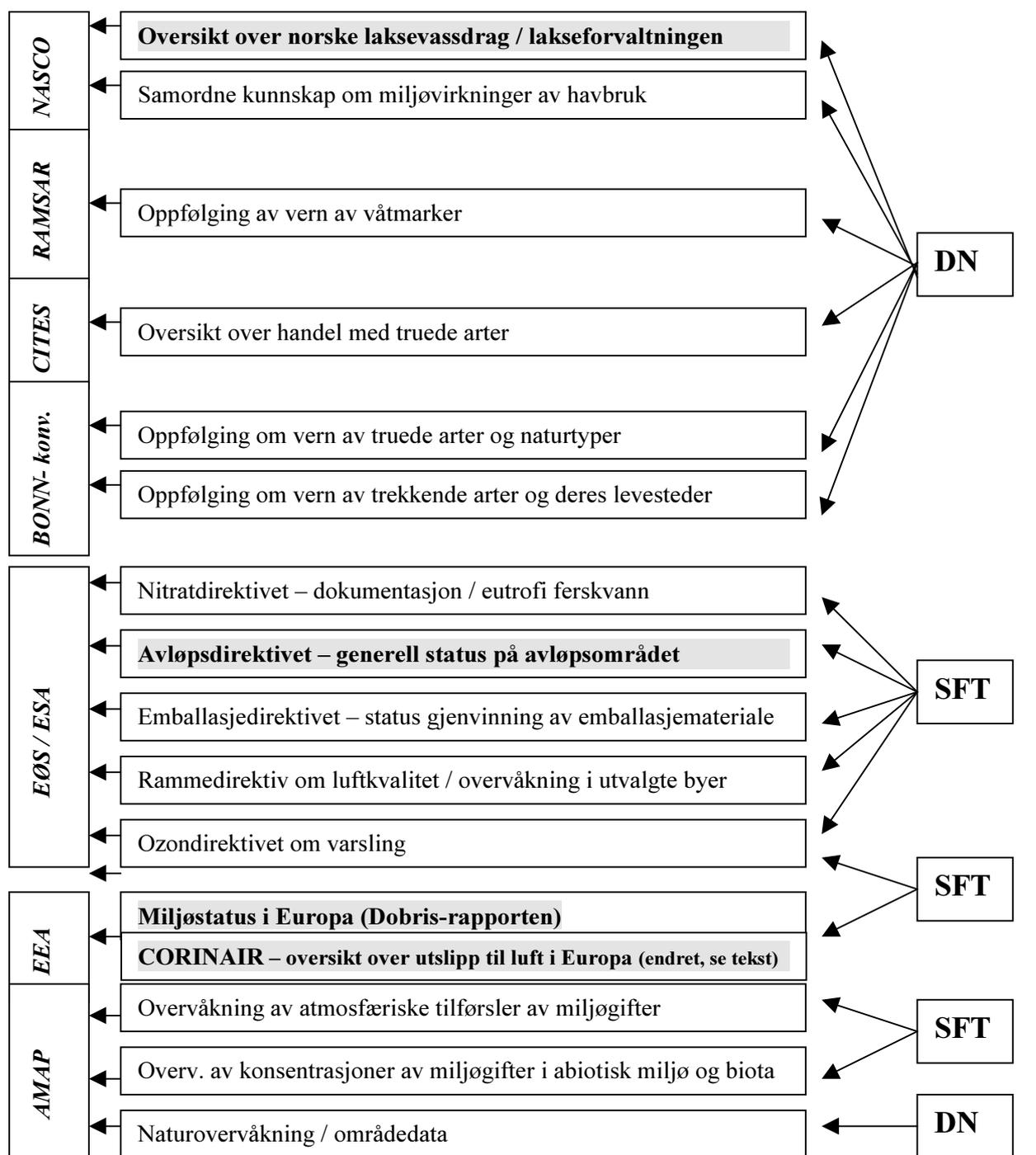
Rapporteringen er årlig. Siste rapportering ble gjort i 1999 (med data for året 1996). På grunn av mye internasjonal rapportering av utslippsdata, er ECE-rapporteringsrutinen – i et forsøk på samordning og rasjonalisering – under revisjon. Den vil erstatte CORINAIR-rapporteringen omtalt i avsnitt 4.2.2.1.

4.3 Internasjonal rapportering koordinert/utført av miljøvernforvaltningen

I figur 4.1 nedenfor er miljøvernsektorens internasjonale rapporteringsforpliktelser angitt. Oversikten er basert på en kartlegging utført av Statens forurensningstilsyn (kartleggingen omfatter også nasjonale rapporteringsrutiner og forpliktelser). Mer detaljert beskrivelse av innholdet i disse rapporteringene er tilgjengelig i kartleggingsdokumentasjonen fra SFT. Rapportering der SSB er involvert, er skravert.

Figur 4.1. Internasjonal rapportering innen miljøvernsektoren¹ – framstilling av rapporteringslinjer.

¹ Rapportering der SSB er involvert, er skravert.
Kilde: SFT

4.4 TERM

TERM (Transport and Environment Reporting Mechanism) er et stort EU-prosjekt som ledes av Det europeiske miljøbyrået (EEA), og det er utviklet som et verktøy for å måle integrering av miljøhensyn i transportpolitikken i EU. I dette arbeidet er det etablert et sett av indikatorer, og den første indikatorbaserte TERM-rapporten kom i 2000 (EEA 2000b). Ny rapport (TERM 2001) kommer i år.

TERM-datene inngår bl.a. i Eurostats database NewCronos (innenfor teamet miljø).

Norge har hittil ikke deltatt i dette arbeidet. Samferdselsdepartementet vurderer nå nærmere om Norge bør bli tettere knyttet til dette arbeidet. Møter med miljøvernforvaltningen og Statistisk sentralbyrå har vært avholdt. Norge har signalisert at man ønsker å delta i et kommende pilot-prosjekt på "benchmarking". Norge har gitt uttrykk for at man foretrekker teamet "Air quality", men ønsker å delta selv om annet tema velges.

I sommer utførte Statistisk sentralbyrå en vurdering av TERM-indikatorene (se tabell 4.3) med tanke på datatilgjengelighet.

Tabell 4.3. Foreløpig liste over TERM-indikatorer. Vurdering av datatilgjengelighet og etablert internasjonal rapportering.

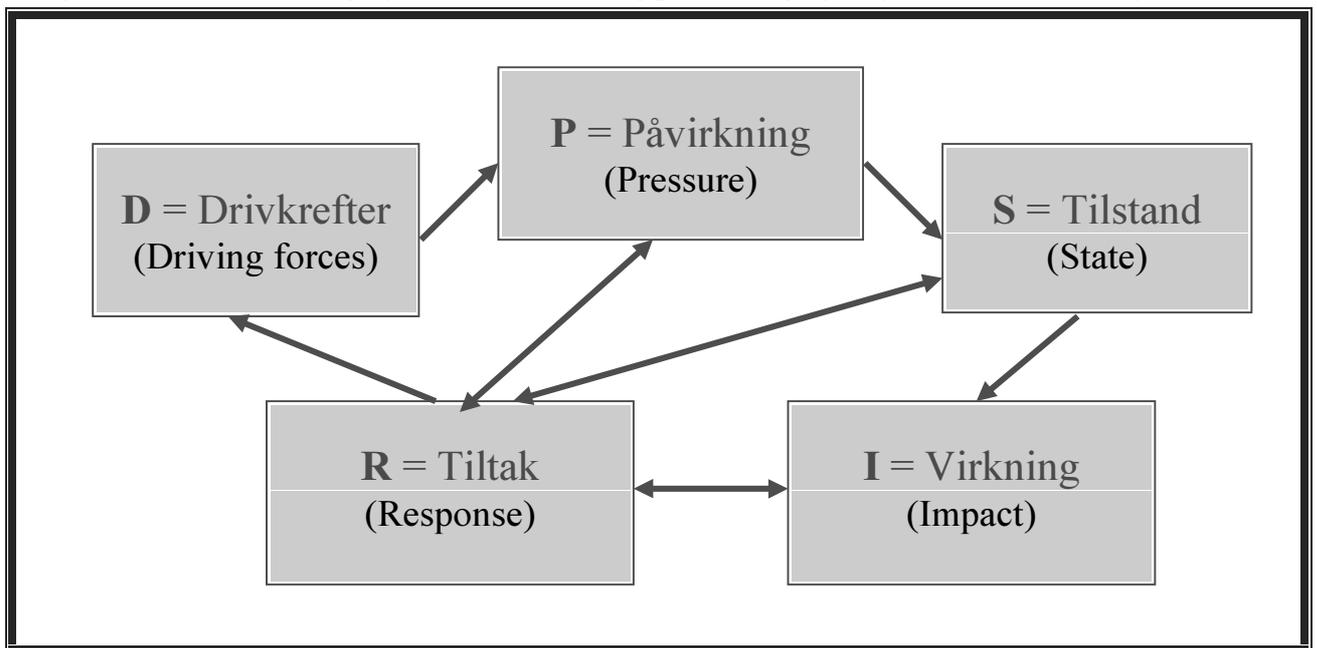
No	Indikator	Har data?	Rapportering i dag?
1	Sluttforbruk av energi til transport	Ja. S 220 og S 230	Delvis til UNFCCC
2	Utslipp fra transport som andel av totale utslipp	Ja, S 220	UNFCCC og OECD/Eurostat
3	Overskridelser av luftkvalitetskriterier	Ikke i SSB, men SFT (og andre)	SFT har egen EØS/ ESA- rapportering. Jf. EUs rammedirektiv om luftkvalitet (EU-97/101/EC)
4	Eksponering (også plager, "annoyance") av befolkning for trafikkstøy	Noe i SFT. Data om subjektiv opplevelse av støy (plager) finnes i SSBs Levekårsundersøkelser. Utviklingsarbeid med Støyplageindeks (SPI) skal settes i gang i SSB i år.	Eget spørreskjema om støy i OECD/ Eurostat-rapporteringen (miljøstatistikk). SFT besvarer dette.
5	Infrastrukturens påvirkning på økosystem, nærhet til transport-infrastruktur fra et angitt område (RAMSAR-områder og SPA-områder brukt i TERM 2000).	Nei, ikke i SSB	Nei, ikke SSB
6	Arealbruk til transport per type	Nei	Nei, ikke SSB
7	Trafikkulykker	Ja, S 440	Påbegynt rapportering på individnivå til EUs database CARE. Regelmessig rapportering av hovedtall på spørreskjema.
8	Gjennomsnittlig reiselengde, tidsbruk, formål og område	Ja	Data fra Reisevane-undersøkelsen (TØI) er foreløpig ikke sendt Eurostat.
9	Tilgang til transporttjenester (kjøretøy per husholdning, % som bor innen 500 m fra kollektivtransporttjenester)	Delvis	Ingen oversending av data om antall kjøretøy pr. husholdning.
10	Passasjertransport etter type og formål	Ja, S 440	Oversending av noen hovedtall til årbøker o.l.
11	Godstransport etter type og godsgruppe	Ja, S 440	Oversending av individ-data til Eurostat for veitransport)
12	Lengde på transportinfrastruktur per type og type infrastruktur	Ja. Direktoratene, Jernbanelverket m.fl.	Oversendes noe i forbindelse med årbøker
13	Investeringer i transportinfrastruktur per type	Ja. S 210 (S 250)	S 250 har ingen rapportering på dette. S 210 har internasjonal rapportering, men på et meget aggregert nivå.

14	Priser på passasjer- og godstransport per type	S 440/S 240 S 240 har statistikk for prisendringer for ulike typer passasjertransport)	Ingen oversending av kostnadsindeks. S 240 har noe rapportering til Eurostat av prisendringer for passasjertransport.
15	Drivstoffpriser	S 240/S 230	S 230 har ingen internasjonal rapportering av prisdata, verken til IEA eller Eurostat. IEA presenterer kvartalsrapporter med internasjonale oversikter over prisdata.
16	Avgifter	Ja. S 210 (S 250) og S 230 ("energi-avgifter")	Se Indikator nr. 13.
17	Subsidier	Ja. S 210 (S 250)	Se Indikator nr. 13.
18	Utgifter til transport per person fordelt på inntektsgruppe	Ja, S 210 og S 350	Nasjonalregnskapstall rapporteres til bl.a. Eurostat, men på et meget aggregert nivå. S 250 rapporterer også data til Eurostat.
19	Andel av infrastruktur og miljøkostnader (inkludert kostnader knyttet til trafikkork) som er dekket av prisen	Ikke i SSB	Nei
20	Energieffektivitet for person- og godstransport per type	Ja	Nei
21	Utslipp per passasjer-km og gods-km per type kjøretøy	Ja	Nei
22	Kapasitetsutnyttelse	S 440	Ja, for godsbiler
23	Bruk av renere drivstoff og antall kjøretøy som bruker alternative drivstoff	Nei, ikke i SSB. (Vegdirektoratet, Sjøfartsdirektoratet)	-
24	"Load factors" for godstransport på vei	S 440	Ja
25	Gjennomsnittlig alder på bilparken	S 440 Vegdirektoratet	Nei
26	Andel av bilparken som innfrir en viss luft- og støytstøpsstandard	Vegdirektoratet	-
27	"Public awareness"	NSD (MMI?)	Nei

4.5 DPSIR-kjeden

Et viktig formål med miljøstatistikk, miljøindikatorer og miljøinformasjon generelt er å være et redskap til å beskrive miljøproblemene og dermed gi grunnlag for å vurdere tiltak og utforme politikk. Miljøproblemene er forårsaket av våre handlinger på naturen. Disse er igjen styrt av sammenhenger knyttet til økonomiske, sosiale og politiske forhold. Dersom informasjonen skal være dekkende og fungere som et effektivt redskap, må den også knyttes opp mot slike samfunnsmessige forhold. En etter hvert anerkjent måte å strukturere miljøindikatorer på, er den såkalte PSR-modellen (Pressure–State–Response), som er utviklet i OECD (se f.eks. OECD 1994 og 1998). En videreutvikling av denne modellen, som bl.a. benyttes av det europeiske miljøbyrået EEA, omfatter også drivkrefter bak påvirkningene og virkningene av miljøendringene (DPSIR).

Figur 4.2. Årsak-virkningskjede for menneskelig påvirkning og miljøtilstand (DPSIR-kjeden).

Denne kjeden blir også brukt som modell ved beskrivelse av miljøsituasjonen. Karakteristika ved de forskjellige elementene i kjeden er:

D: Drivkrefter (Driving forces). Dette er i utgangspunktet ikke direkte miljø-informasjon/-statistikk i seg selv, men er basis, og gir informasjon om menneskelig aktivitet som fører til miljøpåvirkning og -konsekvenser. Beskrives ofte som grunnleggende sektortrender (f.eks. innenfor energiproduksjon, transport, industri, jordbruk, m.m.). Drivkreftene kan ha flere årsaks-virkningskjeder innenfor D-dimensjonen, noe avhengig om man regner deler av det som tiltak eller respons. Eksempel på slik informasjon er f.eks. omfanget av privatbilisme, mens den bakenforliggende årsak til det er f.eks. transportbehov som følge av samfunnsorganisering og/eller individuelle preferanser.

P: Påvirkning (Pressure). Omfatter informasjon/statistikk om direkte menneskelig påvirkning på miljøområdet. Dette kan f.eks. gjelde utslipp av drivhusgasser, avfallsproduksjon m.m.

S: Tilstand (State). Informasjon om miljøtilstanden slik den kan måles/observeres eller beregnes. Eksempler på dette er pH i ferskvann, CO₂-innhold i atmosfæren, økning i global middeltemperatur, tykkelsen på ozonlaget eller (vanskeligere målbart) biologisk mangfold. Det er en glidende overgang mot I - Virkning.

I: Virkning (Impact). Det kan måles eller beregnes flere årsak-virknings-kjeder i naturtilstanden og virkning eller effekt på biologisk liv og mennesker i siste instans. Eksempler er fiskedød som følge av forurening, regionale temperaturendringer med effekt på vær/klima, endret UV-innstråling med effekter på økosystemer eller hyppigere hudkreft hos mennesker.

R: Tiltak og virkemidler (Responses). Omfatter samfunnets "svar" med tanke på miljøutfordringene. Dette kan enten gå på tiltak for å redusere påvirkninger eller reparere/ redusere skader. Omfatter såvel juridiske som økonomiske eller organisatoriske tiltak. Eksempler er nedsatt fartsgrense på dager med høy luftforurensning, CO₂-avgift, mer arealintensiv boligbygging, miljøinvesteringer i industrien eller gjenvinningsordninger for avfall. Internasjonale avtaler går også under R-dimensjonen. Ulike forskningsaktiviteter (f.eks. innenfor solenergi, alternative energikilder, etc.) og informasjonsaktiviteter kan også betraktes som tiltak.

Denne modellen har i flere år vært brukt internasjonalt. Kjernen i modellen er, som tidligere nevnt, OECDs P-S-R-modell. Den ble så tatt i bruk i internasjonale organer; OECD, Eurostat og Nordisk ministerråd la modellen til grunn for sitt arbeid. I de seinere åra har behovet for å kunne peke på bakenforliggende årsaker blitt sterkere, og D-indikatorer har derfor kommet inn i alt internasjonalt arbeid. Det europeiske miljøbyrået EEA har sterkest tatt til orde for å vektlegge også I-indikatoren. Dette legges det imidlertid noe varierende vekt på i andre internasjonale organisasjoner.

De statistiske sentralbyråenes nisje går i hovedsak på D-, P- og R-elementene. Sektor-statistikkene (samferdsel, industri, jordbruk, m.m.) vil spesielt kunne levere data innenfor D-dimensjonen, mens miljøstatistikken vil være særlig konsentrert om P-dimensjonen og delvis R-dimensjonen. R-dimensjonen vil også behandles innenfor forsknings- og analysemiljøer innenfor samfunnsfagene, inklusive SSB. Dette gjelder også for framskrivninger av miljøpåvirkninger, f.eks. innenfor utslipp til luft og avfall. I-dimensjonen behandles av SSB i første rekke gjennom helsestatistikken (se avsnitt 6.3.3).

Spesifikasjonene som er gitt i forbindelse med utviklingen av den elektroniske versjonen av RDS, følger i hovedsak den samme strukturen som i DPSIR-kjeden. Den mest iøynefallende forskjellen er at R-dimensjonen er splittet opp i tiltak og virkemidler som 2 dimensjoner.

5 Resultatområder, resultatmål og nøkkeltall

5.1 Resultatområdene for miljøvernpolitikken. Noen refleksjoner

Det er definert 8 resultatområder for miljøvernpolitikken. For hvert resultatområde er det definert strategiske mål og nasjonale resultatmål. For å vise måloppnåelsen, er det definert en rekke nøkkeltall. Antallet mål og nøkkeltall fordeler seg slik:

Tabell 5.1. Resultatområder, strategiske og nasjonale mål og nøkkeltall for miljøvernpolitikken.

Resultatområder	Strategiske mål	Nasjonale mål	Nøkkeltall
I alt	13	44	85
1 Vern og bruk av biologisk mangfold	1	7	14
2 Friluftsliv	1	4	10
3 Kulturminner og kulturmiljøer	1	3	5
4 Overgjødsling og oljeforurensning	1	2	4
5 Helse- og miljøfarlige stoffer	1	4	10
6 Avfall og gjenvinning	1	3	4
7 Klimaendringer, luftforurensning og støy	5	13	21
8 Internasjonalt miljøvern samarbeid og miljøvern i polarområdene	2	8	17

Kilde: St.meld. nr. 24 (2000–2001).

Samtlige mål og nøkkeltall er gjengitt i vedlegg 1.

I prinsippet skal det bare være ett strategisk mål per resultatområde. To resultatområder er imidlertid sammensatt av flere problemstillinger, og antallet strategiske mål gjenspeiler dette. Disse to områdene er derfor - naturlig nok - også de områdene der det er flest nasjonale mål og nøkkeltall knyttet til.

5.1.1 Dimensjoner og sammenheng i nøkkeltallene

Det store antallet nasjonale mål og nøkkeltall kan representere et styrings- og prioriteringsproblem i kraft bare av sitt antall, men antallet reflekterer også bredden i miljøutfordringene i Norge. I dette notatet tar SSB ikke stilling til de strategiske og nasjonale målene som er satt. Derimot setter vi fokus på nøkkeltallene og bruken av disse. Nøkkeltallene er indikatorer for et bredt spekter av miljøutfordringer. Forslag til nøkkeltall ble utarbeidet våren 2000 av arbeidsgrupper ledet av miljøvernforvaltningen. SSB deltok i flere av arbeidsgruppene som ble nedsatt. I flere år før dette har det imidlertid vært diskutert om rapportering og styring av miljøvernpolitikken skal hvile på enkle indikatorer som er parametre med generaliseringskraft ut over det de selv viser til. Tenkningen omkring nøkkeltallene er derfor rimelig godt kjent i forvaltningen, mens det internasjonale rammeverket (DPSIR-kjeden) i varierende grad er kjent – og relevant (se forrige avsnitt).

5.1.1.1 Er årsak-virkning-kjeden tilstrekkelig godt behandlet?

DPSIR-kjeden er den viktigste modellen som er utarbeidet for å sortere elementene i "miljøtilstandens kretslop" fra drivkrefter via tilstand og tilbake til tiltak og dermed endrede rammevilkår som påvirker drivkreftene igjen. Men det kan også rettes alvorlig kritikk mot denne forståelsen og ikke minst hvordan man tolker virkeligheten inn i de rammene modellen gir: DPSIR setter miljøfaktorene i klart avgrensede båser, mens det i virkeligheten er glidende overganger mellom disse. Men viktigere er nok at det i det virkelige livet er årsak-virkning-kjedene såpass mangslunne og komplekse at det er lett å gå seg vill, også når man forsøker å arbeide systematisk.

Et eksempel: Det er mange årsaker til økt innhold av drivhusgasser i atmosfæren, f.eks. fossil forbrenning eller metanutslipp fra avfallsdeponier. Innholdet av drivhusgasser har igjen mange virkninger, f.eks. temperaturøkninger, endret nedbørsfordeling m.m. som må møtes med et spekter av tiltak, f.eks. avgiftsøkning på olje og bensin, mer vekt på avfallsgjenvinning og -forbrenning i stedet for deponering. Disse mange-til-mange-koplingene er ikke gjenspeilet i DPSIR-skissene, men er helt essensielle når man møter virkeligheten. For svært mange problemstillinger blir DPSIR-kjeden derfor mer av en indisekjede enn en bevisekjede, fordi det kan være vanskelig å peke på én enkelt faktor som viktigere enn andre. I noen tilfeller, f.eks. utslipp av drivhusgasser, kan vi imidlertid fordele utslippene både på sektorer og aktiviteter, og sammenhengene mellom tilstand og virkning er rimelig godt analysert om enn ikke ugjedrivelig bevist. Det må være et mål å få til en tilsvarende systematikk for andre resultatområder og nøkkeltall. Etter SSBs oppfatning er den største flaskehalsen at det er dårlig systematikk og sammenheng mellom de forskjellige dimensjonene i DPSIR-kjeden.

Statistisk sentralbyrå vil derfor anbefale at Miljøverndepartementet, parallelt med drifting av det eksisterende nøkkeltallsettet, også setter i gang et mer omfattende nasjonalt indikatorarbeid som dekker flere sider av årsak–virkning-kjeden. Siktemålet må være å knytte samfunnssektorenes aktiviteter til miljøtilstandsutviklingen.

5.1.1.2 Påvirknings- kontra tilstands-nøkkeltall

I forhold til DPSIR-rammeverket (figur 4.2), er nøkkeltallene i hovedsak begrenset til påvirknings- (P) og tilstandsdimensjonen (S). Om lag 33 nøkkeltall representerer påvirkning og 48 tilstand. For noen av dem er det imidlertid uskarpe grenser mellom disse dimensjonene. 4 nøkkeltall må sies å representere R-dimensjonen. Arbeidsgruppene som skulle utarbeide forslagene til nøkkeltall, fikk som føring fra sentralt hold at man fortrinnsvis skulle holde seg innen P- og S-dimensjonene.

Det er forskjellige krav til nøkkeltall for P- og S-dimensjonen. S-dimensjonen viser utviklingen i miljøtilstanden, i hovedsak som en effekt av alle påvirkningsfaktorene samlet. Av og til kan endringer i tilstand spores tilbake til en enkelt samfunnssektor eller aktør. Dette er imidlertid ikke regelen.

Tilstanden i naturen kan undergå endringer som følge av overskridelser av tålegrenser. Skal myndighetene handle i forhold til dette, vil det være av avgjørende betydning at man har oversikt over hva endringen skyldes, og ikke minst hvilke sektorer som *påvirker* denne tilstanden. Til et hvert tilstandstall må det logisk høre til en "bevisekjede" som viser hvilke aktører som påvirker endringen. Dette er bare delvis gjenspeilet i de nøkkeltallene som nå er regjeringens rammeverk. Det er vanskelig å få etablert miljøpolitisk handling uten å knytte denne tilstanden til sektorvis påvirkning og sektorvise tiltak, og det er et særlig sterkt behov for å utvikle nøkkeltall for påvirkning som kan knyttes til tilstanden.

Statistisk sentralbyrå mener derfor at for alle tilstandsnøkkeltall må det utvikles tilsvarende nøkkeltall for de viktigste faktorene som påvirker tilstanden.

5.1.1.3 Nøkkeltall for miljøtiltak?

En annen viktig mangel ved nøkkeltallsettet er at respons- eller tiltaksdimensjonen i stor grad er holdt utenom. Det er særlig viktig at man overvåker hva de enkelte sektorer gjør for å bedre miljøtilstanden, og hvor store byrder de tar på seg i form av bl.a. miljøvern- eller -tiltaks kostnader. Innenfor miljøstatistikken er miljøvernkostnader et lite utviklet felt som det nå satses sterkere på, og internasjonale organer har tatt kraftig tak, jf. avsnitt 4.2.2.3. Dette kan gi særdeles viktig input til forståelsen av miljøutviklingen, og det internasjonale initiativet passer meget godt i forhold til den nasjonale satsningen på å overvåke miljøet.

I tillegg til kostnader som næringslivet selv investerer for å redusere miljøbelastningene, vil R-dimensjonen kunne inneholde systematisk oversikt over rammevilkår gitt fra myndighetshold. Dette kan dreie seg om avgifter/skatter og subsidier, men også om utvikling av regel- og rammeverk. Det er store

utfordringer knyttet til å gi dette en standardisert og systematisk form, fordi de økonomiske virkemidlene vil kunne ha flere formål enn miljø, og utvikling av regelverk m.m. ikke alltid egner seg for statistisk framstilling. Derimot vil det av og til være mulig å se markerte effekter av endringer i regelverk på miljøpåvirkningen.

De to stortingsmeldingene om "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand" som hittil har vært presentert, har imidlertid inngående beskrivelser av virkemidler og tiltak. Dette faller inn under R-dimensjonen i DPSIR-kjeden. Men tiltaksbeskrivelsen er ikke satt inn i en systematisk ramme. Man kan ikke se tiltakspakkene over tid, og man får heller ikke systematisk informasjon om hvilken innsats som er gjort, og dermed heller ikke hvordan tidligere tiltak har virket.

Skal man derfor få overvåket miljøsituasjonen og satt inn tiltakene der de trengs mest, bør man ha et mer omfattende rammeverk av informasjon og statistikk enn det som er presentert i nøkkeltallsettet. Spesielt er det viktig at tiltakssida blir overvåket bedre. Nøkkeltallene bestemmer i stor grad hvilken fokus som settes i RDS-systemet, men dagens nøkkeltall er bare "toppen av isfjellet" i forhold til informasjonsgrunnlaget bak politiske vedtak og i forvaltningens arbeid. På sikt bør derfor RDS-systemet bygges ut til å bli mer omfattende enn det som kreves for stortingsmeldingsarbeidet.

Det er derfor viktig at det arbeides med å utvikle tiltaksdimensjonen, spesielt at det kan komme på plass standardisert statistikk som dekker kostnader og investeringer - og også avgifter og andre tiltak - til miljøvern fra sektorer i samfunnet. En bredere statistikkpakke – ikke nødvendigvis med status "nøkkeltall" – bør også identifiseres.

5.2 Resultatområdene sammenliknet med internasjonale politikkområder.

Sammenligner man resultatområdene med f.eks. *temaene og hovedinndelingene* som Eurostat (EU) og OECD opererer med, er det mye likt (se tabellene 5.2 og 5.3). Det som skiller seg klart ut er det "norske" resultatområdet *Friluftsliv*. Ellers kan det påpekes at det legges mye større vekt på de kvantitative aspektene ved vannressurser (hvor mye vann har vi og hvor mye brukes av hvem) i de fleste andre europeiske land, mens man i Norge er mer fokusert på de kvalitative aspekter (forurensning og vannkvalitet).

Tabell 5.2. EUs 10 miljøpolitikk-områder ("policy fields"). Inndelingen er bl.a. benyttet i Eurostats miljøindikatorsett (påvirkningsindikatorer).

<i>Politikkområder EU</i>	<i>"Norske" resultatområder</i>
1. Air pollution (Luftforurensning)	7
2. Climate change (Klimaendringer)	7
3. Loss of biodiversity (Tap av biodiversitet)	1
4. Marine environment and coastal zones (Havområder og kystsoner)	4
5. Ozone layer depletion (Nedbryting av ozonlaget)	7
6. Resource depletion (Ressurs-uttømming)	1
7. Dispersion of toxics (Spredning av miljøgifter)	5
8. Urban problems, noise and odours (Byproblemer, støy og lukt)	7
9. Waste (Avfall)	6
10. Water pollution and water resources (Vannforurensning og vannressurser)	4 (Det legges liten vekt på det kvantitative aspektet ved vannressursene i Norge sammenliknet med mange andre europeiske land).

Tabell 5.3. Temaer (“issues”) i OECDs kjernesett av miljøindikatorer.

<i>Issues</i>	<i>“Norske” resultatområder</i>
1. Climate change (Klimaendringer)	7
2. Ozone layer depletion (Nedbryting av ozonlaget)	7
3. Eutrophication (Eutrofiering)	4
4. Acidification (Forsuring)	7
5. Toxic contamination (Miljøgifter)	5
6. Urban environmental quality (Bymiljø)	7
7. Biodiversity (Biologisk mangfold)	1
8. Cultural landscapes (Kulturlandskap)	3 (og delvis 1)
9. Waste (Avfall)	6
10. Water resources (Vannressurser)	Inngår ikke som egen kategori.
11. Forest resources (Skogressurser)	Inngår ikke som egen kategori, men kan vurderes i et biologisk mangfold-perspektiv.
12. Fish resources (Fiskeressurser)	Inngår ikke som egen kategori, men kan vurderes i et biologisk mangfold-perspektiv.
13. Soil degradation (desertification, erosion) (Jordforringelse)	Inngår ikke som egen kategori, men kan vurderes i et biologisk mangfold-perspektiv og også relatert til kulturlandskap.
14. Socio-economic, sectoral and background indicators (Sosioøkonomiske, sektor- og bakgrunnsindikatorer).	Inngår ikke som egen kategori, men kan gjenspeiles i evt. sektorfordelinger av nøkkeltall for ulike resultatområder.

6 Aktuelle statistikkilder i SSB

6.1 Inndeling og organisering av statistikk

6.1.1 Organisering av statistikken i SSB og i forhold til sektorene i RDS

Tilsvarende regjeringen/sentralforvaltningens fordeling av ansvar på ulike fagdepartement, er SSBs virksomhet organisert etter ulike kjennetegn ved statistikken, i første rekke det faglige innholdet i statistikken (befolkningsstatistikk, næringsstat, osv.). Tabell 6.1 viser statistikkområdene i SSB etter SSBs emneinndeling. Emneinndelingen samsvarer for en stor del til SSBs organisasjonsstruktur, men en del emner sorterer under flere seksjoner eller avdelinger.

Tabell 6.1. Statistisk sentralbyrås emneinndeling.

Emne 00 Generelt	
Navnetoppen	
00.00 Oversikter	07.02 Kulturaktiviteter
00.01 Valg	Emne 08 Priser, prisindekser og konjunkturindikatorer
00.02 Levekår	08.01 Priser, produsent, eksport, import, detalj
Emne 01 Naturressurser og naturmiljø	08.02 Prisindekser
01.01 Areal	08.03 Verdi- og volumindekser
01.02 Klima	08.04 Produksjonsindekser
01.03 Ressurser	08.05 Konjunkturoversikter, konjunkturbarometer
01.04 Forurensning	Emne 09 Nasjonalregnskap og utenrikshandel
01.05 Avfall	09.01 Nasjonalregnskap
01.06 Miljøøkonomi og -indikatorer	09.02 Finansielle sektorbalanser
Emne 02 Befolkning	09.03 Utenriksregnskap
02.01 Struktur	09.04 Fordringer og gjeld overfor utlandet, utenlandske eierinteresser, SIFON
02.02 Endringer	09.05 Utenrikshandel
02.03 Framskrivninger	Emne 10 Næringsvirksomhet
Emne 03 Helse og sosiale forhold	Regnskapsstatistikk, aksjeselskaper
03.00 Helse, oversikter	10.01 Struktur, bedriftsregister
03.01 Helsetilstanden	10.02 Skatt næringsvirksomhet
03.02 Helsetjenester	10.03 Teknologiske indikatorer
03.03 Pleie og omsorg	10.04 Jordbruk og skogbruk
03.04 Sosiale tjenester, trygd og sosialhjelp	10.05 Fiske og fiskeoppdrett
03.05 Kriminalitet og rettsvesen	10.06 Bergverksdrift og utvinning
Emne 04 Utdanning	10.07 Industri
Utdanningsindikatorer, OECD	10.08 Kraft- og vannforsyning
04.01 Utdanningsnivå	10.09 Bygge og anleggsvirksomhet
04.02 Utdanningsinstitusjoner	10.10 Varehandel og reparasjonsvirksomhet
04.03 Forskning ved universitet og høyskoler	10.11 Hotell- og restaurantvirksomhet
Emne 05 Personlig økonomi og boforhold	10.12 Transport og kommunikasjon
05.01 Inntekt, formue, skatt	10.13 Finansiell tjenesteyting og forsikring
05.02 Forbruk	10.14 Eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet
05.03 Bolig, boforhold	10.15 Offentlig administrasjon og forsvar
Emne 06 Arbeidsliv, yrkesdeltaking	10.16 Tjenesteyting ellers
06.01 Yrkesdeltaking	Emne 11 Finansmarkeder
06.02 Arbeidsmiljø, sykefravær	11.01 Aksjer, obligasjoner, aksjekurser, valutakurser
06.03 Arbeidsløshet	11.02 Konkurs
06.04 Arbeidskonflikter	Emne 12 Offentlige finanser
06.05 Lønn, arbeidskraftkostnader	12.01 Offentlige finanser og trygdeordninger
Emne 07 Fritidsvirksomhet, kulturell tjenesteyting og sport	
Kulturstatistikk	
0701 Kulturtilbud	

Statistikkvirksomhetens organisering samsvarer godt på vei med departementenes faginndeling, selv om det her er snakk som vidt forskjellig type organisasjoner. Tabell 6.2 viser hvilke statistikkområder (emnegrupper i SSB) som gir input til de ulike departementenes ansvarsområder. Tabellen viser de viktigste forbindelseslinjene, og noen statistikkområder vil være sentrale for flere departementer, mens andre statistikkområder ikke kommer med i oversikten. Det må understrekes at både departementsstrukturen SSBs

organisering av statistikkvirksomheten endres over tid, og at det kun er de viktigste forbindelseslinjene som er med.

Tabell 6.2. SSB-statistikk med relevans til de ulike departementenes ansvarsområder¹.

Departement	Sentral SSB-statistikk, etter SSBs emnekode
Arbeids- og administrasjonsdepartementet	06 Arbeidsliv, yrkesdeltaking (alle) 05.01 Inntekt, formue, skatt 10.15 Offentlig administrasjon og forsvar
Barne- og familiedepartementet	03.03 Pleie og omsorg 04.02 Utdanningsinstitusjoner, inkl. barnehager 06 Arbeidsliv, yrkesdeltaking (alle)
Finans- og tolldepartementet	05.01 Inntekt, formue, skatt 06.01 Yrkesdeltaking (AKU) 09 Nasjonalregnskap og utenrikshandel (alle) 10.08 Kraft- og vannforsyning 10.13 Finansielle foretak 11 Finansmarkeder (alle) 12 Offentlige finanser og trygdeordninger (alle)
Fiskeridepartementet	10.05 Fiske og fiskeoppdrett
Forsvarsdepartementet	10.15 Offentlig administrasjon og forsvar
Justisdepartementet	03.05 Kriminalitet og rettsvesen
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	04 Utdanning (alle) 12.01 Offentlige finanser og trygdeordninger (kommunale finanser)
Kommunal- og regionaldepartementet	10.09 Bygge- og anleggsvirksomhet 10.15 Offentlig administrasjon og forsvar (Statlig, fylkeskomm. og kommunal administrasjon) 12.01 Offentlige finanser og trygdeordninger (kommunale finanser), Diverse regionalstatistikk
Kulturdepartementet	07 Fritidsvirksomhet, kulturell tjenesteyting og sport (alle)
Landbruksdepartementet	10.04 Jordbruk og skogbruk
Miljøverndepartementet	01 Naturressurser og naturmiljø (alle)
Nærings- og handelsdepartementet	06.05 Lønn, arbeidskraftkostnader 08 Priser, prisindekser og konjunkturindikatorer (alle) 09.03 Utenriksregnskap 09.04 Fordringer og gjeld overfor utlandet, utenlandske eierinteresser, SIFON 09.05 Utenrikshandel 10 Næringsvirksomhet (alle)
Olje- og energidepartementet	01.03 Ressurser 10.06 Bergverksdrift og utvinning, inkl. olje og gass 10.08 Kraft- og vannforsyning
Samferdselsdepartementet	10.09 Bygge- og anleggsvirksomhet (veianlegg mm.) 10.12 Transport og kommunikasjon
Sosial- og helsedepartementet	03 Helse og sosiale forhold (alle) 12.01 Offentlige finanser og trygdeordninger (kommunale finanser),
Utenriksdepartementet	02.02 Befolkningsendringer (inn- og utvandring) 09.03 Utenriksregnskap 09.04 Fordringer og gjeld overfor utlandet, utenlandske eierinteresser, SIFON 09.05 Utenrikshandel

¹ Forskningsavd. ikke inkludert. Virksomheten der konsentrerer seg om disse områdene: makroøkonomisk analyse, ressurs- og miljøanalyse, offentlig økonomi, mikroøkonometri, demografi og levekår.

I et statistikkssystem er man avhengig av definisjoner og klassifikasjoner som sikrer at man kan produsere statistikk der enhetene (dvs. det man produserer statistikk om; befolkning, næringer, osv.) er klart definert. Klart definerte og stabile enheter er en nødvendig forutsetning for å kunne produsere konsistente tidsserier, for å kunne kople ulike statistikker og på den måten lage nye sammenstillinger, f.eks. hva oljenæringen bidrar med til bruttonasjonalproduktet, til sysselsettingen og til energibruk og utslipp til luft, og for i størst mulig grad også kunne gjøre sammenligninger internasjonalt. Dette siste blir stadig viktigere med økt globalisering av økonomien og siden mange av miljøproblemene er regionale eller globale og krever internasjonalt samarbeid.

6.1.2 Næringsstatistikk – Standard for næringsgruppering (SN94)

En vesentlig del av SSBs statistikkproduksjon er knyttet til næring og økonomisk virksomhet. Denne statistikken følger standard for næringsgruppering, SN 94 (Statistisk sentralbyrå 1994).

SN94 er først og fremst beregnet for bruk i offisiell norsk statistikk, og skal sikre en så entydig identifikasjon som mulig av ulike økonomiske aktiviteter (grunnlag for koding av enheter), og gjøre det mulig å sammenligne og analysere statistiske opplysninger både nasjonalt/internasjonalt og over tid.

Boks 6.1. Grunnlaget for SN 94

Grunnlaget for SN 94 er EUs standard NACE (Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européenes) og FNs standard ISIC (International Standard Industrial Classification of all Economic Activities). Hovedformålet er å gi regler og retningslinjer for næringsklassifisering og entydige definisjoner av de statistiske enhetene.

For å oppnå en ensartet næringsklassifisering, knyttes kodingen til Bedrifts- og foretaksregisteret i Statistisk sentralbyrå (se avsnitt 6.5.1).

Standarden har en hierarkisk inndeling med koder for 6 nivåer som spenner fra 17 næringshovedområder øverst til 658 næringsundergrupper som nederste nivå.

Næringsgruppering vil si at en grupperer sammen homogene aktiviteter så langt det er mulig, dvs. en klassifisering av produksjonsenheter (foretak, bransjeenhet osv.) etter den økonomiske aktiviteten de utøver. Med aktivitet menes i denne sammenheng en prosess der ulike produksjonsfaktorer (råvarer, kapital og arbeidskraft) i samspill produserer varer eller tjenester.

Boks 6.2. Næringshovedområder i SN94

A	Jordbruk og skogbruk
B	Fiske
C	Bergverksdrift og utvinning
D	Industri
E	Kraft- og vannforsyning
F	Bygge- og anleggsvirksomhet
G	Varehandel, reparasjon av kjøretøyer og husholdningsapparater
H	Hotell- og restaurantvirksomhet
I	Transport og kommunikasjon
J	Finansiell tjenesteyting og forsikring
K	Eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet
L	Offentlig forvaltning
M	Undervisning
N	Helse- og sosialtjenester
O	Andre sosiale og personlige tjenester
P	Lønnet husarbeid
Q	Internasjonale organer og organisasjoner

Boks 6.3. Eksempel på struktur innen et næringshovedområde

Næringshovedområde:	Industri	D
Næringsområde:	Produksjon av kjemikalier og kjemiske produkter	DG
Næring:	Produksjon av kjemikalier og kjemiske produkter	24
Næringshovedgruppe:	Produksjon av kjemiske råvarer	24.1
Næringsgruppe:	Produksjon av andre uorganiske kjemikalier	24.13
Næringsundergruppe:	Produksjon av karbider	24.131

Næringsområde forekommer bare for næringshovedområdene bergverksdrift og industri.

Næringsgrupperingen brukes også i administrative rutiner, men ved administrativ bruk er det viktig å være klar over at standarden er en aktivitetsstandard der enhetene klassifiseres i henhold til *viktigste* aktivitet dersom enheten har flere aktiviteter. Der enheter ikke deles videre opp, vil all aktivitet inngå i grup-

pen for den viktigste aktiviteten, og det vil dermed skjules at det drives blandet virksomhet. Dersom enheten selv ønsker det, kan det påføres sekundærkode for å indikere at det drives blandet virksomhet.

En standard som SN94 gjør det også mulig å lage fordelinger på næringer av viktig miljøstatistikk. Innen energistatistikken og utslippsstatistikken (luft) er det en detaljert næringsfordeling (med den nåværende beregningsmodellen kan man fordele utslipp til luft på 131 økonomiske sektorer). Grunnlaget for dette er at modellen i stor grad benytter seg av grunnlagsdata – spesielt energistatistikk, men også f.eks. industristatistikk – med en entydig næringsinndeling. For andre statistikker finnes en grovere fordeling.

Standarden gjør det også mulig å lage direkte sammenligninger mellom næringers økonomiske betydning (f.eks. andel av bruttonasjonalprodukt (BNP), andel av sysselsetting, etc.) og bidrag til ulike miljøbelastninger (andel av CO₂-utslipp, avfallsproduksjon, osv.). Slike analyser er under utvikling i SSB i et samarbeid mellom miljøstatistikken og nasjonalregnskapet (NOREEA – Norsk regnskap for økonomi og miljø). Dette arbeidsområdet er også i sterk utvikling internasjonalt; såkalt "NAMEA-approach" (National Accounting Matrix including Environment Accounts).

Næringsgrupperingene både nasjonalt og internasjonalt revideres med jevne mellomrom for å kunne tilpasse seg samfunnsutviklingen (nye næringer oppstår og den relative betydningen av næringene endres over tid). En oppdatering av NACE skal være ferdig i 2002, og en større revisjon vil finne sted i 2007. I slike revisjoner er det mulig å komme med innspill og kommentarer også av relevans for miljø (f.eks. gjenvinning). Ved slike revisjoner av klassifiseringer sørges det også for å lage koplingsnøkler mellom gammel og ny standard, slik at tidsseriene ikke blir brutt.

Inndelingen i Standard for næringsgruppering er en stabil struktur der alle enhetene har en identifikasjon. De enkelte sektorstatistikker eller statistikkemner i Statistisk sentralbyrå (som f.eks. jordbruksstatistikken, samferdselsstatistikken, industristatistikken, osv., se fylligere omtale senere i dette kapitlet) produserer statistikk både for næringene (den økonomiske aktiviteten, næringsvirksomheten) slik de er inndelt i Standard for næringsgruppering, men også i varierende grad andre aspekter ved "samfunnssektorene". For eksempel presenterer samferdselsstatistikken statistikk om ulike deler av næringshovedområdet Transport og kommunikasjon slik de er definert i SN94. Eksempler er jernbanetransport, lastebiltransport, rutebiltransport, rørtransport, og sjøtransport. Slik statistikk, som da bygger på en klart definert næringsinndeling, omfatter nasjonalregnskapstall, sysselsettingstall, mm. I tillegg dekker samferdselsstatistikken flere andre aspekter innen samferdselssektoren, f.eks. veilengder, antall kjøretøyer, veitrafikkulykker, trafikk- og transportytelser, mm.

Utover dette vil også være andre statistikkområder som dekker forhold som er relevant for samferdselssektoren. Eksempelvis gir *Bygge- og anleggsstatistikken* tall om næringen *Bygge- og anleggsvirksomhet*, hvor også virksomheter som driver med bygging av veier, flyplasser, havner, etc. inngår. Denne statistikken dreier seg stort sett om økonomiske data av typen antall bedrifter, antall sysselsatte, omsetning, lønnskostnader, osv. Videre finner man i *energistatistikken* data om transportnæringsens energibruk.

Siden sektorenes ansvar og sektorrapportering er tillagt stor vekt i RDS, vil det derfor uansett være nyttig å kunne utnytte eksisterende statistikk og statistikkrutiner (inkludert utnytting av administrative registre) knyttet til sektorer/næringer, og også ha mulighet til å få utviklet/supplert den eksisterende statistikken med data som er viktig for RDS. Å ha Standard for næringsgruppering som en basis i sektorfordelingen/-rapporteringen i RDS synes derfor å være et fornuftig utgangspunkt. Dette vil også være i tråd med anbefalingene fra en arbeidsgruppe med deltagere fra miljøvern direktoratene og Statistisk sentralbyrå som utredet sektorinndelingen i resultatdokumentasjonssystemet (se avsnitt 3.4).

6.1.3 Husholdningssektoren

I en sektorinndeling for RDS, og i andre sammenhenger, vil næringssektorene i Standard for næringsgruppering ikke alltid dekke all virksomhet. Spesielt er det aktuelt å se på *husholdningssektoren* fordi

denne står for en vesentlig del av f.eks. utslipp, avfallsgenerering og friluftslivsvirksomhet. Grunnlaget for statistikk knyttet til husholdningene vil ikke kunne hentes fra næringsstatistikken. Statistikkgrunnlaget for denne sektoren vil mer direkte eller indirekte komme fra Folke- og boligtellinger, personstatistikk, spesielle intervjuundersøkelser og annen statistikk der husholdninger er skilt ut som egen "sektor".

6.2 Miljøstatistikk

<http://www.ssb.no/emner/01/>

6.2.1 Generelt

I Statistisk sentralbyrås offisielle emneinndeling, inngår miljøstatistikk i emnegruppen Naturressurser og naturmiljø. Denne emnegruppen omfatter:

- Areal
- Klima
- Naturressurser
- Forurensninger
- Avfall
- Miljøøkonomi
- Miljøindikatorer

Slik miljøstatistikken er utviklet per i dag, gir den ulik dekning av disse emnene. Noen av emnene dekkes delvis av andre statistikkområder. Det gjelder særlig naturressurser (skogstatistikk, fiskeristatistikk mm.). Hovedresultatene fra miljøstatistikken og miljørelaterte analyser presenteres årlig i publikasjonen *Naturressurser og miljø* som også utgis i en engelsk versjon. Statistisk sentralbyrå har utgitt samlepublikasjoner for ressurs- og miljøstatistikk i årene 1976, 1978, 1983 og 1988. I 1994 ble oppslagsverket *Naturmiljøet i tall 1994* (SSB/SFT/DN 1994) utgitt på Universitetsforlaget. Dette var et samarbeids-prosjekt mellom Statistisk sentralbyrå, Direktoratet for naturforvaltning og Statens forurensningstilsyn.

6.2.2 Areal

<http://www.ssb.no/emner/01/01/>

Data om landets samlede areal, areal i fylker og kommuner og vernede områder publiseres dels i egne tabeller og dels sammen med befolkningstall, der det også oppgis folketetthet. Kilder er Statens kartverk og Direktoratet for naturforvaltning. SSB utvikler selv, som en del av miljøstatistikken, statistikk over arealdekke og arealbruk i tettsteder (se f.eks. Statistisk sentralbyrå 2000a).

6.2.2.1 Arealbruk i tettsteder

Formålet med statistikken er å følge endringer i tettstedenes utbredelse og arealbruken i tettsteder. Statistisk sentralbyrå har også tidligere utarbeidet arealbruksstatistikk for tettsteder (Statistisk sentralbyrå 1982a).

Statistikken er tilpasset informasjonsbehov i offentlig forvaltning og forskning, og omfatter alle tettsteder i Norge i henhold til Statistisk sentralbyrås definisjon. De viktigste datakildene er GAB-registeret, Bedrifts- og foretaksregisteret (BoF) og Det sentrale folkeregisteret (DSF). I tillegg brukes den digitale veidatabasen (VBASE; Vegdirektoratet) og kartdata fra Statens kartverk.

6.2.3 Klima

<http://www.ssb.no/emner/01/02/>

Klimastatistikken gir data om temperatur, nedbør og døgn med frost målt ved meteorologiske stasjoner over hele landet. Kilde er Meteorologisk institutt. Dette inngår ikke i SSBs miljøstatistikkportefølje, men

data hentes fra DNMI og presenteres bl.a. i Statistisk årbok og i Historisk statistikk (se f.eks. Statistisk sentralbyrå 1995b og 2000b).

SSB beregner i samarbeid med SFT utslipp av klimagasser i Norge. Dette er nærmere beskrevet under avsnitt 6.2.5 Forurensninger.

6.2.4 Naturressurser

<http://www.ssb.no/emner/01/03/>

En vesentlig del av SSBs statistikk over naturressurser utarbeides under "sektorstatistikker". Dette gjelder energistatistikk (se også avsnitt 6.4.8 Energistatistikk) og skog-, jordbruk- og fiskeristatistikk (se avsnitt 6.4.7 Primærnæringsstatistikk). I tillegg utarbeides ressursregnskap for skog og energi som gir oversikt over bestander og reserver, uttak og bruk. Datagrunnlaget er i hovedsak offisiell statistikk og data samlet inn spesielt for formålet.

6.2.4.1 Energiregnskap og energivarebalanse

Bakgrunn og formål

Uttak og bruk av energi er viktigste årsak til utslipp til luft. Formålet med energistatistikken er å gi en oversikt over tilgang og forbruk av energi i Norge. For de enkelte energivarene presenteres tall for produksjon, omforming, import og eksport samt bruk i husholdninger og forskjellige næringssektorer. Slike energibalanser fremstilles på to måter; *energiregnskap* (ER) og *energivarebalanse* (EVB), avhengig av hvilket formål tallene skal benyttes til.

Energiregnskapet følger energibruken i norsk økonomisk aktivitet på samme måte som i nasjonalregnskapet, mens oppsettet i energibalansen i større grad følger internasjonale prinsipper og definisjoner. Det er vanligvis energibalansen som brukes ved internasjonal rapportering av energistatistikk til f.eks. IEA/OECD. Forskjellene mellom balanse og regnskap er utdypet i boks 6.4. Statistikken er publisert årlig siden 1976. Før 1991 ble det til en viss grad brukt forskjellige kilder i ER og EVB. Fra og med 1991 har SSB koordinert arbeidet med ER og EVB, slik at tallene som nå brukes i disse balansene er konsistente. Det eneste som nå skiller ER og EVB er prinsippene og definisjonene.

Boks 6.4. Energiregnskap og energibalanse

Energibalansen følger internasjonale anbefalte standarder for hvordan denne skal settes opp. Den følger energiflyten på norsk jord, uavhengig av nasjonaliteten til brukerne. Energi brukt som råstoff, dvs. energi som ikke brukes som brensel, men som innsatsvare i industriproduksjonen, skilles ut fra det øvrige forbruket og settes i en egen sektor. All energi brukt til transportformål settes også i en egen sektor, uavhengig av forbrukergruppe. Utarbeides av Seksjon for energi og industristatistikk.

Energiregnskapet følger oppsettet i nasjonalregnskapet. Energi som brukes av norske turister/ transportnæringer i utlandet tas med, mens det som utenlandske transportnæringer/turister bruker i Norge trekkes ut. Råstoff fordeles på sektor sammen med det øvrige energiforbruket og forbruk til transport settes under den sektoren som faktisk har brukt det. Utarbeides av Seksjon for miljøstatistikk.

Brukere og anvendelsesområder

Statistikken brukes av offentlige og private virksomheter som arbeider med ulike typer energispørsmål og analyser. Internt i SSB er Seksjon for miljøstatistikk, Forskningsavdelingen og Nasjonalregnskapet viktige brukere. Energiregnskapet utgjør en viktig del av grunnlaget for beregningene av utslipp til luft.

Forskningsavdelingen bruker statistikken til analyseformål og fremskrivninger, mens Nasjonalregnskapet benytter den i NOREEA (se avsnitt 6.2.7 Miljø og økonomi). Andre brukere er skoler, media, organisasjoner og øvrige interesserte. Regionaliserte energibrukstall blir delvis benyttet i arbeidet med lokale energi- og klimaplaner, men dette er ikke en del av den ordinære statistikken.

Omfang

Statistikken dekker tilgang og forbruk av de viktigste energivarer i Norge (olje, elektrisitet, gass, kull, koks, fjernvarme, ved etc.). Energikilder som foreløpig har veldig liten betydning for norsk energiforsyning, som f.eks. solenergi og geotermisk energi, er ikke tatt med. På forbrukssiden dekker statistikken energibruk i alle sektorer (energisektorer, industri, bygg/anlegg, privat og offentlig tjenesteyting, primærnæringer, husholdninger). ER opererer med i alt ca. 130 forskjellige sektorer, men tallene publiseres på et mer aggregert nivå.

Hovedtallene fra energistatistikken presenteres i publikasjonen *NOS Energistatistikk*.

Datakilder

Kildene er stort sett foreliggende data, dels fra statistikker i SSB, dels fra andre institusjoner. Relativt få tall hentes inn bare for å brukes i energiregnskapet/energibalansen. Interne statistikker som brukes er bl.a. industristatistikk, elektrisitetsstatistikk, salgsstatistikk for petroleumsprodukter, raffineristatistikk, fjernvarmestatistikk, utenrikshandelsstatistikk og nasjonalregnskapet. Blant en rekke eksterne kilder kan nevnes produksjons- og forbruksdata for utvinning av råolje og naturgass fra Oljedirektoratet og data fra Norsas (Norsk kompetansesenter for avfall og gjenvinning AS) for bruk av spesialavfall.

Ettersom bruk av energivarer som råstoff ikke omfattes av den årlige industristatistikken, foretas det hvert år en egen undersøkelse for energi brukt som både brensel og råstoff i de 40–50 største bedriftene. Tall fra denne undersøkelsen brukes i den foreløpige energibalansen. Den brukes også som kilde for energivarer brukt som råstoff i industrien i endelig energibalanse/energiregnskap. For noen næringer i ER/EVB brukes fremskrivninger av tall fra tidligere undersøkelser om energiforbruk. Næringsfordelingen er usikker, og SSB jobber for å skaffe finansiering til egne energiundersøkelser i næringer som er dårlig dekket.

6.2.4.2 Skogressurser

Det utarbeides årlig en skogbalanse som viser skogvolum ved begynnelsen av året, avvirkning (spesifisert), naturlig dødelighet, tilvekst og volum ved utgangen av året. Presenteres i publikasjonen *Naturressurser og miljø* og rapporteres også til IPCC.

6.2.4.3 Fiskeressurser

Tidlig på 1980-tallet ble ressursregnskap for fisk etablert etter den tradisjonelle ressursregnskapsmetodikken. Dvs. data for bestander, rekruttering, tilvekst, naturlig død, fangst, foredling, innenlandsk bruk og eksport ble satt sammen i et regnskapssystem (materialstrøm). Metodikken er nærmere beskrevet blant annet i Statistisk sentralbyrå (1981 og 1982b).

Nå utarbeides og presenteres data om bestandsutvikling for viktige fiskebestander (med data fra Havforskningsinstituttet og ICES), fangst (data fra Fiskeridirektoratet), eksport (data fra SSBs utenrikshandelstatistikk) og oppdrett (data fra SSB, Fiskeridirektoratet, m.fl.), sammen med hovedtall for selfangsten og småhvalfangsten (Fiskeridirektoratet). Dataene er ikke lenger satt opp som et ressursregnskap, men presenteres samlet som en del av den totale ressurs- og miljøstatistikken, med presentasjon av viktige nøkkeltall for fiske, fangst og oppdrettsnæringen. Statistikken presenteres årlig i rapporten *Naturressurser og miljø*.

6.2.4.4 Vann

På midten av 1980-tallet ble det laget en skisse til et ressursregnskap for vann som både skulle dekke forbruket av vann (materialregnskapet) og vanntilstanden (miljøregnskapet; delt inn i et tilstandsregnskap og et utslippsregnskap) (Rogstad 1985).

Regnskapet ble aldri etablert og aktiviteten på vann ble konsentrert om utslipp og spesielt avløp og avløpsrensing (se senere beskrivelse av dette under avsnittet Forurensninger). Statistikken over vannressurser og vannforbruk er meget dårlig utviklet for Norge. Internasjonalt er etterspørselen etter vannforbruksdata (f.eks. i OECD/Eurostats felles datainnsamling der detaljerte næringsfordelte vannforbrukstall etterspørres) stor.

Tråden er nå tatt opp igjen, og det ble i 2000 gjennomført en registrering av industriens vannforbruk. Innsamlingen av data ble knyttet til en utvalgsundersøkelse om industriavfall. Dataene er ennå ikke ferdigbehandlet.

Data for offentlig vannforsyning hentes fra Statens institutt for folkehelse.

De primære brukerne av vannressursregnskap antas i første rekke å være sentrale myndigheter innenfor forvaltning, forskning og utredning (departementer, direktorater, mv.). Lokal forvaltning og allmennhet samt internasjonale organisasjoner er andre potensielle brukergrupper.

6.2.5 Forurensninger

<http://www.ssb.no/emner/01/04/>

Miljøstatistikken innen dette emnet omfatter utslipp til luft og utslipp til vann.

6.2.5.1 Utslipp til luft

Innen miljøstatistikken er det denne statistikken som har den største fokus i internasjonal og nasjonal sammenheng. Det er også den best etablerte og koordinerte av miljøstatistikkene.

SSB og SFT samarbeider om å beregne utslipp til luft av forurensende komponenter i Norge. Utslippene beregnes årlig både på nasjonalt og regionalt nivå (fylke og kommune) fordelt på næringer (i alt 131 næringer), kilder (i alt 34 tekniske kilder) og energivarer (i alt 32). SSB rapporterer utslipp til flere fora og etter forskjellige inndelinger (se også avsnitt 4.2). Følgende utslippskomponenter inngår i dag i utslippsberegningene:

- *Klimagasser:* Karbondioksid (CO₂), lystgass (N₂O), metan (CH₄), PFKer (perfluorkarboner), HFker (hydrofluorkarboner) og SF₆ (svovelheksafluorid).
- *Forsurende gasser:* Nitrogenoksider (NO_x), svoveldioksid (SO₂) og ammoniakk (NH₃).
- *Miljøgifter:* PAH (polysykliske aromatiske hydrokarboner), kadmium (Cd), bly (Pb) og kvikksølv (Hg). Dioksiner inkludert i 2001.
- *Andre komponenter:* Svevestøv (partikler), NMVOC (flyktige organiske forbindelser unntatt metan) og karbonmonoksid (CO).

De nasjonale utslippene har for de fleste komponentene tidsserier tilbake til 1973, mens utslippene regionalt er beregnet siden 1991. I tillegg er det gjort spesialstudier for utslipp fra transport (veitrafikk, skip og luftfart) og for landbruk og løsemidler.

De *nasjonale* tallene brukes bl.a. av myndighetene for tiltaksvurderinger og for å dokumentere oppfølgingen av internasjonale forpliktelser. De *regionale* utslippstallene kan inngå i spredningsmodeller, gi fylker og kommuner informasjon om lokal status og utvikling, og de kan være et utgangspunkt for vurdering av lokale tiltak mot luftforurensningsproblemer.

De nasjonale utslippene til luft er i hovedsak beregnet ut fra eksisterende statistikk over aktivitetsnivå, i første rekke energiregnskapet, og utslippsfaktorer (utslipp per enhet aktivitet). Utslipp fra store industribedrifter er basert på data fra bedriftenes egenrapporter til SFT. For øvrig foretas ikke egne målinger eller andre former for dedikert datainnsamling ved beregning av utslippene. Fordelingen per kommune tar utgangspunkt i de nasjonale beregningene og bryter ned statistikken til kommunetall.

Utslippsregnskapet er dokumentert i Flugsrud m.fl. (2000).

For noen større kommuner utarbeides det også tall for utvalgte utslippskomponenter ned på grunnkretsni-
vå (se blant annet Haakonsen 2000). Slike lokale utslippstall inngår som viktig input til luftkvalitetsbe-
regninger foretatt av NILU (AIRQUIS – Air Quality Information System).

6.2.5.2 Utslipp til vann

Utslipp til vann omfatter data om forurensning fra jordbruket og kommunale avløp. Datainnsamling om
utslipp foregår dels i regi av Statistisk sentralbyrå og dels i samarbeid med Statens forurensningstilsyn og
andre institusjoner.

6.2.5.2.1 Kommunalt avløp

SSB har i samarbeid med SFT samlet inn fysiske data for avløpssektoren siden slutten på 1970-tallet.
Årlig statistikk er produsert fra 1990 og økonomiske data ble inkludert i 1993. Fra 1998 ble dataene
samlet inn via det elektroniske rapporteringssystemet SESAM, som avløste forgjengeren SSB-AVLØP.

Hovedmålene for innhenting av tall fra avløpssektoren via SESAM er å gi grunnlag for statistikk over
kommunale avløp. I den fysiske delen av statistikken inngår blant annet utslipp av fosfor og nitrogen fra
renseanlegg og spredt bebyggelse, renseeffekt, antall avløpsanlegg, hydraulisk kapasitet, tilknytnings-
grad, slamdisponering og innhold av tungmetaller i slam. Den økonomiske delen omfatter investeringer,
kostnader og gebyrer.

Dataene skal også dekke MDs og SFTs behov på området. MD benytter økonomidataene fra SESAM for
å få en generell oversikt over gebyrsatser og økonomitilstanden i avløpssektoren, mens de fysiske dataene
ligger til grunn for de nasjonale utslippsberegningene. Statistikk over kommunale avløp rapporteres også
regelmessig til internasjonale organer som Eurostat og OECD, og brukes i Stortingsmeldingene om regje-
ringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand. Utvalgte data fra SESAM blir også gjort tilgjengelig
gjennom KOSTRA-databasen (KOMMUNE–STAT–RAPPORTERING). I tillegg bruker SSB dataene til analyse-
formål.

Statistikken publiseres via Internett (Dagens statistikk), og det utgis en årlig publikasjon i serien Rap-
porter (se f.eks. Mork m.fl. 2000).

6.2.5.2.2 Jordbruk

Miljøstatistikk knyttet til jordbruk dekkes først og fremst gjennom prosjektet Resultatkontroll jordbruk,
og delvis gjennom Jordbrukskapitlet i den årlige rapporten *Naturressurser og miljø*. Datagrunnlaget
hentes for det aller meste fra SSBs jordbruksstatistikk (se 6.4.7.1 Jordbruks- og skogbruksstatistikk), men
også fra flere andre institusjoner.

Resultatkontroll jordbruk (se f.eks. Snellingen Bye, m.fl. 2000) omhandler status og utvikling for gjen-
nomføring av ulike miljøtiltak innenfor jordbruket samt en del annen miljørelatert informasjon. Hoved-
vekten er lagt på tiltak mot avrenning og tap av næringsstoff fra jordbruksareal, men her inngår også sta-
tistikk over bruk av plantevernmidler, økologisk jordbruk, utslipp av klimagasser og ammoniakk, omdis-
ponering av jordbruksareal og innsamling av landbruksplast. Statistikk over landskapsmessige forhold er
forventet å innta en viktigere posisjon. Målet er at rapporten skal dekke de åtte resultatområdene som
beskrevet i St.meld. nr. 8 (1999–2000). Som ansvarlig for implementering av miljøtiltak i landbruket,
finansierer Landbruksdepartementet Resultatkontroll jordbruk. Viktige brukere er LD og MD.

6.2.6 Avfall

<http://www.ssb.no/emner/01/05/>

Statistikken omfatter husholdningsavfall (del av kommunalt avfall), næringsavfall og spesialavfall. Statistisk sentralbyrå samarbeider med Statens forurensningstilsyn (SFT) om datainnsamling og utarbeiding av denne statistikken. Spesialavfallsdata utarbeides av Norsk kompetansesenter for avfall og gjenvinning (NORSAS AS), men fra og med år 2001 vil også SSB produsere spesialavfallsstatistikk. Statistikk om produksjon med avfall som råstoff utarbeides ved Seksjon for energi- og industristatistikk (S 230).

Avfall kan inndeles etter f.eks. opphav, materialsammensetning, innsamlings- eller behandlingsformer. Det er et mål å samle all avfallsstatistikk i et avfallsregnskap. Beskrivelsene nedenfor er organisert etter hvordan statistikkproduksjonen er organisert per i dag.

6.2.6.1 Avfallsregnskapet

<http://www.ssb.no/emner/01/05/40/>

Regnskapet bygges opp som en materialbalanse mellom årlig genererte avfallsmengder og hvilke mengder som behandles/disponeres hvert år. En kan tenke seg regnskapet som en flerdimensjonal matrise, der dimensjonene representeres av kjennemerker ved avfallet. Disse er:

- materialtype
- produkttype
- næringsopprinnelse
- behandling/disponeringsmåte

Et hovedprinsipp for arbeidet er å utnytte eksisterende datakilder som f.eks. utenriks-, produksjons- og avfallsstatistikk, og en har derfor hittil unngått nye kostnadskrevede undersøkelser. I januar 2001 var det utviklet og publisert regnskaper for materialene papir/papp, glass (Skogesal 1997), våtorganisk avfall (Skullerud 1998), metaller (Skullerud 2000), plast (Skullerud og Stave 2000), tre (Frøyen og Skullerud 2000) og tekstiler. Beregningsmetodene vil utvikles i årene som kommer, slik at tidsserier og tidligere publiserte tall vil bli revidert. Regnskap for materialtypene betong/tegl, asfalt, slam, gummi, porselelen/keramikk er under planlegging.

To ulike metoder for å estimere avfallsmengder er brukt. Den ene metoden kan kalles "varetilførselsmetoden" og er en teoretisk beregning av avfallsmengdene. Denne metoden forutsetter at avfallsmengdene er lik varetilførselen etter at det er justert for produktenes levetid. Varetilførselen estimeres ut fra statistikk over import, eksport og produksjon av varer. Den andre metoden kan kalles "avfallsstatistikkmetoden" og består i å utnytte eksisterende avfallsstatistikk der denne er tilstrekkelig dekkende. Beregningene i avfallsregnskapet blir gjort med utgangspunkt i en rekke ulike datakilder av varierende kvalitet. I tilfeller der datagrunnlaget er for svakt eller mangler helt, er ulike estimeringsteknikker brukt for å fylle hullene. Et dekkende avfallsregnskap forutsetter imidlertid egne sektorvise undersøkelser.

Hovedmålsettingen med avfallsregnskapet er å gi en fullstendig oversikt over avfallsmengder og avfallsstrømmer i Norge. En vesentlig del av arbeidet vil bestå i å utvikle gode, brukervennlige publiseringsmåter for avfallsstatistikken.

Avfallsstatistikkene som presenteres i det følgende, vil inngå som grunnlag i avfallsregnskapet.

6.2.6.2 Kommunalt avfall

<http://www.ssb.no/emner/01/05/10/>

Denne statistikken omfatter alt avfall som samles inn i de kommunale renovasjonsordningene unntatt spesialavfall. Her inngår bl.a. omtrent alt husholdningsavfall, en del av næringsavfallet samt en del av gjenvinningsordningene. Statistikken har vært utgitt årlig siden 1992. For 1992, 1995 og 1998 har det vært gjennomført skjemabaserte tellinger i alle landets kommuner og avfallsanlegg (siste telling er dokumentert i Statistisk sentralbyrå 2000c). For 1993, 1994, 1996, 1997 og 1999 har SSB utført utvalgs-

undersøkelser i rundt regnet 50 kommuner, og totaltall for landet har blitt regnet ut på bakgrunn av disse utvalgene (siste utvalgstilling, se Statistisk sentralbyrå 2000d).

Sentrale brukere er Statens forurensningstilsyn, Miljøverndepartementet, fylkesmannens miljøvern-avdelinger, interesseorganisasjoner, media, forsknings- og utdanningsinstitusjoner.

6.2.6.3 Bygg- og anleggsavfall

Bygg- og anleggsavfall er et nytt statistikkområde i Statistisk sentralbyrå. Faktorer for avfall per kvadratmeter, fordelt på aktivitets- og bygningstype, er beregnet på bakgrunn av erfaringstall fra Plan- og bygningsetaten i Oslo. Statistikken kommer årlig fra år 2000 (med data fra 1998). Den er fordelt på materiale, fylke og aktivitet (nybygging, rehabilitering eller riving). Resultater og metoder finnes blant annet i Rønningen (2000).

En kartlegging av håndtering/disponering av bygg- og anleggsavfall vil bli gjennomført år 2001. Prosjektet er finansiert av Økobygg-programmet og SSB.

6.2.6.4 Industriavfall

SSB utarbeider nasjonal statistikk over industriavfall i samarbeid med SFT. Statistikken har vært gjennomført hvert 3. år, første gang for 1993, som var en utvalgsundersøkelse blant 1 500 bedrifter i 60 kommuner, deretter for 1996 hvor 1 600 bedrifter i 75 kommuner ble spurt. En undersøkelse for året 1999 er gjennomført. Resultatene derfra er publisert våren 2001 (Statistisk sentralbyrå 2001c).

Statistikken skal gi nivå-tall for genererte avfallsmengder i industrien i 1999, fordelt på materiale og næring. Det skal også fremkomme hvordan avfallet er håndtert fordelt etter materialgjenvinning og ombruk, energiutnyttelse, biologisk behandling og deponering. Det skal i tillegg gis tall for vannforbruk i industrien i 1999.

I 1993 og 1996 ble alle bedriftene intervjuet, mens i 1999 svarte deler av utvalget per post.

6.2.6.5 Avfall fra tjenesteytende næringer og offentlig virksomhet

Avfallsmengder fra tjenesteytende næringer er et svakt ledd i avfallsstatistikken, til tross for at det dreier seg om betydelige avfallsmengder som kommer fra det offentlige og store deler av det private næringslivet. Disse manglene gjør bl.a. at det med dagens avfallsstatistikk ikke er mulig å oppfylle de nye kravene som kommer i EUs forordning for avfallsstatistikk.

I 1995 utførte SSB en utvalgsundersøkelse av avfall fra deler av offentlig virksomhet. Resultatene fra denne undersøkelsen foreligger i en rapport fra 1996 (Kaurin m.fl. 1996). Erfaringene fra denne undersøkelsen gjorde at man ikke gikk videre med vanlig skjemametodikk for alle de tjenesteytende næringene.

I 1999 ble det, på oppdrag av bl.a. SFT, startet et prosjekt for å kartlegge avfallsmengdene i de tjenesteytende næringene på grunnlag av erfaringstall fra avfallsmottakere bl.a. i samarbeid med Norsk Gjenvinning. Dette arbeidet ble videreført i år 2000 og resulterte i statistikk over avfall fra handelsnæringene i februar 2001 (Statistisk sentralbyrå 2001b).

6.2.6.6 Spesialavfall

Statistikken over spesialavfall er forholdsvis omfangsrik og detaljert. Grunnlagsdataene til statistikken kommer fra ulike rapporteringssystemer hos SFT og Norsas, og Norsas har til nå sammenstilt og publisert statistikken. Etter at SSB har fått ansvaret for å koordinere den nasjonale avfallsstatistikken, har SSB gjennom et forprosjekt evaluert dagens system for statistikk over spesialavfall. Forprosjektnotatet beskriver en rekke mangler i dagens statistikk. Viktigste av disse er at statistikken mangler beskrivelser at

den totale mengden som genereres årlig, inklusiv mengden på avveie. Som en videreføring av forprosjektet vil en:

1. Beregne de totale mengdene spesialavfall som oppstår årlig i Norge. Resultatet skal skille mellom ulike behandlings/disponeringsmåter (inkludert ukjent behandling), avfallstyper (EAK hvis mulig) og sektorer/næringer som produserer avfallet.
2. Etablere et oversiktlig system for formidling av statistikk over spesialavfall (i henhold til forskrift for spesialavfall) og andre farlige avfallstyper. Her skal dataene sammenstilles med statistikk over vanlig avfall i avfallsregnskapet.

6.2.6.7 Emballasje

Statistikken omfatter avfall av produkter som er definert som emballasje, og er utviklet på oppdrag for SFT. Hensikten er å estimere den totale mengden emballasje årlig fordelt på ulike materialer i forbindelse med materialselskapenes rapportering om gjenvinning av emballasje. Statistikk er tilgjengelig for årene 1996 til 1998. SFT har nå overtatt utarbeidningen av denne statistikken.

6.2.7 Miljø og økonomi

<http://www.ssb.no/emner/01/06/>

Statistikken belyser sammenhenger mellom hhv. miljøforhold og naturressurser på den ene siden, og ressursinnsats og økonomi. Statistikk over miljøvernkostnader i avløpssektoren er vel etablert, og det har vært gjort pilotprosjekter på samme typen statistikk for avfallssektoren og for industrien. KOSTRA-systemet gir mulighet for å etablere samme typen statistikk også for vannsektoren, friluftsliv og kulturminnevern.

Siden 1997 har Nasjonalregnskapet og miljøstatistikken i fellesskap arbeidet med satellittregnskap for økonomi og miljø, NOREEA (NORwegian Economic and Environment Accounts). Hovedformålet med NOREEA-prosjektet er å etablere sammenhengende og konsistente regnskapssystemer for økonomisk aktivitet og miljøkonsekvenser av aktiviteten, naturressursene og verdien av disse, og hvilken økonomisk satsning som de forskjellige samfunnssektorene gjør for å forbedre miljøet. Arbeidet er blant annet dokumentert i Nordisk ministerråd (2000a) der også de nordiske landenes arbeid på området sammenlignes.

Det er tre delprosjekter i NOREEA-prosjektet:

1. Direkte kobling av miljø- og økonomidata ("NAMEA" – tilgangs- og anvendelsesmatrise). Miljødataene har hittil vesentlig bestått av utslipp til luft, men det er også arbeidet med avfallsgenerering og analyse av utvidelser til å dekke utslipp til vann. Regnskapet inneholder også data for energiforbruk som kan ses i sammenheng med aktivitets- og utslippsdataene. Miljøøkonomiske profiler viser innsatsfaktorer (energiforbruk og sysselsetting), økonomiske resultater (bruttoprodukt) og forskjellige typer utslipp på næringsnivå (NACE). Utslipp per bruttoprodukt er også mulig å beregne på næringsnivå.
2. Beregning av verdien av naturressurser. Beregningene har omfattet olje og gass, skog og fisk.
3. Særskilte miljøvernutgifter og -investeringer, grønne skatter. I år etableres statistikken over industriens miljøverninvesteringer. Et pilotprosjekt har vært utført (Hass, m.fl.2000), og i år 2001 vil man for første gang publisere en fullstendig statistikk over området med data for året 1999. Dataene samles inn med hjemmel i EUs "Structural Business Directive" (se også omtale under avsnitt 4.2.2.3). Selve datainnsamlingen foretas av Seksjon for energi- og industristatistikk (S 230), mens Seksjon for miljøstatistikk (S 220) bearbejder og publiserer statistikken. Sannsynligvis vil statistikken innen noen år utvides til å inkludere også miljøvernkostnader, og den vil fordeles på ulike miljøområder.

Det arbeides for at statistikkene skal være relevante i nasjonal resultatrapportering på miljøområdet. Prosjektet er finansiert av Miljøverndepartementet og Eurostat/ EFTA.

I Statistisk sentralbyrå er arbeidet med ressurs- og miljøøkonomisk forskning lagt til Seksjon for ressurs- og miljøøkonomi i Forskningsavdelingen (S 520; se avsnitt 6.7 Forsknings- og analysevirksomhet).

6.2.8 Indikatorer

<http://www.ssb.no/emner/01/06/>

Miljøindikatorer kan beskrives som et sett med nøkkeltall som gir en forenklet oversikt over miljøsituasjonen. Statistisk sentralbyrå, sammen med miljøverndirektoratene, var relativt tidlig ute med indikatorarbeid.

I forbindelse med Økonomi og Økologi-programmet ble et prosjekt om miljøindikatorer utført i Statistisk sentralbyrå i et samarbeid mellom Seksjon for ressurs- og miljøøkonomi og Seksjon for miljøstatistikk (Alfsen m.fl. 1992). Prosjektet tok for seg definisjoner og begreper og spesielt struktur/klassifisering av miljøindikatorer. Et forslag til et miljøindikatorsett for Norge ble også utarbeidet.

Siden 1994 har Seksjon for miljøstatistikk deltatt i et utstrakt nordisk samarbeid om miljøindikatorer. Dette har omfattet utarbeidelsen av en Nordisk miljøindikatorrapport (Nordisk ministerråd 1997), oversikt over potensielle klimaendringsindikatorer (Nordisk ministerråd 1999) og oversikt og anbefalinger mhp. indikatorer for helse- og miljøfarlige stoffer (Nordisk ministerråd 2000b).

Til den årlige publikasjonen *Naturressurser og miljø* utarbeides det også i forbindelse med innlednings- og sammendragkapitlet nøkkeltall eller indikatorer.

Miljøindikatorarbeidet er i stor grad avhengig av vel etablerte statistikk-/datainnsamlingsrutiner som oppdateres med regelmessige mellomrom.

6.2.9 Annen miljøstatistikk

6.2.9.1 Støy

Statistikk over støy er hittil gitt gjennom Levekårsundersøkelsene (se avsnitt 6.3.5.1 Levekårsundersøkelsene). I seksjon for miljøstatistikk er det utarbeidet et prosjektforslag om å utvikle en støymodell som etter en utviklingsfase, vil kunne levere årlige støydata fordelt på kilder, se Haakonsen m.fl. (2001).

6.3 Befolknings- og levekårsstatistikk

6.3.1 Befolkningsstatistikk

<http://www.ssb.no/emner/02/>

Befolkningsstatistikken er inndelt i tre områder:

- **Struktur.** Her beskrives folkemengden på et gitt tidspunkt fordelt etter kjennetegn som alder, kjønn, sivilstand, bosted, familietype, familiestørrelse, statsborgerskap mm. Denne statistikken beskriver bosettingsmønsteret, noe som i miljøsammenheng er viktig for vurdering av transportbehov, befolkningens nærhet til forurensningskilder, friluftsområder, vernede områder mv.
- **Beskrivelser av endringer.** Statistikken bygger på folkeregisteropplysninger over fødte, døde, forventet levetid, flyttinger mellom kommuner og til og fra Norge mm. Gjennom denne statistikken kan en for eksempel beskrive utvikling av nye pressområder med påfølgende behov for omdisponering av arealer, endring i transportbehov mv.
- **Framskrivninger** (<http://www.ssb.no/folkfram/>). Med noen års mellomrom utarbeides framskrivninger av folkemengden (prognoser) for hele landet, fylker og kommuner. Dataene er fordelt etter kjønn og alder. Framskrivningene viser framtidig befolkningsutvikling ut fra valgte eller antatte for-

utsetninger om fruktbarhet, levealder og netto innflytting med utgangspunkt i den observerte utviklingen. Befolkningsframskrivninger er et viktig grunnlag i planlegging av boligområder og infrastruktur som veier og avløp, og er også et relevant grunnlag i framskrivninger av miljøproblemer som er avhengig av befolkningens størrelse, sammensetning og lokalisering (se også avsnitt 6.7.2 Befolkningsforskning (demografi og levekår) og 6.7.3 Offentlig økonomi og personmodeller).

Deler av befolkningsstatistikken presenteres kvartalsvis, mens andre data publiseres årlig eller sjeldnere. Laveste geografiske nivå er normalt kommune, men det lages også noe statistikk for bydelar.

I tillegg til folkeregisteropplysninger fra Det sentrale folkeregister i Skattedirektoratet, er de viktigste datakildene folke- og boligtellinger (se avsnitt 6.3.2) og intervjuundersøkelser (se avsnitt 6.3.5). Når boligregisteret (se avsnitt 6.5.2) er etablert (sannsynligvis i midten av 2002), vil dette gi bedre muligheter for kopling av befolkningskjennetegn til boligkjennetegn. Aktuelt her kan være beboelse i SEFRAK-registrerte bygninger, kopling av vannforbruk, avløp, energiforbruk til befolkningskjennetegn.

Utarbeiding av statistikk, bearbeiding og analyser foretas i hovedsak av Seksjon for befolknings- og utdanningsstatistikk og Seksjon for demografi og levekårsforskning i SSB.

6.3.2 Folke- og boligtellinger

<http://www.ssb.no/fob2001/>

Den første folketellingen ble gjennomført i 1769. Regelmessige folketellinger fikk vi først fra 1801. Hvert tiende år siden 1815 – med noen få justeringer for å komme i takt med tellinger i andre land og utsettelse på grunn av krigsutbrudd – har det vært foretatt en omfattende folke- og bolig telling. Siste skjema baserte telling gjøres i 2001. Slike tellinger gir viktig kunnskap om befolkningen og levekårene i det norske samfunnet og er et verdifullt supplement til den løpende befolkningsstatistikken. Nyere folke- og bolig tellinger gir informasjon blant annet om folkemengde, husholdninger og familier, boliger, boligstandard og boforhold, arbeidstid og yrke, sysselsetting og næring, og utdannings- og inntektsforhold. Et annet viktig formål for tellingene er å gi statistikk for mindre geografiske områder som kommuner og deler av kommuner (grunnkretser).

Et viktig poeng med tellinger er at de er med på å forbedre datakvaliteten i ulike registre.

6.3.3 Helsestatistikk (Helse og sosiale forhold)

<http://www.ssb.no/emner/03/>

Helsestatistikk har relevans til miljøområdet ved den informasjon den gir om helsemessige effekter av miljøbelastninger eller muligheter til å analysere slike sammenhenger. En annen relevans ligger i data om forebyggende tiltak helsetjenesten iverksetter og (om mulig) effekten av disse. I et videre perspektiv, f.eks. i utvikling av indikatorer for bærekraftig utvikling, inngår også indikatorer omkring sosiale forhold (se f.eks. UNCSD 1996).

Helse- og sosialstatistikken i SSB omfatter:

- Helseoversikter
- Helsetilstanden
- Helsetjenester
- Pleie og omsorg
- Sosiale tjenester, trygd og sosialhjelp
- Kriminalitet og rettsvesen

Datainnhenting foretas, i tillegg til av SSB, av f.eks. direktorater, fylkesadministrasjon og kommuner. Disse kan også være samarbeidspartnere ved utarbeidingen eller de lager statistikk som Statistisk sentralbyrå viderefremidler. SSB samler inn data etter forskjellige metoder, f.eks. direkte fra leger og annet hel-

sepersonell, gjennom KOSTRA eller fra utvalgsundersøkelser der intervjuobjektene gir egenvurderte opplysninger om helsetilstand.

SSB har liten tradisjon i selv å gjøre analyser av helsedata og registre. Forslag til ny lov om helseregistre foreslår imidlertid at SSB skal være sentralinstitusjon for kopling av helseregistre (Ot.prp. nr. 5 1999-2000).

Det er utviklet to nøkkeltallssystemer for helsestatistikk, det såkalte "Hjulet" og "Norgeshelsa". "Hjulet" gis ut av Sosial- og helsedepartementet i samarbeid med Statistisk sentralbyrå og Statens helsetilsyn, og er et styrings- og informasjonssystem for helse- og sosialtjenesten i kommunene. Statistikken er på kommune- og bydelsnivå og omfatter befolkningstall, noen kommuneregnskapstall, samt data fra helse- og sosialsektoren om bl.a. helsepersonell, forebyggende helsearbeid, pleie- og omsorgstjenester, forbruk av sykehustjenester, mottakere av sosialhjelp, trygd og stønader, barnevern, arbeidsløse, arbeidsmarkedstiltak og rusmiddelmissbruk. Statistikken blir i det alt vesentlige utarbeidet av Statistisk sentralbyrå. Tabellene tilbys i publikasjoner, mens tallgrunnlaget tilbys på Internett. "Norgeshelsa" utgis av Folkehelsa, og er en samlet presentasjon av viktige helsedata fra ulike kilder (SSB, Kreftregisteret, Medisinsk fødselsregister, Rikstrygdeverket, Statens helseundersøkelser, Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet, Statens tobakksskaderåd, Rusmiddeldirektoratet, Kripos, Norsk pasientregister). "Norgeshelsa" har fokus på forebygging og helsefremmende arbeid, og den publiseres på CD-rom og på Internett.

I SSB utarbeides helse- og sosialstatistikk ved Seksjon for helsestatistikk og Seksjon for levekårsstatistikk.

6.3.3.1 Helsetilstanden

En rekke ulike registre og undersøkelser gir grunnlag for en statistisk beskrivelse av helsetilstanden i Norge. I 1968, 1975, 1985 og 1995 ble det gjennomført landsdekkende intervjuundersøkelser av befolkningens helse og bruk av helsetjenester (*Helseundersøkelsen*). Fra og med 1998 er Helseundersøkelsen en del av den samordnede Levekårsundersøkelsen, og data vil bli samlet inn ca. hvert tredje eller fjerde år.

Pasientstatistikken (<http://www.ssb.no/pasient/>) gir opplysninger om liggedager og utskrivninger ved sykehus etter kjennetegn som alder, kjønn, bosted, og diagnose. Bosted og diagnose er kjennetegn som under visse forutsetninger kan knyttes til miljøbelastninger.

Skaderegisteret føres av Statens institutt for folkehelse og angir årsak og forløp for skader registrert ved et utvalg sykehus. Kan f.eks. være relevant for ulykker i tilknytning til friluftsliv.

Data om kreft, meldepliktige infeksjonssykdommer, tuberkuløse sykdommer, tannhelse, fødselsvekt samles inn fra andre institusjoner og blir samordnet og publisert av Statistisk sentralbyrå.

Hvert år publiseres opplysninger om fødselsvekt, svangerskapsvarighet, komplikasjoner ved fødsel osv. Statistikken utarbeides av *Medisinsk fødselsregister*. Statistikk om svangerskapsavbrudd og steriliseringer utarbeides på grunnlag av oppgaver fra sykehus og leger.

Data om nordmenns røykevaner har vært hentet inn hvert år siden 1973. De publiseres av *Statens tobakksskaderåd*, som også gir nærmere opplysninger om resultatene.

Detaljert statistikk over *dødsårsakene* utarbeides hvert år. Statistikken omfatter personer som på dødstidspunktet var bosatt i Norge, det vil si var registrert i folkeregisteret. Dødsårsaker bestemmes etter den internasjonale sykdomsklassifikasjonen (ICD) utgitt av WHO.

Statens helseundersøkelser (SHUS) utfører periodiske undersøkelser på kommunenivå av risikofaktorer for hjerte-/ karsykdommer. Data publiseres bl.a. i "Hjertesaken" og i "Hjulet".

6.3.3.2 Helsetjenester

Statistikk utarbeides for hvert år over plasser og personale mv. ved somatiske sykehus, somatiske spesialsykehjem og psykiatriske institusjoner. Oversikter over driftsutgifter utarbeides også årlig for alle disse helseinstitusjonene.

For kommunehelsetjenesten lages statistikk over helsepersonell for de ulike virksomhetsområder legepraksis, fysikalsk behandling, skole- og helsestasjonstjeneste og eldreomsorg. For fylkeshelsetjenesten lages tilsvarende statistikk for bl.a. somatiske og psykiatriske helseinstitusjoner. Dataene samles inn fra kommuner og fylkeskommuner samt fra de enkelte institusjonene.

Miljørettet helsevern er et statistikkområde under utvikling (pilotundersøkelse våren 2000) basert på lov om helsetjeneste i kommunene. Et forslag til ny statistikk er avlevert til Sosial- og helsedepartementet. Om iverksatt vil dette gi opplysninger om planer, tiltak og myndighetsutøvelse innen miljørettet helsevern og vil berøre områder som drikkevann, avløp, støy, avfall, annen forurensning, kosthold mm. Prosjektet ledes av Statens institutt for folkehelse.

6.3.3.3 Pleie og omsorg, sosiale tjenester, trygd og sosialhjelp

Relevans for RDS og nøkkeltallene slik disse er nå, er ikke åpenbare, men sett i et videre perspektiv for bærekraftig utvikling, kan dette være relevant informasjon. Statistikk over barnevernsklinter utarbeides på grunnlag av oppgaver for hver enkelt klient som mottar hjelp etter lov om barneverntjenester. I tillegg gir statistikken oversikt over hvilke tjenester som er mottatt og tiltak som er gjennomført. Statistikk over institusjoner for rusmiddelmissbrukere og institusjoner for eldre og funksjonshemmede utarbeides på grunnlag av oppgaver fra institusjonene. Statistikk for pleie- og omsorgstjenester for eldre og funksjonshemmede gir opplysninger om antall plasser, beboere, personale mv.

For pleie- og omsorgstjenester utenfor institusjon benyttes oppgaver fra kommunene.

Sosialhjelpstatistikken bygger på oppgaver fra sosialkontorene i den enkelte kommune over alle klienter som mottar hjelp etter lov om sosiale tjenester.

Statistikken over ulike typer sosialhjelpinstitusjoner som f.eks. kursteder, akuttinstitusjoner og barnehjem gir en samlet oversikt over antall plasser, beboere, oppholdets varighet, personale og utgifter.

Trygdestatistikk utarbeides dels av Rikstrygdeverket og dels av Statistisk sentralbyrå. Rikstrygdeverket samler inn data til ulike stønadsregistre og bruker disse til å lage statistikk om folketrygdens utgifter og inntekter. Trygdestatistikken fra Statistisk sentralbyrå er utarbeidet på grunnlag av data fra Rikstrygdeverket koblet med opplysninger i Statistisk sentralbyrås registre og utvalgsundersøkelser. Det utarbeides temaorientert statistikk og analyser.

6.3.3.4 Kriminalitet og rettsvesen

<http://www.ssb.no/emner/03/05/>

Statistikken dekker anmeldte og etterforskede lovbrudd, straffereaksjoner og fengslinger. SSB produserer statistikk om miljøkriminalitet definert ut fra brudd på følgende lover:

- Straffeloven §§ 152b, 255 (hvis underslag av ulovlig felt vilt/fallvilt), 317, 1. ledd (hvis heleri av ulovlig felt vilt/fallvilt)
- Lov om viltet
- Lov om saltvannsfiske mv.
- Lov om laksefisk og innlandsfisk mv.
- Lov om registrering og merking av fiskefartøyer
- Lov om vern mot forurensning og om avfall
- Lov om kulturminner
- Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag
- Lov om naturvern

- Lov om kontroll med produkter og forbrukstjenester
- Lov om vassdragene
- Lov om skogbruk og skogvern
- Lov om friluftsliv
- Lov om atomenergi
- Lov om Norges økonomiske sone
- Lov om genteknologi
- Lov om plantevernmidler
- Lov om røntgenstråling

I prinsippet finnes materiale for anmeldelses- og etterforskningsstatistikken tilbake til 1991, for reaksjonsstatistikken går materialet noe lenger tilbake i tid. Dette er avhengig av når de ovennevnte lovene ble innført som egne koder og registrert, samt lovenes ulike spesifisering. Statistikk for miljøkriminalitet er i dag samlet under en felles betegnelse (se f.eks. Statistisk sentralbyrå 1997b). *Kildematerialet gir imidlertid mulighet for nærmere inndeling/oppsplitting etter ovenstående lover, paragrafer og ledd innen disse lovene* (hoved- og bilovbrudd). Det foreligger enkelte opplysninger om anmeldte og/eller offer er privatpersoner eller foretak.

Miljølovbrudd – som andre lovbrudd – kan produseres på lands-, fylkes- og politidistriktsnivå, eventuelt også på kommune- og sone/bydelsnivå. Siden anmeldelsene for denne type kriminalitet er relativt få (underkant av 1 prosent), kan tilfeldige variasjoner gjøre store utslag fra år til annet. Det er vanskelig å fastslå hvor omfattende mørketallene er for denne typen lovbrudd, men man kan regne med at de er noe større enn f.eks. for vinningskriminalitet.

6.3.4 Utdanningsstatistikk

<http://www.ssb.no/emner/04/>

Utdanning er av avgjørende betydning for kunnskapsnivået i samfunnet, og således kan utdanningsstatistikk gi et bilde av befolkningens potensial for å utvikle samfunnet og løse problemer. I internasjonale indikatorsett for "bærekraftig utvikling" inngår også utdanningsindikatorer (se f.eks. UNCSD 1996). Utdanningsstatistikken hentes fra en rekke ulike kilder.

Utdanningsstatistikken i SSB gir opplysninger om:

- Befolkningens utdanningsnivå.
- Fullførte utdanninger, elever/studenter og undervisningspersonale ved barnehager, førskoler, grunnskoler, videregående skoler, universitet og høyskoler og voksenopplæring og annen undervisning. Innen høyskole og universitetssystemet kan statistikk over fullførte utdanninger grupperes på grad (95 kategorier fordelt på tre nivåer) og fagfelt (9 ulike fagfelt).

6.3.5 Levekårs-, tidsbruks- og forbruksundersøkelser

Foruten generell statistikk om levekår, omfatter dette likestilling, tidsnyttning og sosiale indikatorer. Statistikken er basert på registerstatistikk og utvalgsundersøkelser. Undersøkelsene kan i stor grad tilpasses ulike behov. Det gjør at disse undersøkelsene har stort potensial som grunnlag for statistikk om folks oppfatning, tidsbruk eller atferd knyttet til miljørelevante forhold.

6.3.5.1 Levekårsundersøkelsene

<http://www.ssb.no/emner/00/02/>

Det ble mellom 1973 og 1995 gjennomført seks *levetårsundersøkelser*. Etter 1995 gjennomføres det nå to undersøkelser om levekår årlig, en tverrsnitts- og en panelundersøkelse. Undersøkelsene belyser økonomi, boforhold, fritid, sosialt nettverk, helse, utdanning, sysselsetting og arbeidsforhold og utsatthet for miljøbelastninger som støy og luftforurensning. I tillegg blir det på oppdrag utenfra, gjennomført leve-

kårsundersøkelser blant utvalgte grupper: stønadsmottakere, barn, ungdom, arbeidsløse, enslige forsørgere og innvandrere. Resultatene av flere av disse undersøkelsene blir også analysert av forskningsinstitusjoner utenom Statistisk sentralbyrå.

6.3.5.2 Tidsbruksundersøkelser

Tidsbruksundersøkelser er gjennomført i 1971–72, i 1980–81 og i 1990–91. En undersøkelse for 2000/2001 er nå under gjennomføring (<http://www.ssb.no/emner/00/02/20/tidsbruk/>). De gir en samlet oversikt over befolkningens tidsbruk på ulike aktiviteter. Undersøkelsene er gjennomført slik at de gir et tverrsnittsbilde av befolkningens tidsbruk gjennom et helt år. Resultatene av disse undersøkelsene presenteres dels i egne publikasjoner, dels i samlepublikasjoner.

6.3.5.3 Omnibusundersøkelser

<http://www.ssb.no/omssb/oppdrag/omnibus.html>

Statistisk sentralbyrås *omnibusundersøkelser* er satt sammen av mange ulike tema på vegne av flere oppdragsgivere. Undersøkelsen består av et fast sett med bakgrunnsvariabler pluss de spørsmålene som oppdragsgiverne betaler for. Det gjennomføres fire undersøkelser i året, to besøksomnibuser og to telefonomnibuser.

6.3.5.4 Forbruksundersøkelsene

<http://www.ssb.no/fbu/>

Hovedformålet med *forbruksundersøkelsen* er å gi en detaljert oversikt over private husholdningers forbruk, som grunnlag for en ajourføring av vektgrunnlaget i konsumprisindeksen. Det blir videre tatt sikte på å kartlegge forbruket i forskjellige grupper av husholdninger. Forbruksundersøkelsen har siden 1974 vært gjennomført årlig uten store innholdsmessige endringer. Før 1974 ble det gjennomført landsomfattende forbruksundersøkelser i 1958, 1967 og 1973. Det finnes også eldre data. I perioden 1888–1956 ble det utførte enkeltstående undersøkelser med ulik utforming, ofte for utvalgte deler av befolkningen.

Undersøkelsen er basert på besøksintervjuer og føring av utgiftshefter i et representativt utvalg av husholdninger. Det trekkes et utvalg på 2 200 personer, og husholdningene disse personene tilhører danner utvalget. Personer bosatt i felleleshusholdninger som sykehus, pensjonat o.l. er ikke tatt med.

6.3.6 Sosiale og demografiske indikatorer

<http://www.ssb.no/emner/00/02/30/>

Sosiale og demografiske indikatorer (nøkkeltall) presenteres i tabeller eller grafisk, og er basert på hovedtall om befolkning, utdanning, arbeidsmarked, trygd, inntekt og forbruk, omsorg, helse, boforhold, miljø og kriminalitet. Sosiale og demografiske nøkkeltall kommer bl.a. i Samfunnsspeilet og Dagens statistikk.

Publikasjonen *Sosialt utsyn* (http://www.ssb.no/emner/00/02/30/sos_utsyn/) er en omfattende faktasamling som i tekst, figurer og tabeller formidler levekårsdata og -analyser i en oversiktlig form. Den er gitt ut med 2–4 års mellomrom siden 1974. Temaene er befolkning, helse, omsorg, arbeid, utdanning, inntekt, forbruk, boforhold, fritid, sosial kontakt og kriminalitet.

6.4 Statistikk over økonomi og næringer

6.4.1 Arbeidsmarkedsstatistikk

<http://www.ssb.no/emner/06/>

Denne statistikken kan i miljøsammenheng beskrives som bakgrunns-, strukturinformasjon. Sysselsetting kan imidlertid brukes som aktivitetsdata som gir grunnlag for beregninger av miljødata. Et eksempel på dette er at sysselsettingstall for ulike næringer inngår som en fordelingsnøkkel når utslipp til luft på

kommunenivå beregnes (dersom mer relevante data mangler). Sysselsettingstall kan også tenkes utnyttet i NOREEA-sammenheng (se avsnitt 6.2.7) og til spesielle miljørelaterte analyser. Dette kan f.eks. gå på pendlingsproblematikk, arbeidsreiser, mm.

6.4.1.1 Yrkesdeltaking

Det er to hovedformer for arbeidsmarkedsstatistikk fra SSB. *Arbeidskraftundersøkelsene* (AKU) er en utvalgsundersøkelse som gir informasjon om utviklingen i sysselsetting og arbeidsledighet, mens den *registerbaserte statistikken* er basert på uttak fra administrative register og gir mer detaljert informasjon.

Arbeidskraftundersøkelsene er intervjuundersøkelser som gjennomføres hvert kvartal blant et utvalg personer i alderen 16–74 år. Statistikken gir opplysninger om arbeidsstyrken etter kjønn, alder, ekteskapelig status og utdanning og om de sysselsatte etter næring, yrke, yrkesstatus og arbeidstid. Videre gis det bl.a. opplysninger om arbeidsledige etter ledighetens varighet og ønsket arbeidstid og om personer utenfor arbeidsstyrken. Som årgjennomsnitt gis det tall for regioner og hele landet. Ved den kvartalsvise publiseringen gis det bare tall for hele landet.

Yrkesdeltaking sett i forhold til mer levekårsrelaterte variable dekkes bl.a. av de periodiske levekårsundersøkelsene.

Nærmere beskrivelse av *Arbeidskraftundersøkelsene* (AKU):

Bakgrunn og formål

Formålet med AKU er å gi informasjon om utviklingen i sysselsetting og arbeidsledighet, og om ulike befolkningsgruppers tilknytning til arbeidsmarkedet.

Historikk og brudd i tidsseriene er nærmere beskrevet i publikasjonen *Arbeidsmarkedsstatistikk 1996–1997* (Statistisk sentralbyrå 1998b).

Brukere og anvendelsesområder

Foruten å gi arbeidskraftmyndighetene og andre interesserte informasjon om tilstanden og utviklingen på arbeidsmarkedet, skal AKU tjene som grunnlag for prognoser og utredninger og gi arbeidsmarkedsforskningen statistisk materiale. En lang rekke variable inngår i materialet, foruten de demografiske kan nevnes utdanningsnivå, yrke, næring, arbeidstid, biarbeidsforhold og undersysselsetting.

Viktige brukere er Finansdepartementet og de ulike fagdepartementene, Arbeidsdirektoratet, forsknings- og utredningsinstitutter, internasjonale organisasjoner, massemedier, mv.

Omfang

Populasjon i AKU er personer i alderen 16–74 år registrert bosatt i Norge. Observasjonsenhet er person. Utvalget er 24 000 personer i kvartalet.

Datakilder

Hovedkilden for AKU er kvartalsvise, representative utvalgsundersøkelser.

Den registerbaserte *Arbeidstakerstatistikken* gir tall etter næring og arbeids- og bostedskommune. Selvstendig næringsdrivende og vernepliktige inngår ennå ikke i datagrunnlaget. Arbeidstakerstatistikken bygger på data fra arbeidsgiver-/arbeidstakerregisteret som Rikstrykdeverket har ansvaret for. Det publiseres tall for 2. kvartal hvert år med opplysninger om kjønn, alder, arbeidstid og utdanning.

I arbeidstakerstatistikken gis også tall for arbeidstakere som er innvandrere. Statistikken publiseres årlig med tall for 2. kvartal og inneholder opplysninger om fødeland, antall år bosatt i Norge, kjønn, alder og næring. Bostedsfylke er laveste regionale enhet.

Det publiseres også sysselsettingstall etter detaljert næringsinndeling som en del av næringsstatistikkene.

I nasjonalregnskapet er sysselsettingsdata fra de ulike kildene stilt sammen for å få et best mulig anslag på sysselsettingsutviklingen målt ved antall personer, timeverk og normalårsverk. Det gis fordeling etter næring, institusjonell sektor, yrkesstatus og kjønn.

6.4.1.2 Arbeidsmiljø, etc.

Statistikk for

- arbeidsmiljøet
- sykefravær
- arbeidsløshet
- arbeidskonflikter

utarbeides også i Statistisk sentralbyrå (flere seksjoner er involvert; arbeidsmarked, levekår, inntekt og lønn).

Dette er temaer, eller statistikkemner, som er litt på kanten i forhold til dagens RDS. Statistikken kan imidlertid få betydning hvis det tenkes mer i retning av bærekraftig utvikling (og indikatorer for dette) der også sosiale forhold trekkes inn.

6.4.2 Statistikk over inntekt og lønn

<http://www.ssb.no/emner/06/05/>

Denne statistikken, som utarbeides ved Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk, omfatter:

- Statistikk for inntekt, formue og skatt
- Statistikk for lønn, og arbeidskraftkostnader
 - Strukturstatistikk lønn
 - Kvartalsstatistikk - lønnsindekser
 - Lønnssummer
 - Arbeidskraftskostnader

Miljørelevansen av denne statistikken er ikke åpenbar, men hvis man tenker på bærekraftig utvikling, kan dette være data som kan utnyttes. I FNs indikatorsett for bærekraftig utvikling er f.eks. forholdet mellom gjennomsnittlig lønn for kvinner og gjennomsnittlig lønn for menn foreslått som en av indikatorene som skal belyse sosiale aspekter innenfor bærekraft-begrepet.

Inntekts- og lønnsstatistikken, som fordeles etter kjønn, alder, ekteskapeleg status, sosioøkonomiske grupperinger, utdanning og geografi (fylker og kommuner), kan også være nyttig bakgrunnsvariabler ved planlegging av andre undersøkelser som f.eks. levekår og forbruk, mm.

6.4.3 Prisindekser, verdi- og volumindekser, produksjonsindekser – en oversikt

6.4.3.1 Prisindekser

<http://www.ssb.no/emner/08/02/>

Konsumprisindeksen

Konsumprisindeksen beskriver den månedlige prisutviklingen for en gjennomsnittshusholdning i landet. I tillegg til en totalindeks publiseres indekstall for hovedgrupper, for eksempel matvarer, klær og skotøy, med tilhørende undergrupper. På grunnlag av det innsamlede prismaterialet utarbeides også en prisindeks for detaljhandel etter næring, og en prisindeks for varer og tjenester etter leveringssektor.

Ved beregningen av konsumprisindeksen vektes de ulike prisene etter forbruksundersøkelsens fordeling av forbruk. Hver måned innhentes priser fra om lag 2 200 forretninger. Prismaterialet omfatter månedlig 40 000–45 000 observasjoner fra et utvalg på om lag 900 varer og tjenester. Prisdata for visse vare- og tjenesteklasser, hvis pris er lik over hele landet, blir samlet inn sentralt. I beregningene brukes prisene som gjelder den 15. i hver måned, og resultatet presenteres kl. 10.00 den 10. i hver måned, eller nærmeste arbeidsdag.

Produsent- og engrosprisindekser

Hver måned publiseres produsentprisindeks for bransjer innen oljeutvinning, bergverksdrift, industri og kraftforsyning. Varene er her gruppert etter næring, og beregningene bygger på bedriftenes priser til hjemmemarkedet og oppnådde priser på eksport.

Prisindeks for førstegangsomsetning innenlands utarbeides hver måned. Statistikken gir indekstall for varegrupper etter den internasjonale handelsnomenklatur SITC med en del undergrupper. Det beregnes også indekser for grupper etter varens anvendelse. Beregningene er basert på bedriftenes priser ved salg til hjemmemarkedet og importpriser ved tollstasjon.

Prisindeksen for engroshandelen er en kvartalsvis indeks basert på prisoppgaver fra ca. 700 engrosbedrifter. Denne indeksen utarbeides etter næring og ikke etter varegrupper som prisindeksen for førstegangsomsetning innenlands.

Boligpris- og byggekostnadsindekser

Prisindeks for omsetning av bruktboliger publiseres hvert kvartal, og går tilbake til 1991. Datagrunnlaget hentes fra to kilder: en kvartalsvis rapport fra Grunneiendoms-, Adresse- og Bygningsregisteret (GAB) med opplysninger om pris og beliggenhet for tinglyste omsetninger og data som innhentes ved spørreskjema til boligkjøperne. Indeksene fordeler seg på tre hustyper: eneboliger, småhus og blokkleiligheter og for fire geografiske soner: Oslo og Bærum, resten av Akershus, Stavanger, Bergen og Trondheim og resten av landet.

Prisindeks for nye eneboliger bygger på prisen byggherre må betale til byggmester/entreprenør for ny enebolig, eksklusive tomtekostnader, kommunale tilknytningsavgifter, gebyrer og byggelånsrenter. Indeksen publiseres hvert kvartal på landsbasis og går tilbake til 1989.

Byggekostnadsindekser presenteres hver måned for enebolig av tre, rekkehus av tre, boligblokk, og hvert kvartal for riks- og fylkesveganlegg og for vannkraftanlegg. Indeksene skal måle endringer i byggmestrenes/entreprenørenes kostnader ved oppføring av likeverdige bygg eller anlegg.

Byggekostnadsindekser for boliger er basert på prisutviklingen til innsatsfaktorene arbeidskraft, materialer og maskinkostnader. Priser hentes inn hver måned fra et utvalg byggevaregrossister og produsenter fordelt over hele landet. Vektgrunnlaget og representantvarene bygger på undersøkelser av utvalgte byggeprosjekter.

Byggekostnadsindekser for veianlegg og vedlikehold av veianlegg er basert på prisutviklingen til innsatsfaktorene arbeidskraft, materialer og maskinkostnader. Vektgrunnlag over representantvarer er utarbeidet i samråd med Vegdirektoratet.

Byggekostnadsindekser for vannkraftanlegg er basert på prisutviklingen til innsatsfaktorene arbeidskraft, materialer og maskinkostnader. Vektgrunnlag og representantvarer er utarbeidet i samråd med Vassdragsregulantenenes Forening, Landsforeningen for bygg og anlegg og Byggherreutvalget.

6.4.3.2 Verdi- og volumindekser

<http://www.ssb.no/emner/08/03/>

Hvert kvartal lages indekser for verdien av ordretilgang og ordreserver innen treforedling, tekstilindustri, bekledningsindustri, kjemisk industri og metall- og verkstedindustri, foruten for bygg og anlegg. Utvalget omfatter omlag 750 bedrifter. For bygge- og anleggsvirksomhet gis også tall for regional fordeling av ordreserveren. For utvalgte industrinæringer finnes det tall for ordretilgang, fordelt på innenlandske og utenlandske markeder.

Investeringsstatistikken gir kvartalsvise tall over utførte og antatte brutto realinvesteringer innen bergverksdrift, industri og kraftforsyning. Publiseringen omfatter års- og kvartalstall for de aktuelle næringer. Det publiseres også sesongjusterte tall for industrien.

For utenrikshandelen lages kvartalsindekser for verdi og volum av inn- og utførsel for et utvalg varegrupper klassifisert etter FNs Standard International Trade Classification (SITC Rev. 3).

Kjøpekraftsundersøkelsen

<http://www.ssb.no/ppp/>

Kjøpekraftsundersøkelsen er et produkt av et internasjonalt samarbeid innen OECD-området. På grunnlag av nasjonalregnskapstall og prisdata samlet inn i det enkelte land, beregnes og presenteres for hvert av landene årlige prisjusterte tall for bruttonasjonalprodukt etter anvendelse og dets hoved- og undergrupper. Publiseringen omfatter også kjøpekraftspariteter og prisnivåindekser for de samme grupperinger.

Omsetningsindekser

Det utarbeides månedlig verdi-, volum- og sesongjustert volumindeks for detaljhandelen. Verdiindeksen publiseres på firesifrete næringsgrupper og bygger på oppgaver fra om lag 9 000 detaljhandelsbedrifter. Utvalget dekker over 60 prosent av omsetningen fra alle detaljhandelsbedriftene.

Omsetningsindeks for forretningsmessig tjenesteyting publiseres hvert kvartal og består av næringer som har omsetning som faller utenfor momslovens virkeområde.

6.4.3.3 Produksjonsindekser

<http://www.ssb.no/emner/08/04/>

Produksjonsindeks, industri

Indeksen viser produksjonsutviklingen innen oljeutvinning, bergverksdrift, industri og kraftforsyning. Hver måned publiseres tall for hver av hovednæringene, og dels noe mer detaljerte data. Det publiseres sesongjusterte serier for hovednæringene. Produksjonsindekser fordeles også etter konkurranstype. Produksjonsindeksen bygger i de fleste tilfelle på regelmessige oppgaver over produksjon av utvalgte vareslag i de større bedrifter, innhentet direkte av Statistisk sentralbyrå. For en rekke varer (også elektrisitet) publiseres månedlige mengdetall for produksjon.

Produksjonsindeksen gir en viktig del av datagrunnlaget for prognose- og analysearbeidet utført av organisasjoner, offentlige myndigheter og forskningsinstitusjoner.

Produksjonsindeks, bygg og anlegg

Formålet med indeksen er å følge aktiviteten/produksjonen til bedrifter i bygge- og anleggsnæringen. Statistikken går tilbake til 1. kvartal 1995. Revisjon ble foretatt i 1997. Indeksene ble publisert første gang i 1996. Brukere av statistikken er blant annet bygge- og anleggsnæringen og SSBs seksjon for nasjonalregnskap. Det lages indekser for nybygg, rehabilitering og anlegg, se nærmere beskrivelse i avsnitt 6.4.10.6.

6.4.3.4 Konjunkturoversikter, konjunkturbarometer

<http://www.ssb.no/emner/08/05/>

Oversikter over konjunkturutviklingen utarbeides av forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå, i samarbeid med fagavdelingene. Det gis tall for ulike konjunkturindikatorer, blant annet priser, renter, arbeidsledighet, lønninger, utenrikshandel, arbeidsstyrke, sysselsetting og utførte timeverk. Alle oversiktene har et oppsummeringskapittel med en kort gjennomgang av konjunktursituasjonen i Norge og utlandet og prognoser for inneværende og neste år. Oversiktene publiseres hvert kvartal. I februar/mars gis i tillegg en oversikt over utviklingen foregående år, kalt Økonomisk utsyn. Denne er supplert med nasjonalregnskapstall, data om befolkningsutvikling, utviklingen i sentrale miljøindikatorer, internasjonale markedsforhold og konjunkturutviklingen i utlandet.

Konjunkturbarometeret er en kvartalsvis presentasjon av de større industriforetakenes vurderinger av konjunktursituasjonen. Undersøkelsen baserer seg på en kvalitativ kartlegging av konjunkturbildet i foretakene. Foretakene bes om en generell bedømmelse av konjunktursituasjonen og om vurderinger av så vel faktisk som forventet utvikling for en del sentrale konjunkturindikatorer. Foretakene gir i sin vurdering uttrykk for om situasjonen er bedre, uendret eller dårligere enn tidligere.

Det presenteres tall for den faktiske og forventede utvikling i blant annet produksjon, sysselsetting, tilgang, ordrebeholdning, lager og brutto realinvesteringer.

6.4.4 Nasjonalregnskapet

<http://www.ssb.no/emner/09/01/>

6.4.4.1 Generelt om nasjonalregnskapet

Formålet med nasjonalregnskapsstatistikken er å gi et avstemt og helhetlig bilde av samfunnsøkonomien. Nasjonalregnskapet gir både en sammenfattet beskrivelse av økonomien under ett, og en detaljert beskrivelse av transaksjoner mellom de ulike deler av økonomien og mellom Norge og utlandet. Statistikk fra en rekke områder stilles sammen og bearbeides i nasjonalregnskapet. På enkelte områder kan annen statistikk utnyttes mer eller mindre direkte i nasjonalregnskapet, mens det på andre områder er nødvendig med omfattende beregninger.

I Norge utarbeides både årlig og kvartalsvis nasjonalregnskap. De årlige regnskapene utarbeides på et detaljert nivå og viser bl.a. tilgang og anvendelse av om lag 1 000 produkter (varer og tjenester) i 180 næringer. Næringsgrupperingen i nasjonalregnskapet er basert på Statistisk sentralbyrås Standard for næringsgruppering (se egen omtale i avsnitt 6.1.2) som igjen bygger på EU-standarden NACE. En felles næringsgruppering er en sentral nøkkel for å knytte nasjonalregnskapstall til annen statistikk og for å utnytte annen statistikk til utarbeidelse av nasjonalregnskapet.

Kvartalsregnskapet er en aggregert versjon av årsregnskapet og spesifiserer om lag 60 næringer og 80 produkter. For de fleste produktstrømmene er utviklingen knyttet til indikatorer hentet fra Statistisk sentralbyrås korttidsstatistikk. Kvartalsregnskapet har, som årsregnskapet, integrerte kryssløpstabeller, basert på leveransestrukturen i siste tilgjengelige årlige regnskap.

Nasjonalregnskapstall blir oppdatert med jevne mellomrom. Det skyldes dels at man får tilgang til nytt kildemateriale og mer endelig statistikk og dels muligheter til å forbedre beregningsmetodene. Beregningene følger faste rutiner og har en fast publiseringsrytme. Kvartalsvise nasjonalregnskapstall publiseres 9 uker etter beregningskvartalets utløp.

De første nasjonalregnskapstallene for et år – beregnet som sum av fire kvartaler – publiseres for første gang i det såkalte *Utsynsregnskapet* i publikasjonen Økonomiske analyser nr. 1 (det første nr. av denne rapporten inneholder hvert år økonomisk utsyn over året som gikk) om lag 1 måned etter beregningsårets

utløp. Ordinære foreløpige tall for et år er tilgjengelig ved publisering av ordinært kvartalsregnskap for fjerde kvartal etter ca. 9 uker.

6.4.4.2 Nasjonalregnskap, fylkesfordelt

<http://www.ssb.no/fnr/>

Fylkesfordelt nasjonalregnskap (FNR) har vært laget med ujevne mellomrom siden 1965. Forrige regnskap var for året 1997.

I det fylkesfordelte nasjonalregnskapet er hovedstørrelser fra det endelige nasjonalregnskapet (realregnskapsdelen) fordelt på fylkene ved hjelp av et sett av fordelingsnøkler. Som basis for nøklene benyttes helst næringsstatistikk, der denne er tilgjengelig på fylker. Andre kilder er BoF, Lønns- og Trekkopp-gaveregisteret (LTO), Statens Sentrale Tjenestemannsregister (SST), Sentralt Tjenestemannsregister for Skolene (STS) samt stats- og kommuneregnskapet.

I FNR følges anbefalingene fra Eurostat om regionale regnskap. Hovedprinsippet herfra tilsier at all økonomisk aktivitet skal føres til det fylket der den økonomiske enheten hører hjemme. Når det gjelder virksomheten på Norsk Kontinentalsokkel, føres denne til et konstruert fylke: Ekstrafylket. Aktiviteten på Svalbard samt ambassader o.l. er også ført hit – i tråd med internasjonale anbefalinger.

6.4.4.3 Nasjonalregnskap, institusjonelt

<http://www.ssb.no/nri/>

De institusjonelle enhetene i økonomien omfatter:

- Ikke-finansielle foretak
- Finansielle foretak
- Offentlig forvaltning
- Husholdninger
- Utlandet

Regnskapet viser inntektsopptjeningen i sektorene, både produksjons- og kapitalinntekter, inntektsoverføringer mellom sektorene, bruken av disponibel inntekt og sparing.

6.4.4.4 Nasjonalregnskap og miljø

Nasjonalregnskapsdata brukes bl.a. til å estimere de økonomiske planleggingsmodellene i Norge, og inngår dermed som viktig bakgrunn i en rekke av Forskningavdelingens miljøanalyser (se omtale av MSG-modellen, mv. i avsnitt 6.7).

Nasjonalregnskapsseksjonen samarbeider med Seksjon for miljøstatistikk om et satellittregnskap for miljø og økonomi (NOREEA). Se avsnittet om Miljø og økonomi under omtalen av miljøstatistikken (avsnitt 6.2.7).

6.4.4.5 Turisme, satellittregnskap

<http://www.ssb.no/turismesat/>

Innenfor nasjonalregnskapets standardiserte kontoplan er det enkelte økonomiske forhold som ikke så lett lar seg belyse. Turisme er et slikt forhold. Satellittregnskap for turisme er et regnskap samordnet med nasjonalregnskapet, som belyser turisme og reiseliv i et nasjonaløkonomisk perspektiv. Statistisk sentralbyrå utarbeider satellittregnskap for turisme i tråd med internasjonale definisjoner og retningslinjer. Tallene i satellittregnskapet for turisme er konsistente med tallene i nasjonalregnskapet.

Satellittregnskapet for turisme inneholder tall både for turismens tilbudsside og etterspørselsside. Etterspørselssiden viser turistenes forbruksutgifter (turistkonsum) i Norge fordelt på ulike varer og tjenester. Det er videre skilt mellom utlendingers konsum, norske husholdningers turistkonsum og norske nærin-

gers utgifter til forretningsreiser. Norske husholdningers turistkonsum er en del av husholdningenes konsum i nasjonalregnskapet, mens utledningenes konsum i Norge utgjør en del av Norges eksportinntekter.

Tilbudssiden viser produksjon, bruttoprodukt, driftsresultat og sysselsetting i reiselivsnæringer, samt tilgang av ulike reiselivsprodukter. Reiselivsnæringer er næringer som i stor grad er rettet mot turisme, men de selger varer og tjenester også til andre formål. Samtidig kjøper turistene varer og tjenester som er produsert av andre næringer.

En nærmere oversikt over definisjoner, forutsetninger og datagrunnlag som ligger til grunn for beregninger i satellittregnskapet for turisme er gitt i rapporten *Turismens betydning for norsk økonomi. Satellittregnskap for turisme 1988–1999* (Nygård Evensen 1999). Rapporten gir også et mer omfattende tallmateriale, samt noen enkle analyser av tallene.

Dette satellittregnskapet er eller kan bli relevant i miljøsammenheng. Turisme er en sektor som mer og mer belyses i miljøsammenheng, f.eks. i EEAs miljøindikatorrapport (EEA 2000a)

6.4.5 Kommuneregnskaper

<http://www.ssb.no/emner/12/01/20/kommregnko/>

<http://www.ssb.no/emner/12/01/20/kommregnfy/>

Kommuneregnskapsstatistikken omfatter regnskapene for kommunekassene og fylkeskommunekassene. Utgifter og inntekter grupperes etter art og formål og balansen grupperes etter objekt og etter debitor- og kreditorsektorer. Statistikken bygger på årlige regnskapsoppgaver fra kommunene og interkommunale enheter som fører særregnskap.

Denne statistikken inngår i nasjonalregnskapet og i finansielle sektorbalanser.

Eksterne brukere er blant annet kommunene og fylkeskommunene, Finans- og tolldepartementet, Sosial- og helsedepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet, Kommunenes sentralforbund og Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi, i tillegg til forskningsinstitusjoner, medier og andre.

Kommuneregnskapene inneholder data om bl.a. de tekniske formålene *Vannforsyning, Avløp og rensing* og *Renovasjon* og kulturformålene *Kulturvern, museer og Idrett, friluftsliv og andre mosjonsaktiviteter*. Regnskapene gir også data for ulike *Samferdselsformål* og *Natur- og miljøvernformål*.

Se også avsnitt 6.6.1 KOSTRA (Kommune-stat-rapportering).

6.4.6 Utenrikshandelsstatistikk

<http://www.ssb.no/emner/09/05/>

Utenrikshandelsstatistikken er basert på en meget detaljert varenomenklatur, som gjør at denne statistikken kan utnyttes på flere områder innenfor miljøstatistikken. Dette gjelder i særlig grad utslipp til luft og avfall.

Bakgrunn og formål

Formålet med statistikken over utenrikshandelen med varer er å gi en oversikt over varestrømmene mellom Norge og utlandet. Eksport og import av varer er helt sentrale størrelser i det samfunnsøkonomiske bilde både for å beskrive strukturelle endringer og for å overvåke konjunktorene. Månedstatistikken over utenrikshandel med varer er blitt publisert siden 1913.

Brukere og anvendelsesområder

Statistikken skal så vidt mulig dekke næringslivets behov for data til planlegging av produksjon, markedsføring og salg. Den er dessuten en viktig del av grunnlaget for prognose- og analysearbeid utført av organisasjoner, offentlige myndigheter, forskningsinstitusjoner og andre. Internasjonale organisasjoner, som FNs statistiske kontor, EUs statistiske kontor (Eurostat) og andre, gjør bruk av opplysningene som utenrikshandelsstatistikken gir. Den er bygd opp som en del av et nasjonalt og internasjonalt statistikkssystem og nyttes også ved utarbeiding av nasjonalregnskap og utenriksregnskap.

Omfang

Varebevegelser mellom norsk statistikkområde og utlandet. Norsk statistikkområde omfatter norsk tollområde, norsk del av kontinentalsokkelen, Svalbard, Bjørnøya og Jan Mayen. Statistikken omfatter tolldeklarererte vareforsendelser og særskilte varebevegelser helt eller delvis utenfor tollvesenets virkeområde: eksport av råolje og naturgass og import og eksport av skip og oljeplattformer.

Datakilder

Tolldeklarererte vareforsendelser

Administrative oppgaver innhentet av tollvesenet med hjemmel i tollovens paragrafer 32 og 40 samt tollovsforskriftenes kap. 5. Elektronisk overføring av data (innhentet ved tolldeklarasjon i Enhetsdokumentet) fra Toll- og avgiftsdirektoratet til Statistisk sentralbyrå to ganger i uka.

Eksport av råolje og naturgass

Direkte innhenting av oppgaver fra følgende kategorier av oppgavegivere:

Oppgaver over mengder til foreløpige tall: operatørselskapene for felt, terminaler og rørledninger; til endelige tall: Oljedirektoratet.

Oppgaver for beregning av priser: eksportørselskaper/rettighetshavere i felt/Olje- og energidepartementets normpriser, Storbritannias "Department of Trade and Industry", operatørselskaper for rørledninger, og norske selskaper som kontrollerer terminaler i utlandet.

Import og eksport av skip og oljeplattformer

Direkte innhenting av oppgaver ved overdragelser av skip og oljeplattformer mellom norsk og utenlandsk juridisk person i egenskap av registrerte eierselskaper.

6.4.7 Primærnæringsstatistikk

6.4.7.1 Jordbruks- og skogbruksstatistikk

<http://www.ssb.no/emner/10/04/>

Jordbruket har store miljøvirkninger, bl.a. i form av avrenning av næringsstoffer, utslipp til luft og landskapsendringer. Jordbruksstatistikken gir opplysninger om mange av aktivitetene som bidrar til disse miljøvirkningene. Denne statistikken er i stor grad samlet i Resultatkontroll Jordbruk, se avsnitt 6.2.5.2.2.

Jordbruks- og skogbruksstatistikken er bygd opp med driftsenhet og landbrukseiendom som grunnenheter. Opplysninger fra ulike kilder som bruker driftsenhet og landbrukseiendom som grunnenhet kan koples vha. *Landbruksregisteret*. Annen jordbruksstatistikk, som produksjon og bruk av driftsmidler, hentes for det meste fra de institusjonene og bedriftene som forvalter dette, og er ikke knyttet til driftsenhetene.

Statistikken presenteres i *NOS Jaktstatistikk*, *NOS Jordbruksstatistikk*, *NOS Skogstatistikk*, i ulike rapporter og i Dagens statistikk

6.4.7.1.1 Jordbruks- og skogbrukstillinger

Det har vært gjennomført separate jordbrukstillinger (fulltelling) ca. hvert tiende år i perioden 1907–1969 samt i 1999. Separate skogbrukstillinger ble holdt i 1920–27, 1957 og 1967. I 1979 og 1989 ble det

gjennomført kombinerte jord- og skogbrukstillinger. I tillegg til jord- og skogbruk, omfatter tellingene også hagebruk og pelsdyrhold.

I årene mellom fulltellingene er det utført utvalgstillinger. Disse inneholder særlig på 1990-tallet mange spørsmål med miljørelevans, bl.a. inngår opplysningene herfra i beregningene av utslipp av næringsalter fra jordbruket.

6.4.7.1.2 Jordbruk

<http://www.ssb.no/emner/10/04/10/>

Strukturstatistikken omfatter opplysninger om antall driftsenheter, jordbruksareal i drift og ute av drift, bruken av jordbruksarealet, avlinger i jord-/hagebruk og husdyrhold inkludert reinsdyr og pelsdyr. Statistikken gis etter fylke og etter størrelsen på driftsenheten. Det gis også en del resultater på kommunenivå. Grunnlag for statistikken er i hovedsak utvalgstillinger og søknader om produksjonstilskudd (fra 01.07.2000 administrert av Statens landbruksforvaltning).

Opplysninger om kjøttproduksjonen innhentes via Leveranseregisteret for slakt og omfatter antall og vekt av førstegangskontrollerte slakt, godkjent til folkemat. Statistikk over produksjon av melk og melkeprodukter bygger på materiale innsamlet av Norske Melkeproducenters Landsforbund.

Statistikk over forbruk av matvarer på engrosnivå og norskprodusert del av matvareforbruket (selvforsyningsgrad) utarbeides årlig av Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning.

Statistikken over driftsmidler i jordbruket omfatter driftsbygninger, maskiner, redskaper, handelsgjødsel, kraftfôr og plantevernmidler. Dataene hentes fra utvalgstillinger, søknader om produksjonstilskudd og Statens landbrukstilsyn. Data fra Statens landbrukstilsyn følger ikke driftsenhetene. Opplysninger om arbeidsinnsats på driftsenhetene innhentes via Landbruksundersøkelsen (tidligere Utvalgstilling for landbruket) ca. hvert tredje år.

Statistisk sentralbyrå utarbeider statistikk over investeringer, statstilskudd til miljøtiltak og nydyrking, bøndernes inntekt og formue, gjeldsforhold og driftsenheten som levevei for bruker og ektefelle. Datagrunnlaget kommer fra ulike administrative registre og fra egne utvalgstillinger. Statistikk over økonomiske forhold utarbeides også av andre institusjoner.

Oppsummering, sentrale statistikker:

- Jordbruksavlinger
- Jordbruk, jordarbeiding og gjødsling
- Jordbruksareal og husdyr
- Jordbruk, driftsenheter og husdyr
- Jordbruk, husdyrhold
- Jordbruk, investeringer
- Jordbrukstilling 1999
- Korn og oljevekster, areal og avlinger
- Jordbruk og miljø
- Slakt, kontrollert

6.4.7.1.3 Skogbruk

<http://www.ssb.no/emner/10/04/20/>

Statistikk om ressursgrunnlaget omfatter opplysninger om eiendomsstruktur, skogareal, kubikkmasse og tilvekst. Datagrunnlaget er landbrukstillinger, utvalgstillinger, Landsskogtakseringen (Norsk institutt for jord- og skogkartlegging) og Landbruksregisteret.

Årlig utarbeides det statistikk over skogkultur (planting, rydding, grøfting og gjødsling), bygging av skogsveier og avvirkning. Avvirkningsstatistikken gir opplysninger om mengde og bruttoverdi av avvirkning til salg og industriell produksjon, fordelt etter type tømmer, industrivirke/ved, treslag, selger- og kjøpergruppe. Det gis tall på fylkes- og kommunenivå. Statistikken over industrivirke bygger på opplysninger fra Landbruksdepartementets virkesdatabase. Statistikken over ved til brensel for salg bygger på anslag fra fylkesmannens landbruksavdeling. Statistikk både om avvirkning og bruk av ved til brensel utgjør en del av datagrunnlaget for den årlig skogbalansen som utarbeides (se 6.2.4.2).

Statistisk sentralbyrå utarbeider også statistikk over omsetning og verdi av skogprodukter. Dette er en del av industristatistikken. Det blir også utarbeidet statistikk for inn- og utførsel av skogprodukter i forbindelse med utenrikshandelstatistikk.

Oppsummering, sentrale statistikker:

- Skogavvirkning
- Skogbruk, hogst og framkjøring
- Skogkultur og skoggrøfting
- Skogsveier for motorkjøretøyer

6.4.7.1.4 Jakt

<http://www.ssb.no/emner/10/04/10/>

Jaktstatistikken omfatter jegerstatistikk, hjorteviltjakt, irregulær avgang av storvilt, småviltjakt, avgang av rovdyr og viltskadeerstatninger. Statistikkgrunnlaget kommer fra Direktoratet for naturforvaltning, fylkene og de kommunale viltneemdene. Disse er også – sammen med fylkesmannens miljøvernnavdeling, viltforvaltere, medier, interesseorganisasjoner og forsknings- og utdanningsinstitusjoner – sentrale brukere. Jaktstatistikken er nå i sin helhet finansiert av Direktoratet for naturforvaltning.

Oppsummering, sentrale statistikker:

- *Jakt, elg*
- *Hjortevilt, registrert avgang utenom ordinær jakt*
- *Jakt, hjortedyr*
- *Jegerregister*
- *Jakt, villrein*
- *Store rovdyr og ørn, registrert avgang*
- *Jakt, småvilt og rådyr*

6.4.7.2 Fiskeristatistikk

<http://www.ssb.no/emner/10/05/>

6.4.7.2.1 Generelt

Statistikk om tradisjonelt havfiske utarbeides av Fiskeridirektoratet. Statistikken omfatter opplysninger om antall fiskere, fiskebåter, bestand, fangstkvoter, -mengde og -verdi.

Fiskeridirektoratet utarbeider også statistikk for oppdrettsnæringen (antall anlegg, kapasitet og produksjon).

Statistikk over sjø- og elvefiske etter laks og sjøaure (sjørøye er også inkludert) utarbeides av Statistisk sentralbyrå, som også lager statistikk over produksjon av fiskeprodukter (i industristatistikken) og over inn- og utførsel av fiskeprodukter (i utenrikshandelstatistikken). Det finnes tidsserie fra 1876 med fangstmengder i sjøfiske og elvefiske.

Statistisk sentralbyrå utarbeider *ikke* statistikk for fiske av innlandsfisk (ørret, røye, abbor, sik, etc.).

Lønnsomhet for helårsdrevne fiskebåter og totalregnskap for fiskerinæringen utarbeides av Budsjett-nemnda for fiskerinæringen

Statistikken presenteres i følgende publikasjoner:

NOS Fiskeristatistikk, NOS Fiskeoppdrett, NOS Lakse- og sjøaurefiske.

Oversikten under gir en detaljert oversikt over de ulike statistikker innenfor dette området:

6.4.7.2.2 Elvefiske etter laks og sjøaure

<http://www.ssb.no/elvefiske/>

Bakgrunn og formål

Statistikken representerer en tidsserie fra 1876 og er et sentralt element i det nasjonale og internasjonale overvåkings- og forvaltningsarbeidet med anadrome laksefisk.

Brukere og bruksområde

Fangststatistikk er en viktig informasjonskilde for naturforvaltning, presse, interesseorganisasjoner og andre aktører. Forskingsmiljø bruker statistikken til bl.a. å vurdere bestandsutvikling og til å gjøre beregninger av samfunnsøkonomisk betydning av laksefiske.

Norge har også forpliktet seg til årlig å rapportere fangststatistikk til NASCO (North Atlantic Salmon Conservation Organization).

Omfang

Statistikken skal gjelde fangst av laks, sjøaure og sjørøye tatt med stang i elvene.

Detaljert innhold i elvefiskestatistikken:

Fangstmengde og -verdi, med ulike fordelinger

Fylker

Elver med størst fangst

Gjennomsnittsvekt

Datakilder

Fangstmelding fra den enkelte fisker via de såkalte rettighetshavere til fylkesmennene. Derfra videre til Statistisk sentralbyrå.

6.4.7.2.3 Fiskeoppdrett

<http://www.ssb.no/fiskeoppdrett/>

Bakgrunn og formål

Formålet med statistikken er å formidle relevant informasjon og statistikk om utviklingen i norsk oppdrettsnæring. Denne næringen har opplevd en betydelig vekst og er heftet med optimistiske framtidsutsikter. Tradisjonelt har SSB publisert statistikk om mengde og verdi av solgt oppdrettsfisk og sysselsetting.

Statistikk om fiskeoppdrett har blitt utarbeidet siden 1971. De to første årene ble oppgavene samlet inn av Statistisk sentralbyrå. Siden den gang har Fiskeridirektoratet hatt ansvaret for innsamlingen. Statistisk sentralbyrå har hele tiden hatt ansvaret for å utarbeide og publisere endelig statistikk.

Brukere og anvendelsesområder

Statistikken blir benyttet av offentlig forvaltning, forskjellige organisasjoner, forskere, studenter, media og oppdretterne selv for å skaffe seg oversikt over utviklingen i næringa. Utenlandske organisasjoner er også brukere av statistikken. Statistikken er viktig som datagrunnlag i analyser for framtidig utvikling. Materialet brukes også til analyser og økonomiske beregninger internt i Statistisk sentralbyrå.

Omfang

Populasjon er oppdrettere med en eller flere av følgende type konsesjon til å drive oppdrett

- Matfiskkonsesjon for laks og aure
- Stamfiskkonsesjon for laks og aure
- FoU-konsesjon for laks og aure
- Settefiskkonsesjon for laks og aure
- Kombinert matfisk- og settefiskkonsesjon for andre arter enn laks og aure i saltvann
- Skalldyrkonsesjon

Endelig statistikk inneholder opplysninger fra samtlige konsesjoner av ovennevnte typer. Den foreløpige statistikken inneholder opplysninger fra majoriteten av konsesjonene, samt beregnede verdier for et mindre antall konsesjoner som ennå ikke hadde sendt inn statistikkskjema.

Når det gjelder fiskearter, blir det lagt størst vekt på laks og aure. De andre fiskeartene er røye/sjørøye, torsk, kveite, makrell, ål, sei og piggvar. Oppdrett av disse omfatter både kommersielt oppdrett og føring av villfanget fisk. Aktuelle skalldyrarter er blåskjell, kamskjell, østers, hjerteskjell, O-skjell og hummer.

Detaljert innhold i fiskeoppdrettsstatistikken:

Antall enheter

Fylker

Eieform

Type produksjon

Omsetningsverdi

Sysselsetting og arbeidsinnsats

Utnyttet kapasitet i matfiskanlegg

Laks og regnbueørret

Andre fiskeslag

Svinn av laks og regnbueørret fra matfiskanlegg

Salg av matfisk

Forråd av levende fisk i matfiskanlegg

Yngel, settefisk og smolt

Nyanskaffing og salg av driftsmidler

Eksport og import av laks og ørret (mengde og verdi) (fra utenrikshandelstatistikken)

Datakilder

Kilde for den foreløpige statistikken er Fiskeridirektoratets publikasjon "Statistikk for fiskeoppdrett". Statistikken har tradisjonelt hatt egne statistikkskjema som hovedkilde. Disse skjemaene blir sendt ut til konsesjonsinnehaverne og inneholder produksjonsopplysninger. Statistisk sentralbyrå samarbeider med Fiskeridirektoratet og har anledning til å påvirke utforming av spørreskjemaene. Fiskeridirektoratet har ansvaret for utsending, innsamling og revisjon av skjema.

6.4.7.2.4 Fiskerier

<http://www.ssb.no/fiskeri/>

Bakgrunn og formål

Fiskeristatistikken går tilbake til 1908.

Formålet med statistikken er å fremskaffe løpende oversikt over fangstmengde av sjøfisk.

Brukere og bruksområder

Statistikken blir brukt når de ulike landene hvert år skal inngå avtaler om kvoter og fangstreguleringer. Forskere bruker statistikken til å vurdere bestandsutvikling, og den har allmenn interesse for studenter, medier og nasjonale og internasjonale organisasjoner. Materialet blir også nytt til økonomiske analyser i Statistisk sentralbyrå.

Omfang

Statistikken omfatter all fiske og fangst i sjøen fra norskregistrerte båter.

Detaljert innhold i statistikken over sjøfiskeriene:

Fiskere og båter

Bestandsutvikling for noen viktige fiskebestander (videreformidling av data fra Havforskningsinstituttet og ICES)

Fiske og fangst i sjøen fra norskregistrerte båter

Mengde og verdi av de ulike fiskeslag med ulike fordelinger:

Redskap, båttype, fangstområde, ilandføringssted, bruk av fangsten, førstehåndsverdi av fangsten

Verdensfangsten etter bruk og hovedgrupper av fiskeslag (FAO-statistikk)

Utenlandske landinger av fisk i Norge

Produksjon, eksport, import

Lønnsomhet, totalregnskap, statstilskudd, mm.

Datakilder

Fangstoppgaver fra alle norskregistrerte båter. Fiskeridirektoratet foretar kontroll og revisjon av datamaterialet. Fiskermantallet, Register over merkepliktige norske fiskefarkoster, trålstatistikk, konsesjonsregistre, m.m.

6.4.7.2.5 Sjøfiske etter laks og sjøaure

<http://www.ssb.no/sjofiske/>

Bakgrunn og formål

Se omtale under elvefiske.

Brukere og bruksområder

Se omtale under elvefiske.

Omfang

Statistikken skal gjelde all fangst av laks og sjøaure tatt med kilenot eller krokarn innenfor fiskerigrensen.

Detaljert innhold i sjøfiskestatistikken:

Antall fiskere

Fangstmengde og -verdi, med ulike fordelinger

Fylker og kommuner

Gjennomsnittsvekt

Vektklasser

Redskap

Nordiske land (oversikt over fangst)

Fiske etter rømt oppdrettsfisk

Datakilder

Fangstdagbøker fra fiskerene. Fylkesmennenes miljøvern-avdelinger får blanke fangstdagbøker fra Direktoratet for naturforvaltning, og sender disse ut til de som står i sjølaksfiskerregisteret.

6.4.8 Energistatistikk

Energistatistikken i SSB inngår i næringsstatistikken og innholdet er inndelt etter følgende kategorier (nummereringen er etter SSBs emneinndeling, se tabell 6.1):

10.06.20 Utvinning av råolje og naturgass (<http://www.ssb.no/emner/10/06/20/>)

- Oljevirkksomheten - investeringer (<http://www.ssb.no/oljeinv/>)
- Regnskapsstatistikk, olje- og gassvirksomhet (<http://www.ssb.no/oljeregn/>)
- Oljevirkksomhet <http://www.ssb.no/oljev/>

10.06.30 Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning (<http://www.ssb.no/emner/10/06/30/>)

10.07 Industri

- Industri, energibruk (se avsnitt 6.4.9.2) (<http://www.ssb.no/indenergi/>)
- Bergverk, industri og kraftforsyning - investeringsstatistikk (se avsnitt 6.4.9.4) (<http://www.ssb.no/kis/>)

10.08 Kraft- og vannforsyning (<http://www.ssb.no/emner/10/08/>)

- Vannmagasinenes fyllingsgrad (<http://www.ssb.no/vannmag/>)
- Elektrisitetsstatistikk (<http://www.ssb.no/elektrisitet/>)
- Elektrisk kraft, priser (<http://www.ssb.no/elkraftpris/>)
- Elektrisitet, regnskap (<http://www.ssb.no/elregn/>)
- Fjernvarme (<http://www.ssb.no/fjernvarme/>)
- Bergverk, industri og kraftforsyning – investeringsstatistikk (se avsnitt 6.4.9.4) (<http://www.ssb.no/kis/>)

10.10.10 Varehandel (<http://www.ssb.no/emner/10/10/10/>)

- Salg av petroleumsprodukter (<http://www.ssb.no/petroleumsalg/>)

Deler av energistatistikken danner kildegrunnlaget for energiregnskapet og energivarebalansen (se avsnitt 6.2.4.1 Energiregnskap og energivarebalanse). Noen av statistikkene ovenfor er nedenfor omtalt spesielt.

6.4.8.1 Oljevirkksomheten

<http://www.ssb.no/oljev/>

Oljevirkksomheten er landets viktigste ressursnæring, og den har store miljøvirkninger både direkte og indirekte. Avgrensningen av oljenæringene bygger på Standard for næringsgruppering (SN 94). Oljevirk-
somheten omfatter ifølge SN 94 næringssektorene Utvinning av råolje og naturgass, Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning og Rørtransport. Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning omfatter boring av lete-, avgrensings- og produksjonsbrønner og teknisk tjenesteyting knyttet til oljevirk-
somhet. For alle næringenes vedkommende får SSB opplysninger om virksomheten på land og på kontinentalsokkelen. Virksomheten på land omfatter kontorer, baser og terminaler; på sokkelen omfatter virksomheten felt og rørledninger i drift og boring etter råolje og naturgass på kontraktsbasis.

Statistikken omfatter bl.a.

- *Produsert mengde, målt både i verdi og mengde*
- *Vareinnsats*
- *Investeringer*

- *Lønnskostnader*
- *Transport*

6.4.8.2 Vannmagasinenes fyllingsgrad

<http://www.ssb.no/vannmag>

Hver onsdag klokken 14.45 offentliggjøres fyllingsgraden på Internett. Tallene gjelder da per mandag samme uke.

Nasjonalt nivå, samt 3 områdeinndelinger av landet; øst, vest og nord.

Bakgrunn og formål

Formålet er å vise fyllingsgraden i vannmagasinene som er viktig for kraftpriser og produksjonsmulighetene for vannkraft, som står for omtrent all kraftproduksjon i Norge. Ukentlige medianverdier for prosentvis fyllingsgrad for periodene 1982–91 og 1990–99 ligger på Internett. I tillegg er det ukentlige tall for fyllingsgraden hver uke fra og med uke 2 i 1990. Medianverdiene for perioden 1982–91 har gammel områdeinndeling med en litt annen inndeling av vannmagasiner i område 1 og 2. Område 3 og landet som helhet er likt for ny og gammel områdeinndeling.

Brukere og anvendelsesområder

Kraftbransjen bruker det ved vurdering av kraftpriser og produksjonsmuligheter.

Omfang

Populasjonen er alle vannmagasiner i landet.

Datakilder

Norges vassdrags- og energidirektorat er opphav til dataene.

6.4.8.3 Elektrisitetsstatistikken

<http://www.ssb.no/elektrisitet/>

El-statistikken utgis månedlig og årlig. Statistikken brukes av Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet ved fastsetting av skatter og avgifter for kraftforsyninga og forbrukerne av elektrisitet, vurdering av kraftbalansen med mer. Andre brukere er Norges vassdrags- og energidirektorat, samt fagblader relatert til kraftbransjen. Internt i SSB bruker bl.a. Nasjonalregnskapet (S 210) og Seksjon for økonomiske indikatorer (S 240) statistikken. Primærmaterialet brukes også innen analyse og forskning i SSB.

Data hentes inn på egne elektroniske skjema i samarbeid med Norges vassdrags- og energidirektorat fra alle e-verk som driver med kraftproduksjon, kraftomsetning eller nettvirksomhet. Kraftstasjoner som norske interesser delvis eier, og som ligger utenfor landegrensene, er ikke med i statistikken. Elektrisitetsproduksjonen på kontinentalsokkelen er heller ikke med.

Statistikken omfatter produksjon, import, eksport og forbruk av elektrisk kraft.

6.4.8.4 Fjernvarme

<http://www.ssb.no/fjernvarme/>

Undersøkelsen ble startet opp i 1983. Før den tid var fjernvarme svært lite utbredt. Formålet med undersøkelsen er å kartlegge fjernvarmevirksomheten i Norge. Datagrunnlaget er informasjon som innhentes fra bedrifter i Norge som produserer fjernvarme med det formål at det skal distribueres/selges videre til sluttbrukere utenom foretaket/bedriften. Det utarbeides og publiseres statistikk for bl.a. total produksjon,

forbruk i ulike sektorer, brenselforbruk i produksjonsprosessen, samt tekniske og økonomiske hovedtall som investeringer, inntekter osv.

Statistikken benyttes i bl.a. Olje- og energidepartementet, samt av personer som jobber med energirela- terte emner. Det benyttes også ved internasjonal rapportering av energistatistikk til Eurostat og IEA/OECD. Statistikken brukes internt i SSB av Seksjon for nasjonalregnskap og Seksjon for miljøsta- tistikk. Tallene inngår i annen energistatistikk, som i energiregnskapet og i energibalansen for Norge.

Populasjonen er alle fjernvarmeverk i Norge som produserer fjernvarme for at det skal selges videre til sluttbrukere. Industribedrifter som produserer varme kun til eget bruk er ikke med.

6.4.8.5 Salg av petroleumsprodukter

<http://www.ssb.no/petroleumsalg/>

Denne statistikken utarbeides ved Seksjon for energi- og industristatistikk (S 230) påoppdrag fra Norsk Petroleumsinstitutt som en del av *varehandelsstatistikken* og viser salg av petroleumsprodukter fordelt på kjøpergrupper, fylker og totalt i Norge. Målt i antall solgte liter. Statistikken brukes eksternt av olje- selskapene og Norsk Petroleumsinstitutt, og internt inngår den i datagrunnlaget for energivarebalanser (se også avsnitt 6.2.4.1).

Statistikken offentliggjøres som Dagens statistikk på internett. Tallene er tilgjengelige for enkelte ekster- ne brukere i referanse-basen Petroleum. Ellers publiseres statistikken i Statistisk Månedshefte, Statistisk Årbok og i NOS Energistatistikk.

6.4.9 Industristatistikk

<http://www.ssb.no/emner/10/07/>

6.4.9.1 Generelt

Industristatistikken er delt i seks undergrupper og omfatter:

- Produksjon av nærings- og nytelsesmidler
- Produksjon av tekstil-, beklednings- og lærvarer
- Treforedling, produksjon av trevarer, grafisk produksjon og forlagsvirksomhet
- Produksjon av petroleums-, gummi-, plast- og andre mineralprodukter
- Produksjon av metaller, maskiner, elektriske og optiske produkter og transportmidler
- Gjenvinning
- Annen industriproduksjon

Statistikken gir opplysninger om tallet på bedrifter, sysselsetting, lønnskostnader, produksjonsverdi, va- reinnsats, bearbeidingsverdi og investering, fordelt på næring, konkurransetype, eierforhold, sysselset- tingsgruppe, fylke og kommune. For bedrifter med minst ti sysselsatte gir statistikken mer detaljerte tall enn for de minste bedriftene, og også varefordelte oppgaver (verdi og mengde) for produksjon og energi- forbruk. Grunnlaget for statistikken er opplysninger fra bedriftene.

Regnskapsstatistikken gir resultatregnskap (inntekter, kostnader og resultatstørrelser), balanse (eiendeler, gjeld og egenkapital) og avledede analysetall (finansieringsanalyse og diverse forholdstall for belysning av lønnsomhet, soliditet og likviditet) for ulike næringer, konkurransetyper, eieformer og størrelsesgrup- per.

Produksjons-, investerings-, ordre- og omsetningsindekser publiseres hver måned eller hvert kvartal.

6.4.9.2 Industri, energibruk

<http://www.ssb.no/indenergi/>

Bakgrunn og formål

Formålet med statistikken er å synliggjøre energibruken innenfor industri og bergverk. SSB har siden midten av 70-tallet innhentet opplysninger om energibruk som en del av strukturstatistikken for industrien. Fra referanseåret 1998 ble opplysningene om energibruk skilt i en egen undersøkelse. Bakgrunnen for dette var et utviklingsprosjekt som SSB gjennomfører i samarbeid med Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), der formålet er å styrke statistikken over industriens energibruk, både når det gjelder innhold, kvalitet, aktualitet og nye statistikkprodukter. Se også omtale av energiregnskap og energivarebalanse under avsnitt 6.2.4.1.

Brukere og anvendelsesområder

Statistikken over industriens energibruk benyttes i stor grad av offentlig virksomhet (NVE, departementene m.fl.), ulike analysemiljøer og av bransjeorganisasjoner. Internt i SSB er statistikken viktig som grunnlag for nasjonalregnskapet, i *energiregnskapet* og *energivarebalansen*, samt i utslippsberegningene (utslipp til luft). Primærmaterialet brukes også på annen måte innen analyse og forskning i SSB.

Tilbakerapportering (faktaark) til industribedrifter om blant annet bedriftenes energiforbruk i forhold andre bedrifter i samme bransje ble meget positivt mottatt.

Omfang

Populasjonen i statistikken omfatter fra referanseåret 1998 alle aktive bedrifter innenfor industri og bergverk, dvs. næring 10, 12-37 etter *Standard for næringsgruppering (SN94)*. Det innhentes opplysninger om energibruk fra et utvalg av bedrifter. For de øvrige bedriftene i populasjonen estimeres opplysninger om energibruk med utgangspunkt i omsetning og nøkler fra utvalget. Populasjonen består av om lag 25 000 bedrifter.

Datakilder

Opplysninger om energibruk innhentes postalt i et spørreskjema. Omsetningstall fra den terminvise omsetningsstatistikken (ved foreløpige tall) og fra Det sentrale Bedrifts- og foretaksregisteret i SSB (ved endelige tall) benyttes ved estimering av energibruk for bedrifter utenfor nettoutvalget. For øvrig hentes opplysninger om næringskode, adresser og andre kjennemerker om bedriftene fra Det sentrale bedrifts- og foretaksregisteret i SSB.

6.4.9.3 Industri, strukturtall

Statistikk om strukturelle endringer i industrien kan være viktig bakgrunnsinformasjon for å belyse endringer av betydning for miljøbelastninger. Strukturstatistikken for industri og bergverksdrift blir utarbeidet på grunnlag av skjemainnhentede opplysninger og foretakenes regnskap via Alminnelig næringsopp-gave. Statistikken ble lagt om fra og med statistikken for 1996, og dataene er som en følge av omleggingen langt sterkere knyttet opp og avstemt mot foretakenes driftsregnskap enn hva tilfellet var tidligere.

For bedrifter med under 10 sysselsatte, som målt ved omsetningen utgjør 7 prosent av industrien, er det i statistikken beregnet verdier basert på årsregnskap, omsetning og sysselsetting.

6.4.9.4 Bergverk, industri og kraftforsyning – investeringsstatistikk

Bakgrunn og formål

Undersøkelsen kartlegger nivå og utvikling i utførte og antatte bruttoinvesteringer innen industri, bergverk og kraftforsyning. Den har en sentral rolle som indikator på etterspørselen etter kapitalvarer i systemet for overvåking av økonomien. Statistikken utarbeides av Seksjon for økonomiske indikatorer (S 240).

Data for investeringsstatistikken er blitt innhentet og publisert siden 1973, men hadde en forløper som ble startet på midten av 1960-tallet.

Brukere og anvendelsesområder

Statistikken benyttes i utarbeidelse av kvartalsvis nasjonalregnskap. Andre brukere er finans- og analysemiljøene og i noen grad innen offentlig virksomhet (Finans- og tolldepartementet, Norges Bank m.fl.).

Omfang

Populasjonen omfatter alle bedrifter innen næringene bergverksdrift (Koder i *Standard for næringsgruppering*: 10, 13-14), industri (15-37) og kraftforsyning (40).

Datakilder

Skjemadata fra bedriftene.

6.4.9.5 Annen industristatistikk

Industristatistikken omfatter også:

- Regnskapsstatistikk, industri og varehandel
- Industri, varetall

Data om vareinnsats (råvaretellinger) og produksjon og salg av ulike varer er informasjon som er brukt i ulike sammenhenger innenfor miljøstatistikken (materialbalanser, varestrømsanalyser, o.l.).

6.4.10 Bygge- og anleggsvirksomhet

<http://www.ssb.no/emner/10/09/>

6.4.10.1 Innledning

Denne statistikken er miljørelevant på flere områder. Den kan f.eks. gi viktige data til avfallsstatistikk og -regnskap. Den kan – eller har potensial til å – gi viktige bidrag på området kulturminner, f.eks. i forbindelse med rehabiliteringsundersøkelser.

Statistikken omfatter følgende hovedemner:

- Omsetningstatistikk for bygg og anlegg
- Byggearealstatistikken
- Statistikk for eksisterende bygningsmasse
- Strukturstatistikk for bygg og anlegg
- Bygg og anlegg, produksjonsindeks

Strukturstatistikken (årsstatistikken) for bygge- og anleggsvirksomheten er en produksjonsstatistikk. Den omfatter blant annet antall bedrifter, sysselsetting, brutto produksjonsverdi, driftsinntekter, vareinnsats, driftskostnader, bearbeidingsverdi, lønnskostnader, bruttoinvestering, og verdi av bygge- og anleggsvirksomhet fordelt etter prosjekt. Dataene kan spesifiseres etter næring, privat og offentlig virksomhet, bedriftsstørrelser, eieform, beliggenhet.

Byggearealstatistikken omfatter med få unntak alle nybygg, tilbygg og påbygg på minst 30 m² nybygd bruksareal. Byggearealstatistikken utarbeides hver måned og gir opplysninger om igangsatte og fullførte bygg og om bygg under arbeid. Den er brutt ned på næringshovedgruppe og fylke. Kvartalsvis gis det også opplysninger om godkjente bygg. Den årlige og kvartalsvise byggearealstatistikken har opplysninger

om bygningstype, størrelse, byggherre, bygningsmaterialer og oppvarmingskilde. Disse opplysningene gis også på kommunenivå. Grunnlaget for byggearealstatistikken er meldinger til Grunneiendoms-, Adresse- og Bygningsregisteret (GAB).

Byggekostnadsindeksen publiseres hver måned. *Ordrestatistikken* for bygg og anlegg kommer hvert kvartal. Det utarbeides også en kvartalsvis *produksjonsindeks*. Både ordrestatistikken og produksjonsindeksen skiller mellom rehabilitering og nybygging.

Innenfor dette emnet utarbeides det også *prisindekser*. Disse omfatter en del data om boligbygningenes standard oppvarming, etc. Se også avsnitt 6.4.3.

Anlegg deles inn i følgende grupper:

- Veier og gater (inkludert broer)
- Jernbaner, forstadsbaner o.l. (inkludert broer)
- Havne-, fyr- og moloanlegg (inkludert kaier)
- Vann- og kloakkanlegg
- Overføringslinjer, inkludert sekundærstasjoner, transformatorstasjoner etc.
- Damanlegg, tunneler, kraftstasjoner mv.
- Telekommunikasjon
- Anlegg for industri og bergverk
- Flyplasser, idrettsanlegg og friluftsanlegg
- Anlegg for jord- og skogbruk
- Anlegg for fiske og oppdrett
- Landbaserte olje- og gassanlegg
- Militære anlegg
- Andre anlegg: Her føres anlegg som ikke er nevnt noe annet sted.

6.4.10.2 Bygg og anlegg, omsetningsstatistikk

Bakgrunn og formål

Statistikken skal kartlegge nivå og utvikling i omsetningen innen bygge- og anleggsvirksomheten. Tall finnes tilbake til 1995.

Brukere og anvendelsesområder

Statistikken benyttes av offentlige etater, ulike organisasjoner og bedrifter. I Statistisk sentralbyrå benyttes statistikken i nasjonalregnskapet og til annen forskning og analysevirksomhet.

Omfang

Populasjonen består av enheter registrert i momsregisteret innen næringshovedområdet Bygge- og anleggsvirksomhet (45) i henhold til SN94 (Standard for næringsgruppering).

Observasjonseenhet er i hovedsak identisk med momspliktig enhet, dvs. et foretak med momspliktig årsomsetning som overstiger 30 000 kroner.

Datakilder

Momsregisteret.

6.4.10.3 Byggeareal

Bakgrunn og formål

Formålet er å måle utviklingen i byggevirksomheten for alle typer bygg. Statistisk sentralbyrå har publisert statistikken siden 1967.

Brukere og anvendelsesområder

Brukere av byggearealstatistikken er blant annet bygge- og anleggsbransjen, Finansdepartementet, Norges Bank, SSBs Seksjon for nasjonalregnskap, kommuner, ulike organisasjoner/institutt i inn- og utland og FN.

Omfang

Populasjonen er godkjente, igangsatte og fullførte bygg, bygg under arbeid og godkjente igangsatte bygg i statistikkmåned, kvartalet og året. Observasjonsenheten er bygning.

Datakilder

Grunneiendoms-, Adresse-, og Bygningsregisteret (GAB-registeret) er et elektronisk register som inneholder opplysninger om grunneiendommer og adresser i Norge. Det inneholder også opplysninger om alle bygninger som var under arbeid 31. desember 1982 og alle bygninger som er bygget eller endret etter 1. januar 1983. Oppgavene til GAB-registeret blir hentet inn med hjemmel i delingsloven og forskriftene til denne loven.

Eier av registeret er Miljøverndepartementet. Det faglige ansvaret for registeret er ivaretatt av Statens kartverk. Fylkeskartkontorene administrerer systemet ute i distriktene, og sammen med de enkelte kommunene har de ansvaret for det praktiske arbeidet med å overføre data til registeret.

BDC (Business Development Consulting AS) står for den EDB-tekniske driften mens kommunene gir de nødvendige meldingene til B-registeret basert på oppgaver fra byggherren og ved inspeksjon på byggeplassen.

6.4.10.4 Eksisterende bygningsmasse

Bakgrunn og formål

Formålet med statistikken er å gi en oversikt over antall bygninger i Norge fordelt på bygningstyper og fylker/kommuner. Statistikken er publisert siden 1997.

Brukere og anvendelsesområder

Brukere av statistikken er blant annet kommunene, bygge- og anleggsbransjen og ulike forsknings- og utredningsinstitusjoner.

Omfang

Statistikken omfatter alle hovedbygg (ikke på/tilbygg) større enn 15 m² som er igangsatt, eller tatt i bruk og som ikke er meldt revet, brent eller utgått på annen måte. Observasjonsenheten er bygning.

Datakilder

Statistikken over eksisterende bygningsmasse er basert på bygningsdelen i Grunneiendoms-, Adresse- og Bygningsregisteret (GAB-registeret). Miljøverndepartementet eier registeret, mens Statens kartverk har det faglige og administrative ansvaret. Dette registeret inneholder alle bygninger i Norge etter at MABYGG-prosjektet er gjennomført.

6.4.10.5 Strukturstatistikk, bygg og anlegg

Statistikken er basert på innhenting av Alminnelig næringsoppgave og et spørreskjema for et utvalg av bygge- og anleggsforetak. For andre foretak er det beregnet totaltall fra årsregnskap i regnskapsregisteret i Brønnøysund, Næringsundersøkelsen i Statistisk sentralbyrå og Merverdiavgiftsmanntallet. I tillegg er det innhentet fullstendig sett med oppgaver fra alle statsetater og kommuner.

Bygge- og anleggsstatistikk for 1997 foreligger både på bedriftsnivå og foretaksnivå. I forbindelse med utarbeiding av 1997-tallene har en måttet justere 1996-tallene i forhold til det som tidligere er publisert pga. næringsendringer. Vedleggstabellen er på bedriftsnivå. Med bedrift menes en lokalt avgrenset funksjonell enhet, hvor det hovedsakelig drives aktiviteter som faller innenfor en bestemt næringsgruppe.

Foretak er den juridiske enheten, det som i alminnelighet faller sammen med begrepet firma, selskap, lag e.l. På foretaksnivå foreligger statistikk over antall foretak, omsetning, produksjonsverdi, produktinnsats, bearbeidingsverdi, kjøp av varer og tjenester, lønnskostnader, bruttoinvesteringer og verdien av bygge- og anleggsvirksomheten fordelt etter prosjekt og region.

Statistikken utgis hvert år i Dagens statistikk og Norges offisielle statistikk (NOS) Bygge- og anleggsstatistikk.

6.4.10.6 Bygg og anlegg, produksjonsindeks

Bakgrunn og formål

Følge aktiviteten/produksjonen til bedrifter i bygge- og anleggsnæringen. Statistikken går tilbake til 1. kvartal 1995. Revisjon ble foretatt i 1997. Indeksene ble publisert første gang i 1996.

Det publiseres indekser etter følgende prosjektgrupper:

Nybygg: Her medregnes også den del av grunnarbeidet som har direkte tilknytning til de enkelte bygg, ved utbygging av f.eks. store boligfelt eller industriområder.

Rehabilitering av bygg: Omfatter utbedring, ombygging, reparasjon og vedlikehold. Omfatter rehabiliteringsarbeidet også tilbygg/påbygg, regnes antall sysselsatte på nybygg dersom tilbygg/påbygg utgjør mer enn 50 prosent av verdien på prosjektet.

Anlegg: Her regnes veiprosjekt, graving ved vann og kloakkanlegg, tunnelbro og havnearbeid eller andre typer anleggsprosjekt. Ved utbygging av f.eks. større boligfelt eller industriområder skal kun fellesanlegg (vei, vann og kloakk, kabler osv.) regnes som anlegg.

Brukere og anvendelsesområder

Brukere av statistikken er blant annet bygge- og anleggsnæringen og SSBs seksjon for nasjonalregnskap.

Omfang

All offentlig og privat virksomhet innen bygg og anlegg registrert som aktive i Bedrifts- og Foretaksregisteret. Ifølge Standard for næringsgruppering (SN94): Næring 45. Observasjonsenheten er bedrift.

Datakilder

Kombinasjon av skjemasbasert undersøkelse og informasjon hentet fra Bedrifts- og Foretaksregisteret og Arbeidstakerregisteret.

6.4.11 Varehandel og reparasjonsvirksomhet

Varehandelsstatistikken er en viktig bakgrunnsparameter for beskrive forbruksmønsteret. Årsstatistikk for varehandel, reparasjon av kjøretøyer og husholdningsapparater omfatter tallet på bedrifter, sysselsetting og omsetning. Terminvis detaljhandelsstatistikk gir opplysning om omsetning og grunnlag for investeringsavgift. Statistikken bygger på Skattedirektoratets manntall over merverdiavgiftspliktige og utgis annenhver måned. Dataene kan spesifiseres etter næring, bedriftsstørrelser, eieform og beliggenhet.

Regnskapsstatistikk for varehandelen gir de samme opplysninger som den tilsvarende statistikk for industrien, se [emnegruppe 10.07 Industri](#).

I samarbeid med Norsk Petroleumsinstitutt utarbeides hver måned oversikt over salg av petroleumsprodukter fordelt på kjøpergruppe og fylke (se avsnitt 6.4.8.5 Salg av petroleumsprodukter).

6.4.12 Samferdsels- og reiselivsstatistikk

<http://www.ssb.no/emner/10/12/>

6.4.12.1 Generelt

Med utgangspunkt i Nasjonalregnskapet publiseres det kvartalsvise og årlige tall for samferdselsnæringene. Det gis også informasjon om offentlige utgifter og inntekter til samferdselsformål, som bygger på oppgaver hentet fra statsregnskapet, statsbudsjettet og kommunenes regnskaper. Sysselsetting i samferdselen bygger på oppgaver fra arbeidskraftundersøkelsene. Det gis særskilte sysselsettingstall for handelsflåten, rutebiltransport, lastebiltransport, drosjedrift, spedisjon, hjelpevirksomhet for sjø- og landtransport, jernbane, post, telekommunikasjon og kringkasting.

For alle samferdselsnæringene utarbeides fra og med 1996 en detaljert strukturstatistikk. Statistikken baserer seg dels på innhenting av regnskapsoppgaver fra ikke-finansielle aksjeselskaper som har levert regnskapsoppgave til regnskapsregisteret i Brønnøysund dels på statistikk basert på en egen utvalgsundersøkelse av foretak innenfor næringen.

Sammen med Transportøkonomisk statistikk foretar SSB årlige beregninger over innenlandske transporttytelser, fordelt på transportmiddel.

Det gis også opplysninger om import og eksport etter vareslag og tollsted og fordelt på transportmiddel. Det beregnes energiforbruk ved samferdsel. Statistisk sentralbyrås forbruksundersøkelser gir oppgaver over utgifter til reiser og transport. Konsumprisindeksen har delindekser for reiser og transport, fordelt på transportmåter og bruk av egen bil.

I publikasjonen *NOS Samferdselsstatistikk* gis det en samlet oversikt over tilgjengelig statistikk innen området Samferdsel. Ved siden av Statistisk sentralbyrås statistikk, gjennomfører Transportøkonomisk institutt bl.a. undersøkelser av reisevaner og bruk av sykkel.

6.4.12.2 Jernbanetransport

[\(http://www.ssb.no/emner/10/12/20/\)](http://www.ssb.no/emner/10/12/20/)

Statistikken om jernbaner mottar SSB fra NSB/Jernbaneverket. Den omfatter bl.a. banenettet, rullende materiell, trafikk (person- og godstransport) og sysselsatte.

6.4.12.3 Veitransport

[\(http://www.ssb.no/emner/10/12/20/\)](http://www.ssb.no/emner/10/12/20/)

Fra Vegdirektoratet mottar SSB statistikk om veinettet (offentlige veier, skogsbilveier, gang- og sykkelveier langs riksvei), motorkjøretøyer (bestand og eierskifter) og førerkort.

En av hovedpilarene i SSBs transportstatistikk er lastebilundersøkelsene. SSB har i mange år utarbeidet statistikk over godstransport med lastebil på grunnlag av utvalgsundersøkelser. Fra 1993 gjennomføres undersøkelsene årlig på kvartalsbasis. Undersøkelsen omfatter lastebiler med nyttelast 3,5 tonn eller over. Tellingene gir bl.a. tall for vognkilometer, transportmengde, transportarbeid, vareslag og fraktinntekter. Undersøkelsen dekker kjøring i Norge, dvs. transporter med av- og pålessing i Norge. Fra 1996 utarbeides det også en kvartalsvis undersøkelse med norske bilers transporter i utlandet, etter tilsvarende opplegg og omfang som den nasjonale undersøkelsen.

SSB publiserer også statistikk over godstransport med lastebil mellom Norge og utlandet med utgangspunkt i annen statistikk. Fra tollstedene mottar SSB skjema med samleopplysninger over transportene med lastebil på turer med last. Statistikken gir oversikt over transportert mengde fordelt på bilenes nasjonalitet og tollsted.

SSB har siden 1985 utarbeidet en statistikk over biler vraket mot pant på grunnlag av vrakmeldinger som blir registrert ved Toll- og avgiftsdirektoratet. SSBs bearbeiding har hittil omfattet kjøretøygruppene personbil og varebil. De kjøretøygruppene som omfattes av vrakpantordningen, og som det er mulig å lage vrakpantstatistikk på er personbil, ambulanse, leilighetsambulanse, buss registrert for mindre enn 17 passasjerer, kombinertbil, varebil, campingbil og snøscooter.

Det har vært utført utvalgsundersøkelser av persontransporten med norskregistrerte personbiler (*Eie og bruk av personbil*) om lag hvert femte år fram til 1980 og dessuten for årene 1986, 1987 og 1988. Den siste undersøkelsen ble utført i 1995 av Statistisk sentralbyrå på oppdrag fra Vegdirektoratet og Samferdsdepartementet (Monsrud 1997).

Statistisk sentralbyrås rutebilstatistikk er fra og med 1986 basert på Kommunenes Sentralforbunds rapporteringsskjema for Rutebilnæringen. Statistikken omfatter bare godstransporter med tilskudd og selskaper med løyve for personrutevirksomhet.

6.4.12.4 Drosjetransport.

Fra og med 1983 har SSB utarbeidet en årlig registerbasert statistikk for drosjenæringen. Statistikken har vært bygd på opplysninger om drosjebestanden fra Kjøretøyregisteret i Vegdirektoratet og opplysninger om bedrifter, omsetning og sysselsatte fra Det sentrale bedrifts- og foretaksregisteret. Fra og med statistikkåret 1998 vil den bedriftsbaserte statistikken bli erstattet av en foretaksbasert regnskapsstatistikk, som vil gi mer detaljerte opplysninger om drosjenæringens økonomi.

6.4.12.5 Veitrafikkulykker

Det publiseres måneds- og årsstatistikk over veitrafikkulykker på grunnlag av politiets rapporter om trafikkulykker med personskaade. Statistikken, som samlet presenteres i *NOS Veitrafikkulykker*, gir tall for antall ulykker og drepte eller skadde etter kjønn, alder, tid på døgnet, skadegrad, bostedsstrøk og trafikantergruppe, samt egne oversikter for veitrafikkulykker med alkoholpåvirkede førere.

6.4.12.6 Rørtransport

Hovedtall for rørtransport av olje og gass finnes i oversiktstabeller i statistikken Innenlandske transportytelser.

6.4.12.7 Sjøtransport

<http://www.ssb.no/emner/10/12/40/>

Sjøfartsstatistikken gir opplysninger om den norske handelsflåten, godsopplysninger av skip i innenriksfart, passasjerer i fergetrafikk mellom Norge og utlandet, sjøulykker, bemanningstall på norskregistrerte skip, skip i norsk utenriksfart, passasjeropplysninger for Hurtigruta og havnestatistikk. I tillegg utgis Innenlandske transportytelser. Den omfatter transportmengde og transportarbeid for alle transportmidler, og utgis årlig. Innenlandske transportytelser er en samletabell for all passasjer- og godstransport innen landets grenser, og omfatter ikke transport fra-til utlandet.

Statistikken om handelsflåtens størrelse og struktur omfatter norskregistrerte handelsskip og spesialbåter på 100 bruttotonn og mer. Handelsflåtens tilgang og avgang utgis p.t. årlig.

Statistikken for innenriks godstransport gir opplysninger om antall norskregistrerte skip (Norsk Ordinært Skipsregister) og bruttotonnasje, beskjeftigelse og bunkring av drivstoff, og bygger på oppgaver fra selskapene. I tillegg utgis statistikk for skip i innenlandsk rutefart med konsesjon.

Fergestatistikken dekker inn- og utreiste passasjerer og kjøretøy etter nasjonalitet, og omfatter alle fergestrekninger mellom Norge og utlandet i fast rute.

Sjøulykkesstatistikken bygger på oppgaver fra Sjøfartsdirektoratet og gir opplysninger om forlis og havarier av norskregistrerte skip, og om tap av menneskeliv som følge av slike ulykker.

Bemanningsstatistikk på norskregistrerte skip er basert på Rikstrygdeverkets maritime arbeidstaker- og arbeidsgiverregister (MAAR), og publiseres årlig.

Skip i norsk utenriksfart bygger på oppgaver fra rederiene og registerdata fra Lloyd's Maritime Information Services. Den omfatter tonnasje i utenriksfart, skipenes bruttofrakter og driftsutgifter, og oversikt over norskregistrerte skips anløp av utenlandske havner. Det publiseres også månedlige indekstall for turfrakter og tidsfrakter for tørrlastskip og turfrakter for tankskip.

Til og med 1999 ble en forenklet *havnestatistikk* produsert. Denne er nå avviklet. Fra og med 2000 innføres et nytt statistikkssystem for havnestatistikk, og denne vil ha et større omfang og dekningsgrad enn den tidligere statistikken.

Oversikten under gir en noe mer detaljert oversikt over innholdet i statistikken for sjøtransport, som presenteres i *NOS Sjøfartsstatistikk*:

Sjøtransport

Fergestatistikk mellom Norge og utlandet

Handelsflåten, norskregistrerte skip

Hurtigruten Bergen–Kirkenes

Rutefart, innenlands

Sjøulykker

Norskregistrerte skips anløp i utenlandske havner

Skip, norskregistrerte i innenriksfart, årsstatistikk

Skip i utenriksfart, bruttofrakter og driftsutgifter

Havnestatistikk

Bemanningsstatistikk

6.4.12.8 Lufttransport

<http://www.ssb.no/emner/10/12/50/>

Månedso- og årsstatistikken over norsk luftfart gir opplysninger om passasjerer på innenlandske ruter og reisende til utlandet fra norske flyplasser, foruten om frakt og post. Som en del av den nye strukturstatistikken utarbeides det en årlig regnskapsstatistikk for luftfartsnæringen.

6.4.12.9 Post og telekommunikasjon

Poststatistikken omfatter hovedtall for antall postkontor, antall ansatte, antall postsendinger og resultatregnskap, og er basert på oppgaver fra Postverket.

Telekommunikasjonsstatistikken gir opplysninger om ekspedisjonssteder, telefontilknytninger, telefon-, telegram- og telekstrafikk, radiotrafikk ved kystradiostasjonene, antall ansatte, resultatregnskap og investeringer.

For Norsk rikskringkasting gis opplysninger om antall lisenser, sendetid fordelt på programtyper i radio og tv, og resultatregnskap.

6.4.12.10 Reiselivsstatistikken

<http://www.ssb.no/emner/10/11/>

Reiselivsstatistikken gir opplysninger om økonomi og sysselsetting for næring 55 Hotell og restaurantvirksomhet, det vil si drift av hoteller, campingplasser, restauranter, gatekjøkken, kantiner og catering. Reiselivsstatistikken gir også opplysninger om overnattingstrafikk ved kommersielle overnattingsbedrifter.

Overnattingsstatistikken gir månedstall for ankomne gjester, overnattinger, solgte rom, kapasitetsutnyttning samt losjioversettning og priser ved hoteller og andre overnattingsbedrifter. Tallet på overnattinger er fordelt etter gjestenes nasjonalitet eller etter formålet med oppholdet. Overnattingene ved hotellene fordeles etter formålet med hotelloppholdet. Formålsinndelingen gjelder kun hoteller, er 3-delt og går på:

- Kurs/konferanse
- Yrke
- Ferie/fritid.

Det er mye turisttrafikk som det ikke finnes formålsdata på, bl.a. all annen trafikk ved kommersielle overnattingssteder (camping), all trafikk ved private hytter samt dagsturisme.

For campingplasser og hyttegrender gis også opplysninger om overnattinger fordelt etter gjestenes nasjonalitet og der campingovernattingene er fordelt på overnattingsmåte.

Hotell- og restaurantstatistikken gir opplysninger på årsbasis om antall bedrifter, omsetning og sysselsetting etter eieform, omsetnings- og næringsgruppe. Det gis tall per fylke og for noen kommuner.

Hotell- og restaurantdriftstatistikken gir også regnskapsdata for foretak innenfor næring 55 hotell- og restaurantdrift, dels basert på innhenting av regnskapsoppgaver fra ikke-finansielle aksjeselskaper innen hotell- og restaurantvirksomhet som har levert regnskapsoppgave til regnskapsregisteret i Brønnøysund dels basert på en egen utvalgsundersøkelse av foretak innenfor næringen.

Det publiseres også terminvis omsetningsstatistikk for servering. Denne er basert på oppgaver over omsetning fra Skattedirektoratets merverdiavgiftsmanntall.

6.4.12.11 Ferieundersøkelser

<http://www.ssb.no/ferie/>

Statistisk sentralbyrå gjennomførte i 1968 sin første ferieundersøkelse. Fra 1970 til 1986 ble ferieundersøkelser gjennomført hvert 4. år. I de senere år har spørsmål om ferie blitt stilt jevnlig i omnibusundersøkelsen. Siste undersøkelse – ferieundersøkelsen 1999 – ble gjennomført høsten 1999 på oppdrag av Vestlandsforskning. Hovedformålet med undersøkelsen er å klarlegge langtidstrendene i nordmenns feriereiser.

Se bl.a. Lystad (1999) (http://www.ssb.no/ferie/rapp_9933/) og Statistisk sentralbyrå (2000e) (<http://www.ssb.no/ferie/>).

6.4.13 Svalbardstatistikk

En samling statistikk for Svalbard ble første gang utgitt i serien NOS i 1999 – Svalbardstatistikk 1999. En ny utgave vil bli publisert i løpet av 2001. Prosjektet er finansiert av Svalbard Samfunnsdrift AS, og over 30 institusjoner har bidratt med data. Miljøverndepartementet har i den nyeste utgaven finansiert en utvidelse av publikasjonen med hensyn til miljøstatistikk. Formålet med sammenstillingen er å vise hva som finnes av statistikk om Svalbard og dermed også vise hvilke statistikkbehov som ikke dekkes av

dagens tilgjengelige statistikk. For de som er spesielt interessert, finnes det en nærmere diskusjon av temaet i rapporten *Produksjon av Svalbardstatistikk: Begrensninger og muligheter* (Gundersen 1999).

Svalbardstatistikken dekker i utgangspunktet alle *emner* som Statistisk sentralbyrå ellers dekker i sine statistikker. Tilgjengelig statistikk om Svalbard dekker imidlertid ikke de samme *samfunnsområdene* som statistikkene for resten av Norge. En sammenlikning mellom Svalbardstatistikken og *Statistisk årbok 2001* gir en pekepinn om hvilke avvik som finnes. Svalbardstatistikken dekker imidlertid også enkelte emner som ikke dekkes av vanlig offisiell statistikk.

Et særtrekk ved Svalbardstatistikken er at de fleste statistikker ikke lar seg følge bakover i tid mer enn noen få år, og noen tabeller fra 1999-utgaven vil ikke bli videreført i 2001-utgaven.

Statistikkloven gjelder ikke på Svalbard. All statistikk som er innhentet lokalt er derfor gitt frivillig til Statistisk sentralbyrå. Flere av tabellene inneholder detaljopplysninger om én eller noen få oppgavegiverne. Dette er statistikk som Statistisk sentralbyrå normalt ikke ville publisere, med henvisning til statistikklovens § 2-6. Samfunnet på Svalbard er imidlertid så lite, at ved å følge Statistisk sentralbyrås normale praksis ville statistikken ha fått et svært begrenset omfang. Det er derfor innhentet spesiell tillatelse til publisering fra alle de berørte institusjonene. Tabell 6.3 gir en oversikt over innholdet i 2001-utgaven og viser detaljert innhold i avsnittene om *naturressurser og miljø* og *jakt og fiske*.

Et viktig element for *miljøstatistikk* på Svalbard er konsekvensen av det høye ambisjonsnivået for vern som eksisterer. Mens andre områder overvåkes med mennesket som en "naturlig" forstyrrelse, er det lagt strenge restriksjoner på menneskelig aktivitet og tilstedeværelse på Svalbard. Dette fordi naturen er ekstremt sårbar med få arter og skjørt økosystem.

Det betyr at samferdselsstatistikk generelt og turiststatistikk spesielt, er blant de viktigste miljøstatistikene. Også annen næringsvirksomhet (spesielt kulldriften) og forskningsvirksomhet brukes som "miljøstatistikk".

Tabell 6.3. Innhold i Svalbardstatistikken

00 Generelle emner	
01 Naturressurser og miljø	Datakilder
Geografiske forhold. Øyer og breer	Norsk Polarinstitutt (NP)
Geografiske forhold. Fjorder og fjell	NP
Areal på Svalbard fordelt etter høydedrag og land og ferskvann. km ² og prosent	NP og Statens kartverk
Arealbruk i Longyearbyen	Svalbard Samfunnsdrift AS (SSD)
Bygge- havn- og kulturminneområder i Longyearbyen etter utbyggingsstatus.	SSD
Svalbard. Vernede områder og biogeografiske soner.	NP
Vernede områder etter type. Antall og areal.	Direktoratet for naturforvaltning
Soldiagram for Longyearbyen	SSD
Meteorologiske forhold ved Svalbard lufthavn	Meteorologisk institutt (DNMI)
Meteorologiske forhold ved Ny-Ålesund	Meteorologisk institutt
Meteorologiske forhold ved Bjørnøya	Meteorologisk institutt
Bestand av rev og sjøfugl	NP
Antall felte isbjørn.	Sysselmannen på Svalbard
Beregnet gytebestand og registrert fiske på utvalgte fiskearter og reker i ICES-område IIB.	Havforskningsinstituttet
Beregnet gytebestand og registrert uttak av sild i ICES-område IIB.	Havforskningsinstituttet
Beregnet gytebestand og registrert uttak av torsk i ICES-område IIB.	Havforskningsinstituttet
Arsmiddelverdier av svovel- og nitrogenkomponenter i luft ved Zeppelinfjellet.	Norsk institutt for luftforskning (NILU)
Veide årsmiddelkonsentrasjoner av komponenter i nedbøren i Ny-Ålesund.	Norsk institutt for luftforskning
Arsmiddelverdier av tungmetaller i luft i Ny-Ålesund.	Norsk institutt for luftforskning
Ozon	Norsk institutt for luftforskning
Månedlige våtavsetninger i nedbøren i Ny-Ålesund	Norsk institutt for luftforskning
Månedlige konsentrasjoner av komponenter i nedbøren i Ny-Ålesund	Norsk institutt for luftforskning
Utslipp til luft fra Svalbard. Tidsserie	SSB (S 220)
Avfall i Longyearbyen. Mengde deponert og utsortert for gjenvinning etter materiale.	SSD og SSB (S 220)
02 Befolkning	
03 Helse og sosiale forhold	

04 Utdanning	
05 Personlig økonomi og boforhold	
06 Arbeidsliv	
07 Fritid, kultur og sport (kun utvalg av tabeller for dette emnet er tatt med under)	
Andel av befolkningen på Svalbard som har benyttet ulike typer av fritidsaktiviteter siste 12 md.	SSB (Levekårsundersøkelsen i Longyearbyen 2000, se ref. Kleven 2000))
Antall feriereiser med minst 4 overnattinger i perioden 1. feb. 1999–31. jan. 2000	SSB (Levekårsundersøkelsen i Longyearbyen 2000)
08 Priser og indekser	
09 Nasjonalregnskap og utenrikshandel	
10 Næringsvirksomhet	
-Jakt og fiske	
Felling av svalbardrein registrert ved Sysselelmannen. 1994–2000	Sysselelmannen
Felling av svalbardrein. Antall søknader, tildelte og faktisk felte dyr. 1983–2000	Sysselelmannen
Felling av rype, gås og rev registrert ved Sysselelmannen. 1997–2000	Sysselelmannen
Fangst av svalbardrøye registrert ved Sysselelmannen. 1997–2000	Sysselelmannen
Fangst av isbjørn etter antall og type jeger. 1920–1973	SSB
Fangst av isbjørn. Levende og døde. 1871–1973	SSB
Norsk fangst av ulike fiskeslag og skalldyr etter fangstområde, mengde og verdi. 1993–2000	Fiskeridirektoratet
Norsk fangst av ulike fiskeslag og skalldyr i fangstområdene 20–27. 1977–2000. Mengde og verdi	Fiskeridirektoratet
Hvalfangst	Fiskeridirektoratet
-Bergverksdrift og industri (kun utvalg av tabeller/figurer for dette emnet er tatt med under)	
De viktigste kjente kull-, malm- og industrimineralforekomster og petroleumsboringer på Svalbard	Bergmesteren for Svalbard
Skipet kull på Svalbard. 1950–2000	Bergmesteren for Svalbard og Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (SNSK)
Kulldriften. 1991–2000	Bergmesteren for Svalbard, SNSK og SSB (S 230)
-Kraftforsyning	
-Reiseliv	
Registrerte søknader hos Sysselelmannen for individuelle reisende utenfor forvaltningssone 10 etter hensikten med turen og framkomstmiddel.	Sysselelmannen
Individuelle reisende utenfor forvaltningssone 10 etter nasjonalitet.	Sysselelmannen
Individuelle reisende utenfor forvaltningssone 10 etter ankomstmåned.	Sysselelmannen
-Transport og kommunikasjon	
-Eiendomsdrift og annen tjenesteyting	
11 Finansmarkeder	
12 Offentlig sektor	

6.5 Basisinformasjon

6.5.1 Bedrifts- og foretaksregisteret

<http://www.ssb.no/emner/10/01/>

Det sentrale bedrifts- og foretaksregister i Statistisk sentralbyrå er et register over eiere (foretak/ institusjonell enhet) og deres virksomhet (bedrift). Det er et viktig hjelpemiddel ved datainnsamling på en rekke statistikkområder, bl.a. inngår opplysninger fra registeret i nasjonalregnskapet og i statistikk for industri, varehandel, helse og utdanning. Registeret skal omfatte alle som driver merverdiavgiftspliktig virksomhet, eller som er arbeidsgivere, og brukes som grunnlag for utvalsundersøkelser.

Bedriftsregisteret inneholder informasjon bl.a. om virksomhetens beliggenhet, næring (se omtale av Standard for næringsgruppering), omsetning og sysselsetting. Registeret holdes à jour på grunnlag av *Enhetsregisteret* – et eget sentralt register – i Brønnøysundregistrene og egne oppgaveinnhentinger direkte fra virksomhetene.

Enhetsregisteret inneholder en begrenset mengde offentlig tilgjengelig informasjon om hver enhet. De enheter som har plikt til å registrere seg i Enhetsregisteret, er de som inngår i de såkalte tilknyttede registre: Arbeidsgiverregisteret, Merverdiavgiftsmanntallet, Foretaksregisteret, fylkesmennenes registre over stiftelser og Det sentrale bedrifts- og foretaksregister i Statistisk sentralbyrå. Det er etablert relasjoner mellom enheter i Statistisk sentralbyrås register og de andre administrative datasystemene gjennom Enhetsregisterets organisasjonsnummer.

Bedriftene i registeret er nå stedfestet med koordinater. Dette er i hovedsak gjort ved å utnytte eksisterende informasjon først og fremst i GAB. Dette har åpnet mulighetene for å benytte registeret i ulike analyser, f.eks. med tanke på areal- og byplanlegging, transportplanlegging, mm. GIS-verktøy kan benyttes.

6.5.2 Boligadresseprosjektet

<http://www.ssb.no/boligadr/>

Høsten 1999 vedtok Stortinget at det skulle gjennomføres et boligadresseprosjekt, med formål å gi alle boliger i landet en nøyaktig adresse. Boligadressene skal inngå i landets offisielle adresseregister GAB (Register over grunneiendommer, adresser og bygninger). Gjennom bolig tellingen skal adressen knyttes til person og lastes inn i Det sentrale folkeregister. Når dette er gjennomført, vil det være mulig å produsere "tellingsdata" basert på registerdata. Boligadresseprosjektet vil gi nye muligheter for produksjon av miljørelatert statistikk. Gjennom boligadresseprosjektet får man bedre data for *husholdninger* og mulighet for datafangst knyttet til disse, f.eks. energiforbruk, avfallsproduksjon m.m.

6.5.3 Annen basis-info i SSB

SSB har gjennom Statistikkloven tilgang til administrative registre. Dette er ikke registre som SSB i utgangspunktet har noe drifts- eller oppdateringsansvar for, men som kan nyttes for statistikk. Blant de viktigste av disse er:

- Det sentrale folkeregisteret (DSF)
- Register over grunneiendommer, adresser og bygninger (GAB)
- Arbeidsgiver-/arbeidstaker-registeret (AA-registeret)
- Register over selvangivelser

Disse danner kjernen i flere store statistikkprosjekter. I tillegg nyttes flere registre til mer spesialiserte oppgaver. Eksempler av særlig relevans for miljøstatistikken er SESAM (System for Effektiv Saksbehandling i Miljøvernavdelingene - særlig avløpsdelen), INKOSYS (INDustri-KONTroll-SYSTemet) og KRISS (Kulturdepartementets Register over Idrettsanlegg og SpillemiddelSøknader).

6.6 Spesielle rapporteringsrutiner

6.6.1 KOSTRA (Kommune-stat-rapportering)

<http://www.ssb.no/kostra/>

6.6.1.1 Status til nå

KOSTRA-prosjektet skal sikre en struktur og et innhold i kommunenes rapportering av regnskaps- og tjenesteproduksjonsdata som gir relevant styringsinformasjon for kommunale myndigheter og gir muligheter til sammenlikninger mellom kommuner. Samtidig skal rutineene for informasjonsutveksling mellom kommunene og staten effektiviseres gjennom elektronisk rapportering.

Prosjektet ble startet av Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) i 1994. Etter gjennomført pilotprosjekt, ble det vedtatt å videreføre prosjektet med sikte på fullskala drift (dvs. alle kommuner/fylkeskommuner og alle virksomheter med) fra og med regnskapsåret 2000. KRD har senere forskjøvet tidsplanen for fullskala drift til 2001.

KRD har overordnet ansvar for prosjektet samt direkte ansvar for deler av prosjektet (Samordningsrådet, KOSTRA-IT-kommune, regional statsforvaltnings innsats, informasjon til kommunene, regnskapsforskrifter, arbeidsgruppe for regnskap, mv.). Statistisk sentralbyrå leder arbeidet med gjennomgang og tilpasning av tjenesterapporteringen og utvikling av faktaark/nøkkeltall. Arbeidet gjennomføres i arbeidsgrupper med representasjon fra berørte departementer, Kommunenes sentralforbund og SSB. Statistisk sentralbyrå leder også arbeidet med IT-prosjektet.

Data blir samlet inn fra kommuner og fylkeskommunene. Følgende skjemaer blir sendt til kommunene:

- 1: Personell og virksomhet i kommunehelsetjenesten
- 3: Aktivitetssentere, dagsentere og eldresentere
- 4: Personellinnsats i pleie- og omsorgstjenestene – samleskjema
- 5: Institusjoner for eldre og funksjonshemmede
- 6: Hjemmetjenester, avlastning og støttekontakt
- 7: Ansatte i sosialtjenesten
- 8: Personell og organisering av barneverntjenesten
- 11: Registreringskjema - Sosialhjelp - 2000
- 12: Stønadssatser for økonomisk sosialhjelp
- 13: Brukere av økonomisk bistand til boutgifter
- 15: Barnevern - 2000
- 16: Årsmelding for barnehager pr 15 desember 2000
- 17: Barne- og ungdomstiltak og støtte til frivillige lag og foreninger
- 20: Kulturminner, natur og nærmiljøarbeid**
- 21: Avfall/renovasjon og avløp**
- 22: Kommunale avgifter knyttet til bolig
- 23: Kostnadsdekning i VAR-sektoren
- 24: Samferdsel

Til fylkeskommunene blir det sendt ut 11 skjemaer, alle knyttet til sosiale og helsemessige forhold med unntak av skjema 50 Samferdsel og skjema 51 Kulturminner, natur og nærmiljøarbeid.

Av disse skjemaene er det skjemaene om Kulturminner, natur og nærmiljøarbeid (20 og 51) og Avfall/renovasjon og avløp (21-23), begge uthevet, som har *sterkest* tilknytning til resultatområdene. Skjema 20 og 51 gir opplysninger om kommunens og fylkeskommunens saksbehandling knyttet til arealvern, friluftsliv, kulturminneforvaltning og vern mot lokal oljeforurensning. I skjema 20 samles det i tillegg inn opplysninger om parametre knyttet til rekreasjon/friluftsliv og vern mot lokal oljeforurensning. Skjema 21 gir opplysninger om avfallsordninger i kommunen.

I tillegg krever KOSTRA egen rapportering om miljøtiltak i samferdselssektoren (skjema 24 - kursiv), og det er også satt opp noen mål for resultater av tiltakene i kommunen/fylkeskommunen.

6.6.1.2 KOSTRAs potensial som datakilde

KOSTRA har et stort potensiale for miljørapportering på flere områder.

For det første er det definert flere konti for regnskapsføring av gebyrer, kostnader og investeringer (og inntekter), slik at det skal være mulig å overvåke hvilken fokus kommunene og fylkeskommunene setter på miljøtiltak i sine økonomiske disposisjoner.

For det andre blir det knyttet konkret tjenesterapportering til denne kontoføringen. Aktørene skal rapportere hva som oppnås for innsatsen. Eksempler på dette er f.eks. hvorvidt planer for biologisk mangfold, kulturminnevern eller friluftsliv ajourholdes jevnlig, hvorvidt det er leke- og rekreasjonsarealer i tettstedene, bygging av sykkelveier, organisering av tilbud om kildesortering av avfall m.m. Nøkkeltallene fra KOSTRA ligger på SSBs Web tjeneste (<http://www.ssb.no/kostra/>).

De forskjellige KOSTRA-områdene vil være i forskjellige faser av videreutvikling. Selv om systemet nå har funnet sin form og etter hvert går over i en driftsfase, vil det måtte bli justeringer av skjema med endring av parametre eller rapporteringsordninger som i dag er utenfor KOSTRA kan bli inkludert.

Hvor viktig KOSTRA skal bli som dataleverandør til RDS, avhenger av det trykket miljøvernforvaltningen legger på å få fram mer miljøinformasjon ut av systemet, om det ønskes informasjon om økonomisk innsats inn i RDS, og muligheten til å få finansiert virksomheten. KOSTRA omfatter alle landets kommuner og fylkeskommuner neste år (rapportering for 2001), og i løpet av inneværende år vil vi kunne samle nok erfaring omkring rapporteringen gjennom KOSTRA til å kunne stake ut retningen videre.

6.6.2 IDUN (Informasjons- og datautveksling med næringslivet). Generell omtale og vurdering av muligheter for miljøstatistikken

IDUN-prosjektet startet opp i februar 2000. Prosjektets målsetting er å øke kvaliteten og tempoet i tilretteleggingen av elektronisk kommunikasjon med næringslivet. Tekniske løsninger for rapportering og tilbakerapportering står i fokus i første fase. Kommunikasjonen skal gå begge veier, og det primære målet er å redusere næringslivets oppgavebyrde, både reelt og følelsesmessig.

IDUN opererer i et felt der det skjer en utvikling også uavhengig av det formelle prosjektet. IDUN skal derfor samordne utviklingen slik at næringslivet oppfatter Statistisk sentralbyrå som brukervennlig, moderne og rimelig ensartet i sine krav og tilbud.

IDUN-prosjektet vil legge rammer for måten SSB ønsker å kommunisere elektronisk med næringslivet på. Dette må utvikles gjennom god kommunikasjon med næringslivet. I dette rammeverket vil det ligge pilot-prosjekter basert på forskjellige teknologiske løsninger. Pilot-arbeidet skal utvikles til å bli et malverk, som kan nyttes ved tilrettelegging for elektronisk kommunikasjon med oppgavegiverne i de enkelte undersøkelsene. I utgangspunktet skal ikke IDUN som prosjekt påvirke datainnholdet. For enkelte statistikker kan det likevel bli aktuelt med en gjennomgang av innholdet i forbindelse med tilrettelegging for elektronisk overføring.

Gjennom et fellesprosjekt med Skattedirektoratet og Brønnøysundregistrene – og eventuelle fellesprosjekter med andre etater – sikter SSB mot at etatene skal samordne brukergrensensnitt og krav om utstyr og teknologi. Det ligger også innbakt målsettinger om fellesskap i datafangsten både innholdsmessig og med hensyn på tidspunkter for rapportering, for gjennom det å redusere oppgavebyrden.

Tre forskjellige hovedlinjer for *oversending* av dataene er under uttesting. En løsning baserer seg på programvare som installeres hos oppgavegiver. Denne varianten har en relativt høy brukerterskel, og egner seg best for de større oppgavegiverne med god IT-kompetanse. En annen løsning tar utgangspunkt i webteknologien, og lar oppgavegiverne koble seg opp mot en SSB-server hvor data legges inn. Den tredje veien går gjennom krypterte filer som blir vedlagt en e-post-sending.

Kombinert med alle disse tre variantene kan man også snakke om to måter å *tilrettelegge* dataene hos oppgavegiver. Minst arbeid for oppgavegiver blir det normalt om data kan hentes "automatisk" fra eget datasystem, og overføres gjennom en av de nevnte løsningene. Alternativt må oppgavegiver som før fylle

ut skjema. I web-varianten ligger skjemaet tilgjengelig på SSBs server, mens de andre variantene forutsetter at skjemaet kan overføres til oppgavegiver.

Etter hvert som disse grunnløsningene tar form, vil de være tilgjengelige for tilpasning til de enkelte statistikkrutinene. De ansvarlige for hver rutine vil i kontakt med sine oppgavegivere avgjøre hvilke løsninger som skal tilrettelegges.

For år 2001 er følgende målsettinger for IDUN-prosjektet definert:

- *Alle SSBs skjemaer (elektronisk kopi av de papirbaserte skjemaene), med rettledning, skal være tilgjengelig på Internett for nedlasting til oppgavegiveren.*
- *Web-løsning skal utarbeides for et 10-talls skjemarutiner.*
- *For flere statistikker skal det gjennomføres forsøk med filer i SSB-definerte formater som trekkes ut fra oppgavegiverens fagsystemer og sendes inn via en felles avgiverløsning.*
- *For et fåtall undersøkelser skal det gjennomføres forsøk der oppgavegiver først sender inn fil trukket ut fra et fagsystem og deretter supplerer dette via en web-løsning.*
- *For skjemabaserte statistikker åpnes det for at det kan gis tilbud om elektronisk tilbakesending som Word- og/eller Excel-filer. Siden dette kan føre til merarbeid (i forhold til papirvarianten) i mot-taksfunksjonen, må denne varianten brukes med forsiktighet.*

IDUN er altså et prosjekt for tilrettelegging av kommunikasjonen med oppgavegiverne. I prosjektet skal systemer, rammer, maler og grunnløsninger for elektronisk kommunikasjon mellom næringslivet og SSB vurderes. IDUN har altså ingen hjemmel for datainnhenting og ikke noe "innhold" datamessig sett. Hvilke løsninger som velges for de enkelte statistikker, må det tas stilling til etter hvert.

For miljøstatistikken er ingenting foreløpig bestemt, men potensialet for bedre rapportering og utveksling av miljøstatistikk med bl.a. næringslivet er stort.

Regnskapsloven inneholder bestemmelser om plikt til å informere om miljømessige sider ved virksomheten i årsberetningen, og det er et krav om at dette skal være offentlig tilgjengelig. Kravene er imidlertid vagt formulert, og dette har åpnet for stor grad av skjønn fra bedriftenes side med hensyn til hvordan beretningen utformes. Det står at bedriftene skal gi opplysninger om *"...forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø. Det skal opplyses om hvilke miljøpåvirkninger de enkelte forhold ved virksomheten gir eller kan gi, samt hvilke tiltak som er eller planlegges iverksatt for å forhindre eller redusere negative miljøpåvirkninger."*

I første omgang er det aktuelt å vurdere tilrettelegging for elektronisk rapportering av miljøvernkostnader i industrien. Rapportering om dette er hjemlet i EUs *"Structural Business Directive"*. Direktivet er for tiden under utvidelse og vil sannsynligvis utvides i løpet av året til å inkludere rapportering på miljøvernkostnader og investeringer i integrert teknologi i tillegg til "end-of-pipe"-investeringer. Disse miljøvariablene skal rapporteres for de fire miljøområdene utslipp til luft, avløp, avfall og andre miljøvernaktiviteter. Det nye direktivet skal ha regnskapsåret 2001 som referanseår, men med en overgangsperiode på 4 år.

SSB vil høsten 2001 nedsette en prosjektgruppe med representasjon fra bransjeorganisasjoner som har som mål å utarbeide definisjoner og praktiske kjøreregler for hvordan miljøinvesteringer og -kostnader skal avgrenses og kategoriseres. Prosjektet har fått støtte fra Eurostat. I neste omgang kan det også være aktuelt å vurdere hvilke miljøvirkninger tiltakene gir.

Basisinformasjon om viktige miljøparametre i bedriftene rapporteres i dag direkte til miljøvernmyndighetene, f.eks. rapporteres industriens utslipp til luft og vann til INKOSYS. Basert på IDUNs tilretteleg-

ginger, vil SSB kunne supplere INKOSYS og andre rapporteringskanaler, og SSB og miljøvernmyndighetene må sammen vurdere hvordan dette skal skje.

I neste omgang vil det også være særdeles aktuelt med elektronisk rapportering til avfallsstatistikken (fra næringsliv og avfallsselskaper), energibruk, vannforbruk, mm. På lengre sikt er det flere områder der løsninger som etter hvert blir utviklet i IDUN, kan bli aktuelle å bruke. Dette vil imidlertid måtte påregnes å ta flere år, det vil kreve avklaring av og felles forståelse av hjemmelsgrunnlaget for hvert enkelt rapporteringsområde mellom myndigheter og næringslivet, og det vil kreve konkretisering av hva som er nødvendig å få rapportert.

Miljøforvaltningen og SSB må ta stilling til om det bør nedsettes en felles arbeidsgruppe som gjennomgår eksisterende og planlagt miljørapportering til og fra næringslivet og vurderer de mest hensiktsmessige løsninger i lys av de nye rutinene som nå utredes gjennom IDUN-prosjektet.

6.7 Forsknings- og analysevirksomhet

<http://www.ssb.no/forskning/>

6.7.1 Ressurs- og miljøanalyser

Et viktig mål for Forskningsavdelingen de to siste tiår har vært å utvikle og anvende relevante modeller til å analysere samspillet mellom økonomisk utvikling, energiutvinning og energibruk, og konsekvenser for miljøet. I de siste tre årene har det vært fokusert på funksjonsmåten til et deregulert Nordisk elektrisitetsmarked og utviklingen av et europeisk gassmarked. Konsekvensene for Norge av å innføre virkemidler for å begrense utslipp av klimagasser i henhold til Kyoto-protokollens forpliktelser, er analysert. Metodiske spørsmål angående verdsetting av miljøet, beregning av petroleumsformuen, og analyser av de økonomiske konsekvensene av forskjellige typer avfallshåndtering, har også vært viktige temaer. I løpet av det siste året har man ved *Seksjon for ressurs- og miljøøkonomi* også begynt å studere betydningen av normer i økonomisk atferd.

Nedenfor er gitt en noe fyldigere omtale av aktiviteter og metodeutvikling i denne seksjonen av spesiell interesse innenfor to av resultatområdene:

Resultatområde 6 - Avfall og gjenvinning

Seksjon for ressurs- og miljøøkonomi har utviklet en metode for å framskrive avfallsmengder og miljøproblemer knyttet til avfallsbehandling. I denne metoden forutsettes at generering av avfall i næringssektorene først og fremst kan forklares med bruken av materiell innsats. For noen avfallsfraksjoner og næringer har en imidlertid valgt produksjonsmengden som forklaringsfaktor. For utviklingen i husholdningsavfall er forbruk av konsumgoder og andre ikke-varige goder antatt å være drivkraft. Framskrivninger for utviklingen i materiell innsats, produksjon og konsum er beregnet i MSG (se boks 6.5). Den siste framskrivningen (Bruvoll og Ibenholt 1999) var basert på referansebanen i Langtidsprogrammet 1998–2001 (St. meld. nr. 4 (1996–97)). Framskrivningene forutsetter at forholdet mellom de forklarende faktorene og selve avfallsmengdene er konstant over tid. Dermed er framskrivningene å betrakte som referansebaner gitt konstant forhold mellom avfallsgenerering og de valgte forklaringsfaktorene, forutsatt at det ikke innføres tiltak for å påvirke genereringen eller behandlingsmetodene.

Seksjonen har også gjort en intervjuundersøkelse av husholdningenes kildesortering. Studien er basert på data hentet inn i Statistisk sentralbyrås Omnibus-undersøkelse (se også avsnitt 6.3.5.3), og dekker et representativt utvalg av den norske befolkning på 2 000 personer. Analysene søker å gi svar på hvor mye tid og energi som går med når myndighetene legger opp til kildesortering i hjemmene, og hvordan denne ressursbruken skal verdsettes i nytte-kostnadsanalyser.

Resultatområde 7 - Klimaendringer, luftforurensninger og støy

Seksjonen har utviklet en nordisk kraftmarkedmodell, Normod-T. Denne modellen benyttes i studier av utviklingen i det nordiske kraftmarkedet. Tidshorizonten for framskrivningene er fra i dag og fram til 2010, 2020 eller 2030. Vanligvis benyttes SSBs makroøkonomiske modell MSG-6 til å lage anslag for den generelle økonomiske utviklingen, mens Normod-T beregner kraftetterspørsel, -produksjon, -priser og -handel.

Resultatene fra modellen gir kraftproduksjon fordelt på teknologi og brensel og forurensende luftutslipp fra kraftproduksjon for hvert av de nordiske landene (Island er ikke modellert). Kraftetterspørselen er fordelt på fem forbrukssektorer, og det beregnes kraftpriser for 12 perioder gjennom året. Resultatene fra MSG-6 gir en detaljert oversikt over framtidige luftutslipp fra alle typer økonomisk aktivitet i Norge. Modellapparatet ble benyttet i arbeidet med det offentlig oppnevnte Energiutvalget som leverte sin rapport i 1998. Senere er modellene benyttet til å studere konsekvenser av bygging av gasskraftverk i Norge.

Analysen av variasjonene i utslipp av CO₂ fra varmekraftproduksjon som kan tilordnes variasjoner i tilgangen av vann til norske og svenske vannkraftverk, er også utført. I et nasjonalt eller nordisk kvotemarkeder for CO₂ vil tilsigsvariasjon kunne bidra til at etterspørselen etter CO₂-kvoter blir sterkt fluktuerende. Uten mulighet for sparing/opplåning av kvoter vil det kunne bidra til store fluktuasjoner i likevektsprisen på kvoter.

Seksjonen har videre utviklet en langsiktig modell for de internasjonale markedene for fossile brensler, Petro. Modellen brukes blant annet til å studere langsiktige virkninger av internasjonal klimapolitikk på oljemarkedet og på globale CO₂-utslipp. Modellen består av fire regioner, og beskriver etterspørselen etter olje, gass, kull og karbonfri energi (backstop). Det er lagt spesiell vekt på å modellere tilbudet av olje på en god måte, blant annet ved at OPEC kan påvirke oljeprisen ved å endre sin produksjon. I forbindelse med IPCCs 3. hovedrapport, ble modellen brukt til å analysere virkninger på utslipp og energibruk av å stabilisere CO₂-konsentrasjonen på ulike nivåer.

Sammen med Frisch senteret, har seksjonen vært med på å utvikle en kortsiktig modell for energimarkedene i Vest-Europa, Libemod. Modellen beskriver en situasjon med fullstendig liberaliserte energimarkeder. Handelen med gass og elektrisitet mellom hvert av landene er modellert eksplisitt med gitte transportkapasiteter. Elektrisitetsproduksjonen er modellert i detalj, ved at en rekke kraftteknologier er spesifisert og ved at effektiviteten varierer innad i hvert land og på tvers av landene. Modellen brukes blant annet til å studere virkninger av klimapolitikk på CO₂-utslipp og energibruk, -produksjon og -priser. Modellen er også brukt til å studere miljøvirkninger av norsk gasskraftproduksjon. Foreløpig er modellen statistisk og kan derfor ikke brukes til framskrivninger. I løpet av et par år vil antakelig modellen være utviklet til også å beskrive utviklingen over tid.

6.7.2 Befolkningsforskning (demografi og levekår)

Formålet er å analysere endringer i demografi og levekår i den norske befolkningen. Analysene kombinerer en tilnærming på mikronivå med fokus på demografiske og sosio-økonomiske prosesser, og en makronivå-tilnærming med fokus på endringer i sosial og demografisk struktur. Resultatene fra de demografiske analysene tjener også som input ved revisjon av modellstrukturer og parametre i Statistisk sentralbyrås framskrivnings- og simuleringsmodeller. *Seksjon for demografi og levekår* har ansvaret for BEFREG (Statistisk sentralbyrås modell for nasjonale og regionale befolkningsframskrivninger, se også 6.3.1 Befolkningsstatistikk).

6.7.3 Offentlig økonomi og personmodeller

Denne forskningsaktiviteten har som mål å bidra til økt faktisk kunnskap og analyser av høy faglig kvalitet innenfor områdene offentlige inntekter og utgifter, inntektsfordeling, arbeidsmarked og utdanning. I forbindelse med analysene av skatt, inntektsfordeling, arbeidsmarked og folketrygdens økonomi bygger

virksomheten i stor grad på videreutvikling og bruk av statisk og dynamiske mikrosimuleringsmodeller. Modellverktøyet blir blant annet benyttet til beregninger for Finansdepartementet, Stortinget og allmennheten.

6.7.4 Makroøkonomisk analyse

Formålet med makroøkonomiske analyser i Statistisk sentralbyrå er å studere strukturen og utviklingen i den norske økonomien ved å utnytte interne og eksterne datakilder, og ved utvikling og anvendelse av makroøkonomiske modeller. Hovedbrukerne av modellene er Finans- og tolldepartementet og Stortinget, selv om generell tilgjengelighet til modeller og resultater er tillagt stor vekt. Rapporter over konjunktur-tendensene blir publisert kvartalsvis. Løpende arbeid er organisert under disse hovedområdene: konjunkturtendenser, makroøkonomiske modeller og generelle likevektsmodeller.

Boks 6.5. MSG-modellen

MSG er en såkalt flersektors likevektsmodell for norsk økonomi, og har i ulike versjoner vært brukt av Finansdepartementet siden slutten av 1960-tallet til analyser av langsiktige utviklingstrekk ved norsk økonomi, det vil si utviklingen i makroøkonomiske hovedstørrelser og næringsutviklingen. Hovedformålet har vært økonomisk planlegging og politikktutforming.

MSG er også et meget benyttet verktøy i ulike analyser av energi- og miljøpolitikk, handels- og skattepolitikk i Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå.

Den siste versjonen av modellen har betegnelsen MSG-6. Denne modellen omfatter 32 private næringer, 7 offentlige sektorer og 60 vare- og tjenestegrupper, for nærmere omtale se f.eks. Fæhn og Holmøy (2000). Klassifiseringen av varer og sektorer har i stor grad blitt bestemt slik at modellen skal være velegnet til analyser av nærings- og handelspolitikk samt energi- og miljømessige spørsmål. Modellens spesifisering av ulike typer fossile brennstoffer er f.eks. av spesiell interesse i miljøspørsmål som f.eks. utslipp av klimagasser. Modellen beregner også utslipp av forurensende stoffer til luft som følge av den energibruk og økonomiske aktivitet som genereres.

Ansvarlig seksjon i Statistisk sentralbyrå for vedlikehold av modellen er Seksjon for makroøkonomi.

Viktige forutsetninger i modellen – som f.eks. teknologisk endring i produksjonssektorer, utvikling i produksjon og inntekt i petroleumssektoren, utviklingen i internasjonal økonomi og verdensmarkedspriser og befolkningsutvikling – må angis av modellbrukeren.

Modellen brukes til ulike *analyser* og til *framskrivninger* med ulike forutsetninger (ulike scenarier).

I miljøsammenheng kan det f.eks. nevnes at det gjøres framskrivninger av utslipp av klimagasser (se bl.a. Bye et al. 2001) og avfall (Lurås 1995, Bruvoll og Ibenholt 1999, Ibenholt 1999). Andre viktige bruksområder modellen har i miljøsammenheng, er analyser av virkninger av innføring av ulike typer klimapolitikk som avgifter eller gratis kvoter (Bye og Nyborg 2000), og såkalte grønne skattereformer som innebærer økt skatt på skadelige klimautslipp (eller andre miljøeffekter) og lavere skatt på f.eks. arbeid. (Bye 2000). Modellen har også blitt nyttet til beregning av veitrafikkvolum i forbindelse med framskrivninger av støy fra veitrafikk (Hansen 1999).

I noen versjoner av MSG (f.eks. MSG-EE) har det også blitt gjort beregninger av tilbakevirkninger, dvs. effekter av endringer i miljøkvalitet (forbedring og forverring) på økonomien (se f.eks. Statistisk sentralbyrå 1995).

6.7.5 Mikroøkonometri

Seksjonens formål kan stikkordsmessig beskrives slik: (1) Oppnå kunnskap om norsk økonomi ved økonomiske analyser av SSBs mikrodata; (2) Anvendelse av kunnskapen fra (1) i Forskningsavdelingens økonomiske planleggingsmodeller (både mikro og makromodellene); (3) Anvendelse av kunnskapen fra (1) i analyse av samfunnsøkonomiske problemer, enten direkte eller via (2); (4) Utvikling av relevante teorier og metoder knyttet til (1–3); (5) Bidra til utvikling av mikrodata og databaser knyttet til (1–3); (6) Kompetanseoppbygging i økonometri; (7) Publisering av forskningsresultatene med vekt på internasjonale tidsskrift. Mer spesielt har seksjonen arbeidet med analyse av sammenhengen mellom forbruksatferd og miljø, jf. avsnitt 7.2, beskrivelse av *Forbruk og miljø*.

7 SSB-statistikk til RDS

7.1 Introduksjon

I dette kapitlet går vi gjennom alle resultatområdene og nøkkeltallene, gir en vurdering av hvilke statistikker og prosjekter i SSB som kan tenkes å være aktuelle å utnytte i RDS og antyder også mulige utviklingsprosjekter.

SSB-statistikk gir mange muligheter for input til RDS. Mye av statistikken har verdi som bakgrunnsmateriale/parametre, mens andre deler kan utnyttes mer direkte i forbindelse med nøkkeltallene. En del statistikk er relevant for flere resultatområder.

Gjennomgangen av relevant SSB-statistikk til RDS vil kunne utvides etter hvert som KOSTRA-rapporteringen etableres.

Beskrivelsen i dette kapitlet er organisert på følgende måte:

- Først et kapittel som viser hvilke statistikker som kan gi generell bakgrunnsinformasjon for flere resultatområder
 - ✓ Navn på statistikken og ansvarlig seksjon (organisasjonskartet for SSB finnes i vedlegg 3)
 - ✓ Innhold
 - ✓ Metode
 - ✓ Nåværende publisering
 - ✓ Nåværende finansiering
 - ✓ Mulig utvidelse
 - ✓ Eventuelle utviklings- og driftskostnader (eksklusiv merverdiavgift)
 - ✓ Relevans til resultatområdene
- For hvert resultatområde gis deretter oversikt over mulige bakgrunnsstatistikker. Beskrivelsen her inneholder samme innhold som over.
- For nøkkeltallene i de respektive resultatområder der SSB kan gi bidrag på kort sikt, gis en første vurdering etter følgende struktur:
 - ✓ Navn på nøkkeltallet
 - ✓ Datakilder som kan inngå
 - ✓ Parametre
 - ✓ Status
 - ✓ Utviklingsarbeid
 - ✓ Sektorinndeling
 - ✓ Begrensninger
 - ✓ Første mulige rapporteringsår
 - ✓ Utviklingskostnader (eksklusiv merverdiavgift)
 - ✓ Driftskostnader (eksklusiv merverdiavgift)
 - ✓ Supplerende datakilder
 - ✓ Alternative aktører

For nøkkeltall som kun på lengre sikt vil kunne være relevant for SSB-statistikk, er beskrivelsen redusert i forhold til standardbeskrivelsen ovenfor.

De fleste kostnadstall er forbundet med stor usikkerhet og kan også gå utenpå de angitte intervallene dersom det settes større eller lavere krav til omfang, bearbeidingsgrad, innhold, etc. Tallene gir likevel et anslag for forventet størrelsesorden, men det må advares mot at de festner seg på det nåværende tidspunkt.

All faglig informasjon er sjekket mot ansvarlig fagseksjon dersom ikke annet er angitt, men alle kostnadsanslagene er det ikke mulig å kvalitetssikre før man går inn i en dialog omkring videre utvikling og drift.

7.2 Bakgrunnsstatistikk for flere resultatområder

Flytting og bosettingsmønster (S 320)	
Innhold	Den delen av befolkningsstatistikken som beskriver inn- og utflytting (minste enhet kommune og bydel) og som angir befolkningens bosetting (geografisk stedfesting av befolkning)
Metode	Statistikken er i første rekke basert på opplysninger fra Folkeregisteret. Grunnlaget for statistikken over endringer i befolkningen er elektroniske kopier til SSB av alle slike meldinger som oppdaterer registeret. Meldingene oppdaterer dessuten en egen befolkningsdatabase til statistikkformål i Statistisk sentralbyrå, som danner grunnlaget for statistikken over sammensettingen i befolkningen.
Nåværende publisering	NOS Befolkningsstatistikk, Dagens statistikk, Statistisk årbok, mm.
Nåværende finansiering	SSB statsoppdrag
Mulig utvidelse	Koplinger til <ol style="list-style-type: none"> 1. boligdata (Boligregister klart 2002 og Folke- og bolig tellingen). Dette vil knytte befolkningsdata til husholdningsaktivitet og boforhold. 2. miljøstatistikk som utslipp til luft og luftkvalitet, avløpsinvesteringer, støyp plager mv. Dette vil kunne f.eks. kunne si noe om sammenheng mellom bosettingsmønster og miljøbelastning. 3. annen statistikk som trafikk tellinger, varehandelsomsetning mm. Vil kunne si noe om sammenheng mellom bosettingsmønster og aktiviteter som påvirker miljøet.
Kostnader	0 for ordinær drift. Ev. uttakskostnader må påregnes. 100 000–200 000 for særskilt analyse i forhold til miljøstatistikk (pkt. 2).
Relevant for:	Befolkningsstørrelse og konsentrasjon har betydning for en rekke miljøforhold, og dermed til flere av resultatområdene. Eksempler på miljørelevans: <i>Vern og bruk av biologisk mangfold:</i> Press på vernede områder er påvirket av befolkningens størrelse og lokalisering. <i>Friluftsliv:</i> Befolkningskonsentrasjoner gir indikasjon på behov for disponering av arealer til friluftsliv. <i>Klimaendringer, luftforurensning og støy:</i> Eksponering for støy og lokal forurensning delvis avhengig befolkningskonsentrasjon. Utslipp har sammenheng med befolkningsstørrelse og -konsentrasjon.

Befolkningsframskrivninger (S 310)	
Innhold	Prognoser på befolkningens framtidige endring basert på ulike antakelser om fruktbarhet, dødelighet, flytting og inn- og utvandring
Metode	Det er utviklet en modell som framskriver befolkningen etter alder, kjønn og bosted (kommune), kalt BEFREG. I de siste framskrivingene, som tok utgangspunkt i folketallet per 1.1.1999, regnes det med tre alternativer for henholdsvis fruktbarhet, dødelighet, nettoinnvandring og sentraliseringsgrad for innenlandske flyttinger (pluss et alternativ uten flyttinger), men bare noen av de mulige kombinasjoner beregnes og publiseres.
Nåværende publisering	Framskrivingene utføres ca. hvert 3. år. Siste er publisert i Ukens statistikk og på Internett. Egen NOS planlagt høsten 2000
Nåværende finansiering	SSB statsoppdrag. Analyser eller "skreddersøm-beregninger" for f.eks. kommuner eller finansieres særskilt.

Mulig utvidelse	Befolkningsframskrivninger i tettsteder. Her må det tas hensyn til en antatt utvidelse av tettstedene, noe som vil henge sammen med befolkningsframskrivningene.
Kostnader	Ca. 1 årsverk på ordinær drift (statsoppdrag). Utvikling av framskrivning av "urbanisert befolkning" anslås til 200 000–300 000 kr.
Relevant for:	Befolkningsframskrivninger er viktige i planlegging (arealplaner, institusjonsbygging). Befolkning inngår som bakgrunnsparameter (drivkrefter) for en rekke miljøforhold. Eksempler på relevans til resultatområdene: <i>Vern og bruk av biologisk mangfold</i> : Press på vernede områder avhengig av befolkningens størrelse og lokalisering. <i>Friluftsliv</i> : Befolkningsendringer gir indikasjon på behov for disponering av arealer til friluftsmål. <i>Kulturminner</i> : Press på (i byer) eller forfall av (fraflyttingsdistrikter) kulturminnearven. <i>Overgjødning</i> : Tilknytning til avløpsrensing <i>Avfall og gjenvinning</i> : Generering av husholdningsavfall er delvis avhengig av befolkningsvekst. <i>Klimaendringer, luftforurensning og støy</i> : Eksponering mot støy og lokal forurensning er ofte korrelert med befolkningskonsentrasjon. Utslipp er delvis avhengig av befolkningsstørrelse.

Helseundersøkelsen (S 330)	
Innhold	Selvrapporterte opplysninger om sykdom, helseplager, ulykker, sansefunksjoner, bruk av helsetjenester mm.
Metode	Utvalgsundersøkelser. Tidligere egen undersøkelse, nå en del av Levekårsundersøkelsene. I tillegg panelundersøkelse hvert år med enkelte helse spørsmål.
Nåværende publisering	Grunnlag i forskjellige publiseringer (Sosialt utsyn, NOS Helsestatistikk, Samfunnsspeilet, Dagens statistikk mm.)
Nåværende finansiering	Eksternfinansiert og statsoppdrag.
Mulig utvidelse:	Nye spørsmål. Konsentrasjon av utvalg til bestemte geografiske områder utsatt for miljøbelastning.
Kostnader:	Utvikling: Avhengig av tidsbruk til utvikling av spørsmål. I utgangspunktet 0. Drift: Datainnsamling via Levekårsundersøkelsen (46 000 kr per minutt eller ca. 20 000 kr per spørsmål intervju, fullt utvalg. Mindre ved postal undersøkelse, og redusert utvalg). (Datainnsamling seksjon 350, dataanalyse seksjon 330). Anslag på total kostnad for utvidelse med temaer som ikke allerede er inkludert i levekårsundersøkelsene: 100 000–200 000.
Relevant for:	<i>Friluftsliv</i> : Kople til spørsmål om friluftsliv i Levekårsundersøkelsen for å se på helseeffekter av utøvelse av friluftsliv (forutsetter samme intervjuobjekter). <i>Helse- og miljøfarlige kjemikalier</i> : Oppgitt årsak til f.eks. allergiproblemer. <i>Luftforurensning</i> : Luftveisplager, astma og allergi (kople helseplager til geografisk område (stedfestede utslipp) eller spørsmål om boenhetens nærhet til trafikkåre og kjennetegn). <i>Støy</i> : Hørselsplager, boenhetens nærhet til trafikkåre. <i>Generelt</i> : Belyse spesielle problemstillinger: Psykiske virkninger av inngrep, jf. psykiske effekter av byggingen Romeriksporten, angst for rovdyr.

Pasientstatistikk/pasientregisteret (S 330)	
Innhold	Liggedøgn og utskrivninger ved sykehus etter kjennetegn som alder, kjønn, bosted, og diagnose.
Metode	Sykehusenes registreringer av pasientdata. Diagnosene registreres i ICD-10 fra

	og med 1999 årgangen, tidligere årganger er kodet i ICD-9. Sykehusene leverer til Pasientregisteret 3 ganger per år. SSB mottar data fra Pasientregisteret 1 g. per år.
Nåværende publisering	Grunnlag i forskjellige publiseringer (Sosialt utsyn, NOS Pasientstatistikk, Samfunnsspeilet, Dagens statistikk mm.).
Nåværende finansiering	Statsoppdrag.
Mulig utvidelse	Stedfesting av pasientdata for å knytte til lokale påvirkningskilder. Detaljeringsgrad utover ICD-10 ikke aktuelt.
Kostnader	Utvikling: Avhengig av spesifikasjoner. Drift: Ca. 1 årsverk. Løst anslag: 100 000–300 000 kr for enkel indikatorstatistikk. For et større FOU-prosjekt, antydningvis 500 000–1 000 000 over 2 år.
Relevant for:	<i>Helse- og miljøfarlige kjemikalier</i> : Diagnoser relatert til kreft, forgiftninger, allergier, annet. <i>Overgjødning og oljeforurensning</i> : Diagnoser knyttet til vannkvalitet. <i>Luftforurensning</i> : Relevant særlig for sykdom i åndedretsorganer.
Kommentar:	Helse og miljø er et stort utviklingsområde.

Dødsårsakstatistikk/Dødsårsakregisteret (S 330)	
Innhold	Dødsårsak for alle dødsfall, basert på internasjonal klassifikasjon (pt. ICD-10)
Metode	Innrapporterte medisinske dødsmeldinger. Koding av dødsårsak gjøres i SSB.
Nåværende publisering	Grunnlag i forskjellige publiseringer (Sosialt utsyn, NOS Dødsårsaker, Samfunnsspeilet, Dagens statistikk mm.)
Nåværende finansiering	Statsoppdrag
Mulig utvidelse	Stedfesting av bosted/dødssted for avdøde for å knytte til lokale påvirkningskilder. Detaljeringsgrad utover ICD-10 ikke aktuelt.
Kostnader	Utvikling: Avhengig av spesifikasjoner. Drift: I størrelsesorden 5 årsverk.
Relevant for:	<i>Friluftsliv</i> : Ulykker i forbindelse med friluftsliv <i>Helse- og miljøfarlige kjemikalier</i> : Dødsårsaker knyttet til forgiftning, kreft, dødelige misdannelser mm. <i>Luftforurensning</i> : Dødsårsaker knyttet til sykdommer i åndedretsorganene, kreft, mm.

Miljørettet helsevern i kommunehelsetjenesten (S 330)	
Innhold	Planer, tiltak og myndighetsutøvelse innen miljørettet helsevern som berører områder som drikkevann, avløp, støy, avfall, annen forurensning, kosthold mm. Foreløpig kun pilotprosjekt under ledelse av Folkehelsa.
Metode	Data samlet inn fra kommunelege, næringsmiddeltilsyn og teknisk etat i pilotkommuner i 3 fylker. Utfylling basert på lett og umiddelbart tilgjengelige data av hensyn til oppgavebyrde. Videre innsamlingsmetode vurderes av Folkehelsa, Sosial- og helsedepartementet (SHD). Aktuelt å inkludere deler i KOSTRA.
Nåværende publisering	Pilotundersøkelse
Nåværende finansiering	SHD
Mulig utvidelse	Rammen rundt prosjektet er miljørettet helsevern som deltjeneste innen den kommunale helsetjeneste, inklusive aktivitet etter lov om kommunehelsetjeneste hos ansatte i teknisk etat og lokalt næringsmiddeltilsyn. Denne avgrensning sammenfaller med KOSTRAs særskilte personellregistrering (under funksjon 233-navn). Noen aktuell utvidelse av tematikk er det vanskelig å se. Planer/tiltak/myndighetsutøvelse settes i sammenheng med effekter (endret frekvens av sykdom og ulykker, endret luft- og vannkvalitet mm.).

Kostnader	Utvikling: Utvikling av nåværende statistikkforslag er bekostet av SHD. Drift: Om deler av forslaget inkluderes i KOSTRA, kan det være aktuelt for SSB å be SHD om tilskudd til innsamling, revisjon og publisering, slik det legges opp til for ny, eksternt initiert statistikk i KOSTRA. Miljøvernforvaltningen kan tenkes å måtte bekoste tilleggsdata, men i utgangspunktet er oppdragskostnadene dekket av SHD.
Relevant for:	<i>Friluftsliv</i> : Overvåking av badevann og campingplasser. <i>Overgjødning og oljeforurensning</i> : Tiltak i forbindelse med avløpsvann og slam. <i>Helse- og miljøfarlige kjemikalier</i> : Forurensninger, smittevern, kostholdstiltak, næringsmiddelhygiene. <i>Luftforurensning</i> : Forurensningstiltak. <i>Støy</i> : Tiltak mot støy. <i>Radioaktiv forurensning</i> : Bolighygiene inkl. stråling.

Levekårsundersøkelsene (LKU) (S 350)	
Innhold:	<ul style="list-style-type: none"> • Utsatthet for miljøbelastninger som støy og forurensning • Arbeidsmiljø (arbeidsmiljøproblemer som temperatur, fuktighet, forurenset luft, arbeid med farlige stoffer mm. er inkludert). • Deltakelse i friluftslivsaktiviteter, politiske aktiviteter • Boforhold, avstand til ulike tilbud • Ferievaner (omnibusutvalget) • Energibruk til bolig (panel)
Metode:	Intervjuundersøkelse og postal undersøkelse
Nåværende publisering:	Diverse
Nåværende finansiering	Statistisk sentralbyrå statsoppdrag og oppdrag
Mulig utvidelse:	Flere temaer og spørsmål kan inkluderes. Begrenset totalomfang
Kostnader:	46 000 kr per minutt eller ca. 20 000 kr per spørsmål intervju, fullt utvalg. Mindre ved postal undersøkelse, og redusert utvalg. I hovedsak er totalomkostnader estimert under statistikk for de enkelte nøkkeltall.
Relevant for:	<i>Friluftsliv</i> : Deltakelse i ulike aktiviteter. Stort potensiale for friluftslivsutøvelse. <i>Klimaendringer, luftforurensning og støy</i> : Utsatthet for luftforurensning og støy, transportbehov, oppvarmingssystemer. <i>Kulturminner og kulturmiljø</i> : Holdning og atferd i forhold til kulturminner i lokalmiljøet
Kommentar:	Nye temaer kan i beskjeden grad tas på statsoppdraget, oppdragsfinansiering gir økte valgmuligheter

Forbruksundersøkelsene (S 350)	
Innhold:	Forbruk i private husholdninger fordelt på type forbruk
Metode:	Besøksintervjuer med ulike spørsmål. I tillegg fører husholdningen skjema over alt forbruk over en 14-dagers periode.
Nåværende publisering:	Diverse
Nåværende finansiering	Statistisk sentralbyrå, Statsoppdrag
Mulig utvidelse:	Tilpasning av spørsmål
Kostnader:	Forbruksundersøkelsene har til nå ikke tatt inn spørsmål fra eksterne oppdrag, men dette kan vurderes. Kostnadene kan antas å ligge på nivå med Omnibus og Levekårsundersøkelsene. Anslag for særskilte spørsmål i alt: 200 000–400 000 kr.
Relevant for:	<i>Avfall</i> : Forbruk som bakgrunnsparameter for generering av husholdningsavfall. <i>Klimaendringer, luftforurensning og støy</i> : Utgifter til transport, fyring, strøm-,

	olje og vedforbruk i private husholdninger.
Kommentar:	Ved event. nye spørsmål må en ta hensyn til at oppgavegiverne har stor oppgavebyrde, og økt belastning vil kunne redusere kvaliteten. Nye spørsmål må være klare i august året før undersøkelsen, og resultatene vil foreligge ca. 9 måneder etter undersøkelsesåret.

Tidsnyttingsundersøkelsene (S 350)	
Innhold:	Personlig tidsforbruk på ulike formål (arbeid, sosialt samvær, husarbeid, reiser m.v.).
Metode:	Intervjuer. Utført hvert 10. år. Siste 2000.
Nåværende publisering:	Diverse, Statistisk sentralbyrå (1983 og 1992), Kitterød og Haraldsen (1992), Samfunnsspeilet
Nåværende finansiering	Statistisk sentralbyrå, statsoppdrag. En betydelig del er ekstern finansiering.
Mulig utvidelse:	Går hvert 10. år og det er 10 år til neste gang! Inkludering av miljørelevante spørsmål der man er ute etter langsiktige trender, kan være relevant.
Kostnader:	Ikke relevant per i dag
Relevant for:	<i>Friluftsliv: Tidsbruk på ulike aktiviteter</i> <i>Avfall: Tidsbruk på vedlikehold av utstyr, innkjøp, avfallssortering, med mer.</i> <i>Klimaendringer, luftforurensning og støy: Tidsbruk på fyring, transport fordelt på arbeidsreiser og reiser på fritid.</i>
Kommentar:	

Omnibus (tredje kvartal omnibus inngår i LKU) (S 350)	
Innhold:	Ulike tema etter bestilling, f.eks. helseproblemer, reisevaner, røykevaner.
Metode:	Besøksintervju. Hittil 4 ganger i året. I 2001 kanskje færre.
Nåværende publisering:	Diverse.
Nåværende finansiering	Statistisk sentralbyrå Statsoppdrag. Ekstern finansiering av alle andre enn bakgrunnsspørsmål.
Mulig utvidelse:	Tema kan bestilles.
Kostnader:	Pris per halvminutt (ca. ett spørsmål) ca. kr 16 000 ved besøksintervju og brutto-utvalg på 2000 personer/husholdninger. Løst anslått totalomfang 100 000 kr.
Relevant for:	Flere temaer, se Levekårsundersøkelsene.
Kommentar:	

Kriminalstatistikk (S 350)	
Innhold	Statistikk over anmeldte og etterforskede lovbrudd som er belagt med straff, straffereaksjoner, samt fengslinger
Metode	Registreringer av anmeldelser og etterforskede lovbrudd hentes fra Politiets elektroniske registreringssystem (STRASAK). Materialet over straffereaksjoner og fengslinger hentes hovedsakelig fra Det sentrale straffe- og politiopplysningsregister (SSP). I tillegg benyttes Det sentrale bøteregisteret (BOT) og Det sentrale innkrevningssystemet (TOR) ved straffereaksjoner, samt Fengselsvesenets dataregister ved fengslinger.
Nåværende publisering	NOS Kriminalstatistikk og diverse publiseringer (Sosialt utsyn, Samfunnsspeilet, Dagens statistikk mm.). Tilgjengelig på Web. Tidsserie fra 1991
Nåværende finansiering	Hovedsakelig statsoppdrag
Mulig utvidelse	Kan gjøre spesialkjøringer på enkeltlover, paragrafer og ledd under enkeltlover

	etter geografisk område (land, fylke og politidistrikt, eventuelt kommune og sone/bydel). Antall saker setter begrensninger på hvor langt slike inndelinger kan gjøres fordi små tall gir større usikkerhet (tilfeldige variasjoner), og det foreligger begrenset adgang til publisering (beskyttelse av individ-data)
Kostnader	Kr 475 per time avhengig av oppdragets størrelse (oppdrag fra kr 1 500–15 000) for status. Oppdragsstørrelsen vil ventelig øke dersom tilbake-regning blir aktuelt.
Relevant for:	<i>Biologisk mangfold og Kulturminner og kulturmiljøer:</i> Faunakriminalitet som ulovlig jakt, eggsanking, innføring/utføring av dyr (Viltloven), ulovlig fiske, brudd på verneregler (Naturvernloven, Kulturminneloven) mm. <i>Helse- og miljøfarlige kjemikalier, Overgjødning og oljeforurensning og Luftforurensning:</i> Ulovlig utslipp av ulike stoffer til jord, vann og luft (Forurensningsloven, Sjødyktighetsloven) <i>Avfall:</i> Ulovlig håndtering og deponering (Forurensningsloven)

Utenrikshandelsstatistikk (S 270)	
Innhold	Statistikken gir måneds- og årstall over verdi og mengde for import og eksport av varer. Kvartalstall gis over fordeling av mengde på tollsteder og etter transportmåte ved grensepassering.
Metode	Innrapporterte data fra Toll- og avgiftsdirektoratet, Oljedirektoratet, rettighetshavere på norsk kontinentalsokkel, m.fl. Varegrupperingene følger de internasjonale nomenklaturene Det harmoniserte system (HS) og SITC (Standard International Trade Classification). Datainnsamlingen skjer i samarbeid med Toll- og avgiftsdirektoratet ved bruk av tolldeklarasjoner (Single Administrative Document, SAD).
Nåværende publisering	Publisering på SSBs Internett-sider (Dagens statistikk) og i den årlige publikasjonen NOS Utenrikshandel.
Nåværende finansiering	Statsoppdragsmidler og oppdragsfinansiering
Mulig utvidelse	Oppdrag som kan gå på å se nærmere på ("revidere") utvalgte firmaer/bransjer og/eller varenummer.
Kostnader	Utvikling: Ikke mulig å angi før behov og omfang er spesifisert nærmere. Drift: Ikke mulig å angi før behov og omfang er spesifisert nærmere.
Relevant for:	<i>Helse- og miljøfarlige kjemikalier:</i> Eksport og import av ulike produkter og stoffer med mulig farlighet <i>Avfall:</i> Eksport og import av avfall. Gjenvinning. Viktig for beregning av genererte mengder avfall i avfallsregnskapet. <i>Luftforurensning:</i> Brukes i en viss grad i beregning av utslipp til luft
Kommentar:	Denne statistikken kan i større grad enn i dag utnyttes til forbedret avfalls- og gjenvinningsstatistikk. En pågående revisjon (HS-revisjonen; se under) av internasjonal varenomenklatur vil gjøre det mulig f.eks. å skille ut handel med avfall og produkter etter farlighet og sektor (selv om denne er grov). OECD har utviklet en konverteringstabell som gjør det mulig å fordele avfall fra produkter/varer til næringer/sektorer (fra HS-klassifisering (HS=Harmonisert System; <i>Harmonized Commodity Description and Coding System</i> (produktbasert)) til ISIC-klassifisering (aktivitetsbasert). Se også omtale av Utenrikshandelsstatistikk i avsnitt 6.4.6 og Standard for næringsgruppering i avsnitt 6.1.2).

Arbeidskraftundersøkelsene - AKU (S 260)	
Innhold:	Gir tall for sysselsetting i ulike næringer og yrkesdeltaking
Metode:	Intervjuundersøkelse.
Nåværende publisering:	NOS Arbeidsmarkedsstatistikk (årgjennomsnitt), kvartalstall på Internett

Nåværende finansiering	Statistisk sentralbyrå, statsoppdraget
Mulig utvidelse:	Ved tilleggsspørsmål til AKU, kan man få tall for arbeidsreiser fordelt på kollektivtransport og personbil. En slik utvidelse vil måtte oppdragsfinansieres.
Kostnader:	Utvikling: Hvis det stilles ett spørsmål om transportmiddel til alle som hadde inntektsgivende arbeid i referanseuka (om lag 15 000 intervjuobjekter), vil kostnaden for dette arbeidet beløpe seg til 25 000 kr. Forutsetningen her er at vi likevel skal inn for å omprogrammere skjema. Estimert total kostnad 50 000–100 000 kr.
Relevant for:	<i>Friluftsliv:</i> Sysselsetting i "turistnæringen". <i>Avfall og gjenvinning:</i> Sysselsetting innen renovasjon/gjenvinning, etc. <i>Helse- og miljøfarlige kjemikalier:</i> Sysselsetting i kjemisk industri (mest relevant for arbeidsmiljø). <i>Klimaendringer, luftforurensning og støy:</i> Utvidelsen med arbeidsreiser (underområder: klima, lokal luftkvalitet og støy) <i>Generelt:</i> Sysselsatte i bedrifter med ulik produksjon, "miljørker/eco-industries" (også mulig utviklingspotensial).
Kommentar:	AKU gir også statistikk om arbeidsmiljø; sykefravær (se også Levekårsundersøkelsene der arbeidsmiljøproblemer som temperatur, fuktighet, forurenset luft, arbeid med farlige stoffer mm. er inkludert).

Arbeidslivsundersøkelsene (S 350)	
Innhold:	Utsatthet for miljøbelastninger som støy, støv, irriterende stoffer, passiv røyking på arbeidsplassen. Utført 1989 og 1993. Arbeidslivsundersøkelsene inngår nå i Levekårsundersøkelsen - LKU. Første LKU om arbeidsmiljø i 1996, andre gjennomført i 2000
Metode:	Intervjuundersøkelse.
Nåværende publisering:	NOS C 228 for undersøkelsene 1989 og 1993. 1996 og 2000 ikke avsluttet.
Nåværende finansiering	Statistisk sentralbyrå, statsoppdrag.
Mulig utvidelse:	Inkludering av miljørelevante spørsmål, men som i tverrsnittsundersøkelser ellers er opp til 30 minutter intervjuetid tilgjengelig for ekstern finansiering.
Kostnader:	Ca. 45 000 kr per minutt. Anslått omfang: 100 000–200 000 til drift
Relevant for:	<i>Helse og miljøfarlige kjemikalier:</i> Eksponering for ulike stoffgrupper <i>Klimaendringer, luftforurensning og støy:</i> Utsatthet for støy og luftforurensning
Kommentar:	

Trafikktellinger (S 440)	
Resultater	Vegtrafikkindeks som grunnlag for å gi et bilde av utviklingen i trafikkarbeidet på riks- og fylkesvegnettet. Indeks for hele landet og fylker.
Metode:	Ca. 190 tellepunkter hvor trafikken registreres kontinuerlig hver time hele året. Tellingene kan skille mellom noen kjøretøygrupper.
Kilde	Vegdirektoratet.
Nåværende publisering/bruk	Månedlig publisering av indeks for trafikkutviklingen (vognkilometer) bl.a. etter landsdel, fylke. For landstotal fordeling på ukedøgn, yrkedøgn og helgedøgn.
Nåværende finansiering	Vegdirektoratet
Mulig utvidelse	Ved å kombinere med kjøreundersøkelser og stedfestede veidata, vil det kunne være mulig å utvikle modeller som stedfester trafikkbelastning. Dette kan videre koples opp mot bosetting og ulike virksomheter (skoler, arbeidsplasser, kjøpesentre).
Utviklingskostnader	Usikkert. Avhengig av prosjektspesifikasjon. Anslagsvis 100 000–250 000 kr.
Driftskostnader	Usikkert. Avhengig av prosjektspesifikasjon. Anslagsvis 20 000–80 000 kr.
Relevant for:	<i>Biologisk mangfold:</i> Gi informasjon om trafikkbelastning knyttet til inngrep. Trafikkvolum vil kunne si noe om "tyngden" på inngrep. Vil kunne forbedre

	<p>statistikk over inngrepsfrie naturområder ved å nyansere på inngrepene i forhold til bl.a. avstandsperspektivet.</p> <p><i>Friluftsliv</i>: Bruk av veier i viktige friluftsområder eller som inngang til friluftsområder. Veier som barrierer.</p> <p><i>Luftforurensning</i>: Omfang og stedfesting av utslipp, beregning av luftkvalitet.</p> <p><i>Støy</i>: Omfang og stedfesting av støykilder.</p>
--	--

Eie og bruk av personbil (S 440)	
Innhold	Bilbruk, kjørevaner, reisemønster, reiseformål mv.
Metode	Utvalgsundersøkelser
Nåværende publisering	Siste undersøkelse gjennomført i 1995.
Nåværende finansiering	Siste undersøkelse var eksternfinansiert.
Mulig utvidelse	Koding på lavere nivå enn kommune (f.eks. grunnkrets) ut fra adresseopplysninger.
Kostnader	Utvikling: minimumsanslag ut fra tidligere erfaringer er 1,5 millioner kr (utvikling og drift av en årgang). Dette tilsier at omfanget går utenpå miljøproblemstillinger alene. Løse anslag for miljørettet andel: 400 000–800 000 kr. Drift: Ikke aktuelt med årlig drift.
Relevant for:	<i>Friluftsliv</i> : Bruk av personbil fordelt på formål, bl.a. friluftformål. <i>Luftforurensning</i> : Transport etter formål. <i>Støy</i> : Transport etter formål. Input i transportmodeller. Kopling til reisevaneundersøkelsen.

Turisme (S 440)	
Innhold	Overnattinger ved kommersielle overnattingssteder i Norge etter fordelinger som gjestenes nasjonalitet, formål med oppholdet samt destinasjon i Norge) Nordmenns ferievaner etter ulike fordelinger (reisemål, befolkningsgruppe...)
Metode:	Skjema- og telefonundersøkelser, flere registre
Nåværende publisering	NOS Reiselivsstatistikk
Nåværende finansiering	Statsoppdrag
Mulig utvidelse	<ul style="list-style-type: none"> Hvor kommer gjestene fra/reiser til? Koordinatfesting av overnattingssteder (skjer gjennom bedrifts- og foretaksregisteret (BoF) og GAB)
Kostnader	Drift: 20 000–80 000 Utvikling: 50 000–150 000
Relevant for:	<i>Vern og bruk av biologisk mangfold</i> : f.eks. påvirkning av turisme, slitasjeskader, etc. <i>Friluftsliv</i> : Lokalisering og belegg på hoteller i forhold til friområder og -type <i>Kulturminner</i> : Interesse for data om faktisk oppsøking av kulturminner.
Kommentar:	<p>Kommentarer fra S 440: Overnattingene ved hotellene fordeles etter formålet med hotelloppholdet. Formålsinndelingen gjelder kun hoteller, er 3-delt og går på Kurs/konferanse, Yrke og Ferie/fritid.</p> <p>Det er mye turistrasikk som det ikke finnes formålsdata på, bl.a. annen trafikk ved kommersielle overnattingssteder (camping) samt all trafikk ved private hytter og dagsturisme. Om en skulle velge en mer detaljert formålsinndeling for hotellene basert på S 220s behov, vil ikke dette gi data som på noen måte belyser belastning i friluftsområder eller annet.</p> <p>Se også <i>Satellittregnskap for turisme</i> (avsnitt 6.4.4.5)</p>

Forbruk og miljø (S 540 i samarbeid med andre seksjoner)	
Innhold	Beskrive og forklare forbruksutviklingen og dens virkninger på miljø, spesielt utslipp til luft. Virkninger på forbrukssammensetning, levestandard og miljø av endringer i priser, inntekt og demografiske variable.
Metode	Økonometrisk analyse av forbruksundersøkelsene (fra 1973 til d.d.), og kopling til andre datakilder, spesielt nasjonalregnskap og utslippsregnskap, samt forskningsavdelingens makroøkonomiske og mikroøkonomiske modeller. Metode må ellers utvikles for tilpasning til RDS.
Nåværende publisering	Ikke etablert statistikk. Sporadiske forskningsrapporter .
Nåværende finansiering	SSB, NFR, MD.
Mulig utvidelse	- Pris-, inntekts- og demografiske elastisiteter og utslippsintensiteter for en liste over forbruksgoder og utslippskategorier tilpasset RDS. - beskrive forbruksutviklingen for en utvalgt gruppering av materielle goder, evt. for ulike husholdningstyper, relevant for RDS. - kopling mot avfallsstatistikken. - effekter av andre forklaringsfaktorer, f.eks. utdanning.
Kostnader	Avhenger av kravspesifikasjon. Utvikling: kr 400 000 Drift: kr 200 000
Relevant for:	<i>Utslipp til luft</i> (resultatområde 7: <i>Klima, ozonlaget, langtransporterte luftforurensninger og støy</i>) og Resultatområde 6: <i>Avfall</i>

7.3 Resultatområde 1 Biologisk mangfold

Statistikk rettet mot det biologiske mangfoldet spesielt er ikke en del av statistikkporteføljen til SSB per dato. Samtidig er det eksisterende statistikkrutiner som kan gi bakgrunnstall av relevans (se over), og det drives utviklingsarbeid rettet mot feltet, særlig gjennom KOSTRA-prosjektet. KOSTRA fokuserer imidlertid særskilt mot *respons*-data – eks: *hva er ressursinnsatsen i kommunene på feltet?* – og i liten grad mot påvirkningsdata. Nøkkeltallene er imidlertid for det meste av typen tilstandsdata og påvirkningsdata.

7.3.1 Bakgrunnsstatistikk for biologisk mangfold

Irregulær avgang av hjortevilt (S 430)	
Resultater:	Irregulær avgang av hjortevilt (elg, villrein, rådyr og hjort). Avgangen er fordelt etter årsaker. Er en del av den årlige jaktstatistikken (se omtale under avsnitt 7.4. Friluftsliv).
Kilder:	Kommunene rapporterer
Nåværende publisering:	Årlig statistikk fordelt på arter og årsaker til avgang.
Nåværende finansiering:	Fra og med 2001: DN
Mulig utvidelse:	Seksjonen har ingen planer, må eventuelt bestemmes i samråd med DN
Kostnader:	Utvikling: Ikke mulig å anslå før nærmere spesifisering er gjort Drift: 100 000–125 000
Relevant for:	Bakteppe i forhold til den øvrige jaktstatistikken. <i>Biologisk mangfold</i> : Statistikk over irregulær avgang er viktig tilleggsinformasjon til statistikken over jaktutbytte.
Kommentar:	I tillegg er hele <u>jaktstatistikken</u> (med opplysninger om all jakt, jegere, irregulær avgang, viltskadeerstatninger, mm.) en viktig del av et helhetsbilde for biologisk mangfold og er også viktig som data til bestandsovervåking og -forvaltning av viltartene. Den er likevel behandlet under området friluftsliv (se avsnitt 7.4.1).

Fiskeristatistikk (S 430)	
Resultater:	Fangst av fisk, skalldyr, mm i havet Oppdrettsnæringen Laks- og sjøaurestatistikk
Metoder/kilder:	Havfiske: Fiskeridirektoratet (<i>bygger på flere kilder, hvorav "sluttsedler" fra salgslagene er den viktigste</i>). Oppdrettsnæringen: Fiskeridirektoratet (<i>som igjen bygger på en rekke skjemabaserte undersøkelser hos oppdretterne</i>). Elve- og sjøfiske: Fangstdagbøker fra DN via fiskere til SSB (sjøfiske) og oppgaver fra rettighetshavere via fylkesmennene til SSB (elvefiske).
Nåværende publisering	Årlig statistikk.
Nåværende finansiering	Datainnsamling og bearbeiding utføres og finansieres av Fiskeridirektoratet (havfisket og oppdrett). Statistisk sentralbyrå foretar etterkontroll og publiserer offisiell statistikk for over statsoppdraget. Lakse- og sjøaurestatistikken utføres og finansieres av SSB over statsoppdraget.
Mulig utvidelse/utvikling	Fritidsfiske: Utvalgsundersøkelse gjennom Levekårsundersøkelsene, men dette er mer relevant for resultatområdet <i>Friluftsliv</i> . Havfiske: Foreløpige tall foreligger et halvt år etter referanseåret, men endelige foreligger svært sent (3–4 år senere!) Oppdrett: Det blir laget statistikk over rømming av laks (og også andre årsaker til svinn), men usikkerheten på anslagene er stor og metodikken kan forbedres.
Kostnader	Utvikling: Avhengig av statistikk og innsamlingsmetode, anslagsvis 50 000 kr for forbedring av oppdrettsstatistikken. Drift: Fritidsfiske: 75 000–150 000 kr. Forbedring av oppdrettsstatistikk: 100 000–200 000 kr.
Relevans:	<i>Biologisk mangfold</i> : Høsting av ressurser i forhold til bestandsmål og bestandsutvikling. Deler av fiskeristatistikken (f.eks. fangst av ulike arter) kan tenkes å kunne brukes direkte i nøkkeltallet om bestander og høsting. Deler av fiskeristatistikken også relevant som bakgrunnsinformasjon til resultatområdet <i>Friluftsliv</i> .

7.3.2 Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene

Nøkkeltall: Tilstand og utvikling i jordbrukets kulturlandskap (S 430)	
Datakilder som kan inngå	Utvalgstillinger (om årsak til endring i arealer) Søknad om produksjonstillegg (fordeling av areal på vekster) Jordbrukstillingen 1999 (jordstykkeblanding innen bruket). Kan også inkluderes i senere utvalgstillinger.
Parametre/indikatorer	Mangfoldige, bl.a.: 1. samlet jordbruksareal i drift etter vekster og område 2. vekstfordeling innen bruk 3. bygningsbruk og jordstykkeblanding 4. årsak til arealendring (tatt ut av drift, nydyrking...) 5. tilskuddsordninger knyttet til kulturlandskap
Status	Ingen analyse eller bearbeiding av statistikk for dette formål per i dag. Tall om jordstykker fra JT1999 er ferdig reviderte og kan kjøres på bestilling. Tidspunkt for ev. oppfølging på årlige utvalgsundersøkelser er ikke vedtatt. Her kan det imidlertid komme EU-krav for 2003, -07 og -10. Tilskuddsordninger: Utgis i "Spesielle miljøtiltak i landbruket 1999", LD/SLF

Utviklingsarbeid	Bruk av data fra landbruksundersøkelser og søknad om produksjonstillegg vil kreve en del bearbeiding. JT1999 kan brukes tilnærmet direkte. Tilskuddsordninger: Data for å forklare arealendringer tilgjengelig i produksjonstilleggsmaterialet, men er ikke utnyttet. Bl.a. kan data knyttet til leie av arealer indirekte si noe om jordstykker mv.
Sektorinndeling	Bare landbrukssektoren. Nedbygging av jordbrukslandskap kan tenkes sektorfordelt i eget prosjekt.
Begrensninger	Utvalgstilling setter krav til minimum antall respondenter (utvalgsusikkerhet). Opplysningene er nødvendige for revisjon, men usikker kvalitet gjør at det ikke utarbeides offisiell statistikk. Parametrene beskriver driftsforhold og innebærer stor grad av tolkning mht. å beskrive kulturlandskapet JT 1999 gir bare et øyeblikksbilde.
Første mulige rapporteringsår	Jordstykkeblending 1999, endelige tall, 2000/2001. Publisering av "smakebiter" i <i>Naturressurser og miljø 2001</i> og muligens i <i>Resultatkontroll Jordbruk 2001</i> .
Utviklingskostnader	Avhengig av tidsressurser til planlegging mm. Indikator 3: Løst anslag 100 000–150 000 kr. Indikator 4 og 5: Løse anslag i alt 50 000–150 000 kr.
Driftskostnader	Uttak av eksisterende data fra tellinger og registre og bruk av rutinemessig innhentede data er rimelig (kostnad = arbeidsmengde*timesats). Særskilt datainnhenting med egne spørsmål på Landbruksundersøkelsen eller egne undersøkelser er kostbart. Revisjon og databearbeiding: 50 000–150 000
Supplerende datakilder	3Q prosjektet (NIJOS) Fylkesvise registreringer/prosjekter, der de første 2. gangs registreringer (mulig å se utvikling) vil skje i 2004.
Alternative aktører	NIJOS, Fylkesmannens miljøvernnavd. i enkelte fylker

Nøkkeltall: Antall arter og bestander der høsting er den vesentligste årsaken til at arter eller bestander kan bli sterkt redusert (tilstand) (S 430)	
Statistikknavn/parametre	Avgang av store rovdyr - ørn, bjørn, ulv, gaupe og jerv
Kilder:	Store rovdyr: fylkene. Ørn: kommunene
Nåværende publisering:	Årlig statistikk fordelt på arter
Nåværende finansiering:	Fra og med 2001: DN
Mulig utvidelse:	Seksjonen har ingen planer, må eventuelt bestemmes i samråd med DN
Kostnader:	Utvikling: Ikke mulig å anslå for nærmere spesifisering er gjort Drift: 25 000–50 000
Relevant for:	Særlig resultatmål 6: Truede arter skal opprettholdes på eller gjenoppbygges til livskraftige nivåer.

7.4 Resultatområde 2 Friluftsliv

7.4.1 Bakgrunnsstatistikk for friluftsliv

Jaktstatistikk (430)	
Resultater:	Felling av de viktigste jaktede arter. Antall jegere (utøvelse av friluftsliv)
Kilder:	Småvilt: Jegere som løser jaktkort. Fom. 2000 innsendte fellingsrapporter + beregnet tillegg knyttet til manglende rapportering. Hjortevilt: Jaktlag via kommunale viltnevnder.

Nåværende publisering:	Årlig statistikk fordelt på arter og område: småvilt ned til fylkesnivå og hjortevilt ned til kommunenivå.
Nåværende finansiering:	Fra og med 2001: Direktoratet for naturforvaltning.
Mulig utvidelse:	Småvilt: Innføring av gebyr for manglende rapportering vil fra 2001 øke svarprosent og heve kvalitet/detaljeringsgrad.
Kostnader:	Drift: 1,45 mill. kr (i alt er det en "pakke" med jaktstatistikk, irregulær avgang av vilt og avgang av rovdyr på i alt 1,6 mill. kr. Denne er delt opp her.
Relevant for:	<i>Friluftsliv</i> : Gir indirekte (gjennom utbytte) et bilde omfanget av jaktvirksomheten og hvem som jakter hva. <i>Biologisk mangfold</i> : Høsting av ressurser (som eventuelt truer bestanden) <i>Helse- og miljøfarlige kjemikalier</i> : Deponering av blyhagl i utmark kan i teorien beregnes som faktor av småviltutbyttet.

Lakse- og sjøaurefiske (S 430)	
Resultater	Fangstmengder, fiskestørrelse mm, etter fylke, fangstplass, redskap mm. (Dette er eneste statistikk over fritidsfiske)
Metoder/kilder:	Fangstdagbøker fra DN via fiskere til SSB (sjøfiske) og oppgaver fra rettighets-havere via fylkesmennene til SSB (elvefiske).
Nåværende publisering	Årlig statistikk i serien NOS.
Nåværende finansiering	Finansieres av SSB over statsoppdraget. En viss utvikling av statistikken over elvefiske etter laks, ca. 50 000 kr.
Mulig utvidelse/utvikling	Fritidsfiske, utvalgsundersøkelse gjennom Levekårsundersøkelsene.
Kostnader	Utvikling: Spm. i Levekårsundersøkelsen: 46 000 kr per minutt eller ca. 20 000 kr per spørsmål intervju, fullt utvalg. Mindre ved postal undersøkelse, og redusert utvalg. Drift: Finansieres av SSB over statsoppdraget.
Relevans:	<i>Friluftsliv</i> : Gir indirekte (gjennom utbytte) et bilde av omfanget av innlandsfiske Mangler data for fritidsfiske i sjøen. Har også relevans for resultatområdet <i>Biologisk mangfold</i> .

7.4.2 Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene

SSB har per i dag noen, men få, eksisterende statistikker som kan inngå i nøkkeltallene på friluftslivsområdet. Samtidig er det svært få av nøkkeltallene der statistikk eller informasjon er tilgjengelig fra andre kilder.

Nøkkeltall: Befolkningens deltakelse i friluftsliv (S 350)	
Datakilder som kan inngå	Levekårsundersøkelsen, Tidsnyttingsundersøkelsene, Omnibus.
Parametre	Deltakelse (hyppighet) i ulike aktiviteter for ulike befolkningsgrupper
Status	Levekårsundersøkelsene: Tidsserie med data ca. hvert 4. år 1980–1997, (spørsmålene om friluftsliv i LKU1980–1995 var få og enkle og ikke sammenlignbare med dem i 1997. Tidsnyttingsundersøkelsene hvert 10. år (siste 2000). Omnibus: Spørsmål i 1996.
Utviklingsarbeid	Inkludere flere temaer, "nye" aktiviteter.
Sektorinndeling	Ikke aktuelt.
Begrensninger	Utvalgsstørrelse begrenser mulighet for inndelinger, korte tidsserier usikre pga. tilfeldige variasjoner (gjelder spørsmål som ikke har gått flere ganger).
Første mulige rapporteringsår	Levekårsundersøkelsene: Rapportert tom. for 1997. Planlagt undersøkelse 2001, men usikkert i øyeblikket. Rapportering for 2001 i 2002. Tidsnyttingsundersøkelsene klare ca. sommeren 2001.

Utviklingskostnader	Utvikle nye spørsmål på Levekårsundersøkelsen (jf avsnitt 7.2). I utgangspunktet 0.
Driftskostnader	Noe på statsoppdraget – inngår i postal del av undersøkelsen. Kostnadene for denne ikke skilt ut. Regn med 100 000–150 000 kr.
Supplerende datakilder	
Alternative aktører	MMI, Friluftsrådene, DN

Nøkkeltall: Holdninger til og kunnskap om allemannsrett, ferdselskultur, bruk av kart og kompass mm. (S 350)	
Datakilder som kan inngå	Levekårsundersøkelsen, Omnibus
Parametre	Holdninger og kunnskap
Status	Ikke tidligere i SSBs undersøkelser
Utviklingsarbeid	Utvikle spørsmål
Sektorinndeling	Ikke aktuelt
Begrensninger	Utvalgsstørrelse begrenser mulighet for inndelinger, korte tidsserier usikre pga. tilfeldige variasjoner (gjelder spørsmål som ikke har gått flere ganger).
Første mulige rapporteringsår	Levekårsundersøkelsene: Planlagt undersøkelse 2001, men usikkert i øyeblikket. Rapportering for 2001 i 2002.
Utviklingskostnader	
Driftskostnader	Levekårsundersøkelsene: 46 000 kr per minutt eller ca. 20 000 kr per spørsmål intervju, fullt utvalg. Mindre ved postal undersøkelse og redusert utvalg. Anslag i alt 100 000–200 000 kr, avhengig av antall spørsmål og utvalgsstørrelse.
Supplerende datakilder	Rapportering gjennom GSI – grunnskoleinformasjonssystemet – dersom fokus skal settes på barn og unge. Dette blir i utgangspunktet en dyrere løsning enn gjennom levekårsundersøkelsen.
Alternative aktører	MMI, Friluftsrådene, DN

Nøkkeltall: Barn og unges deltakelse i friluftaktiviteter (S 350)	
Datakilder som kan inngå	Levekårsundersøkelsen, Tidsnyttingsundersøkelsene, Omnibus.
Parametre	Deltakelse (hyppighet) i ulike aktiviteter for ulike befolkningsgrupper.
Status	Levekårsundersøkelsene: Tidsserie med data ca. hvert 4. år 1980–1997, Tidsnyttingsundersøkelsene hvert 10. år (siste 2000).
Utviklingsarbeid	Inkludere flere temaer, "nye" aktiviteter.
Sektorinndeling	Ikke aktuelt.
Begrensninger	Kategorien "Barn" utgjør liten del av utvalget i levekårsundersøkelsen, liten utvalgsstørrelse gir større usikkerhet.
Første mulige rapporteringsår	Levekårsundersøkelsene: Rapportert tom. for 1997. Planlagt undersøkelse 2001, men usikkert i øyeblikket. Rapportering for 2001 i 2002.
Utviklingskostnader	Utvikle nye spørsmål i Levekårsundersøkelsen.
Driftskostnader	Levekårsundersøkelsene: 46 000 kr per minutt eller ca. 20 000 kr per spørsmål intervju, fullt utvalg. Mindre ved postal undersøkelse, og redusert utvalg. Totalkostnad anslått til 100 000–200 000 kr.
Supplerende datakilder	
Alternative aktører	MMI, Friluftsrådene, DN

Nøkkeltall: Andel av barn i barne- og ungdomsskolen som drar på leirskole hvert år (Levekårsundersøkelsene S 350) (GSI S 320)	
Datakilder som kan inngå	1. Levekårsundersøkelsen, Omnibus 2. KUFs statistikkinnhentingssystem for grunnskolen, GSI (Grunnskolens informasjonssystem).
Parametre	1: Direkte spørsmål til barn i aktuell alder om de drar på leirskole. 2: Antall barn/skoleklasser på leirskole.
Status	1 og 2: Ikke data om dette foreløpig
Utviklingsarbeid	1 og 2: Formulere spørsmål
Sektorinndeling	1 og 2: Ikke aktuelt
Begrensninger	1: "Barn" utgjør 400 i utvalget, færre av dem er i aktuell alder. Kan gi tall kun for hele landet. Stor usikkerhet. 2: Begrensninger mht. spørsmål av hensyn til oppgavebyrde og muligheter for å få gode data. GSI gjennomføres som et markedsoppdrag i SSB på oppdrag fra KUF. Forandringer i datagrunnlaget må derfor avklares med dem.
Første mulige rapporteringsår	1: Avhengig av når spørsmål om dette blir lagt inn 2: Kan tidligst legges inn i GSI høsten 2001. Spørsmålet blir om det skal rapporteres plantall (for kommende skoleår) eller faktiske tall (for foregående skoleår)
Utviklingskostnader	1. og 2: Avhengig av tid til utforming av spørsmål. Hvis forprosjekt er nødvendig: 100 000–200 000. Hvis enkelt ja/nei-spørsmål er utviklingskostandene relativt begrenset. Kostnadene ligger i å omdefinere automatiske revisjons- og registreringsrutiner, ca. 10 000 kr
Driftskostnader	1: Levekårsundersøkelsene: 46 000 kr per minutt eller ca. 20 000 kr per spørsmål intervju, fullt utvalg. Mindre ved postal undersøkelse, og redusert utvalg 2: I størrelsesorden 10 000 kr. Rapporteringsbyrde fra datakildene kommer i tillegg.
Supplerende datakilder	
Alternative aktører	1. MMI, Friluftsrådene, DN 2. GSI gjennomføres som et markedsoppdrag i SSB på oppdrag fra KUF. Forandringer i datagrunnlaget må derfor avklares med dem.

Nøkkeltall: Andel av arealet i 100-metersbeltet langs kysten fra svenskegrensa til og med Hordaland som er tilgjengelig (tilstand) (S 220)	
Datakilder som kan inngå	Digitale grunnkart, stedfestet befolkning (GAB, DSF), kommunale plankart. Kart over vernede områder. Kystlinje, bygningspunkter fra GAB, hjemmelshaverinformasjon, veier, høydedatabasen, Digitalt eiendomskartverk (DEK) m.m. Avstand fra befolkningskonsentrasjoner og fra veier bør inngå.
Parametre	Nøkkeltallet
Status	Statens kartverk har gjort noe utviklingsarbeid gjennom Vestfoldprosjektet m.m.
Utviklingsarbeid	Fastsette entydige parametre. Fastsette kriterier for tilgjengelighet, både i juridisk forstand og i praksis. Problemstilling (eks.): <i>Er arealene tilgjengelige hvis terrenget gjør det vanskelig, området er veiløst eller sperret inne av privat eiendom eller innmark?</i> Fastsette hvordan data skal klassifiseres og presenteres.
Sektorinndeling	Ikke aktuelt.
Begrensninger	Nøyaktighet i underlagsmaterialet kan være en begrensning.
Første mulige rapporteringsår	2001 for 1.1.2001
Utviklingskostnader	0 kr for forenklet statistikk. Verdien av denne er imidlertid usikker. 50 000–150 000 kr, avhengig av ambisjoner.
Driftskostnader	Ca. 10 000 kr per år.
Supplerende datakilder	Resultater av automatiserte rutiner bør sjekkes ut i kommuner i utviklingsfasen.

Alternative aktører	Statens kartverk gjennom Arealisprosjektet, som har tatt sikte på å levere nøkkeltallet.
----------------------------	--

Nøkkeltall: Barnehager og skoler med minimum en dag i uka ute i naturpregede områder ("grønnstruktur") i byer og tettsteder (S 320)	
Datakilder som kan inngå	<ul style="list-style-type: none"> • KUFs statistikkinnhentingssystem for grunnskolen, GSI (Grunnskolenes informasjonssystem). Årlig datainnhenting. • Barne- og familiedep. sitt statistikkinnhentingssystem for barnehagene. Årlig datainnhenting.
Parametre	Enklest: Ja/Nei om skolen/barnehagen faller innenfor kategorien.
Status	Ikke data om dette foreløpig.
Utviklingsarbeid	Formulere spørsmål. Definere hva som menes med "naturpregede områder".
Sektorinndeling	Ikke aktuelt.
Begrensninger	Begrensninger mht. spørsmål av hensyn til oppgavebyrde og muligheter for å få gode data.
Første mulige rapporteringsår	Avhengig av når spørsmål om dette blir lagt inn. Tidligst høsten 2001.
Utviklingskostnader	Hvis enkelt ja/nei-spørsmål er utviklingskostnadene relativt begrenset. Kostnadene ligger i å omdefinere automatiske revisjons- og registreringsrutiner. Ca. 10 000 kr for hvert av statistikkssystemene.
Driftskostnader	Relativt begrenset, ca. 10 000 kr for hvert av statistikkssystemene. Rapporteringsbyrde fra datakildene kommer i tillegg.
Supplerende datakilder	KOSTRA (i første omgang barnehagene som nå rapporterer via KOSTRA og skolene)
Kommentarer/ Alternative aktører	GSI gjennomføres som et markedsoppdrag i SSB på oppdrag fra KUF. Forandringer i datagrunnlaget må derfor avklares med dem. Barnehageskjemaet er BFD sin "eiendom". SSB mottar en kopi av skjemaet som BFD bruker som beregningsgrunnlag for utbetaling av statsstøtte til barnehagene. Ev. forandringer i skjemaet må derfor avklares med BFD.

Nøkkeltall: Andel av boliger, skoler og barnehager som har tilgang på nærturterreng (større enn 200 dekar) i en avstand på 500 m (S 220/S 320)	
Datakilder som kan inngå	<ol style="list-style-type: none"> 1. GAB og BoF koplet med opplysninger om antall barn og brukt i et GIS-system (Arealstatistikk). Kommunale plankart. Se neste nøkkeltall. 2. GSI. Årlig datainnhenting. 3. Barne- og familiedep. sitt statistikkinnhentingssystem for barnehagene. Årlig datainnhenting.
Parametre	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geografisk plassering av skole/barnehage i forhold til åpne rom, veier, bygninger, mm. 2 og 3: Ja/Nei om skolen/barnehagen har slikt areal.
Status	Ikke data om dette foreløpig
Utviklingsarbeid	1:Utvikle GIS-spørsmål, 2 og 3: Formulere spørsmål.
Sektorinndeling	Ikke aktuelt.
Begrensninger	Begrensninger mht. spørsmål av hensyn til oppgavebyrde og muligheter for å få gode data.
Første mulige rapporteringsår	Avhengig av når spørsmål om dette blir lagt inn. Tidligst i forbindelse med rapporteringen høsten 2001 (GSI: 1. september, barnehager: 15. desember)
Utviklingskostnader	<ol style="list-style-type: none"> 1. Se neste nøkkeltall 2 og 3. kr 10 000 for hvert av dem, i alt kr 20 000

Driftskostnader	1. Se neste nøkkeltall 2 og 3: kr 10 000 for hvert av dem. Rapporteringsbyrde fra datakildene kommer i tillegg.
Supplerende/alternative datakilder	KOSTRA (i første omgang barnehagene som nå rapporterer via KOSTRA) (foreløpig ingen spørsmål av denne type)
Alternative aktører	1. DN og SSB er enige om et forprosjekt med bruk av GIS i år 2001. Kontrakt underveis. 2. GSI gjennomføres som et markedsoppdrag i SSB på oppdrag fra KUF. Forandringer i datagrunnlaget må derfor avklares med dem. 3. Barnehageskjemaet er BFD sin "eiendom". SSB mottar en kopi av skjemaet som BFD bruker som beregningsgrunnlag for utbetaling av statsstøtte til barnehagene. Ev. forandringer i skjemaet må derfor avklares med BFD.

Nøkkeltall: Andel av boliger, skoler og barnehager som har trygg tilgang på leke- og rekreasjonsareal (minst 5 dekar) i en avstand på 200 meter (tilstand) (S 220/S 320)	
Datakilder som kan inngå	1. Digitale grunnkart, stedfestet befolkning (GAB, DSF), kommunale plankart. Bygningpunkter fra GAB, bygningstype, veier, (høydedatabasen, Digitalt eiendomskartverk (DEK) m.m). (Arealstatistikk). 2. KUFs statistikkinnhentingssystem for grunnskolen, GSI (Grunnskolen informasjonssystem). Årlig datainnhenting. 3. Barne- og familiedep. sitt statistikkinnhentingssystem for barnehagene. Årlig datainnhenting.
Parametre	Ja/Nei om skolen/barnehagen har slikt areal.
Status	1. Prosjektskriv er utarbeidet og akseptert i DN. 2 og 3. Ikke data om dette foreløpig.
Utviklingsarbeid	1. Spesifisering av GIS-rutiner. Testing. Verifikasjon mot DEK, eventuelt mot digitale kommuneplaner. 2 og 3. Formulere spørsmål.
Sektorinndeling	Ikke aktuelt
Begrensninger	1. Datagrunnlaget. Det må generaliseres ut fra <u>fravær</u> av bygninger og veier m.m. ved skoler og barnehager. GIS-rutiner må testes for å få best mulig samsvar med mer nøyaktige, men sparsomt forekommende datakilder. 2 og 3. Begrensninger mht. spørsmål av hensyn til oppgavebyrde og muligheter for å få gode data.
Første mulige rapporteringsår	1. 2001 for 1.1. 2000 2 og 3. Avhengig av når spørsmål om dette blir lagt inn. Tidligst høsten 2001
Utviklingskostnader	1. 280 000 kr, dette dekker også utviklingskostnadene for det forrige nøkkeltallet. 2 og 3. For GSI og barnehager; anslås det til ca. 10 000 kr for hver av dem.
Driftskostnader	1. 5 000–10 000 kr 2 og 3. For GSI og barnehager, anslås det til ca. kr 10 000 for hver av dem. Rapporteringsbyrde fra datakildene kommer i tillegg.
Supplerende datakilder	1. DEK, kommunale plankart
Alternative aktører	1. Statens kartverk 2. Rapportering fra kommuner via KOSTRA 3. GSI gjennomføres som et markedsoppdrag i SSB på oppdrag fra KUF. Forandringer i datagrunnlaget må derfor avklares med dem. 4. Barnehageskjemaet er BFD sin "eiendom". SSB mottar en kopi av skjemaet som BFD bruker som beregningsgrunnlag for utbetaling av statsstøtte til barnehagene. Ev. forandringer i skjemaet må derfor avklares med BFD.

7.5 Resultatområde 3 Kulturminner og kulturmiljøer

7.5.1 Bakgrunnsstatistikk for kulturminner og kulturmiljøer

Tettstedsstatistikk, inkl. tettstedsnære områder (S 220 og S 320)	
Resultater	Vil kunne si hva som har kommet, i mindre grad hva som har blitt borte i undersøkelsesområdet.
Metode:	Registrere endringer i tettsteder og tettstedsnære soner vha. endringer i GAB, koordinatfestede driftsenheter i jordbruket, veier mm.
Nåværende publisering	<ul style="list-style-type: none"> • Rapporten <i>Naturressurser og miljø</i> (se ref. Statistisk sentralbyrå 1995–2001) • Etterprøvbare miljømål for byer og tettsteder. (Dysterud og Schøning 1998) • Tettstedsavgrensning og arealdekke innen tettsteder. (Dysterud et al. 1999) • Sentrumsstatistikk for Oslo og Akershus. (Dahlslett og Engelién 1999) • Arealbruksstatistikk for tettsteder. (Engelién 2000) • Land Use Statistics for Urban Settlements. (Engelién og Schøning 2000) • Utvikling av arealstatistikk for tettstedsnære områder. (Smith 2000) • Kart og statistikk på www.ssb.no, emne 01.01.20 Arealbruk
Nåværende finansiering	80 % statsoppdrag og 20 % oppdrag for finansiering i år 2001. Tettstedsstatistikk - løpende. Ca. 1 000 timeverk planlagt på dette prosjektet for 2001.
Mulig utvidelse	<p>For 2001 omfatter prosjekt <i>5125 Arealstatistikk, utvikling</i> flere mulige utvidelser av tettsteds-/arealstatistikken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tallfeste nasjonale nøkkeltall relevant for tettsteder og tettstedsnære områder (se f.eks. nøkkeltall for friluftsliv). • Øke dekningsgraden av arealbruksstatistikk for tettsteder • Fortettingsproblematikk • Hytter og fritidsbebyggelse <p>Videre er det budsjettert med utvikling av tett-spredd bosatt-begrepet og med metodeutvikling med tanke på å kunne produsere arbeidsreisestatistikk for regionalt nivå under kommune</p>
Kostnader	<p>Utvikling: Budsjettert utviklingskostnader 1,6 årsverk. Søker MD og LD om delfinansiering i alt 350 000 kr.</p> <p>Drift: Budsjettert driftskostnad 0,6 årsverk . Ca. 250 000 kr i alt årlig.</p>
Relevant for:	<i>Kulturminner og friluftsliv</i> : Tettstedsstatistikk har stor betydning for kulturlandskap og friluftsliv. Vil kunne registrere endringer for definerte parametre og dermed endringer i kvaliteter for resultatområde 2 og 3.

Jordbrukstellingene (+ Landbruksundersøkelsene) (S 430)	
Resultater	Data om driftsbygninger (og jordstykkeblandinger; se avsnitt 7.3.2) i Jordbrukstellingen 1999, GAB og tidligere tellinger.
Metode:	Utnytte eksisterende datakilder. Eventuell oppfølging i Landbruksundersøkelsene.
Nåværende publisering	Ingen (mulig nytt prosjekt)
Nåværende finansiering	Ingen (mulig nytt prosjekt)
Mulig utvidelse	
Kostnader	Vil være knyttet til planlegging og databehandling. Kostnadene reflektert under "biologisk mangfold".
Relevant for:	<i>Kulturminner</i> : Vil kunne gi et bilde av landbrukets kulturminnekapital, og hvordan denne vedlikeholdes.

Museumsstatistikk (S 320)	
Resultater	Data om samlinger og innsamlede gjenstander samt inntekter fra virksomheten (relevant her: myndighetenes ressursinnsats.)
Metode:	SSB lager statistikk basert på skjema som NMU (Norsk museumsutvikling) sender til alle museer.
Nåværende publisering	Primært i NOS Kulturstatistikk og Statistisk årbok
Nåværende finansiering	Statsoppdrag
Mulig utvidelse	Kan ikke spesifiseres nå.
Kostnader	Vil være knyttet til planlegging og databehandling. Anslag 150 000–300 000 kr.
Relevant for:	<i>Kulturminner</i> : Vil kunne gi et bilde av kulturminnekapital knyttet til samlinger, og hvordan dette vedlikeholdes.

7.5.2 Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene

Resultatmål 1: "Det årlig tapet av kulturminner og kulturmiljøer som følge av fjerning, ødeleggelse eller forfall, skal minimeres og skal innen 2008 ikke overstige 0,5 prosent årlig".

Nøkkeltall:	
<ul style="list-style-type: none"> • Prosentvis årlig tap av SEFRAK-registrerte bygninger (nøkkeltall for påvirkning). (S 460) • Prosentvis årlig tap av registrerte arkeologiske kulturminner i Fornminneregisteret i et representativt antall kontrollkommuner (påvirkning). (S 220) 	
Prosjekt(idé)	Resultatkontroll for nedbygging av fornminner og SEFRAK-bygg (jf. St.meld. nr. 8 (1999–2000)).
Datakilder som kan inngå	Resultater fra overvåking fredede kulturminner i et utvalg kommuner.
Parametre	
Status	Kontakt SSB – RA om mulig prosjekt
Utviklingsarbeid	For SSB: Trekke utvalg av kommuner som skal overvåkes. Det kulturminnefaglige ansvaret vil ligge hos RA.
Sektorinndeling	Ikke aktuelt.
Begrensninger	Utvalg basert på et fåtall kommuner vil gi usikre estimater for landet som helhet.
Første mulige rapporteringsår	2002 for 2001
Utviklingskostnader	Stratifisering og utvalg, oppblåsing til landstall mm. SSB: ca. 300 timer (150 000 kroner).
Driftskostnader	Inkludert i utviklingskostnadene i første omgang
Supplerende datakilder	
Alternative aktører	Riksantikvaren, SSB

Nøkkeltall: Andel stående fredete bygninger og anlegg med ordinært vedlikeholds nivå (S 460)

Prosjektidé	Oppdatering av rehabiliteringsundersøkelsene fra 1989.
Datakilder som kan inngå	GAB (Nasjonalt bygningsregister).
Parametre	Må utvikles i samarbeid med Riksantikvaren.
Status	Ingen undersøkelse planlagt. Avhengig av eksternt bevilgning.
Utviklingsarbeid	Utvalsundersøkelse, uttrekk basert på bygningsregisteret i GAB.
Sektorinndeling	Ja, etter eier-identifikasjon for bygningene.
Begrensninger	Antall spørsmål må begrenses. Utvalgstilling gir begrensninger på geografisk oppløsning.
Første mulige rapporteringsår	2002 for 2001
Utviklingskostnader	500 000–1 000 000 kr for en undersøkelse (justert fra 300 000–500 000 kr etter

	fornyhet kontakt med fagseksjonen). Spissing av spørsmålsstillinger eller etterbehandlingsrutiner kan gi innsparing. En eventuell full undersøkelse bør kunne være et spleiselag mellom flere aktører, f.eks. KRD, Byggforsk, Økobygg m.fl. Under forutsetning av spissing eller spleiselag kan anslaget for miljøvernforvaltningens andel justeres ned til 250 000–300 000 kr.
Driftskostnader	Som utviklingskostnader, men neppe aktuelt med drift hvert år.
Supplerende datakilder	
Alternative aktører	Riksantikvaren, Fylkeskonservator

7.6 Resultatområde 4 Overgjødning og oljeforurensning

7.6.1 Bakgrunnsstatistikk for overgjødning og oljeforurensning

Resultatkontroll jordbruk (S 220 og S 430)	
Resultater	Statistikkantologi over aktiviteter i jordbruket med miljørelevans.
Metode:	Sammenstilling av statistikk fra ulike statistikk- og datakilder.
Publisering	Årlig rapport i serien Rapporter.
Nåværende finansiering	Landbruksdepartementet.
Mulig utvidelse	Tematiske utvidelser, avhengig av finansiering og tilgang på materiale.
Kostnader	Utvikling: Avhengig av utvidelser. Drift: ca. kr 400 000 for 2001.
Relevant for:	<i>Overgjødning og oljeforurensning:</i> Statistikk over virksomhet som bestemmer størrelsen på utslipp av næringsstoffer. Landbruket viktig kilde til utslipp. <i>Kulturminner og kulturmiljøer:</i> Generell arealstatistikk samt spesiell arealstatistikk og prosjekter som beskriver arealmessige forhold med betydning for kulturlandskapet <i>Helse- og miljøfarlige stoffer:</i> Bruk av plantevernmidler. <i>Avfall:</i> Plastavfall fra landbruket. <i>Klimaendringer, luftforurensninger og støy:</i> Utslipp fra landbruket

Undersøkelse over disponering av husdyrgjødsel (S 430)	
Resultater	Parametre som beskriver disponering og håndtering av husdyrgjødsel
Metode:	Skjemabaser
Publisering	Vår 2001
Nåværende finansiering	Landbruksdepartementet.
Mulig utvidelse	Foreløpig engangsundersøkelse.
Kostnader	Gjødselundersøkelsen er kostnadsberegnet til i alt kr 540 000 som omfatter både utvikling og gjennomføring. Driftskostnader ca kr 400 000.
Relevant for:	<i>Overgjødning og oljeforurensning:</i> Bakgrunnsdata for beregning av avrenning fra jordbruket. <i>Klimaendringer, luftforurensninger og støy:</i> Utslipp fra landbruket

7.6.2 Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene

Tilførsel av nitrogen og fosfor til eutrofipåvirkete deler av Nordsjøen (S 220)	
Resultater	Kommunalt avløp. Rensing og utslipp av N og P fra kommunale renseanlegg og ledningsnett. Økonomi (kostnader, inntekter).
Metode:	Rapportering fra kommunene via fylkesmennene til SESAM.
Publisering	Årlig. Statistikkfrigiving via Dagens statistikk, årlig samlerapport i serien Rapporter. Vurderes lagt over til serien Norges offisielle statistikk (NOS).
Nåværende finansiering	SFT og SSB (ca. 50 prosent hver).
Mulig utvidelse	Andre temaer i SESAM, bl.a. akvakultur. Overføring av datainnsamling til KOSTRA, diskuteres i 2001 Spørsmål om avløpsløsninger er planlagt lagt inn i Folke- og Boligtellingen 2001.
Kostnader	Utvikling: Avhengig av utvidelser. Løpende videreutvikling er i utgangspunktet inkludert i driftskostnadene. Drift: 365 000 kr per år (fra SFT)
Relevant for:	<i>Overgjødning og oljeforurensning:</i> Utslipp av næringsstoffer. Avløpssektoren viktig kilde til utslipp. <i>Helse- og miljøfarlige stoffer:</i> Tungmetaller i avløpsslam.

7.7 Resultatområde 5 Helse- og miljøfarlige kjemikalier

7.7.1 Bakgrunnsstatistikk for helse- og miljøfarlige kjemikalier

Plantevernundersøkelse (S 430)	
Resultater	I planleggingsfasen. Hvilke midler som brukes til hvilke vekster til hvilke tider. Fokuset på miljøvirkning, ikke helse.
Metode:	Utvalgsundersøkelse, intervjubasert og frivillig.
Planlagt publisering	Første kvartal 2002 for 2001.
Nåværende finansiering	Landbrukstilsynet. Avtalt.
Mulig utvidelse	Gjentakelse av oppdrag etter 2–3 år.
Kostnader	Utvikling: 150 000 kr Drift: 400 000 kr (for gjennomføring av undersøkelsen)
Relevant for:	<i>Helse- og miljøfarlige stoffer:</i> Bruk av og risiko for utslipp av plantevernmidler i diverse naturtyper. <i>Avfall:</i> Plantevernmidler er potensielt emballasje- og spesialavfall.

Utslipp av miljøgifter til luft (S 220)	
Resultater	Omfatter komponentene bly, kadmium, PAH, kvikksølv. Dioksiner fra og med 2001.
Metode:	Inngår i utslippsregnskapet til luft. I tillegg utslipp fra bruk av produkter.
Planlagt publisering	Publiseres årlig. Foreløpige tall ett år etter. Endelige tall oktober to år etter.
Nåværende finansiering	Utvikling finansiert av SFT. Videre drift uavklart (ikke inkludert i samarbeidsavtalen).
Mulig utvidelse	Flere komponenter og bedre kvalitet
Kostnader	Utvikling: Avhengig av ambisjonsnivå og omfang. 200 000 kr for 2001. Drift: Ca. ett månedsverk; om lag 50 000 kr.

Relevant for:	<i>Helse- og miljøfarlige kjemikalier:</i> Risiko for skader på helse og miljø, utslippsmålsettinger/krav. <i>Klimaendringer, luftforurensning og støy:</i> Underområdene langtransporterte luftforurensninger og lokal luftkvalitet.
---------------	--

Helse- og miljøfarlige kjemikalier i bygge- og anleggsvirksomhet (S 460)	
Datakilder som kan inngå	Spesialundersøkelse. Bruk av produksjons- og utenrikshandelsstatistikk.
Parametre	Forbruk av definerte stoffer.
Status	Intet arbeid per i dag. Kan tenkes gjennomført.
Utviklingsarbeid	Spesialundersøkelse Parameterdefinisjoner Statistikkuttrekk
Sektorinndeling	BA-sektoren eller inndeling etter eier-/brukersector for bygningene.
Begrensninger	
Første mulige rapporteringsår	
Utviklingskostnader	Inkluderes i driftskostnadene.
Driftskostnader	Betydelige ved spesialundersøkelse. Spesifiseres (S 460). Anslag 300 000–500 000 kr.
Supplerende datakilder	Større entreprenører, NORSAS
Alternative aktører/merknader	Prosjektideen er foreløpig lite utviklet.

7.7.2 Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene

Nøkkeltallene som er utviklet er svært tilstandsorienterte mot enkeltparametre. Foreløpig er derfor SSB-statistikk derfor lite aktuell direkte til nøkkeltallene. Det må vurderes å videreutvikle nøkkeltallsettet for resultatområdet.

7.8 Resultatområde 6 Avfall og gjenvinning

7.8.1 Bakgrunnsstatistikk for avfall og gjenvinning

Vraking av biler (S 440)	
Datakilder som kan inngå	Bestandstall fra Vegdirektoratet, antall vrakede biler fra TAD.
Parametre	Fordeling etter utvalgte kjøretøygrupper, alder ved vraking, region mv.
Status	Løpende for lette kjøretøyer (personbiler og varebiler).
Utviklingsarbeid	Vraking av tunge kjøretøyer ikke registrert per i dag.
Sektorinndeling	Kan tenkes, men blir ufullstendig.
Begrensninger	Godsbiler mangler, dessuten store busser.
Første mulige rapporteringsår	Løpende
Utviklingskostnader	Ingen utvikling planlagt. Sektorfordeling kan tenkes, men er ikke prioritert.
Driftskostnader	Statsoppdrag.
Supplerende datakilder	Oppsamlingsplasser for bilvrak.
Alternative aktører	TAD
Kommentar	Statistikk på flere kjøretøygrupper enn lette kjøretøyer etter denne metodikken er avhengig av en politisk bestemmelse om at det gis vrakpant for disse kjøretøy-gruppene. Eventuelt kan vraking av tyngre kjøretøyer/busser gjennomføres som en utvalgsundersøkelse til foretak og bedrifter. Kostnader m.m. ved dette er ikke utredet.

7.8.2 Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene

Nøkkeltall for <i>Avfall og gjenvinning</i>:	
<ul style="list-style-type: none"> • Total mengde avfall generert per år sett i forhold til økonomisk vekst målt i BNP • Andel av totalt generert mengde avfall som går til sluttbehandling 	
Datakilder som inngår	<ul style="list-style-type: none"> • Avfallsregnskapet (avfallsmengder og behandling) (se avsnitt 6.2.6.1) • Nasjonalregnskapet (BNP) (se avsnitt 6.4.4)
Parametre	Avfallsmengder etter materialtype, produkttype, opprinnelse (sektor) og behandlingsmåte. BNP på nasjonalt nivå og bruttoprodukt fordelt på sektorer.
Status	Per jan. 2001 utviklet regnskaper for papir/papp, glass, våtorganisk avfall, metaller, plast, tre og tekstiler. Tidsserier med start varierende fra 1976 til 1995.
Utviklingsarbeid	<p>Nye regnskaper: tegl/betong, slam, asfalt, gummi. Sammenstilling og tilgjengeliggjøring. Få bedre kvalitet på totaltall. Kvaliteten varierer etter hvilket regnskap det er snakk om. Særlig metallregnskapet trenger videre metodisk utvikling. Her er totalmengden usikker. I de andre regnskapene er det særlig fordelingen av disponeringsmåter som er problemet. Statistikken over avfall fra tjenesteytende næringer, som vi nylig har publisert, vil være et viktig bidrag til opprinnelsesdimensjonen. Det samme gjelder avfall fra bygnings- og anleggsbransjen. NOREEA-prosjektet (sammenstilling av avfall- og økonomiparametre på sektor-nivå) (se avsnitt 6.2.7 Miljø og økonomi).</p>
Sektorinndeling	Se bl.a. NOREEA. Vi bruker en aggregert versjon av inndelingen i næringshovedområder, mye lik den som finnes i Standard for avfallsklassifisering (Primærnæringer, bergverk/utvinning, industri, kraft- og vannforsyning, bygg/anlegg, tjenestenæringer og husholdninger).
Begrensninger	Data blir mer usikre jo mer de brytes ned på ulike parametre/dimensjoner. Usikkerheten varierer mye. Vi har f.eks. relativt god oversikt over husholdningsavfallet og industriavfallet. De andre sektorene har vi derimot liten oversikt over. Er totaltallet usikkert i et regnskap, kan likevel mengdene fra husholdninger og industri være relativt sikre.
Første mulige rapporteringsår	Vi har allerede levert nøkkeltall til SFT i to år. Sist leverte vi tall for årene 1993-98.
Utviklingskostnader	Forskjellige for ulike utviklingsbiter. Avhengig av hvilke kvalitetskrav en stiller. Inkludert i driftskostnadene nedenfor.
Driftskostnader	Oppdragsbudsjett for 2001 ca. 1 mill. kr, mest fra SFT (her inngår også utviklingskostnader).
Supplerende datakilder	<p>All avfallsstatistikk som foreløpig ikke er inne i avfallsregnskapet: Spesialavfallsstatistikken er ikke inne, men skal innlemmes på sikt. Fylkesmennene samler inn avfallsstatistikk i varierende grad. Det er ikke inne. Materialsekskapenes emballasjestatistikker er i liten grad med – bare i glassregnskapet. Men er det også snakk om andre typer statistikker enn avfallsstatistikk som hjelpestatistikk, f.eks. utrangerte transportmidler, pasientdøgn, bruttoproduksjon av varer etc. NOREEA-prosjektet (sektorinndeling)</p>
Alternative aktører	SFT, diverse bransjeorganisasjoner for beregning av spesielle fraksjoner eller for sektorer. Statistikker fra andre land er i liten grad tatt i bruk som kilde.

Nøkkeltall for <i>Avfall og gjenvinning</i>:	
<ul style="list-style-type: none"> • Mengde spesialavfall med ukjent opprinnelse (S 220) • Mengde spesialavfall som eksporteres til sluttbehandling (S 220) 	
Datakilder som inngår	Eksisterende datakilder er: Deklarasjonssystemet (NorBas), Inkosys, Import/Eksport-registeret (SFT), SSBs industriavfallsundersøkelse og noen flere.
Parametre	Avfallsmengder etter avfallstype, opprinnelse (NACE) og behandlingsmåte.

Status	Eksport av spesialavfall registreres per i dag av SFT på en tilfredsstillende måte. Utfordringen knytter seg til å anslå mengde spesialavfall med ukjent opprinnelse.
Utviklingsarbeid	SSB samarbeider med SFT om å utvikle en beregningsmodell for spesialavfallsmengden. Dette arbeidet vil forhåpentligvis gi resultater som går ut over behovet som ligger i nøkkeltallet. Det er derfor ikke riktig å se på kostnaden utelukkende i tilknytning til nøkkeltallsarbeidet.
Sektorinndeling	Dette er ikke helt avklart, men det blir trolig en grov sektorinndeling med en håndfull kategorier.
Begrensninger	Usikkerheten i beregningene blir trolig stor som følge av store begrensninger i både datagrunnlag og beregningsmetode.
Første mulige rapporteringsår	Høst 2001 (tall for 1999)
Utviklingskostnader	Budsjett 2001: ca. 750 000 kroner i alt, der SFT og SSB deler kostnadene likt
Driftskostnader	Dersom prosjektet skal videreføres vil det påløpe både driftskostnader og nødvendige kostnader til videreutvikling. Disse kan løselig anslås til 100 000–250 000 kr.
Supplerende datakilder	
Alternative aktører	SFT, Norsas, diverse bransjeorganisasjoner, større bedrifter.
Kommentar	Meget vanskelig å stadfeste om eksporterte kvanta går til sluttbehandling.

7.9 Resultatområde 7 Klimaendringer, luftforurensning og støy

7.9.1 Bakgrunnsstatistikk for klimaendringer, luftforurensning og støy

Lastebilundersøkelsen (S 440)	
Resultater	Innenlands og utenlands: Transportytelser for lastebiler med nyttelast 3,5 tonn og over.
Metode	Utvalgsundersøkelse. Kombinasjon skjema og register.
Nåværende publisering/bruk	Kvartal
Nåværende finansiering	Statsoppdraget (SSB)
Mulig utvidelse	Mer nøyaktig stedfesting av kjøredistanser ut fra adresseopplysninger på skjemat (fra/til matriser f.eks. på grunnkrets nivå). Kan være kvalitetsproblemer med opplysningene på så detaljert nivå.
Kostnader	Utvikling: kr 50 000 Drift: kr 100 000
Relevant for:	<i>Luftforurensning</i> : Kilde- og næringsfordeling av utslipp. <i>Støy</i> : Kilde- og næringsfordeling av støygenerering. <i>Avfall</i> : Avfallstransport kan identifiseres – og dermed vurderes opp mot avfallsbehandling.

7.9.2 Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene

Området er rutinemessig godt dekket med statistikk om utslipp til luft, og samarbeidet mellom SFT og SSB er bygd ut over flere år. Det er likevel stort potensiale for forbedring av beregningsmetoder m.m. knyttet til statistikkområdet. Iverksetting av Kyotoprotokollen og eventuell innføring av kvotehandling (Kyotomekanismene) krever stadig forbedring av statistikkgrunnlaget på detaljert nivå for å følge opp.

Nøkkeltall for underområdet <i>Klima</i>: Totale nasjonale utslipp av "Kyotogassene" (CO₂, CH₄, N₂O, SF₆, PFK, HFK) målt i CO₂-ekvivalenter. (S 220)	
Datakilder som inngår	Utslippsstatistikk. Kilder: Energistatistikk, produksjonsstatistikk, utenrikshandelsstatistikk, samferdselsstatistikk, primærnæringsstatistikk, mm. Rapporterte data til SFT (Inkosys).
Parametre	Alle "Kyotogassene". Utslippene er fordelt på kilde, sektor, energivare og geografisk til kommune (utslipp på grunnkrets nivå av CO ₂ , CH ₄ og N ₂ O for noen av de større kommunene kan relativt lett beregnes, men for dette nøkkeltallet er vel dette av begrenset interesse. NILU må evt. beregne utslipp fra veitrafikk på dette lokale nivået).
Status	I god drift. Godt dokumentert. Etablert samarbeid med SFT.
Utviklingsarbeid	Ikke for ordinær drift. Diverse utviklingsprosjekter knyttet til datakvalitet for forskjellige sektorer og aktiviteter. Utslippsmodellen må bygges om for å kunne ta hensyn til kvotehandel.
Sektorinndeling	Meget god. Detaljert fordeling på næringer og kilder.
Begrensninger	Data blir mer usikre jo mer de brytes ned på sektorer eller geografiske enheter. Kan kompenseres med dedikerte beregninger eller datainnsamling. Behov for bedre energistatistikk på næringsnivå.
Første mulige rapporteringsår	Eksisterende tidsserier.
Utviklingskostnader	Forskjellige for ulike utviklingsbiter. Ca. 730 000 kr i 2001.
Driftskostnader	Hovedberegningene utføres innenfor statsoppdraget
Supplerende datakilder	
Alternative aktører	Vanskelig å se.

Nøkkeltallene for påvirkning i de 4 resultatmålene i underområdet <i>Langtransporterte forurensninger</i>: Utslipp av svoveldioksid (SO₂), nitrogenoksider (NO_x), flyktige organiske forbindelser (NMVOC) og ammoniakk (NH₃). (S 220)	
Datakilder som inngår	Utslippsstatistikk. Kilder: Energistatistikk, produksjonsstatistikk, utenrikshandelsstatistikk, samferdselsstatistikk, primærnæringsstatistikk, mm. Rapporterte data til SFT.
Parametre	SO ₂ , NO _x , NH ₃ og NMVOC. Utslippene er fordelt på kilde, sektor, energivare og geografisk til kommune. Utslipp på grunnkrets nivå av SO ₂ , NO _x og NMVOC for noen av de større kommunene finnes, men for disse nøkkeltallene, som skal belyse området langtransporterte forurensninger, er vel dette av begrenset interesse. Slike meget lokale utslippsfordelinger gjør imidlertid at disse tallene også er meget relevante for underområdet <i>Lokal luftkvalitet</i> .
Status	I god drift. Godt dokumentert. Etablert samarbeid med SFT.
Utviklingsarbeid	Ikke for ordinær drift. Diverse utviklingsprosjekter knyttet til datakvalitet for forskjellige sektorer, aktiviteter og gasser.
Sektorinndeling	Meget god. Detaljert fordeling på næringer og kilder.
Begrensninger	Data blir mer usikre jo mer de brytes ned på sektorer eller geografiske enheter. Kan kompenseres med dedikerte beregninger eller datainnsamling. Behov for bedre energistatistikk på næringsnivå.
Første mulige rapporteringsår	Eksisterende tidsserier.
Utviklingskostnader	Forskjellige for ulike utviklingsbiter, løse anslag 0–150 000 kr.
Driftskostnader	Hovedberegningene utføres innenfor statsoppdraget.
Supplerende datakilder	
Alternative aktører	Vanskelig å se. Arbeidsfordeling SFT–SSB <i>kan</i> tenkes justert, men har gått seg til over flere år og fungerer godt.

Nøkkeltallene for påvirkning i 3 av resultatmålene i underområdet <i>Lokal luftkvalitet</i>: Kildefordeling utslippene av hhv. PM₁₀, NO₂ og benzen i soner med overskridelse, på dager med overskridelse. (S 220)	
Datakilder som inngår	Utslippsstatistikk. Kilder: Energistatistikk, produksjonsstatistikk, utenrikshandelsstatistikk, samferdselsstatistikk, primærnæringsstatistikk. Rapporterte data til SFT. Grunnkretsfordelte utslipp: Som over. I tillegg kommer data fra havnevesen/havnestatistikk, FoB, undersøkelser om vedfyring + spesialinnsamling av energidata på adressenivå fra kommuner, Statsbygg, borettslag og oljeselskaper. NILU beregner utslipp på grunnkretsnivå fra veitrafikk (for høyere geografiske nivåer beregnes utslipp fra veitrafikk i det offisielle norske utslippsregnskapet).
Parametre	PM ₁₀ , NO _x og NMVOC (se kommentar om denne komponenten under "Utviklingsarbeid"). Utslippene er fordelt på kilde, sektor, energivare og geografisk til kommune. Utslipp på grunnkretsnivå av svevestøv, NO _x og NMVOC finnes for noen av de større kommunene. NILU har gjort beregningene av data for veitrafikk i dette prosjektet. Kommentar: utslipp på bydelsnivå/grunnkretser beregnes også for svoveldioksid (SO ₂) og karbonmonoksid (CO). Disse komponentene kan også på sikt være relevante som nøkkeltall for påvirkning for dette underområdet. Nøkkeltall for tilstand mhp. SO ₂ er etablert, men påvirkningsindikator er ikke definert for denne komponenten.
Status	Etablert samarbeid med SFT og NILU. Utslippstall benyttes i luftkvalitetsmodellen AIRQUIS (Air Quality Information System) som er utviklet av NILU i samarbeid med NORGIT-senteret AS. Slik nøkkeltallene nå er formulert, er det noe uklart om det er selve utslippene eller konsentrasjonene (bidrag fra ulike kilder til en observert konsentrasjon) som skal være nøkkeltallet. Å bruke lokale utslipp som nøkkeltall for påvirkning, er både enklere og rimeligere enn å beregne hvordan ulike kilder bidrar til konsentrasjoner. Hvis det er det siste som er tenkt brukt, vil utslippsstatistikken kun inngå som grunnlagsdata i beregninger.
Utviklingsarbeid	Se kommentar om nøkkeltallene under "Status". Relativt lite utviklingsarbeid for å tilpasse lokale utslippsberegninger til nøkkeltallsbruk (må bli et samarbeid med NILU). Å beregne ulike sektors og kilders bidrag til observerte <i>konsentrasjoner</i> er et arbeid som må gjøres av NILU. Et slikt arbeidet vil være omfattende og kostbart. Utslippstallene for NMVOC kan dekomponeres slik at benzen-tall fremkommer, eller benzen-utslippene kan beregnes direkte. Det er foreslått (avhengig av finansiering) å skille mellom PM ₁₀ og PM _{2,5} i utslippsmodellen. Begrunnelsen er luftkvalitetsberegninger og en ny forpliktende protokoll om PM-reduksjoner i Europa.
Sektorinndeling	God fordeling på næringer og kilder.
Begrensninger	Data blir mer usikre jo mer de brytes ned på sektorer eller geografiske enheter. Kan kompenseres med dedikerte beregninger eller datainnsamling.
Første mulige rapporteringsår	Data finnes på grunnkretsnivå, men foreløpig bare for enkeltår. Kommunedata finnes som tidsserier (per i dag 1991, 1995 og 1998).
Utviklingskostnader	Forskjellig for ulike utviklingsbiter. Skille mellom PM ₁₀ og PM _{2,5} kan anslås til 100 000–200 000 kr
Driftskostnader	Avhengig av omfang og ambisjonsnivå. Anslagsvis 20 000–50 000 kr.
Supplerende datakilder	
Alternative aktører	Fordelingen avhengig av hvordan påvirkningsindikatorene endelig defineres, men SSB, NILU og SFT vil uansett være sentrale aktører.

Nøkkeltall: Støyplage i Norge (S 220) - støygenerering, spredning og eksponering	
Datakilder som kan inngå	Statistisk sentralbyrås foreslåtte støymodell (basert på støymodeller/-data fra Vegdirektoratet, Luftfartsverket og Jernbaneverket samt resultater fra prosjekter ved SINTEF og TØI).
Parametre	Antall eksponerte for ulike dBA-intervaller for de ulike støykildene. Plage målt i støyplageindeksen (SPI) kan beregnes ut i fra dette.
Status	Planlagt prosjekt. Gjennomføres i 2001/2002, forutsatt finansiering.
Utviklingsarbeid	Modellen kan utvikles i 2001/2002.
Sektorinndeling	Versjon 1 med støykildene veitrafikk, luftfart og jernbane. Kan videreutvikles med flere kilder, f.eks. industristøy.
Begrensninger	Modellen egner seg bedre til å gi data på trender enn på støynivå. Bare de viktigste trafikk-kildene (veitrafikk, tog, fly) vil inngå i første omgang.
Første mulige rapporteringsår	Hvis modellen utvikles som planlagt i 2001, kan tall for 1990 (forenklet), 1999 og 2000 leveres til RM2001 (avhengig av frist). Deretter kan årlige beregninger gjøres rutinemessig.
Utviklingskostnader	Ca. 850 000 kr (pluss eventuelle videreutviklingskostnader).
Driftskostnader	100 000–200 000 kr
Supplerende datakilder	Prosjekter ved bl.a. SINTEF vil inngå for å forbedre modellen.
Alternative aktører	TØI, SINTEF, SFT

Nøkkeltall: Støyplage i Norge (S 350) - støyplagethet	
Datakilder som kan inngå	Levekårsundersøkelsen
Parametre	Subjektiv opplevelse av støy i og utenfor bolig fra ulike kilder, vesentlig trafikk.
Status	Tidsserie med data ca. hvert 4. år 1980–1997.
Utviklingsarbeid	Spørsmålsstillinger, geografisk uttrekk.
Sektorinndeling	Etter kilde (fly, industri, veitrafikk mv.).
Begrensninger	Utvalgsstørrelse begrenser mulighet for inndelinger, korte tidsserier usikre pga. tilfeldige variasjoner (gjelder spørsmål som ikke har gått flere ganger).
Første mulige rapporteringsår	Rapportert tom. for 1997. Planlagt undersøkelse 2001, men usikkert i øyeblikket. Rapportering for 2001 i 2002 (lite tabellsett i april, stort til høsten).
Utviklingskostnader	Avhengig av antall spørsmål. I utgangspunktet 0,- til selve planarbeidet.
Driftskostnader	I 1997 finansierte SFT 20 spørsmål, SSB 6 spørsmål. Kostnaden for 20 spørsmål er anslagsvis 300 000 kr for fullt utvalg .
Supplerende datakilder	Støydata fra Levekårsundersøkelsene er et supplement til utviklingsprosjektet beskrevet over.
Alternative aktører	TØI

Nøkkeltall for underområdet Lokal luftkvalitet - støy: Støy fra anleggsvirksomhet (del av nøkkeltallet Antall personer utsatt for ulike støynivåer utendørs, fordelt på ulike kilder) (S 460)	
Datakilder som inngår	Bygge- og anleggsstatistikk stedfestet og fordelt på bygningstype i GAB (igangsatte bygg) og eiertype
Parametre	Subjektiv opplevelse av støy i og utenfor bolig fra bygge- og anleggsvirksomhet.
Status	Ingen undersøkelse planlagt. Avhengig av eksternt bevilgning.
Utviklingsarbeid	Støykoeffisienter, støydefinisjoner (ekstremverdier, varighet...)
Sektorinndeling	Ikke aktuelt.
Begrensninger	Aktivitetsdata vil være grunnlag for støyberegning.
Første mulige rapporteringsår	Uklart

Utviklingskostnader	Uklart, anslagsvis 200 000–400 000 kr.
Driftskostnader	Uklart, anslagsvis 20 000–80 000 kr.
Supplerende datakilder	Større entreprenørfirmaer.
Alternative aktører	Fylkesmannens miljøvernnavd. i enkelte fylker
Kommentar	Støy fra bygg og anlegg er ikke et spesifikt nøkkeltall for et nasjonalt resultatmål, men inngår i det generelle nøkkeltallet for støytilstand "Støyplage i Norge vist ved støyplageindeksen - SPI" og i nøkkeltallet for påvirkning "Antall personer utsatt for ulike støynivåer utendørs, fordelt på ulike kilder". Den foreslåtte støy-modellen i SSB kan, hvis bygg- og anleggsstøy viser seg viktig, utvides til å også gjelde denne støykilden. Da kan denne statistikken/metoden være viktig input-data.

7.10 Resultatområde 8 Internasjonalt miljøvernssamarbeid og miljøvern i polarområdene

7.10.1 Bakgrunnsstatistikk for miljøvern i polarområdene

Svalbardstatistikk (flere seksjoner, men vesentlig S 230))	
Resultater	BoF: Næringsvirksomhet; omfang av ulike typer GAB: Bygge- og anleggsvirksomhet Kjøretøyregister: Motorisert ferdsel (potensial) Petroleumsstatistikk: Motorisert ferdsel
Kilder	BoF – næringsvirksomhet GAB (stedfesting og bygningstype), bygge- og anleggsstatistikk (igangsetting) Kjøretøyregister Petroleumsstatistikk
Nåværende publisering	Svalbardstatistikk (i serien NOS – http://www.ssb.no/emner/00/00/nos_c537/)
Nåværende finansiering	Statsoppdraget
Mulig utvidelse	Avfallsstatistikk spesifikt for Svalbard. Det finnes upubliserte tall for kommunalt avfall. Det finnes ikke tall for næringsavfall.
Kostnader	Utvikling: Løst anslag 100 000 kr. Drift: Løst anslag 100 000 kr.
Andre aktører	Svalbard Samfunnsdrift AS
Relevant for:	Resultatområde 8, Underområde 1: Miljøvernarbeidet i polarområdene Særlig : Nøkkeltall under resultatmål 5 som går på (konsekvenser av) motorisert ferdsel.
Kommentar	Statistikken er en sammenstilling av eksisterende SSB-statistikk med en regional fordeling som omfatter tall for Svalbard (eksempler er utdanningsstatistikk, befolkningsstatistikk og industristatistikk) og annen statistikk hentet fra andre kilder (eksempler er Svalbard Samfunnsdrift AS, Svalbard Næringsutvikling AS, Universitetsstudiene på Svalbard (UNIS), Sysselmannen på Svalbard og Norsk Polarinstittutt).

7.10.2 Statistikk som kan inngå i nøkkeltallene

Det finnes i dag ikke SSB-statistikk som går direkte inn i nøkkeltallene. Dette kan tenkes utviklet, men antakelig vil andre statistikkleverandører være mer aktuelle enn SSB.

8 Sammenstilling og prioritering

I foregående kapittel er vist hvilke statistikker og prosjekter som per i dag kan eller kan tenkes å gi bidrag resultatområdene og nøkkeltallene. Vi har også forsøkt å vise potensialet for en utviding mot resultatområdene og nøkkeltallene.

For å kunne utnytte disse datakildene i resultatdokumentasjonssystemet best mulig på kort sikt, vil vi her fordele SSBs statistikk- og prosjektportefølje etter hvordan de kan dekke nøkkeltallene og etter hvordan de relaterer seg til resultatområdene. Oppstillingene nedenfor viser dette i matriseform.

Vi gjør også et forsøk på en prioritering. De ulike prosjektene/statistikkene er forsøkt prioritert etter 3 ulike prioritetsklasser:

1. "Er i gang og må fortsette"
2. "Bør igangsettes"
3. "Kan vente/, ev. vil andre aktører være mer aktuelle".

Prioritetsklasse er valgt etter skjønsmessig veiing av 3 kriterier:

- nøkkeltallets viktighet
- ressurskrav/kostnader
- mulighet for å dekke nøkkeltallet med statistikk (nøkkeltallets presisjon)

Prioritetsforslagene og kostnadsanslagene er foreløpige! Det er i dialog med miljøvernforvaltningen at den endelige prioriteringen vil bli gjort. Også for rutiner og prosjekter som er i gang eller der samarbeidsforholdene er godt innarbeidet, er intervaller oppgitt. Det skyldes bl.a. at prosjektporteføljen vil kunne endre seg over tid, og at forholdet mellom drift og utvikling også vil gjennomgå endringer.

Kostnadsanslagene vil i de aller fleste tilfeller være anslag og vil avhenge av hvilke spesifikasjoner som gjøres. Statistikk som framkommer over statsoppdraget i SSB ut fra dagens rutiner og vedtak, prises til 0. Nyutvikling prises til 0 dersom SSB går inn med finansiering. Finansiering utenom miljøvernforvaltningens budsjetter oppgis med finansieringskilden i merknadsfeltet. Kostnadsintervallene fra forrige kapittel er brukt også i dette kapitlet, eventuelt supplert. Alle tall er oppgitt i 1 000 kr og er eksklusiv moms.

8.1 Data til nøkkeltall direkte

8.1.1 Statistikkrutiner og prosjekter som allerede er i gang

Denne oversikten viser hvor SSB vil kunne bidra til nøkkeltallene direkte på grunnlag av statistikken som per i dag produseres. Oversikten sier ikke noe spesifikt om SSB vil kunne ta totalansvaret for nøkkeltallet eller levere bidrag. Oftest vil det imidlertid være tale om å levere hele faktaunderlaget.

Res.-omr.	Nøkkeltall/statistikknavn	Kostnad drift	Kostnad utvikling	Prioritet	Merknader
		1 000 kr			
1	Antall arter der høsting kan være årsak til bestandsnedgang: Avgang av store rovdyr	25–50	0	1	Inngår i jaktstatistikken i egen samarbeidsavtale DN – SSB
2	Befolkningens deltakelse i friluftsliv: Levekårsundersøkelsen	100–150	0	1	Inntil 5 min. intervjuetid à 30 000 kr. Har vært gjort til gjenstand for spørsmål i tidligere undersøkelser. Det foreligger ikke planer om vesentlig videreutvikling av spørsmålssettet.
4	Tilførsler av nitrogen og fosfor til eutrofi-påvirkede deler av Nordsjøen: Kommunalt avløp	365	Inkludert i driften	1	Beregnet på grunnlag av SESAM-Avløp. Langvarig samarbeid SFT–SSB.
4	Tilførsler av nitrogen og fosfor til eutro-	400	Inkludert i	1	Finansieres av LD. Kontrakten kan bli over-

Res.-omr.	Nøkkeltall/statistikknavn	Kostnad drift	Kostnad utvikling	Prioritet	Merknader
	<i>fipåvirkede deler av Nordsjøen: Resultatkontroll jordbruk</i>		driften		tatt - og endret - av Statens landbruksstilsyn.
6	<i>Total mengde avfall per år sett i forhold til økonomisk vekst målt i BNP:</i> Avfallsregnskapet med underliggende sektorstatistikker: Kommunalt avfall, industriavfall, bygge- og anleggsavfall, avfall fra tjenesteytende næringer (avfall fra primærnæringer - ikke iverksatt). Statistikk over vraking av biler medregnet her.	600–900	500–850	1	Avfallsregnskapet inneholder avfall fordelt etter 7 materialtyper (flere er under planlegging – betong/tegl, asfalt, slam, gummi, porselen/keramikk) og 7 hovedsektorer etter SN94. Er ikke komplett, derfor er det fortsatt stor usikkerhet på totalmengde. Utviklingsarbeid vil fortsatt være påkrevet for å komplettere regnskapet. Det planlegges med delfinansiering fra forskjellige kilder til drift og utvikling. Finansieringsbehovet vil endres over tid, og fordelingen mellom drift og utvikling vil forskyve seg mer i retning av drift. Relasjonen til BNP bør ivaretas i NOREEA-regnskapene (omtalt annet sted) og er på gang. Utviklingskostnadene bør gå ned etter 2001.
6	<i>Andel av totalt generert mengde avfall som går til sluttbehandling: Avfallsregnskapet med underliggende sektorstatistikker.</i>			1	Stor usikkerhet fordi sluttbehandling blir restbestemt i avfallsregnskapet. Kostnadene for nøkkeltallet integrert med kostnadene overfor.
7	Underområde: Klima				
	<i>Totale nasjonale utslipp av CO₂, CH₄, N₂O, SF₆, PFK, HFK ("Kyotogassene") målt i CO₂-ekvivalenter (påvirkning): SSB/SFT utslippsregnskap</i>	0	600–900	1	Inngår i dagens utslippsregnskap. Oppdragsportefølje ca. 730 000 kr i 2001, mest fra SFT.
7	Underområde: Langtransporterte luftforurensninger				
	<i>Totale nasjonale utslipp av SO₂, NO_x, NH₃ og NMVOC: SSB/SFT utslippsregnskap</i>	0	0–150	1	Inngår i dagens utslippsregnskap. Ekstern finansiering delvis sammen med klimagassprosjekter
7	Underområde: Lokale luftforurensninger og støy				
	<i>Støyplage i Norge: Levekårsundersøkelsen</i>	50–150		1	Del av Levekårsundersøkelsene hvert 4. år. Kostnad avhengig av utvalgsstørrelse og antall spørsmål. Kostnadsanslag for 20 spørsmål. 300 000 kr (i 1997 ble det stilt 26 spørsmål, dette var kanskje et unntaksår).
I alt		1 540–2 015	1 100–1 900		Alle løpende prosjekter er vurdert å være i prioritet 1

8.1.2 Utviklingsprosjekter

Res.-omr.	Nøkkeltall	Drift	Utvikling	Prioritet	Merknader
		1 000 kr			
1	<i>Tilstand og utvikling i jordbrukets kulturlandskap (se avsnitt 7.3.2):</i> Indikator 4: Årsak til arealendring (tatt ut av drift, nydyrking...) Indikator 5: vekstfordeling og vekstutvikling innen bruk	0	25–75	2	Nøkkeltallet er generelt, og bør trolig uttrykkes vha. flere indikatorer. Utviklingsarbeid bør gjøres for å få vinklet statistikken mot nøkkeltallet
		0	25–75	2	
1	<i>Tilstand og utvikling i jordbrukets kulturlandskap (Se avsnitt 7.3.2):</i> Indikator 3: Status for driftsbygninger og jordstykker.	100–150	0	1	Jordbrukstillingen 1999 inneholder detaljert informasjon om blanding av jordstykker og driftsbygninger i bruk eller ute av bruk. Materialet bør analyseres og nøkkelspørsmål gjentas i

Res.-omr.	Nøkkeltall	Drift	Utvik-ling	Prio-ritet	Merknader
					utvalgstillinger. LD aktuell som finansieringskilde, men ingen avtale om dette.
2	Holdninger og kunnskap om allemannsrett, ferdskultur, bruk av kart og kompass: Levekårsundersøkelsen	100–200	0	2	Godt egnet for levekårsundersøkelsen. Krever flere spørsmål. Kostnaden ligger i å <i>drifte</i> undersøkelsen
2	Barn og unges deltakelse i friluftslivsaktiviteter: Levekårsundersøkelsen	100–200	0	2	Godt egnet for levekårsundersøkelsen. Krever flere spørsmål. Kostnaden ligger i å <i>drifte</i> undersøkelsen
2	Andel av arealet i 100-meters beltet langs kysten fra svenskegrensa til og med Hordaland som er tilgjengelig: Arealstatistikk basert på GAB vha GIS.	0	50–150	1	Enkel statistikk tilnærmet gratis. Utviklingsarbeid aktuelt for å øke troverdigheten i tallene.
2	Andel av barn i barne- og ungdomsskolen som drar på leirskole hvert år: Levekårsundersøkelsen	50	0	3	Undersøkelsen treffer få barn (men flere barnefamilier) i aktuell aldersgruppe. Resultatet derfor usikkert
2	Samme nøkkeltall: Grunnskole-informasjonssystemet	50	0–50	2	Anslaget muligens for snaut. Stor rapporteringsbyrde for grunnskolene. Må vurderes.
2	Barnehager og skoler med minimum en dag i uka ute i naturpregede områder: Levekårsundersøkelsen	50	0	3	Undersøkelsen treffer få barn (men flere barnefamilier) i aktuell aldersgruppe. I tillegg ikke sikkert at respondenten vet. Resultatet derfor usikkert
2	Samme nøkkeltall: Grunnskole-informasjonssystemet Statistikkssystemet for barnehagene	20	0	2	Enkelt spørsmål: JA/NEI (ev. alders-/klassefordelt). Ingen bearbeiding. Rapporteringsbyrde
2	Andel av boliger, skoler og barnehager som har tilgang på nærturterreng (større enn 200 dekar) i en avstand på 500 m: Statistikkssystemet for barnehagene Grunnskole-informasjonssystemet	20	0	2	Anslaget muligens for snaut. Stor rapporteringsbyrde for grunnskolene og barnehagene. Objektive metoder (nedenfor) antakelig mer framtidretta. Må likevel vurderes.
2	Andel av boliger, skoler og barnehager som har tilgang på leke- og rekreasjonsareal (minst 5 dekar) i en avstand på 200 m: Statistikkssystemet for barnehagene Grunnskole-informasjonssystemet	20	0	2	Anslaget muligens for snaut. Stor rapporteringsbyrde for grunnskolene og barnehagene. Objektive metoder (nedenfor) antakelig mer framtidretta. Må likevel vurderes.
2	1. Andel av boliger, skoler og barnehager som har tilgang på nærturterreng (større enn 200 dekar) i en avstand på 500 m. 2. Andel av boliger, skoler og barnehager som har tilgang på leke- og rekreasjonsareal (minst 5 dekar) i en avstand på 200 m: Arealstatistikk.	10–20	280	1	Testes ut på oppdrag fra DN. Datakilder: GAB, veger og andre data fra sentrale registre. Kommunale plan-kart aktuelt, men mer tungvint å administrere ved oppdateringer, og i så fall vil driftskostnadene måtte påregnes å gå opp.
3	Andel stående fredede bygninger og anlegg med ordinært vedlikeholds nivå: Rehabiliteringsundersøkelse	500–1 000		1	Egen utvalgsundersøkelse, uttrekk basert på bygningsregisteret. Bør kunne finansieres fra flere hold. Kan vurderes å inkludere en mulig undersøkelse av støy fra bygg og anlegg, se avsn. 8.2.2.
3	1. Prosentvis årlig tap av SEFRAK-registrerte bygninger 2. Prosentvis årlig tap av registrerte arkeologiske kulturminner "Resultatkontroll for nedbygging av fornminner og SEFRAK-bygg" (avsn. 7.5.2)	0	150	2	En prosjektide ut fra en delvis igangsatt kontakt SSB–RA.
6	1. Mengde spesialavfall med ukjent opprinnelse. 2. (Mengde spesialavfall som eksporteres til sluttbehandling) Spesialavfallsprosjektet i SSB	100–250	350	1	Avtalt utviklingsprosjekt år 2001. Utviklingskostnader sannsynlig også i 2002, nivået ukjent. Driftskostnader vanskelig å angi før utviklingsprosjektet har kommet lenger.
7	1. Støyplage i Norge (støyplageindeksen) 2. (Antall personer utsatt for støy utendørs)	100–200	850 + 100	1	Nær avtale med SFT. Deler av oppdragsmidlene vil gå til samarbeidende

Res.-omr.	Nøkkeltall	Drift	Utvik-ling	Prio-ritet	Merknader
	Støyprosjektet i SSB				institusjoner. 2. del av oppdraget er SSBs andel av et SINTEF-prosjekt på 500 000 kr fra NFR. Anslaget på driftskostnader usikkert.
I alt	Prioritet 1–3	1 120– 2 130	1 830– 2 080		
	Prioritet 1	810– 1 620	1 630– 1 730		Støyprosjektet og rehabiliteringsundersøkelsen dominerende, og en blanding av brutto- og nettobudsjettering
	Prioritet 2	310–510	200–350		Utviklingsoppgavene stort sett enkle og innlagt i drift. (Ikke alt aktuelt årlig)
	Prioritet 3	0 *	0		* Tabellen viser kr 100 000. Men dette er alternative løsninger til prosjekter klassifisert som prioritet 2. Satt til 0 for å unngå dobbeltbudsjettering.

Samlet estimat (prioritet 1 og 2) for *driftskostnader* i disse utviklingsprosjektene med tanke på data til nøkkeltallene er 1,1–2,1 millioner kroner. *Utviklingskostnadene* er anslått til 1,8–2,1 millioner kroner.

Legger vi til anslagene fra avsnitt 8.1.1 (statistikk rutiner som er mer i driftsfasen), blir det samlede estimatet for *driftskostnader* i forbindelse med statistikk som går direkte på nøkkeltallene 2,6–4,1 millioner kroner. *Utviklingskostnadene* utgjør 2,9–4,0 millioner kroner.

Estimatene ovenfor går kun på statistikkprosjekter. Forsknings- og analyseprosjekter vil komme i tillegg, porteføljen her vil variere fra år til år. Finansieringsbehovet for forsknings-/analyseprosjekter vil kunne ligge i størrelsesorden 5 millioner kroner pr. år. Erfaringsmessig har ca. halvparten vært finansiert fra Forskningsrådet og halvparten fra MD.

8.2 Statistikk mer generelt til resultatområdene

8.2.1 Statistikk rutiner og prosjekter som er i drift

Res.-omr.	Statistikk/prosjekt	Drift	Utvik-ling.	Prio-ritet	Merknader
		1 000 kr			
1	Irregulær avgang av vilt	100–125	0	1	Løpende statistikk. Del av Jaktstatistikken. Del av samarbeidsavtale med DN fra 2001.
1	Fiskeristatistikk	0	0	1	Løpende statistikk.
2	Lakse- og sjøaurefiske	0	0	1	Finansieres av SSB over statsoppdraget. Del av Fiskeristatistikken.
1,2 (5)	Jaktstatistikk	1 450	0	1	Løpende statistikk. Avtale med DN fra 2001 med totalramme 1,6 mill. kr inklusive 2 mindre prosjekter (ref. ovenfor og avsnitt 8.1.1)
2,3	Tettstedsstatistikk	250	350	1	Basis statistikk som kan knyttes til tilrettelegging og hindre for friluftsliv og press på kulturminnearven
4	Disponering av husdyrgjødsel	400	140	1	LD finansierer en undersøkelse som kan bli gjentatt
5 (6)	Plantevernundersøkelse	400	150	1	Avtalt med Statens landbrukstilsyn
5 (7)	Utslipp av miljøgifter til luft	50	200	1	Oppdrag for SFT år 2001
7 (5)	Grunnkrets og vedfyring	300–600	Inkludert i drift	1	Avtalt oppdrag med SFT og NILU 2001 på kr 590 000. Volumet kan endres over år.

Res.-omr.	Statistikk/prosjekt	Drift	Utvik-ling.	Prio-ritet	Merknader
I alt		2 950–3 275	840		Bare prioritet 1. Jaktstatistikken er dominerende.

8.2.2 Utviklingsprosjekter

Res.-omr.	Statistikk/prosjekt	Drift	Utvik-ling	Prio-ritet	Merknader
		1 000 kr			
1	Forbedring av statistikk over rømming av oppdrettslaks	100–200	50	2	Fiskeristatistikk, avsn. 7.3.1
2	Undersøkelse av fritidsfiske gjennom Levekårsundersøkelsen	75–150	0	2	Fiskeristatistikk, avsn. 7.3.1. Vil kunne omfatte utøvelse av både sjøfiske og innlandsfiske
3	Museumsstatistikk	150–300	0	3	Potensiale for utvidelse mer spesifikt mot kulturminner ikke utredet enda. Løst overslag.
5	Helse- og miljøfarlige kjemikalier i bygge- og anleggsvirksomhet	300–500	0	3	Foreløpig ingen planer. Spesialundersøkelse, utvalg. Relativt kostbar. Suppleres med produksjons- og utenrikshandelsstatistikk. Utvikling inkludert i driften.
7	Støy fra bygg og anlegg	20–80	200–400	3	Foreløpig ingen planer. Spesialundersøkelse, baseres på aktivitetsdata. Utvikling av definisjoner og koeffisienter. Bør kunne slås sammen med ev. undersøkelse av andel stående fredede bygninger og anlegg med ordinært vedlikeholdsnivå, se 8.1.2 Utviklingsprosjekter.
7 (6)	Lastebilundersøkelsen	100–200	50	3	Løpende statistikk. Ev. nytt prosjekt kan gi bedre stedfesting av kjøringen gjennom adresseopplysninger i skjema. Identifisering av avfallstransport.
8	Svalbardstatistikk	100	100	3	Løse anslag
Alle	KOSTRA	?	?	1	Finansieringen av videreføringen av KOSTRA er ikke klar. (KOSTRA omfatter flere statistikker i forskjellige faser av utviklingsstadiet).
Alle	IDUN	?	?	1	Datautvekslingsløsninger som utvikles i IDUN-prosjektet har potensiale også for miljørelatert statistikk. Dette må gjøres til gjenstand for et eget utviklingsprosjekt.
I alt	Prioritet 1–3	845–1 530	400–600		
	Prioritet 1	0	0	Ingen prosjekter i prioritet 1	
	Prioritet 2	175–350	50	Utviklingsoppgavene stort sett lagt til drift.	
	Prioritet 3	670–1 180	350–550	Utviklingsoppgavene stort sett lagt til drift. Prosjektene må regnes i hovedsak som lite sannsynlige å sette i gang.	

Samlet estimat for *driftsutgifter* for prosjekter med prioritet 2 og 3 ligger mellom 0,8 og 1,5 millioner kroner. *Utviklingskostnadene* for disse er anslått til mellom 0,4 og 0,6 millioner kroner. Det er ingen prosjekter som er vurdert til prioritet 1 i denne gruppen.

KOSTRA og IDUN, som begge har stort potensiale for forskjellige miljørelatert statistikk, er ikke kostnadsatt, fordi det er uklart hvordan finansieringen av disse prosjektene skal foregå framover. KOSTRA er kommet lenger i utviklingen av system enn IDUN.

8.3 Bakteppe for flere resultatområder

Her inngår statistikk som inngår som grunnlag for flere enn ett resultatområde. Statistikken vil i stor grad kunne brukes til å belyse bakenforliggende drivkrefter eller påvirkninger som kan gå litt på tvers av resultatområdene.

8.3.1 Statistikk og prosjekter som allerede er i gang

Res.-omr.	Statistikk/prosjekt	Drift	Utvik-ling	Prio-ritet	Merknader
		1 000 kr			
Alle	Flytting og bosettingsmønstre	0	100–200	2	Løpende statistikk. Potensial for utvidet kopling til boligdata, GAB, utslipp, støy, miljøverninvesteringer, diverse aktivitetsdata.
Alle	Befolkningsframskrivninger	0	200–300	2	Løpende, med noen års mellomrom. Mulig forbedring av framskrivning av urbanisert befolkning. Potensial for utvidet kopling til ulike miljøparametre.
Alle	Helseundersøkelsen	100–200	0	2	Stort potensiale innenfor helse og miljø - og dermed for å gå ut over anslått kostnad. En del av kostnadene til sterkere helsefokusering er allerede inkludert i andre statistikker knyttet til levekårsundersøkelsen og statistikken angitt i avsnitt 8.3.2.
5, 7	Pasient- og dødsårsaksstatistikk	300–500	Se merknad	2	Løpende statistikk. Mulig potensial for systematisering mot miljørettet påvirkning og stedfesting av pasient-/dødsårsaksdata for å knytte til lokale påvirkningskilder. Et større FoU-prosjekt kan antyd- es å koste 500 000–1 000 000, men er ikke angitt.
1, 3, 4, 5, 6, 7	Kriminalstatistikk	2–15	15–50, avh. av omfang	1	Statistikk over lovbrudd, herunder miljøkrimina- litet, basert på ulike registre. Mulig utvidelse i form av mer nøyaktig fordeling på enkeltlover, paragrafer eller geografisk område.
Alle	Levekårsundersøkelsene, forbruk-undersøkelsene, tidsnyttingsundersø- kelsene, Omnibus, Arbeidslivsunder- søkelsene	Se merk- nad	0	1	Løpende intervjuundersøkelser. Betydelig potensial for tilpassing av spørsmål med miljørelevans når det gjelder tidsbruk, holdninger, arbeidsforhold. Kan også knyttes til helseundersøkelsen mm. Driftskostnader satt opp under prosjekter skissert over, utviklingskostnader stort sett inkludert i drift.
4, 5, 6, 7	NOREEA: 1. Norske NAMEA-regnskaper 2. Verdien av naturressurser 3. Miljøvernutgifter, grønne skatter	100	250	1	Viktig bakgrunn for å knytte miljøutviklingen i samfunnet til den økonomiske utviklingen. Deler av arbeidet er finansiert av Eurostat. Dette er holdt utenom her.
4, 5, 6, 7	Miljøvernkostnader i industrien (NOREEA prosjekt under 3.)	50–100	100–150	1	Statistikken kan nyttes til å analysere miljøutvik- lingen i lys av tiltakene som industrien setter i verk. Viktig "respons-parameter".
5, 6, 7	Utenrikshandelsstatistikk	0	0	2	Viktig grunnlag for problemstillinger knyttet til material- og varestrømmer. Potensial for bedre spesifikasjoner og dermed mer presise beregninger av strømmer. Intet prosjekt spesifisert ennå.
2, 5, 6, 7	Arbeidskraftundersøkelsene	20–80	100–250	2	Løpende intervjuundersøkelse. Gir sysselsetting i miljørelatert virksomhet. Potensial for utvidelse ang. arbeidsreiser.
5, 7	Arbeidslivsundersøkelsene	100–200	0	2	Eksposering for helse- og miljøfarlige kjemikalier og støy.
1, 2, 7	Trafikktellinger	20–80	100–250	3	Kombinere kjøreundersøkelser med stedfestede data. Potensiale for å prioriteres høyere.
1, 2, 3	Turisme	20–80	50–150	3	Løpende statistikk som dekker kommersiell virk- somhet. Mulig utvidelse mot bedre spesifisering av overnattingsformål, samt andre spørsmålsstillin- ger.
I alt	Prioritet 1–3	712– 1 355	915– 1 600		
	Prioritet 1	152–215	365–450		
	Prioritet 2	520–980	400–750		
	Prioritet 3	40–160	150–400		

Samlet estimat for både driftskostnader for prosjektene i av denne typen (bakteppe for flere resultatområder – alle prioriteter) er mellom 0,7 og 1,4 millioner kroner. De samlede utviklingskostnader er anslått til mellom 0,9 og 1,6 millioner kroner.

8.3.2 Utviklingsprosjekter

Res.-omr.	Statistikk/prosjekt	Drift	Utvik-ling	Prio-ritet	Merknader
		1 000 kr			
2, 4, 5, 7, 8	Miljørettet helsevern i kommunene	Se merk-nad	Se merk-nad	1	Stort potensiale for RDS. Kostnadsbildet og finansierings-spørsmål komplisert og må utredes spesielt.
2, 7	Eie og bruk av personbil	400–800	Inkludert i drift	2	Utvalgsundersøkelse til samlet kostnad ca. 1,5 mill. kr. hvor miljøproblemstillinger er løselig estimert til snaut halvparten. Siste gjennomført 1995. Mulig å hente ut data på lavt geografisk nivå. Betydelig potensial for tilpassing av spørsmål ved ny undersøkelse. Kan kjøres med noen års mellomrom.
6, 7	Forbruksundersøkelsene og mikroøkonomiske analyser	200	400	1	Løpende registreringer av husholdningers forbruk. Potensial for analyser av materialsammensetning av forbruk, koplinger forbruk med inntekt, boforhold, alder utdanning mm. effekter av inntektsendring på forbruk mm.
I alt	Prioritet 1 og 2	600–1 000	400		
	Prioritet 1	200	400		Ikke medregnet "miljørettet helsevern i kommunene", som ikke er kalibrert ennå.
	Prioritet 2	400–800	0		Bare medregnet anslag for "miljøandelen" av kostnadene.

Samlet anslag (prioritet 1 og 2) på *driftskostnader* for disse prosjektene er 0,6–1,0 millioner kroner. *Utviklingskostnadene* er anslått til 0,4 millioner kroner.

8.4 Oppsummering

8.4.1 Generelle forbehold

Nedenfor er gjort en beregning fordelt på resultatområdene, hvor drift og utviklingskostnader er satt sammen. Oversikten vil bare gi et løselig anslag for budsjettering. Dette skyldes

- det store intervallet pga. usikkerheten om prosjektenes størrelse
- at kostnadene til drift og utvikling av og til kan komme samme året, men ikke nødvendigvis
- at ikke alle driftskostnadene påløper hvert år, men kan fordele seg ujevnt.

Man må derfor ikke stirre seg blind på summene, men for videre beslutninger må man gå inn i de enkelte prosjektforslagene og -ideene, og identifisere hvilke som man skal gå videre med.

8.4.2 Fordeling på resultatområder og prioritet

De 3 tabellene nedenfor viser fordelingen av prosjekter/statistikker på resultatområder og prioritet. Svært mange statistikker er imidlertid relevante for flere resultatområder, og derfor blir denne "fellesposten" betydelig – men ikke dermed mindre viktig.

Tabell 8.1. Oppsummering av prosjekter/statistikker med prioritet 1. 1 000 kr

	Utviklingskostnader	Driftskostnader
I alt	4 335–5 320	5 652–7 325
Statistikk med relevans til flere resultatområder	1 115–1 200	2 052–2 115
Resultatområde 1	-	225–325
Resultatområde 2	330–430	110–170
Resultatområde 3	-	500–1 000
Resultatområde 4	140	1 165
Resultatområde 5	350	450
Resultatområde 6	850–1 200	700–1 150
Resultatområde 7	1 550–2 000	450–950
Resultatområde 8	-	-

Tabell 8.2. Oppsummering av prosjekter/statistikker med prioritet 2. 1 000 kr

	Utviklingskostnader	Driftskostnader
I alt	650–1 150	1 405–2 640
Statistikk med relevans til flere resultatområder	400–750	920–1 780
Resultatområde 1	100–200	100–200
Resultatområde 2	0–50	385–660
Resultatområde 3	150	-
Resultatområde 4	-	-
Resultatområde 5	-	-
Resultatområde 6	-	-
Resultatområde 7	-	-
Resultatområde 8	-	-

Tabell 8.3. Oppsummering av prosjekter/statistikker med prioritet 3. 1 000 kr

	Utviklingskostnader	Driftskostnader
I alt	500–950	710–1 340
Statistikk med relevans til flere resultatområder	150–400	40–160
Resultatområde 1	-	-
Resultatområde 2	-	-
Resultatområde 3	-	150–300
Resultatområde 4	-	-
Resultatområde 5	-	300–500
Resultatområde 6	-	-
Resultatområde 7	250–450	120–280
Resultatområde 8	100	100

Tabellene må leses med sunt skjønn. Følgende skal anføres:

- Kostnader til drift og utvikling er ikke summert. Dette skyldes at kostnader til utvikling og drift prinsipielt ikke påløper samtidig, men følger suksessivt.

- Det er heller ikke slik tenkt at alle utviklingsprosjekter påløper ett bestemt år, og at driftsoppgavene deretter følger. Noen utviklingsprosjekter kan tas ett år, andre et annet.
- Tilsvarende kan driftskostnadene fordeles noe over år, avhengig om hele prosjektporteføljen skal utføres hvert år eller om noen skal tas med annen hyppighet.
- Prosjekter med prioritet 1 dominerer i størrelse, og har en anslått kostnadsramme for utvikling på 4,3–5,3 mill. kr og en anslått driftsramme på 5,7–7,3 mill. kr.
- Anslaget *kan* bli høynet dersom man iverksetter større prosjekter innen miljørettet helsevern, omfattende videreutvikling av KOSTRA eller utvikling av IDUN-løsninger for miljøformål.
- I tillegg til dette kommer forsknings-/analyseprogram som ikke er kostnadsatt. Volumet av dette vil variere fra år til år, og prosjektene vil i stor grad ha karakter av engangsutredninger heller enn løpende statistikk.

Kostnadsoverslaget både for de enkelte prosjektene og i sum er beheftet med betydelig usikkerhet. Det henger bl.a. sammen med uavklart ambisjonsnivå, og sikrere overslag er vanskelig å gi uten å gå inn i en dialog og nærmere spesifisering av innholdet i prosjektene. Den foreslåtte porteføljen er SSBs prioriteringer. Miljøforvaltningens egne prioriteringer kan være annerledes, og dette kan endre kostnadsbildet. Men SSB har lagt vekt på å være realistisk både når det gjelder viktigheten av prosjektene og ved kostnadsestimatene.

Uansett hvordan man regner sammen og fordeler, så er den foreslåtte porteføljen høyere enn dagens samarbeidsprosjekter med miljøvernforvaltningen. Det eksisterer i dag en samarbeidsavtale om miljøstatistikk mellom SFT og SSB (Seksjon for miljøstatistikk) på 4,2 mill. kr. I tillegg har DN og SSB (Seksjon for primærnæringsstatistikk) også en samarbeidsavtale under forhandling, kostnadsberegnet til 1,6 mill. kr, slik at dagens samlede *avtalte* portefølje er på 5,8 mill. kr. Forsknings-/analyseprogrammet kommer i tillegg til dette.

Samarbeidsavtalene mellom SSB og DN og SFT er nedfelt delvis i forkant av og delvis uavhengig av lanseringen av nøkkeltall til RM og Resultatdokumentasjonssystemet. Det er derfor helt logisk at en nøye gjennomgang av statistikkbehovet i lys av disse nye behovene ville føre til en oppgradering av prosjektporteføljen.

Det er viktig å merke seg at finansieringsbehovet som er skissert skal ikke nødvendigvis dekkes av miljøvernforvaltningen alene. Bl.a. SHD, KRD, NHD er aktuelle for finansiering av prosjekter. Det må klargjøres om det er hensiktsmessig at miljøvernforvaltningen deltar i diskusjonene med tredjepart i forbindelse særlig med spissing av statistikken mot RDS og RM.

De eksisterende, tradisjonelle samarbeidsprosjektene mellom SSB og miljøvernforvaltningen skal fortsatt prioriteres høyt. Av nye, større statistikkprosjekter med sterk aktualitet for RDS vurderes særskilt følgende:

- Statistikk over kulturlandskapet, med utgangspunkt i Jordbrukstellinga 1999 og senere utvalgstillinger
- GIS-basert statistikk bør kunne brukes til å overvåke tilgang til grøntområder, lekeplasser m.m.
- Flere nøkkeltall til friluftsliv bør vurderes dekket over levekårsundersøkelsen.
- Det må vurderes inngående om man skal etablere en rehabiliteringsundersøkelse for eldre bygningsmasse for å overvåke vedlikehold og forfall av denne.
- NOREEA-prosjektet og statistikk over miljøvernkostnader, i første omgang for industrien, bør styrkes.

- Statistikk over miljørettet helsevern i kommunene bør kunne gi viktig bakgrunnsinformasjon og må utredes.
- Forbruksundersøkelsene og mikroøkonometriske analyser kan bidra til å sette sammenhengen mellom forbruket og miljøkonsekvensene i relieff.

Den eksisterende samarbeidsavtalen mellom miljøverndirektoratene og SSB skal evalueres med tanke på fornyelse neste år. Innen den fristen må alle parter nøye vurdere den foreslåtte samarbeidsporteføljen. De to kjente samarbeidsavtalene bør også integreres i en overordnet avtale som både må være konkret med hensyn på omfang, og samtidig såpass fleksibel at den gir styringsrom. SSB vil i utgangspunktet anbefale at porteføljen økes vesentlig ut over dagens nivå.

9 Prinsipper for samarbeid SSB - miljøvernforvaltningen

Den skisserte prosjektporteføljen i dette notatet legger vekt på SSBs rolle, produkter og mulighet for å levere. Det skal imidlertid understrekes at SSB ikke ønsker å utføre sin rolle som en ensidig oppdragstaker, men at en vil gå inn i et tett samarbeid med miljøforvaltningen. Et slikt samarbeid kan anta forskjellige former avhengig av prosjektenes karakter.

SSB og SFT har gjennom flere år utviklet et faglig samarbeid på forskjellige områder, og med forskjellig karakter. Dette ble stadfestet, formalisert og gjort gjeldende for hele miljøvernforvaltningen gjennom samarbeidsavtalen fra 1999. Denne utredningen viser imidlertid at det er potensiale for et utvidet samarbeid på flere områder, og noen aspekter knyttet til dette er kortfattet behandlet her.

Et faglig samarbeid må være *orientert mot praktiske løsninger* samtidig som viktige prinsipper må ivaretas. Det krever smidighet for begge/alle de samarbeidende etatene. Innen miljøområdet har SFT og SSB utviklet en stor grad av felles forståelse.

9.1 Statistikkinnsamling, -bearbeiding og analysearbeid

Samarbeidsformene kan stilles opp og grupperes på flere måter. Nedenfor er det skilt mellom følgende hovedtyper:

1. Faglig samarbeid om publisering av statistikk.

Dette omfatter tett dag-til-dag-samarbeid om databruken. Det er utviklet særlig for regnskapet for utslipp til luft, der både SFT og SSB bidrar med rådata og vurderinger. SSB sammenstiller data fra alle kildene og står for det praktiske arbeidet med publiseringen, med SFT som medspiller. Alle tabeller og figurframstillinger har kildehenvisning til SSB og SFT. Finansieringen av denne statistikken skjer over begge institusjonenes statsoppdrag.

2. Rådgivning og hjemmelsbruk i forbindelse med statistikkinnhenting

Ved slikt samarbeid skjer utvikling av skjemarutiner i nært samarbeid mellom SSB og samarbeidspartner, og det konsulteres tett ved lansering av undersøkelsen. Hjemmelsbruken ved undersøkelsen koordineres. Eksemplet her er kommunalt avfall. SSB står for alt statistikkarbeidet, fra skjema utsending til publisering. SFTs deltakelse er begrenset til konsultering i forbindelse med vinkling av spørsmål, og i tillegg godkjenning av at Forurensningsloven brukes som førstehåndshjemmel for datainnsamlingen. Det faglige samarbeidet er m.a.o. ekstensivt. SSB finansierer statistikken over statsoppdraget.

3. Bruk av fagregistre fra miljøvernforvaltningen

SSB nytter og bidrar til kvalitetssikring av fagregistre etter avtale med miljøvernforvaltningen. Eksemplet her er kommunale avløp. SESAM-Avløp (System for Effektiv Saksbehandling i Miljøvernnavdelingene) er en database som driftes av SFT etter at forgjengeren SSB-Avløp ble utviklet. SSB bruker registeret til å beregne utslipp fra kommunale renseanlegg og står for purring på oppgaver, revisjon av data og utarbeiding av statistikken. SSB og SFT finansierer statistikken i fellesskap. KOSTRA (KOMMune-STat-RAPportering) vil ventelig overta SESAM-rapporteringen fra år 2002, men det er ikke forutsatt at skiftet av rapporteringskanal skal endre samarbeidet mellom SFT og SSB. Et mindre intensivt samarbeid drives i forbindelse med INKOSYS, der SSB nytter registeret som det er, og der SFT har ansvaret for kvalitetssikringen.

4. Annen utvikling og drift av statistikk

Under denne "sekkeposten" hører mange forskjellige typer samarbeids- og finansieringsformer. Det gjelder bl.a.:

- drift av eksisterende statistikkrutiner, f.eks. industriavfall, som ble gjennomført for 3. gang i år 2000. SSBs eget hjemmelsgrunnlag brukes og SSB alene har alt ansvar for gjennomføring av undersøkelsen. Tilsvarende gjelder for grunnkretsprosjektet (for utslipp til luft),

- utviklingsprosjekter for nye statistikker/regnskapssystemer som planlegges å bli en del av den ordinære porteføljen, f.eks. avfallsregnskapet
- forbedringer/konsolideringer av spesielle statistikkrutiner, f.eks. utslipp fra forskjellige transportformer.

Felles for alle disse typene prosjekter er at SFT deltar i finansieringen, enten på 50–50 deling med SSB eller som 100 prosent oppdrag. Andre fordelingsnøkler har også vært tatt i bruk.

5. Analyser og spesialstudier

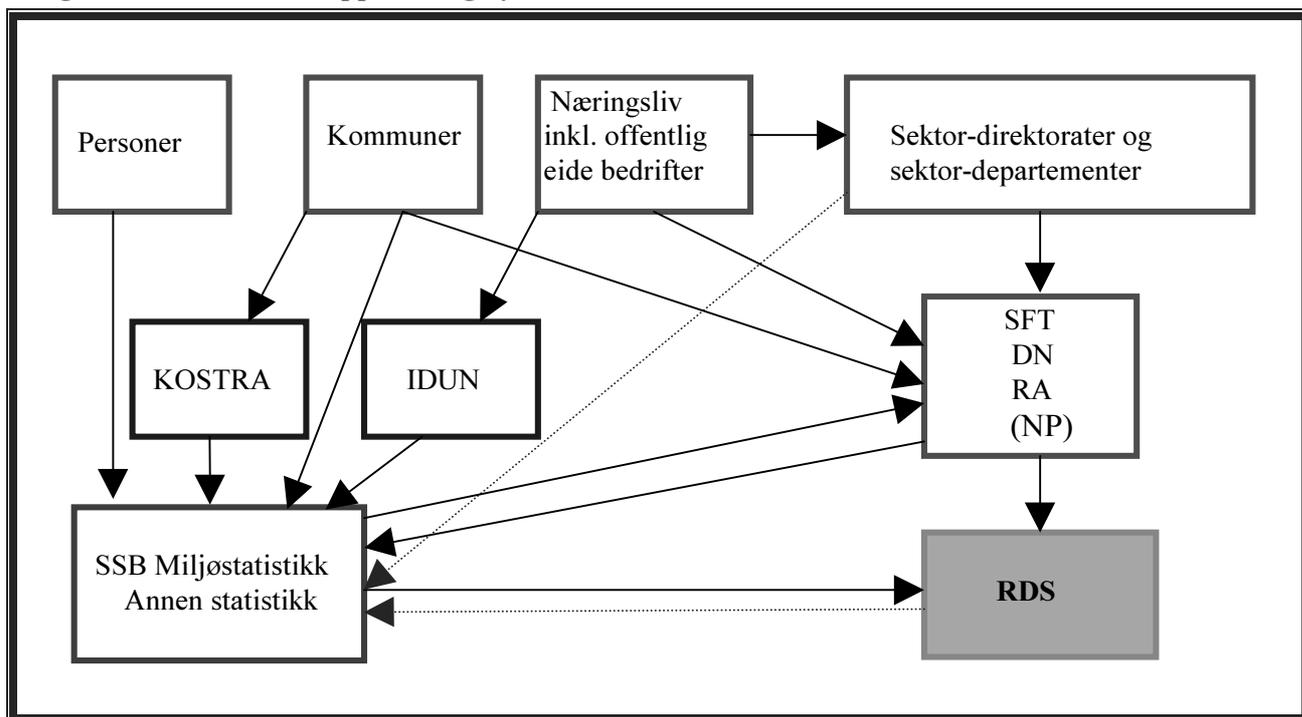
Dette kan dreie seg om analyser av bestemte sektors bidrag til utslipp, utredning av bruk av nye datakilder for statistikk, f.eks. Produktregisteret, utvikling av indikatorer for miljøpåvirkninger m.m. Erfaringsmessig har slike studier vært finansiert 100 prosent, og det faglige samarbeidet har i hovedsak begrenset seg til initieringsfasen.

9.2 Miljørapportering

9.2.1 Prinsippskisse

Miljørapporteringen i Norge utgjør et komplekst system. Skissen nedenfor er en sterk forenkling av dette systemet slik det er i dag og fortsatt ser ut til å utvikle seg videre, men den illustrerer også at selv med en forenklet framstilling så tar informasjonsutveksling og rapportering mange veier.

Figur 9.1. Skisse til et rapporteringssystem

SSB har tradisjonelt hentet inn sin statistikk fra personer, næringsliv og kommuner. Det som vil endre situasjonen dramatisk når det gjelder innsamlingsprosessen, er igangsettingen av de elektroniske rapporteringssystemene KOSTRA og IDUN. KOSTRA vil ta opp i seg all rapportering fra kommune til stat, i prinsippet i hele Norge og for alle sentral-institusjoner. I praksis må det gjøres noen tillempninger. Et særskilt problem er privatisering av offentlige tjenester. IDUN skal fange opp all regulær økonomisk rapportering fra næringslivet, dette *kan* bli utvidet til å omfatte også annen rapportering, inklusive miljø-

rapportering. Foreløpig går mye av rapporteringen fra næringslivet utenom IDUN. Også personer kan få tilbud om elektronisk rapportering, men foreløpig er det ikke tilsvarende systematisk rapportering på gang, bortsett fra planlagte rutiner i forbindelse med Folke- og boligtellingsen 2001.

Miljøinstitusjonene har tradisjonelt hentet mye av sin statistikk fra kommuner og næringsliv. Ved innføringen av de nye prinsippene for miljørapportering i forbindelse med RM og sektorvise miljøhandlingsplaner (se figur 9.1) innføres et nytt systematisk ledd; sektor-direktorater og -departementer. En konsekvens av dette *kan* bli utvidet rapporteringsbyrde særlig for næringslivet, med parallell rapportering i tre retninger. Dette er en situasjon som bør unngås.

Skissen legger opp til en vekselvirkning mellom RDS og miljøstatistikken. I hovedsak vil informasjonsstrømmen gå fra SSB til RDS-systemet, men det må også forventes at informasjon går andre veien. Det er heller ikke avklart hvor mye av informasjonsstrømmen som går til SSB fra RDS og hvor mye som går direkte fra fagsystemene i miljøverndirektoratene og vice versa.

9.2.2 Organisering av myndighetsutøvelse. Case avfall

For at sentralmakten skal kunne opptre med autoritet, må den som et minimum være godt koordinert. Dette krever klarhet i ansvarsforhold og myndighetsforhold. Uklare ansvars- og kommandoforhold når det gjelder rapportering, fører til frustrasjon i alle ledd, og det fører også til dårligere rapportering.

Det finnes nok av eksempler på slike tilfelle. Her skal avfallsstatistikken trekkes fram som eksempel. Eksemplet kan ha overføringsverdi til flere andre områder. Det har nylig vært tenkt i liknende baner på støy-området.

SSB har hatt avfallsstatistikk på programmet siden ca. 1980. Fra 1992 ble det imidlertid et sterkere satsningsområde, først med kommunalt avfall, seinere med industriavfall, andre sektorstatistikker og ikke minst utvikling av avfallsregnskapet. Spesialavfallsstatistikk ble utarbeidet av NORSAS (Norsk Spesialavfallsselskap AS, seinere skiftet institusjonen navn til Norsk kompetansesenter for avfall og gjenvinning, men beholdt forkortelsen) og SSB startet ikke opp eget arbeid med dette. NORSAS var deleid av Miljøverndepartementet. Etter hvert startet også Fylkesmennenes miljøvernavdelinger opp arbeid, for å følge opp avfallsplaner i fylkene. Omkring 1995 startet NORSAS opp arbeid med et sentralregister for avfallsaktører, basert på en forskrift om avfallsrapportering, utarbeidet av SFT. Denne rapporteringen hadde en annen vinkling, men var også noe overlappende med SSBs undersøkelse av kommunalt avfall. At fylkesmennene samlet inn statistikk gjorde etter hvert situasjonen nokså broket. SFT støttet arbeidet både i NORSAS og SSB. Et koordineringsutvalg fra alle institusjonene var i virksomhet, men kunne vanskelig gjøre mer enn å påpeke situasjonen.

SFT tok i 1999 initiativ til å endre situasjonen, og signaliserte at man heller ønsket at SSB skulle koordinere datainnsamlings-virksomheten på avfallsfeltet. Fra SSBs side ble initiativet tatt vel i mot, og man anså det å være helt i tråd med Statistikklovens bestemmelser om samordning av registre og statistiske undersøkelser.

SSB startet prosessen med sin nye rolle ved å reorganisere de rådgivende utvalgene og sammenkalle et større forum til drøftinger om behov og retning for avfallsstatistikk. Et arbeid med strategi for avfallsstatistikk ble også igangsatt, og denne prosessen har seinere fått god mottakelse i fagmiljøene. Samtidig tok SFT skritt for å avvike forskriften bak Sentralregisteret, og i år 2000 avvirket miljøvernmyndighetene og de andre eierne eierskapet til NORSAS.

Det finnes flere modeller for å etablere samarbeid mellom SSB og miljøvernforvaltningen enn dette, men eksemplet er lærerikt, fordi:

- det ivaretar både SFTs og SSBs autoritet i fagmiljøene.

- det gir større tyngde og autoritet til arbeidet fordi SFT og SSB er enige om prosessen om målene for virksomheten.
- alle aktørene vet at et slikt samordningsansvar må utøves med en viss ydmykhet og evne til å lytte til viktige argumenter fra fagmiljøene dersom det skal lykkes.
- det kan forventes forenkling av rapporteringsbyrden fra oppgavegiverne, og alle aktører kan konstatere at dette er i ferd med å skje allerede ved lanseringen av prosessen.

Statistisk sentralbyrå vil anbefale at SSB og miljøverndirektoratene samarbeider om å foreta en konkret gjennomgang av alle rapporteringsordninger som eksisterer til miljøvernforvaltningen. En slik prosess er allerede vedtatt at departementet og miljøforvaltningen skal gjøre for kommuner og fylkeskommuner, og SSB bør delta i denne og liknende prosesser. Gjennomgangen må ha til formål å forenkle og forbedre rapporteringen fra alle aktuelle aktører. Videre må man foreta en avveining av til hvilket system det er prinsipielt riktig og praktisk hensiktsmessig at aktørene rapporterer.

9.3 Publisering

Ved alt faglig samarbeid er det viktig at publiseringsrettighetene og -ansvaret er avklart. Erfaringsmessig ha dette skjedd i forbindelse med kontraktarbeidet mellom SSB og miljøinstitusjonene. Det har vært noe forskjellige prinsipper og behov som har ligget bak de enkelte kontraktene, avhengig av bl.a. i hvilken grad en av institusjonene er pålagt rapportering. Respekt for den enkelte institusjonens ansvar og integritet er viktig i forbindelse med rapportering.

Publisering vil i framtida gå mer over fra analog form (papirbasert) til elektronisk form, enten i skreven og analysert form eller som rådata i ferdig utarbeidete tabeller eller lister, eller i databaseform.

Samfunnet er utsatt for "overload" av informasjon. Det er derfor viktig at det eksisterer en mest mulig felles publiseringsstrategi mellom samarbeidende aktører, slik at man treffer målgruppene best mulig med det publiserte materialet. Dobbel publisering av samme materialet bør unngås så langt råd.

9.3.1 Analog publisering

I det etablerte samarbeidet mellom SSB og SFT har følgende varianter av publiserings-samarbeid vært brukt:

- publisering utelukkende i SSBs serier. Henvisning til samarbeidsform med SFT
- publisering i SSBs serier med SFT-logo påført
- publisering i SFTs serier med SSB-logo påført
- publisering i SFTs serier med henvisning til SSBs (del)forfatterskap
- samarbeidende publisering utenom alle etablerte serier. Eks.: "*Naturmiljøet i tall 1994*" (SSB/SFT/DN 1994) utgitt på Universitetsforlaget
- dobbelt publisering, dvs. at både SFT og SSB har publisert rapporter med identisk innhold.

I tillegg kommer materiale til Stortingsmeldinger m.m., der sammenstillinger og analyser som er gjort som underlag for beslutninger, ikke kan publiseres før miljøvernforvaltningen har offentliggjort disse beslutningene. Samarbeidsavtalen (se vedlegg 2) mellom SSB og SFT regulerer publikasjonssamarbeidet, men overlater noen av de praktiske avklaringene til kontraktarbeidet.

Det har tidligere vært luftet tanker om en egen SSB-serie; "Miljøstatistikk", som også skulle kunne gis en utforming som kunne tjene som en felles publisering mellom SFT og SSB. Tanken har hittil ikke vunnet bred tilslutning. I SSB har det vært reist spørsmål om hvilken autoritet en slik serie skulle gis i forhold til eksisterende publikasjonsserier. Det skal også gode grunner til for å etablere flere serier enn det som allerede eksisterer.

Et utvidet samarbeid mellom SSB og miljøvernmyndighetene i anledning RDS vil aktualisere spørsmålet om strategisk publikasjonssamarbeid. Partene må kunne inngå drøftinger om dette.

9.3.2 Elektronisk publisering

Elektronisk publisering, vesentlig over Internett, skiller seg fra analog publisering på noen vesentlige punkter:

- Oppdateringsfrekvensen: Oppdatering av elektroniske data kan foregå så å si kontinuerlig.
- Ressursbruken knyttet til mulig dobbelt publisering: Denne er mye mindre enn for trykt materiale.

Felles med analog publisering er i høy grad faren for "overload" ved dobbelt publisering. Felles er også at samarbeidende institusjoner har behov for synliggjøring innenfor sin egen publiseringsstrategi. Det er derfor lettere å ty til dobbelt publisering ad elektronisk vei enn ad analog vei. For SSB og SFT har dette skjedd på alle de etablerte samarbeidsområdene, både utslipp til luft og vann og avfall. SSB har statistikk på sine hjemmesider, SFT har tilsvarende statistikk på bl.a. MISTIN. Sidene har vært oppdatert til noe forskjellige tidspunkter, noe som kan føre til feilinformasjon til brukerne.

Den "ideelle" løsningen burde være at data bare ble publisert på én av institusjonenes Web-sider, mens den andre institusjonen nøyde seg med pekere til denne. Dette har hittil ikke latt seg realisere.

En tanke som nylig har vært lansert i SSB som en oppfølging av regjeringens fornyelsesprogram og spesielt tiltaksområdet "Døgnåpen forvaltning", er å utvikle et "sømløst grensesnitt" mellom SSB og SFTs Web-sider. Ideen er at både SSB og SFT beholder sine egne Web-sider, men at det tilrettelegges for automatisk oppdatering av SFTs Web-sider når SSB selv har oppdatert sine. Tilsvarende kan andre institusjoners publiserte statistikker integreres i SSB-sidene. Ideen er interessant, den vil neppe utradere faren for "overload", men brukerne kan få de data de er interesserte i, uavhengig av hvilken institusjon de går til, kildehenvisningen kan ivaretas og oppdateringen blir samtidig utført.

Det nedsettes en gruppe som får i oppgave å gjennomgå retningslinjene for publikasjonssamarbeid mellom SSB og miljøvernforvaltningen og foreslå forbedringer. Spesiell fokus må legges på elektronisk publisering, og muligheten for sømløst grensesnitt utredes.

Referanser

- Alfsen, K. H., K. A. Brække, F. Brunvoll, H. Lurås, K. Nyborg og H.V. Sæbø (1992): Environmental Indicators, Discussion Paper 71, Statistisk sentralbyrå.
- Bruvoll, A. og K. Ibenholt (1999): *Framskrivning av avfallsmengder og miljøbelastninger knyttet til sluttbehandling av avfall*, Rapport 99/32, Statistisk sentralbyrå.
- Bye, B. (2000): Labour market rigidities and environmental tax reforms: Welfare effects of different regimes, i G.W. Harrison, S. E. Hougaard Jensen, L. Haagen Pedersen og T. F. Rutherford (ed): *Using dynamic general equilibrium models for policy analysis*, North-Holland.
- Bye, B. og K. Nyborg (2000): Gratis utslippskvoter versus differensierte karbonskatter, Sosialøkonomen 1, 2000.
- Bye, T., M. Hansen og B. Strøm (2001): Hvordan framskrive utslipp av klimagasser? Notater 2001/05, Statistisk sentralbyrå.
- Dahlslett, H. P. og E. Engelién (1999): Sentrumsstatistikk for Oslo og Akershus. Notater 1999/76, Statistisk sentralbyrå.
- Dysterud, M. V. og P. Schøning (1998): Etterprøvbare miljømål for byer og tettsteder. Et metodeprosjekt for utvikling og prøving av miljøindikatorer. Notater 98/42, Statistisk sentralbyrå.
- Dysterud, M. V., E. Engelién og P. Schøning (1999): *Tettstedsavgrensning og arealdekke innen tettsteder. Metode og resultater*. Rapport 1999/29, Statistisk sentralbyrå.
- EEA (2000a): *Environmental signals 2000*. Det europeiske miljøbyrået (European Environment Agency), København.
- EEA (2000b): *Are we moving in the right direction. Indicators on transport and environment intergration in the EU*. Environmental issues series No. 12. Det europeiske miljøbyrået (European Environment Agency), København.
- Engelién, E. (2000): Arealbruksstatistikk for tettsteder. Dokumentasjon av arbeid med metodeutvikling 1999. Notater 2000/12, Statistisk sentralbyrå.
- Engelién, E. og P. Schøning (2000): Land use statistics for urban settlements. Documents 2000/12, Statistisk sentralbyrå.
- Flugsrud, K., E. Gjerald, S. Holtskog, H. Høie, G. Haakonsen, K. Rypdal, B. Tornsjø og F. Weidemann (2000): *The Norwegian emission inventory*, Rapport 2000/1, Statistisk sentralbyrå og Statens forurensningstilsyn.
- Frøyen B. K. og Ø. Skullerud (2000): *Avfallsregnskap for Norge. Metoder og resultater for treavfall*. Rapport 2000/12, Statistisk sentralbyrå.
- Fæhn, T. og E. Holmøy (2000): Welfare effects of trade liberalisation in distorted economies: A dynamic general equilibrium assessment for Norway, i: G.W. Harrison, S.E. Hougaard Jensen, L. Haagen Pedersen og T.F. Rutherford (ed): *Using dynamic general equilibrium models for policy analysis*, North-Holland.
- Gundersen, F. (1999): *Produksjon av svalbardstatistikk: Begrensninger og muligheter*. Rapport 99/18, Statistisk sentralbyrå.
- Hansen, A. C. (1999): *Framskrivning av støybelastning for veitrafikk*. Rapport 99/1, Statistisk sentralbyrå.
- Hass, J.L., R.O. Solberg og T.W. Bersvendsen (2000): *Industriens investeringer og utgifter tilknyttet miljøvern - pilotundersøkelse 1997*. Rapport 2000/17, Statistisk sentralbyrå.
- Haakonsen, G. (2000): *Utslipp til luft i Oslo, Bergen, Drammen og Lillehammer 1991–1997. Fordeling på utslippskilder og bydeler*. Rapport 2000/23, Statistisk sentralbyrå.

- Haakonsen, G., K. Rypdal, P. Schøning og S.E. Stave (2001): Towards a National Indicator for Noise Exposure and Annoyance, Documents 2001/3, Statistisk sentralbyrå.
- Ibenholt, K. (1999): Framskrivning av avfall og tilhørende utslipp ved hjelp av MSG6. Teknisk dokumentasjon. Notater 1999/72, Statistisk sentralbyrå.
- Kaurin, Å., E. Vinju og L. Solheim: Statistikk over avfall og gjenvinning fra deler av offentlig virksomhet. Notater 96/15, Statistisk sentralbyrå.
- Kitterød, H. og G. Haraldsen (1992): *Døgnet rundt: tidsbruk og tidsorganisering 1970–90: tidsnyttingsundersøkelsene*. Sosiale og Økonomiske Studier (SØS) nr. 76, Statistisk sentralbyrå.
- Kleven, Ø. (2000): Levekårsundersøkelsen i Longyearbyen 2000. Dokumentasjon og tabellrapport. Notater 2000/31, Statistisk sentralbyrå.
- Lurås, H. (1995): *Framskrivning av miljøindikatorer*, Rapporter 95/25, Statistisk sentralbyrå.
- Lystad, J.-E. (1999): *Nordmenns ferievaner 1998*. Rapporter 1999/33, Statistisk sentralbyrå.
- Monsrud, J. (1997): *Eie og bruk av personbil: Noen utviklingstrekk 1980-1995*, Rapporter 97/10, Statistisk sentralbyrå.
- Mork, K., T. Smith og J. Hass (2000): *Ressursinnsats, utslipp og rensing i den kommunale avløpssektoren*. Rapporter 2000/27, Statistisk sentralbyrå.
- Nordisk Ministerråd (1997): Brunvoll, F., N. Christensen, E. Vesselbo, P. Byholm, E. Hermannsdóttir, H. Høie, B. Chytraeus og A. Widell: *Indicators of the State of the Environment in the Nordic Countries*. TemaNord 1997:537, NMR, Copenhagen.
- Nordisk Ministerråd (1999): Brunvoll, F., E. H. Dávila, V. Palm, S. Ribacke, K. Rypdal og L. Tängdén: *Inventory of climate change indicators for the Nordic Countries*, TemaNord 1999:505, NMR, Copenhagen.
- Nordisk Ministerråd (2000a): Hass, J. og Skarborg, V.: *Nordic Environment – Economic Indicators. Nordic Natural and Environmental Accounts – Part III*. TemaNord 2000:515, NMR, Copenhagen.
- Nordisk Ministerråd (2000b): Brunvoll, F., K. Rypdal og B. Tornsjø: *Indicators of hazardous chemicals - review and recommendations for further work*. TemaNord 2000:574, NMR, Copenhagen.
- Nygård Evensen, T. (1999): *Turismens betydning for norsk økonomi. Satellittregnskap for turisme 1988–1999*. Rapporter 99/21, Statistisk sentralbyrå.
- OECD (1994): *Environmental Indicators. OECD Core Set*. Organisation for Economic Co-operation and Development, Paris.
- OECD (1998): *Towards Sustainable Development. Environmental Indicators*. Organisation for Economic Co-operation and Development, Paris. Organisation for Economic Co-operation and Development, Paris.
- OECD (1999): *OECD Environmental Data. Compendium 1999*.
- Ot.prp. nr. 5 (1999–2000): Om lov om helseregistre og behandling av helseopplysninger.
- Rogstad, L. (1985): Opplegg for et ressursregnskap for vann. Forslag til oppbygging og tabelleksempler. Interne notater nr. 85/8, Statistisk sentralbyrå.
- Rønningen, O. (2000): *Bygg- og anleggsavfall. Avfall fra nybygging, rehabilitering og riving. Resultater og metoder*. Rapporter 2000/8, Statistisk sentralbyrå.
- Skogesal, O. (1997): *Avfallsregnskap for Norge – Prinsipper og metoder. Resultater for papir og glass*. Rapporter 1997/12, Statistisk sentralbyrå.
- Skullerud, Ø. (1998): *Avfallsregnskap for Norge: Metoder og resultater for våtorganisk avfall*. Rapporter 1998/3, Statistisk sentralbyrå.

- Skullerud, Ø. (2000): *Avfallsregnskap for Norge. Metoder og foreløpige resultater for metaller*. Rapporter 2000/2, Statistisk sentralbyrå.
- Skullerud, Ø. og S. E. Stave (2000): *Avfallsregnskap for Norge. Metoder og resultater for plast*. Rapporter 2000/15, Statistisk sentralbyrå.
- Smith, T. (2000): *Utvikling av arealstatistikk for tettstedsnære områder – muligheter og begrensninger*. Rapporter 2000/19, Statistisk sentralbyrå.
- Snellingen Bye, A., K. Mork, T. Sandmo og B. Tornsjø (2000): *Resultatkontroll jordbruk 2000. Jordbruk og miljø, med vekt på gjennomføring av tiltak mot forureining*. Rapporter 2000/20, Statistisk sentralbyrå.
- SSB/SFT/DN (1994): *Naturmiljøet i tall 1994*, Oslo: Universitetsforlaget.
- St.meld. nr. 4 (1996–97): *Langtidsprogrammet 1998–2001*, Finansdepartementet.
- St.meld. nr. 58 (1996–97): *Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling. Dugnad for framtida*, Miljøverndepartementet.
- St.meld. nr. 8 (1999–2000): *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, Miljøverndepartementet.
- St.meld. nr. 24 (2000–2001): *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, Miljøverndepartementet.
- Statistisk sentralbyrå (1981): *Ressursregnskap - Resource accounts*, Statistiske analyser nr. 46.
- Statistisk sentralbyrå (1982a): *Arealstatistikk for tettsteder*, NOS B333.
- Statistisk sentralbyrå (1982b): *Ressursregnskap for fisk*, Rapporter 82/17
- Statistisk sentralbyrå (1983): *Tidsnyttingsundersøkelsen 1980–81*, NOS B 378.
- Statistisk sentralbyrå (1992): *Tidsbruk og tidsorganisering 1970–90*. NOS C 10.
- Statistisk sentralbyrå (1994): *Standard for næringsgruppering*, NOS C 182.
- Statistisk sentralbyrå (1995a): *Naturressurser og miljø 1995*, Statistiske analyser nr. 6.
- Statistisk sentralbyrå (1995b): *Historisk statistikk 1994*, NOS C 188.
- Statistisk sentralbyrå (1996): *Naturressurser og miljø 1996*, Statistiske analyser nr. 9.
- Statistisk sentralbyrå (1997a): *Naturressurser og miljø 1997*, Statistiske analyser nr. 16.
- Statistisk sentralbyrå (1997b): *Kriminalstatistikk*, NOS C 528.
- Statistisk sentralbyrå (1998a): *Naturressurser og miljø 1998*, Statistiske analyser nr. 23.
- Statistisk sentralbyrå (1998b): *Arbeidsmarkedsstatistikk 1996–1997*, NOS C 467.
- Statistisk sentralbyrå (1999a): *Naturressurser og miljø 1999*, Statistiske analyser nr. 29.
- Statistisk sentralbyrå (2000a): *Naturressurser og miljø 2000*, Statistiske analyser nr. 34.
- Statistisk sentralbyrå (2000b): *Statistisk årbok 2000*, NOS C 600.
- Statistisk sentralbyrå (2000c): *Avfallsstatistikk. Kommunalt avfall 1998*. NOS C 625.
- Statistisk sentralbyrå (2000d): *Kommunalt avfall, 1999: Kvar nordmann sorterte 118 kilo avfall*. *Dagens statistikk*, 28. juni 2000.
- Statistisk sentralbyrå (2000e): *Ferieundersøkelsen, 1999: Ut på tur, aldri sur*. *Dagens statistikk*, 15. juni 2000.
- Statistisk sentralbyrå (2001a): *Naturressurser og miljø 2001*, Statistiske analyser nr. 46.
- Statistisk sentralbyrå (2001b): *Avfall fra tjenesteytende næringer. Varehandelen, 1999: Mye papiravfall fra varehandelen*. *Dagens statistikk*, 14. februar 2001.

Statistisk sentralbyrå (2001c): Avfall og gjenvinning i industrien, 1999: Mer avfall fra industrien. *Dagens statistikk*, 19. mars 2001.

UNCSD (1996): *Indicators of Sustainable Development. Frameworks and Methodologies*. United Nations Commission on Sustainable Development, New York, August 1996.

Vedlegg 1. Resultatområder, strategiske mål, resultatmål og nøkkeltall.

Beskrivelsene nedenfor er hentet fra det upubliserte notatet fra Miljøverndepartementet "Nøkkeltall for miljøvernpolitikken. 14. juni 2000", men er senere oppdatert med noen endringer og tillegg som er funnet i St.meld. nr. 24 (2000–2001) "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand".

1. Vern og bruk av biologisk mangfold

Det strategiske målet for vern og bruk av biologisk mangfold er formulert slik:

Strategisk mål: "Naturen skal forvaltes slik at arter som finnes naturlig sikres i levedyktige bestander, og slik at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes og gjør det mulig å sikre det biologiske mangfoldets fortsatte utviklingsmuligheter".

De nøkkeltallene som er foreslått for å belyse dette strategiske målet er:

- Endring i utstrekning (areal) av inngrepsfrie naturområder (tilstand).
- Endring i områder med viktige økologiske funksjoner på landskapsnivå (tilstand).
- Inngrep i svært viktige leve- og funksjonsområder for arter og bestander (påvirkning).

Det er definert 6 nasjonale resultatmål innenfor resultatområdet biologisk mangfold. Oversikten under presenterer disse samt de resultatindikatorene som er foreslått:

Resultatmål 1: "Et representativt utvalg av norsk natur skal vernes for kommende generasjoner."

Foreslåtte nøkkeltall:

- Areal vernet etter naturvernloven (tilstand).
- Hovedtyper av norsk natur i verneområdene. Inndeling i sju hovednaturtyper (skog, myr og våtmark, kulturlandskap, fjell, ferskvann, kyst og hav) brukes (tilstand).

Resultatmål 2: "I truede naturtyper skal inngrep unngås, og i hensynskrevende skal viktige økologiske funksjoner opprettholdes".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Areal av hver av de truede naturtypene (tilstand).
- Areal av hver av de hensynskrevende naturtypene (tilstand).

Resultatmål 3: "Kulturlandskapet skal forvaltes slik at kulturhistoriske verdier og estetiske verdier, biologisk mangfold og tilgjengelighet opprettholdes".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Tilstand og utvikling for de nasjonalt prioriterte kulturlandskap (tilstand).
- Tilstanden og utvikling i jordbrukets kulturlandskap (tilstand).

Resultatmål 4: "Høsting og annen bruk av levende ressurser skal ikke føre til at arter eller bestander utrykkes eller trues".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Antall arter og bestander der høsting er den vesentligste årsaken til at arter eller bestander kan bli sterkt redusert (tilstand).
- Årlig rapportert uttak av utvalgte marine bestander i forhold til bestandsstørrelser og ICES' kvotebefalinger (påvirkning).

Resultatmål 5: "Menneskeskapt spredning av organismer som ikke hører naturlig hjemme i økosystemene, skal ikke skade eller begrense økosystemenes funksjon".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Antall arter som er innført til Norge og som etablerer seg eller sprer seg i selvreproduserende bestander (tilstand).
- Menneskeskapt spredning av utvalgte arter og bestander som har effekter på økosystem (tilstand).

Resultatmål 6: "Truede arter skal opprettholdes på eller gjenoppbygges til livskraftige nivåer".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Antall arter som endrer kategori i rødlista som følge av menneskelig aktivitet fordelt etter trusselfaktor (tilstand).
- Bestandssituasjonen for utvalgte tiltakskrevende arter (tilstand).

Resultatmål 7: "De jordressurser som har potensiale for matproduksjon, skal disponeres slik at en tar hensyn til framtidige generasjoners behov".

- Ingen nøkkeltall definert. Dette resultatmålet er angitt i selve teksten (boks 3.1) i St.meld. nr. 24, men er ikke tatt med i vedlegget i meldingen som viser alle mål og nøkkeltall.

2. Friluftsliv

Det strategiske målet for friluftsliv er formulert slik:

Strategisk mål: "Alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv som helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og i naturen for øvrig."

Det er ikke foreslått nøkkeltall for å belyse dette strategiske målet.

Det er definert 4 nasjonale resultatmål innenfor resultatområdet friluftsliv. Oversikten under presenterer disse samt de resultatindikatorene som er foreslått:

Resultatmål 1: "Friluftsliv basert på allemannsretten skal holdes i hevd i alle lag av befolkningen".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Befolkningens deltakelse i friluftsliv (nøkkeltall for tilstand).
- Holdninger til og kunnskap om allemannsrett, ferdskultur, bruk av kart og kompass, med mer (tilstand).

Resultatmål 2: "Barn og unge skal gis mulighet til å utvikle ferdigheter i friluftsliv".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Barn og unges deltakelse i friluftslivsaktiviteter (tilstand).
- Andel av barn i barne- og ungdomsskolen som drar på leirskole per år (tilstand).
- Barnehager og skoler (på barnetrinnet) med minimum en dag i uka ute i naturpregede områder ("grønnstruktur") i byer og tettsteder (tilstand).

Resultatmål 3: "Områder av verdi for friluftslivet skal sikres slik at miljøvennlig ferdsel, opphold og høsting fremmes og naturgrunnet bevarer".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Andel av arealet i 100-metersbeltet langs kysten fra svenskegrensa til og med Hordaland som er tilgjengelig (tilstand).
- Totalareal av offentlige friluftsområder i den enkelte kommune og sett i forhold til befolkningsgrunnet (tilstand).
- Omfang av arealer med dokumenterte friluftsinnteresser sett i forhold til befolkningsgrunnet (tilstand).

Resultatmål 4: "Ved boliger, skoler og barnehager skal det være god adgang til trygg ferdsel, lek og annen aktivitet i en variert og sammenhengende grønnstruktur med gode forbindelser til omkringliggende naturområder".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Andel av boliger, skoler og barnehager som har trygg tilgang på leke- og rekreasjonsareal (minst 5 dekar) i en avstand på 200 meter (tilstand).
- Andel av boliger, skoler og barnehager som har tilgang på nærturterreng (større enn 200 dekar) i en avstand på 500 meter (tilstand).

3. Kulturminner og kulturmiljøer

Det strategiske målet for kulturminner og kulturmiljøer er formulert slik:

Strategisk mål: "Mangfoldet av kulturminner og kulturmiljø skal forvaltes og ivaretas som bruksressurser, og som grunnlag for opplevelse og videreutvikling av fysiske omgivelser. Et representativt utvalg av kulturminner og kulturmiljøer skal tas vare på i et langsiktig perspektiv som kunnskapsgrunnlag og som grunnlag for opplevelser".

Det er ikke foreslått nøkkeltall for å belyse dette strategiske målet.

Det er definert 3 nasjonale resultatmål innenfor resultatområdet kulturminner og kulturmiljøer. Oversikten under presenterer disse samt de resultatindikatorene som er foreslått:

Resultatmål 1: "Det årlig tapet av kulturminner og kulturmiljøer som følge av fjerning, ødeleggelse eller forfall, skal minimeres og skal innen 2008 ikke overstige 0,5 prosent årlig".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Prosentvis årlig tap av SEFRAK-registrerte bygninger (nøkkeltall for påvirkning).
- Prosentvis årlig tap av registrerte arkeologiske kulturminner i Fornminneregisteret i et representativt antall kontrollkommuner (påvirkning).

Resultatmål 2: "Det representative utvalget av kulturminner og kulturmiljøer skal bevares i en tilstand som tilsvarer 1998-nivå, og fredete bygninger og anlegg skal ha ordinært vedlikeholds nivå innen år 2010. "

Foreslåtte nøkkeltall:

- Andel stående fredete bygninger og anlegg med ordinært vedlikeholds nivå. Endring i forhold til 1998-nivå (tilstand).
- Andel registrerte arkeologiske kulturminner uten nye skader i Fornminneregisteret i et representativt antall kommuner. Bestand ved årets start og endring i forhold til 1998-bestand (tilstand).

Resultatmål 3: "Den geografiske, sosiale, etniske og tidsmessige bredde i varig vernede kulturminner og kulturmiljøer skal bedres, slik at svakt representerte og manglende hovedgrupper er representert ved flere objekter innen år 2004 i forhold til 1998-nivå."

Foreslått nøkkeltall:

- Antall vedtaksfredninger per hovedgruppe kulturminner og kulturmiljøer per år og differanse i forhold til 1998-nivå (tilstand).

4. Overgjødsling og oljeforurensning

Det strategiske målet for dette resultatområdet overgjødsling er formulert slik:

Strategisk mål: "Det skal sikres en vannkvalitet i ferskvannsføremønstre og marine områder som sikrer opprettholdelse av arter og økosystemer og ivaretar hensynet til menneskenes helse og trivsel".

Det nøkkeltallet som er foreslått for å belyse eutrofitilstanden er:

- Endring i eutrofitilstand i norske ferskvannsresipienter og kystområder (nøkkeltall for tilstand).

Resultatmål 1: "Utslippene av næringssaltene fosfor og nitrogen til eutrofipåvirkede deler av Nordsjøen skal være redusert med 50 % innen 2005 regnet fra 1985".

Foreslått nøkkeltall:

- Tilførsler av nitrogen og fosfor til eutrofipåvirkede deler av Nordsjøen (påvirkning).

Resultatmål 2: "Operasjonelle utslipp av olje skal ikke medføre uakseptabel helse- eller miljøskade. Risikoen for miljøskade og andre ulemper som følge av akutt forurensning skal ligge på et akseptabelt nivå".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Antall og mengde akutte oljeutslipp fra offshorevirksomhet, skipsfart og landbasert virksomhet (påvirkning).
- Utslipp av olje med produsert vann og fortrenningsvann (påvirkning).

5. Helse- og miljøfarlige kjemikalier

Det strategiske målet for dette resultatområdet er formulert slik:

Strategisk mål: "Utslipp og bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier skal ikke føre til helseskader eller skader på naturens evne til produksjon og selvfornyelse. Konsentrasjoner av de farligste kjemikalier i miljøet skal bringes ned mot bakgrunnsnivået for naturlig forekommende stoffer, og tilnærmet null for menneskeskapte forbindelser".

De nøkkeltallene som er foreslått for å belyse tilstanden i forhold til dette resultatområdet er:

- Bly (Pb) og kadmium (Cd) i moser (tilstand).
- Miljøgifter i blåskjell (tilstand)

Nasjonalt resultatmål 1: "Utslipp av enkelte miljøgifter (jfr. prioritetslisten) skal stanses eller reduseres vesentlig innen 2000, 2005 og 2010".

Foreslått nøkkeltall:

- Indeks for utslipp av kjemikalier på prioritetslisten veiet etter farlighet (påvirkning).

Nasjonalt resultatmål 2: "Utslipp og bruk av kjemikalier som utgjør en alvorlig trussel mot helse og miljø skal kontinuerlig reduseres i den hensikt å stanse utslippene innen en generasjon (25 år, dvs. innen 2020)".

Foreslått nøkkeltall: Nøkkeltall er foreløpig ikke utviklet.

Nasjonalt resultatmål 3: "Risiko for at utslipp og bruk av kjemikalier forårsaker skade på helse og miljø skal reduseres vesentlig".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Utvikling i bruk av:
 - utvalgte stoffer/stoffgrupper (vurdert etter farlighet) på OBS-listen (påvirkning).
 - farlige kjemikalier fordelt på ulike bransjer (alle fareklasser eller CMR-stoffer) (påvirkning).
 - utvalgte produkttyper (påvirkning).

Nasjonalt resultatmål 4: "Forurensning av grunn, vann og sedimenter forårsaket av tidligere tiders virksomhet, feildisponering av avfall og lignende skal ikke medføre alvorlige forurensningsproblemer".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Areal med kostholdsråd i norske fjorder (tilstand).

- Samlet areal med "alvorlig" forurenset grunn i Norge (tilstand).
- Antall kilometer vassdrag som er alvorlig påvirket av avrenning fra nedlagte gruver (tilstand).
- Antall grunnforurensningslokaliteter hvor det er konstatert eller er mistanke om at forurensning leker (påvirkning).

6. Avfall og gjenvinning

Det *strategiske* målet for dette resultatområdet er formulert slik:

Strategisk mål: "Avfallsproblemene skal løses slik at avfallet gir minst mulig skade og ulempe for mennesker og naturmiljø, samtidig som avfallet og håndteringen av dette legger minst mulig beslag på samfunnets ressurser".

Det er ikke foreslått nøkkeltall for å belyse dette strategiske målet.

Det er definert 3 *nasjonale resultatmål* innenfor resultatområdet avfall og gjenvinning. Oversikten under presenterer disse samt de resultatindikatorene som er foreslått:

Nasjonalt resultatmål 1: "Utviklingen i generert mengde avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten".

Foreslått nøkkeltall:

- Total mengde avfall generert per år sett i forhold til økonomisk vekst målt i BNP (påvirkning).

Nasjonalt resultatmål 2: "Basert på at mengden avfall til sluttbehandling skal reduseres i tråd med hva som er et samfunnsøkonomisk og miljømessig fornuftig nivå, tas det sikte på at mengden avfall til sluttbehandling innen 2010 skal være om lag 25 prosent av generert avfallsmengde".

Foreslått nøkkeltall:

- Andel av totalt generert mengde avfall som går til sluttbehandling (tilstand).

Nasjonalt resultatmål 3: "Praktisk talt alt spesialavfall skal tas forsvarlig hånd om, og enten gå til gjenvinning eller være sikret tilstrekkelig nasjonal behandlingskapasitet."

Foreslåtte nøkkeltall:

- Mengde spesialavfall med ukjent disponering (påvirkning).
- Mengde spesialavfall som eksporteres til sluttbehandling (påvirkning).

7. Klima, ozonlaget, langtransporterte luftforurensninger og støy

Dette resultatområdet er delt inn i 5 underområder.

Klima

Det *strategiske* målet for resultatområdet klima er formulert slik:

Strategisk mål: "Konsentrasjonen av klimagasser skal stabiliseres på et nivå som vil forhindre skadelig menneskeskapt påvirkning av klimasystemet".

Følgende nøkkeltall er foreslått for å belyse tilstanden:

- Global middeltemperatur målt som tiårs middelerverdier (tilstand).
- Norsk middeltemperatur målt som tiårs middelerverdier (tilstand).

Nasjonalt resultatmål: "Klimagassutslippene i forpliktelsesperioden 2008–2012 skal ikke være mer enn 1 % høyere enn i 1990".

Foreslått nøkkeltall:

- Totale nasjonale utslipp av "Kyotogassene" (CO₂, CH₄, N₂O, SF₆, PFK, HFK) målt i CO₂-ekvivalenter (påvirkning).

Nedbryting av ozonlaget

Det strategiske målet for resultatområdet nedbryting av ozonlaget er formulert slik:

Strategisk mål: "All produksjon og forbruk av ozonreducerende stoffer skal stanses".

Følgende nøkkeltall er foreslått for å belyse tilstanden:

- Totalozon over breddegradsbånd 55-80 grader nord (tilstand).
- Klorforbindelser i atmosfæren veiet etter ozonreducerende evne (ODP-verdi) (tilstand).

Det er definert 3 nasjonale resultatmål:

Resultatmål 1: "Det skal ikke være forbruk av halon, alle typer klorfluorkarboner (KFK), tetraklormetan, metylkloroform og hydrobromfluorkarboner (HBFK)".

Resultatmål 2: "Forbruket av metylbromid skal være stabilisert fra 1995 og være faset ut innen 2005".

Resultatmål 3: "Forbruket av hydroklorfluorkarboner (HKFK) skal være stabilisert fra 1995 og være faset ut innen 2015".

Foreslått nøkkeltall:

- Importert mengde av ozonreducerende stoffer (påvirkning).
- Dette nøkkeltallet for påvirkning vil dekke disse resultatområdene.

Langtransporterte luftforurensninger

Det strategiske målet for resultatområdet langtransporterte luftforurensninger er formulert slik:

Strategisk mål: "Utslippene av svoveldioksid, nitrogenoksider, flyktige organiske forbindelser og ammoniakk, skal reduseres slik at påvirkningen av naturen holdes innenfor kritiske belastningsgrenser (naturen tålegrense) og slik at menneskets helse og miljøet ikke skades".

Det er foreslått 2 nøkkeltall for å belyse tilstanden på dette området:

- Areal med overskridelser av tålegrensene for forurensning – vann (tilstand).
- Areal med skade på fiskebestander (tilstand).

Det er definert 4 nasjonale resultatmål:

Nasjonalt resultatmål 1: "Utslipp av svoveldioksid (SO₂) skal maksimalt være 22 000 tonn i 2010, som tilsvarer en 58 % reduksjon i forhold til nivået i 1990".

Foreslått nøkkeltall:

- Utslipp av svoveldioksid (SO₂) (påvirkning).

Nasjonalt resultatmål 2: "Utslippene av nitrogenoksider (NO_x) skal maksimalt være 156 000 tonn i 2010, som tilsvarer 28 % reduksjon i forhold til nivået i 1990".

Foreslått nøkkeltall:

- Utslipp av nitrogenoksider (NO_x) (påvirkning).

Nasjonalt resultatmål 3: "Utslippene av flyktige organiske forbindelser (VOC) fra hele fastlandet og norsk økonomisk sone sør for 62. breddegrad reduseres med 30 % i forhold til 1989-nivå snarest mulig. I tillegg skal VOC-utslippene maksimalt være 195 000 tonn i 2010, som tilsvarer 37 % reduksjon i forhold til nivået i 1990".

Foreslått nøkkeltall:

- Utslipp av flyktige organiske forbindelser (NMVOC) (påvirkning).

Nasjonalt resultatmål 4: "Utslippene av ammoniakk (NH₃) skal maksimalt være 23 000 tonn i 2010, som tilsvarer utslippsnivået i 1990".

Foreslått nøkkeltall:

- Utslipp av ammoniakk (NH₃) (påvirkning).

Lokal luftkvalitet

Det strategiske målet for resultatområdet lokal luftkvaliteter formulert slik:

Strategisk mål: "Lokale luftforurensningsproblemer skal forebygges og reduseres slik at hensynet til menneskenes helse og trivsel ivaretas".

Det er ikke definert noen nøkkeltall for å belyse dette strategiske målet.

Det er definert 4 nasjonale resultatmål med hensyn på lokal luftkvalitet:

Nasjonalt resultatmål 1: Døgnmiddelkonsentrasjonene av PM₁₀ skal innen 2005 ikke overskride 50 µg/m³ mer enn 25 dager per år og innen 2010 ikke mer enn 7 dager per år.

Foreslåtte nøkkeltall:

- Antall bosatte i områder utsatt for mer enn 7 dager med overskridelser av 50 µg/m³ svevestøv per år (nøkkeltall for tilstand).
- Kildefordeling av PM₁₀-utslippene i soner med overskridelse, på dager med overskridelse (nøkkeltall for påvirkning).

Nasjonalt resultatmål 2: Timesmiddelkonsentrasjonen av nitrogendioksid (NO₂) skal innen 2010 ikke overskride 150 µg/m³ mer enn 8 timer per år.

Foreslåtte nøkkeltall:

- Antall bosatte i områder utsatt for mer enn 8 timer med overskridelser av 150 µg/m³ nitrogendioksid per år (nøkkeltall for tilstand).
- Kildefordeling av NO₂-utslippene i soner med overskridelse, på dager med overskridelse (nøkkeltall for påvirkning).

Nasjonalt resultatmål 3: Døgnmiddelkonsentrasjonen av svoveldioksid (SO₂) skal innen 2005 ikke overskride 90 µg/m³.

Foreslåtte nøkkeltall:

- Antall målte overskridelser av 90 µg/m³ svoveldioksid midlet over et døgn i løpet av et år (nøkkeltall for tilstand).

Nasjonalt resultatmål 4: Årsmiddelkonsentrasjonen av benzen skal innen 2010 ikke overskride 2 µg/m³ som bybakgrunnsverdi.

Foreslåtte nøkkeltall:

- Antall bosatte i områder utsatt for mer enn 2 µg/m³ benzen per år på bybakgrunnsnivå (nøkkeltall for tilstand).
- Kildefordeling av benzen-utslippene i soner med overskridelse, på dager med overskridelse (nøkkeltall for påvirkning).

Lokal luftkvalitet - støy

Det strategiske målet for resultatområdet lokal luftkvalitet- støy er formulert slik:

Strategisk mål: "Støyproblemer skal forebygges og reduseres slik at hensynet til menneskenes helse og trivsel ivaretas".

Nasjonalt resultatmål: "Støyplagen skal reduseres med 25 % innen 2010 i forhold til 1999".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Støyplage i Norge (vist ved "støyplageindeksen - SPI) (nøkkeltall for tilstand).
- Antall personer utsatt for ulike støynivåer utendørs, fordelt på ulike kilder (nøkkeltall for påvirkning).

8. Radioaktiv forurensning, miljøvern i polarområdene

Dette resultatområdet er delt inn i 2 underområder.

Miljøvernsamarbeidet i polarområdene

Det strategiske målet for dette området er formulert slik:

Strategisk mål: "De store, sammenhengende villmarksområdene på Svalbard og i Antarktis skal sammen med kulturminnene sikres mot vesentlige inngrep og påvirkninger. Svalbard skal framstå som et av de best forvaltede villmarksområder i verden, og bosetningene skal drives på en miljøforsvarlig måte for å sikre miljø og trivsel. Norge skal arbeide for at våre nære arktiske havområder bevares som noen av verdens reneste, og at ressursutnyttelse foregår innenfor rammer som sikrer at det biologiske mangfoldet opprettholdes på kort og lang sikt".

Nasjonalt resultatmål 1: "Utnyttelse av ressursene i våre nære arktiske havområder skal ikke føre til at arter eller bestander trues eller utrykkes".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Bestandssituasjonen for et utvalg sjøfuglbestander som er sårbare for påvirkning fra ressursutnyttelse i Barentshavet (tilstand).
- Årlig rapportert uttak av utvalgte marine bestander i forhold til bestandsstørrelser og ICES kvoteanbefalinger (påvirkning).

Nasjonalt resultatmål 2: "Bestander av arter som i dag regnes som truet eller på annen måte negativt påvirket av arealbruk, høsting og/eller forurensning skal bevares og om mulig gjenoppbygges".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Nivåer av utvalgte miljøgifter i utvalgte arktiske dyrestand (tilstand).
- Antall arter som endrer kategori i rødlista for Svalbard og Jan Mayen som følge av menneskelig aktivitet, fordelt etter trusselfaktorer (tilstand).

Nasjonalt resultatmål 3: "Omfanget av sammenhengende villmarksområder på Svalbard skal søkes opprettholdt. Et representativt utvalg av Svalbards natur skal sikres mot vesentlige inngrep og påvirkning gjennom særskilte vernevedtak innen år 2002. Viktige marine naturverdier rundt Svalbard skal sikres".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Andel vernet areal innenfor de ulike biogeografiske soner på Svalbard (tilstand/tiltak).
- Marine områder rundt Svalbard underlagt vern og andre tiltak som beskytter naturverdier (tilstand).
- Areal berørt av tyngre tekniske naturinngrep på Svalbard (påvirkning).

Nasjonalt resultatmål 4: "Et representativt utvalg av kulturminner på Svalbard og Jan Mayen skal søkes bevart som et vitenskapelig kildemateriale og et opplevelsesgrunnlag for framtidige generasjoner. Tapet av kulturminner som følge av menneskelig virksomhet skal i gjennomsnitt ikke overstige 0,1 % årlig".

Foreslått nøkkeltall:

- Prosentvis årlig tap av registrerte kulturminner i henhold til kulturminnedatabasen hos sysselmannen (tilstand).

Nasjonalt resultatmål 5: "Transport og ferdsel på Svalbard skal ikke medføre vesentlige eller varige skader på vegetasjonen eller forstyrrelse av dyrelivet. Mulighetene for naturopplevelse uforstyrret av motorisert ferdsel skal sikres også i områder som er lett tilgjengelig fra bosetningene".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Ferdselsslitasje i utvalgte områder (tilstand; *nøkkeltallet er også knyttet til resultatmål 4*).
- Areal av områder uten motorferdsel som er lett tilgjengelige fra bosettingene på Svalbard (tilstand).
- Omfanget av motorisert ferdsel på Svalbard (påvirkning; *nøkkeltallet er også knyttet til res.mål 4*).

Radioaktiv forurensning

Strategisk mål: "Norge skal bidra til å redusere utslipp og risiko for utslipp av radioaktive stoffer som kan føre til forurensning av norsk miljø".

Forslag til nøkkeltall for knyttet til det strategiske målet:

- Geografisk fordeling av radioaktivt cesium-137 i jordsmonn i Norge.
- Nivået av cesium-137 i villrein, sopp og i utvalgte befolkningsgrupper.

Nasjonalt resultatmål 1: "Samarbeidet med Russland skal bidra til å redusere risikoen for radioaktiv forurensning av norske land- og sjøområder for å unngå mulige konsekvenser for helse, miljø og næringsvirksomhet".

Foreslått nøkkeltall:

- Sannsynligheten for kjernenedsmeltning ved utvalgte risikoreaktorer i Norges nærområder (tilstand).

Nasjonalt resultatmål 2: "Norge skal arbeide for at utslippene av radioaktive stoffer fra reprosesseringsanlegg i våre nærområder skal reduseres betydelig".

Foreslåtte nøkkeltall:

- Utslipp av technetium-99 og cesium-137 fra Sellafield (påvirkning).
- Årsmiddelkonsentrasjonen av technetium-99 i sjøvann utenfor Tromsø (tilstand).

Nasjonalt resultatmål 3: "Utslipp av radioaktive stoffer fra nasjonale kilder skal begrenses til nivåer som ikke påvirker naturmiljøet".

Foreslått nøkkeltall:

- Samlete årlige utslipp av radioaktive stoffer fra norske kilder (påvirkning).

Vedlegg 2. Samarbeidsavtalen mellom SFT og SSB

SAMARBEIDSAVTALE MELLOM SSB OG SFT OM UTVIKLING OG DRIFT AV MILJØSTATISTIKK

1. Innledning

Denne avtalen gir retningslinjer for samarbeidet mellom miljøvernmyndighetene og Statistisk sentralbyrå (SSB) for utvikling og drift av miljøstatistikk. Avtalen bygger på de prinsipper som framgår av rapporten "Samarbeidsformer MD–SSB om miljøstatistikk" (april 1999) fra en arbeidsgruppe med representanter fra MD, SSB og SFT.

Gjennom denne samarbeidsavtalen ønsker partene å sikre kontinuitet i arbeidet med miljøstatistikk, utnytte og optimalisere samlede ressurser og kompetanse i SSB og SFT, unngå overlappende arbeid og sikre at statistikk når ut til beslutningstakere og allmennheten.

Statens forurensningstilsyn (SFT) er av Miljøverndepartementet (MD) tildelt resultatansvar for miljødata og resultatoppfølging innen miljøvernforvaltningen. Som et resultat av dette, er SFT med virkning fra 1999 tildelt oppgaven å være den statlige miljøvernforvaltningens hovedrepresentant i samarbeidet med SSB.

Samarbeidet mellom SFT og SSB om miljøstatistikk har pågått lenge, bl.a. knyttet til bestemte temaområder som utslipp til vann, utslipp til luft, avfall og gjenvinning. Samarbeidet har skjedd ved (som for utslipp til luft) et samarbeid på likeverdig basis om årlig statistikk der utgiftene har vært dekket over egne budsjetter, eller ved at SSB har påtatt seg prosjektoppdrag for SFT. Nye utfordringer for miljøvernforvaltningen knyttet til synliggjøring av viktige påvirkningsfaktorer og resultater på miljøområdet (jf. St. meld. nr. 58 (1996–97) Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling), har medført et stadig større behov for å utnytte miljøstatistikk, ulik sektorstatistikk og statistiske modellverktøy (til spesielle analyser, framskrivninger, etc.) som grunnlag for arbeidet. I tillegg kommer forpliktelser om rapportering av nasjonal miljøstatistikk til internasjonale organer og konvensjoner og med sterkere fokus på verifikasjon og nødvendig kvalitetssikring av data.

SSB er gjennom statistikkloven gitt en egen posisjon og et ansvar for å utarbeide offisiell statistikk ved å ha fått delegert beslutningsmyndighet om hva som skal være offisiell statistikk. Slik statistikk har som formål å danne grunnlag for beslutninger i politikk og næringsliv. En viktig funksjon er også å betjene allmennhetens behov for relevant statistikk. SSB har hjemmel til å samle inn statistikkopplysninger og er gitt rett til å utnytte administrative datasystemer i statsforvaltningen og i landsomfattende kommunale organisasjoner som grunnlag for statistikk. Videre kan SSB innhente tilleggsopplysninger, og SSB kan gi forslag til hvordan datasystemer skal utformes for å ivareta statistikkhensyn. Endelig er SSB gjennom loven gitt mandat til å ivareta samordningshensyn i forbindelse med statistikk.

SSBs statistikk er uavhengig av politiske føringer og er av langsiktig karakter. Denne samarbeidsavtalen har derfor en tidshorisont over flere år.

2. Formålet med samarbeidet

Formålet med samarbeidet mellom SSB og miljøvernmyndighetene, representert ved SFT, er å imøtekomme begge parter behov for produksjon av miljøstatistikk og bruk av statistikk til analyseformål. I dette ligger det en aksept av at begge parter har felles interesse i å effektivisere ressursbruken og utnytte hverandres kompetanse.

Mer konkret kan samarbeidet inndeles i følgende hovedområder:

1. Videreføring og etter behov videreutvikling av *eksisterende løpende (årlig) miljøstatistikk* knyttet til konkrete miljøtema. Dette gjelder utslipp til luft, utslipp til vann, avfall og gjenvinning. Dette omfatter også nødvendig kvalitetsheving av rapportering knyttet til internasjonale forpliktelser og utvikling og implementering av særskilte rutiner for verifikasjon og kontroll etter behov.
2. Utvikling av *ny miljøstatistikk* for utvalgte miljøtema, basert på en felles vurdering av behov og ressursbruk. Eksempler her kan være arealstatistikk og miljøøkonomi.
3. Utvikling av statistikkbaserte analyseverktøy samt bidrag til *analyser og utredninger* som er nødvendig for å kunne gjennomføre forvaltningsmessige beslutninger på miljøområdet. Dette kan omfatte bidrag til oppbyggingen av et nasjonalt resultatdokumentasjonssystem (RDS), gjennomføring av tiltaksanalyser, statistikkbasert grunnlag i tilknytning til internasjonale forhandlinger, vurderinger av usikkerhet og utvikling av kvotesystemer på klimaområdet. Dette vil gjerne være enkeltstående prosjekter.
4. Løpende samarbeid og mindre ad hoc oppdrag. Dette kan omfatte *spesialutkjøringer og tilrettelegging av data* til internasjonale rapporteringer, Rikets miljøtilstand, et nasjonalt resultatdokumentasjonssystem (RDS) og lignende formål etter behov. Dette kan også omfatte bidrag til internasjonalt arbeid, deltakelse på møter og bidrag til utvikling av internasjonale standarder for miljøstatistikk.

3. Om samarbeidet

Løpende miljøstatistikk gjennomføres i henhold til beskrivelsene i vedleggene til avtalen og med den kontakt mellom SSB og SFT som anses nødvendig.

Ved samarbeidsoppgaver som gjelder nyutvikling av fagstatistikk eller statistikkmetoder bør det etableres tette samarbeidsrelasjoner mellom SSB og SFT, normalt i form av prosjektgrupper. SSB og SFT utarbeider i fellesskap mandatet for disse.

Utveksling av nødvendig informasjon/grunnlagsmateriale underveis i arbeidet med miljøstatistikk skal av begge parter gjennomføres med avtalt kvalitet og innen avtalte tidsfrister. Avtalte tidsfrister angis i vedlegg til denne avtalen.

Partene har et gjensidig ansvar for å holde hverandre underrettet om forhold som har betydning for det faglige samarbeidet.

For effektivisering av samarbeidet og utveksling av kompetanse kan det være aktuelt med utplassering av medarbeidere hos hverandre eller å gjennomføre ordninger med hospitering.

Minst en gang pr. år avholdes det et samordningsmøte mellom SSB og SFT på relevant ledernivå. Dette bør avholdes om høsten når den aktuelle budsjettsituasjonen som gjelder samarbeidet, er tilstrekkelig avklart.

4. Publisering av miljøstatistikk

Følgende hovedregler legges til grunn for publisering av miljøstatistikk som omfattes av samarbeidet:

SSB presenterer løpende miljøstatistikk i egne publikasjoner, mens utviklingsprosjekter knyttet til denne statistikken publiseres etter nærmere avtale mellom partene. (se punkt 1 og 2 i avsnitt 2). Det henvises til SFT som økonomisk bidragsyter. Miljøstatistikk og statistiske analyser som presenteres gjennom miljøvernmyndighetenes egne informasjonssystemer, må ha kildehenvisning til SSB.

For enkeltstående utredningsprosjekter (analyser og utredninger jf. punkt 3 i avsnitt 2) som SSB utfører for SFT, avklares publiseringen forut for oppstarten av arbeidet. Statistiske sammenstillinger/analyser som er utført med det for øye å inngå som grunnlag for miljøvernforvaltningens beslutninger (jf. punkt 3

og 4), kan ikke publiseres av SSB før etter at beslutningen er gjort offentlig, med mindre annet er avtalt med miljøvernmyndighetene. Dette kan gjelde forarbeidet til stortingsmeldinger, internasjonale avtaler og enkeltvedtak. SSB har, hvis det ikke er spesiell grunn for varig unntakelse fra offentlighet, rett til å publisere resultatene dersom det tar urimelig lang tid før SFT publiserer eller SFT velger å ikke publisere.

5. Kvalitetssikring av statistikk

SSB er ansvarlig for kvalitetssikringen av miljøstatistikk som offentliggjøres av SSB.

Miljøvernmyndighetene har det overordnede ansvaret for kvalitetssikring av miljøinformasjon som benyttes som grunnlag for forvaltningsvedtak eller som inngår i miljøvernforvaltningens egne informasjonssystemer. I denne sammenhengen er SSB ansvarlig for at statistikken som overleveres myndighetene, er i samsvar med de kvalitetskrav som myndighetene har stilt. SFT er på sin side ansvarlig for kvalitetskontroll av data som leveres til SSB enten for bruk i statistikkproduksjonen eller som inngår i internasjonal rapportering.

6. Vedlegg til avtalen

Gjennomføringen av løpende miljøstatistikk beskrives i egne vedlegg til denne avtalen. Her skal det framgå formål, samarbeidsrelasjoner, gjensidig forpliktende tidsfrister, publisering og kostnadsramme. Vedleggene kan endres etter en felles vurdering mellom partene. Slike endringer bør avgrenses til én gang pr. år, normalt i forbindelse med den årlige bevilgningen av midler.

Nye statistikkområder som går over fra prosjektfase til å bli løpende statistikk, tas inn som nye vedlegg. Dette gjelder også for statistiske analysemodeller mv. som rutinemessig inngår som grunnlag i miljøvernforvaltningens beslutningssystemer.

7. Finansieringen av samarbeidet

Partene har som intensjon i fellesskap å finansiere SSBs totale virksomhet på området miljøstatistikk slik at begge behov for statistikkproduksjon blir ivaretatt. Finansieringen fra SFT har som mål å bidra til å opprettholde en aktivitet i SSB innen området miljøstatistikk som gjenspeiler miljøvernforvaltningens behov for produksjon, langsiktighet og kompetanse.

Miljøvernmyndighetenes årlige behov for statistikktenester fra SSB er anslått til 7 årsverk i avtaleperioden, som tilsvarer inntil 4,2 mill.kr. (1999-kostnader). Det tas forbehold om at finansieringsrammen for samarbeidet må tilpasses den årlige bevilgningen over statsbudsjettet og de politiske føringer som vil gjelde for SFTs prioritering av midler. Den endelige tildeling av midler blir basert på årlige vurderinger av hvert enkelt prosjekt, jfr. avtalens pkt. 8. Hvis det blir betydelige reduksjoner i rammen, vil det normalt være aktuelt å videreføre løpende statistikk framfor nyutvikling, men dette må drøftes av partene ut fra en helhetsvurdering.

SSB bidrar i samarbeidet ved kontraktsinngåelsen med egne ressurser over statsoppdraget tilsvarende 12,5 årsverk og dette bidraget vil bli videreført i avtaleperioden. SFT bidrar med egne personellressurser i samarbeidet i henhold til forpliktelsene som er beskrevet i prosjektvedleggene.

8. Tildeling av midler

Den årlige bevilgningen av midler skjer ved en egen posteringsfullmakt fra SFT til SSB. Posteringsfullmakten oversendes så fort nødvendig budsjettavklaring foreligger og forhandlinger er foretatt mellom partene.

Posteringsfullmakten angir totalrammen for årets bevilgning fra miljøvernmyndighetene til statistikkformål og inndeles som følger:

- Tildeling til løpende miljøstatistikk (punkt 1 i avsnitt 2) slik det framgår av vedleggene. Ved endringer i den løpende statistikkproduksjonen skal dette angis spesielt. Særskilte bidrag til drift, videreutvikling, særskilt kvalitetssikring og verifisering av statistikkene beskrives i vedleggene.
- Tildeling til utvikling av ny miljøstatistikk og bidrag til analyser og utredninger (punkt 2 og 3) i henhold til spesifisert beskrivelse i eget vedlegg.
- Tildeling til spesialutkjøringer og tilrettelegging av data og annen bistand (punkt 4) i henhold til spesifisert beskrivelse eller gjennom en rammetildeling for denne typen oppgaver.

9. Avtalens varighet og oppsigelse

Samarbeidsavtalen gjelder fra og med år 2000 og for en periode på 3 år, med sikte på å inngå ny avtale etter dette. Før ny avtale inngås, må det foretas en evaluering samt beskrivelse av spesielle utfordringer som kan knyttes til neste avtaleperiode.

Avtalen kan sies opp av partene med 6 måneders varsel. Ved oppsigelse har begge partene rett til nye forhandlinger.

Oslo, den.....

.....
SFT-Direktør
Statens forurensningstilsyn

.....
Administrerende direktør
Statistisk sentralbyrå

Avtalen ble undertegnet av Håvard Holm og Svein Longva 20.09.99.

Vedlegg 3. Statistisk sentralbyrås organisasjon

Per 01.02.2001

Vedlegg 4. Liste over forkortelser og akronymer

AIRQUIS = Air Quality Information System	KRISS = Kulturdepartementets register for idrettsanlegg og spillemiddelsøknader
AKU = Arbeidskraftundersøkelsene	KUF = Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet
BEFREG = Statistisk sentralbyrås modell for nasjonale og regionale befolkningsframskrivninger	LD = Landbruksdepartementet
BFD = Barne- og familiedepartementet	LKU = Levekårsundersøkelsene
BoF = Bedrifts- og foretaksregisteret	LRTAP = Long Range Transboundary Air Pollution
BOF = Biokjemisk oksygenforbruk	LTO = Lønns- og trekkoppgaverregisteret
BOT = Det sentrale bøteregeter	MABYGG = Massiv registrering av bygninger til GAB (SK-prosjekt)
CORINAR = Core Inventory for Air Emissions in Europe	MD = Miljøverndepartementet
DEK = Digitalt eiendomskartverk	MISTIN = Miljøstatus Norge på Internett
DN = Direktoratet for naturforvaltning	MMI = Markeds- og mediainstituttet
DNMI = Det norske meteorologiske institutt	MSG = Multisectoral growth model
DPSIR = Driving forces–Pressures–State–Impact–Responses	MAAR = Rikstrygdeverkets maritime arbeidstaker- og arbeidsgiverregister
DS = Dagens statistikk (elektronisk førstegangspubliserings av all statistikk i SSB på Internett)	NACE = EUs standard næringsinndeling (Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes)
DSF = Det sentrale folkeregisteret	NAMEA = National Accounting Matrix including Environment Accounts
EAK = Europeisk avfallskatalog (EWC: European Waste Catalogue)	NAS = Norsk allmennstandardisering
ECE = FNs økonomiske kommisjon for Europa (UNECE)	NFR = Norges forskningsråd
EEA = European Environment Agency	NHD = Nærings- og handelsdepartementet
EMEP = Co-operative programme for monitoring and evaluation of the long-range transmission of air pollutants in Europe	NIBR = Norsk institutt for by- og regionforskning
Eurostat = EUs statistiske byrå	NIJOS = Norsk institutt for jord- og skogkartlegging
FNR = Fylkesfordelt nasjonalregnskap	NILU = Norsk institutt for luftforskning
FoB = Folke- og Boligtelling	NISK = Norsk institutt for skogforskning
GAB = Grunneiendom Adresse og Bygningsregisteret	NIVA = Norsk institutt for vannforskning
GRID = Global Resource Information Database (jf GRID-Arendal)	NMR = Nordisk ministerråd
GSI-systemet = Grunnskolenes informasjonssystem	NMVOC = Flyktige organiske forbindelser unntatt metan
HCB = Heksaklorbenzen	NOREEA = Norwegian economic and environmental accounts
HCH = Heksaklorcyclohexan	NORSAS = Norsk kompetansesenter for avfall og gjenvinning
HFK = Hydrofluorkarboner	NOS = Norges offisielle statistikk
HKFK = Hydroklorfluorkarboner	NP = Norsk polarinstitutt
ICD = Internasjonal klassifisering av sykdommer, skader og dødsårsaker (International Statistical Classification of Diseases, Injuries and Causes of Death)	NVE = Norges vassdrags- og energidirektorat
ICES = International Council for the Exploration of the Sea (Det internasjonale havforskningsrådet)	N-tot = Totalnitrogen
IDUN = Informasjons- og DataUtveksling med Næringslivet	OECD = Organisation for economic co-operation and development
IEA = Det internasjonale energibyrået (International Energy Agency)	PAC = Pollution Abatement and Control
INKOSYS = Industrikontrollsystemet (SFT)	PAH = Polysykliske aromatiske hydrokarboner
IPCC = Intergovernmental Panel on Climate Change	PCP = Pentaklorfenol
ISIC = FNs standard næringsinndeling (International Standard Industrial Classification of all Economic Activities)	PER = Tetrakloretylen
JT 1999 = Jordbrukstillingen 1999	PFK = Perfluorkarboner
KFK = Klorfluorkarboner	PM = Partikulært materiale (Svevestøv. PM ₁₀ og PM _{2,5})
KOF = Kjemisk oksygenforbruk	POP = Persistent organic pollutant
KOSTRA = Kommune-Stat-rapportering	P-tot = Totalfosfor
KRD = Kommunal- og regionaldepartementet	RA = Riksantikvaren
	RDS = Resultatdokumentasjonssystemet
	RM = En løpende stortingsmelding "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand".

SEFRAK = Sekretariatet for registrering av faste kulturminner
SERIEE = Europeisk system for innsamling av økonomiske data om miljøet
SESAM = System for effektiv saksbehandling i miljøvernavdelingene (SFT)
SFT = Statens forurensningstilsyn
SHD = Sosial- og helsedepartementet
SINTEF = Stiftelsen for teknisk og industriell forskning
SITC = Standard International Trade Classification (en FN-standard for varehandel)
SK = Statens kartverk
SLF = Statens landbruksforvaltning
SNAP = Selected Nomenclature for sources of Air Pollution)
SSB = Statistisk sentralbyrå
SSP = Det sentrale straffe- og politiopplysningsregister
SST = Statens sentrale tjenestemannsregister
STRASAK = Politiets sentrale registreringssystem
STS = Sentralt tjenestemannsregister for skolene
TAD = Toll- og avgiftsdirektoratet
TCB = Triklorbenzen
TCE = Trikloretan
TCM = Tetraklormetan
TERM = Transport and Environment Reporting Mechanism in the EU
TOR = Det sentrale innkrevningssystemet
TRI = Trikloretylen
TØI = Transportøkonomisk institutt
UNFCCC = United Nations Framework Convention on Climate Change (FNs klimakonvensjon)
UNCSD = United Nations Commission on Sustainable Development
UNSD = FNs statistiske kontor
VAR = Vannforsyning, Avløp og Renovasjon
Vbase = Vegdatabasen

De sist utgitte publikasjonene i serien Notater

- 2001/26 H.C. Hougen: Undersøkelse om folat-kunnskap blant kvinner i fertil alder: Dokumentasjonsrapport. 17s.
- 2001/27 Ø. Kleven og O.F. Vaage: Medieundersøkelsen 1999: Dokumentasjonsrapport. 49s.
- 2001/28 J. Heldal og J. Fosen: Statistisk konfidensialitet i SSB: Et diskusjonsnotat. 41s.
- 2001/29 B.O. Lagerstrøm: Bruk av folkehøgskoler, 2000/2001. 77s.
- 2001/30 R. Nygaard Johnsen: Undersøking om foreldrebetaling i barnehagar, januar 2001. 40s.
- 2001/31 R. Choudhury: Brukerveiledning for AMEN. 100s.
- 2001/32 R. Choudhury: Datagrunnlaget for AMEN: Teknisk dokumentasjon. 20s.
- 2001/33 G. Dahl og J. Johansen: FD - Trygd: Dokumentasjonsrapport. Sysselsetting. 1992-1997. 98s.
- 2001/34 L. Vågane: Samordnet levekårsundersøkelse 2000 - tverrsnittundersøkelsen: Dokumentasjonsrapport. 82s.
- 2001/35 J. Holmøy: Årsrapport 2000: Kontaktutvalget for helse- og sosialstatistikk. 36s.
- 2001/36 B. Astad og A.L. Brathaug: Kommunenes utgifter til primærlegetjenesten 1999: Evaluering av fastlegeordningen - førd data om kommunenes utgifter. 54s.
- 2001/37 B. Rosnes: Kommunale gebyrer knyttet til bolig . Januar 2001. 29s.
- 2001/38 K.I. Bøe og S. Lien: FD - Trygd: Dokumentasjonsrapport. Attføringspenger. 1992-1999. 80s.
- 2001/39 P.E. Lilleås, og R. Nygaard Johnsen: Foreldrebetaling i kommunale og private barnehager i perioden 1992-2001. 23s.
- 2001/40 B.R. Joneid: KOSTRA GenRev 2000. Malverk for generelt revisjonssystem - KOSTRA-data. Del 1: Håndbok for bruk av malverket ved generering av applikasjoner. Del 2: Systemdokumentasjon av GenRev-malverket. 46s.
- 2001/41 T.M. Normann: Bostedets betydning. Dokumentasjonsrapport. 36.
- 2001/42 B.A. Holth og J.T. Prangerød: Lederskapsundersøkelsen 2000. Dokumentasjonsrapport. 245s.
- 2001/43 T. Fæhn, J.-A. Jørgensen, T. Åvitsland, W. Drzwi: Næringsfordelte skatteutgifter. Dokumentasjon av beregningsgrunnlaget i ERA-beregningene 1998. 47s.
- 2001/44 KOSTRA - VAR-rapport 2001. 34s.
- 2001/45 KOSTRA - Kulturminne, natur og nærmiljø. 38s.
- 2001/46 KOSTRA: Arbeidsgrupperapporter 2001 - hefte 1. 58s.
- 2001/47 KOSTRA: Arbeidsgrupperapporter 2001 - hefte 2. 46s.
- 2001/48 Rapport fra arbeidsgruppa for KOSTRA - Samferdsel. 27s.
- 2001/49 L. Vågane: Undersøkelse om fysisk aktivitet blant personer i alderen 55-75 år: Dokumentasjonsrapport. 22s.
- 2001/50 L-C. Zhang: Estimeringsmetode for familie-/husholdningsfordeling. 17s.
- 2001/51 K.I. Bøe og J. Lajord: FD - Trygd: Dokumentasjonsrapport. Statsansatte. 1992-1999. 28s.
- 2001/52 I. Sagelvmo og H. Sjølie: Beregning av næringene jordbruk og skogbruk i nasjonalregnskapet. 51s.
- 2001/53 L.Solheim: Kvartalsvis lønnsindeks - definisjon av parametere, beregning av estimator og overvåkning av kvaliteten. 24s.
- 2001/54 O. Klungsoyr: Sesongjustering av tidsserier. Spektralanalyse og filtrering.47s.